

ΚΤΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΝΙΚ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ - ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

Γ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
468

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

ΣΤ' 89, ΣXB
δημοσθένης

ΑΡΧΑΙΑ Δ/Κ 28

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΚΥΤΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΣΤ' 89, ΣΧΒ
Δημοσίευμα

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΙ Α - Β ΚΑΙ ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΙ Α - Β)

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

002
ΛΝΕ
ΕΤ2B
968

Ψηφιοποιήθηκε από την Αρχαιολογική Διεύθυνση της Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Δημοσθένους.

Ο Δημοσθένης, υἱὸς τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς Κλεοβούλης, ἐγένηθη τὸ 383 π. Χ. Οἱ γονεῖς τοῦ ἦσαν πλούσιοι· καὶ ὁ μὲν πατέρος τοῦ κατήγετο ἐκ τοῦ ἐν Ἀττικῇ δήμου Παιανίας, κειμένου πρὸς Α τοῦ Γυμηττοῦ (ὅπου νῦν τὸ χωρίον Λιόπεσσι), ἡ δὲ μήτηρ τοῦ ἔξ οὐκογενείας διαμενούσης ἐν τῇ Ταυρικῇ Χερσονήσῳ (νῦν Κριμαίᾳ).

Ἐπταετὴς ὁ Δημοσθένης ἔχασε τὸν πατέρα του, ὅστις ἀποθνήσκων ἀφῆκε τρεῖς ἐπιτρόπους τῶν ἀνηλίκων τέκνων, τοῦ νεοῦ καὶ τῆς θυγατρός. Ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι δὲν ἐφάνησαν ἀντάξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀποθανόντος· διότι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀνερχομένην εἰς δέκα πέντε τάλαντα ἐσπατάλησαν σχεδὸν τελείως. Ὡσαύτως οὗτοι καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Δημοσθένους παρημέλησαν· ἀλλ' οὗτος φύλομαθῆς ὥν καὶ ἐπιμελῆς κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἀρτίαν μόρφωσιν· ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ φύτορι Ἰσαίῳ καὶ ἐμελέτησε τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἴστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, τὴν δοπίαν, ὡς λέγεται, ὀκτάκις ἀντέγραψε καὶ μέρας αὐτῆς ἀπεμνημόνευσεν.

Οτε ἐνηλικιώθη, κατεδίωξε δικαστικῶς τοὺς ἐπιτρόπους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου του Ἰσαίου καὶ κατώρθωσε μικρὸν μόνον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας ν' ἀναλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἀναγκασθεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀπολεσθείσης περιουσίας ἐγένετο λογογράφος· ὡς τοιοῦτος συνέτασσε λόγους δικανικοὺς χάριν ἀλλων καὶ μεγάλως ἐξετιμᾶτο. Ἀλλὰ τὴν δόξαν του ἀπέκτησεν ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας κατὰ τοῦ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις ὁ σημέραι αὐξανόμενος διενοεῖτο νὰ κυριαρχῇ στὴν Ὑπαίθρια τῆς Ελλάδος· τοῦτο βλέπων ὁ Δημοσθένης εἰργάζετο διὰ παντὸς τρόπου ν'- ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν συμπολιτῶν του ὑπενθυμίζων εἰς αὐτοὺς τὰ ἐν Μαραθῶνι, ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς

κατορθώματα τῶν προγόνων. Καὶ ἀφ' ἐνδεῖ μὲν ἀντηγωνίζετο πρὸς τοὺς φιλιππίζοντας ἐν Ἀθήναις ρήτορας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐφρόντιζε νῦν ἀνεύρητοι συμμάχους τῶν Ἀθηναίων· ὅτε δὲ ἀπεστάλη πρεσβευτὴς εἰς Θήβας, κατώρθωσε νὰ συμφιλιώσῃ τὰς ἔως τότε ἐγχρικὰς πόλεις, Ἀθήνας καὶ Θήβας, καὶ νὰ αὔρη αὐτὰς συμμάχους ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη διελύθη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἥπτης (338).

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἥπτην ὁ Δημοσθένης οὕτε ἀπειλαρύθη οὕτε ἔπαινε νὰ μισῇ τοὺς Μακεδόνας· ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῆς βασιλείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (336) ἐπέτυχεν, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀποστατήσουν ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπελθόντων κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ καταστρέψας αὐτὰς ἐξήτησεν ἐπειτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν· διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ρήτορος Δημάδου ἡ παράδοσις αὕτη ἀπεστρήθη.

Τὸ 334 νέα περιπέτεια ἀνέμενε τὸν Δημοσθένη· ὁ ταμίας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου "Αρπαλος μετὰ πολλῶν χρημάτων κατέφυγε εἰς Ἀθήνας. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ Ἀθηναῖοι ἐφυλάκισαν μὲν τὸν "Αρπαλον, κατέσχον δὲ τὰ χρήματα. Καὶ ὁ μὲν "Αρπαλος κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ, τὰ δὲ χρήματα ἀριθμηθέντα εὑρέθησαν διλγώτερα τῶν ὄσων ἐκεῖνος εἶχε κομίσει. Ὅγερθησαν τότε ὑπόνοιαι, ὅτι τὸ ἐλλεῖπον ποσὸν κατηγαλάθη πρὸς δωραδοκίαν τῶν ρητόρων. Κατηγορήθη δὲ ὁ Δημοσθένης, ὡς λαβὼν εἴκοσι πέντε τάλαντα καὶ κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον πεντήκοντα ταλάντων· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤδυνατο νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν αὐτό, ἔφυγε εἰς Αἴγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροιζῆνα. Καὶ ἔγραψε μὲν καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων δικαιολογούμενος καὶ παρακαλῶν νῦν ἀναληθῆ, ἀλλ' αἱ παρακλήσεις αὗται εἰς μάτην ἀπέβαινον καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε αἱ Ἀθῆναι, τὸ "Αργος καὶ ἡ Κόρινθος ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Μακεδόνων, ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δῆμου πανηγυρικῶν.

Μετὰ τὴν ἀνάλησίν του ὁ Δημοσθένης ἐξηκολούθει τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνα· ἀλλ' ὅτε τὸ 322 αἱ Ἀθῆναι ἐκνοιεύθησαν καὶ φρουρὰ μακεδονικὴ ἐγκαθιδρύθη ἐν αὐταῖς, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Ἀντιπάτρου καὶ κατέφυγε εἰς τὸν Καλαυρία (νῦν Πόρω) ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος· ἐκεῖ, ἵνα μὴ πέσῃ ζῶν εἰς τὰς χειρας τῶν σταλέντων πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ, ἀπέθανε πιστὸν δηλητήριον (κατὰ τὸν Ὁκτώβριον τοῦ 322).

Οι κάτοικοι τῆς Καλαυρίας ἥγειρον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδώνος μνῆμα τοῦ ρήτορος καὶ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς ἔξηκολούθουν νὰ τιμοῦν τὴν μνήμην αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν ἀνδριάντα τοῦ ρήτορος καὶ εἰς τὴν βάσιν ἐπέγραψαν τὸ πολυθρύλητον ἐπίγραμμα :

*Εἴπερ ἵστην όώμην γνώμην, Δημόσθενες, εἶχες,
οὕποτ' ἀν Ἑλλήρων ἦρξεν Ἀρῆς Μακεδόν.*

2. Λόγοι τοῦ Δημοσθένους.

Τύπο τὸ δύναμα τοῦ Δημοσθένους διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν 61 λόγοι· ἐκ τούτων οἱ μὲν 15 εἶναι συμβουλευτικοὶ ή δημηγορίαι, οἱ δὲ λοιποὶ δικανικοί. Ἐκ τῶν συμβουλευτικῶν, δῆλον λόγων τῶν ἀπαγγελθέντων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, σπουδαιότατοι εἶναι οἱ τέσσαρες Φιλιππικοί καὶ οἱ τρεῖς Ὁλυνθιακοί· τῶν δὲ δικανικῶν ἔχομεν δύο εἰδη: 1) λόγους δικανικούς δημοσίους, ἀπαγγελθέντας δῆλον ἐν δημοσίαις δίκαιαις, ἐκ τῶν ὅποιων σπουδαιότατος εἶναι ὁ περὶ τοῦ στεφάνου, καὶ 2) λόγους δικανικούς ἴδιωτικούς, ἀπαγγελθέντας δῆλον ἰδιωτικᾶς δίκαιαις.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

I. ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α'

Εισαγωγή. Ἡ Ὀλυνθος ἡτο μία ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαιότητος. Ἐκείτο ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ ἐπὶ τῆς ΒΔ πλευρᾶς τοῦ Τορωαίου κόλπου.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Φίλιππου καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀθηναίον οἱ Ὀλύνθιοι συνέπορτον μετ' αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Φίλιππος εἰς ἀντάλλαγμα παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς δύο πόλεις, τὴν Ποτείδαιαν καὶ τὸν Ἀρθεμοῖντα. Οἱ Ὀλύνθιοι βλέποντες τὰς τοιαύτας πρὸς αὐτοὺς διαθέσεις τοῦ Φίλιππου ἐθεώρουν ἕαντος εὐτυχεῖς καὶ ἀσφαλεῖς καὶ ἐπίστενον ὅτι ὁ Φίλιππος θὰ ἄφηνε τὴν Ὀλυνθον μετὰ τῶν συμμαχιῶν τῆς πόλεων νὰ δρίσταται ὡς ἀνεξάρτητος πολιτεία παρὰ τὰ σύνορα τοῦ μακεδονικοῦ βασιλείου.

Ἄλλ ὅτε ὁ Φίλιππος ἐποχώρησε πρὸς τὴν Θράκην, ὅτε καθυπέταξε τὴν Θεσσαλίαν, κατέβαλε τὸν Φωκεῖς καὶ κατέστησε φανερὸν ὅτι οὕτε φίλοιον οὔτε σύμμαχον σέβεται, τότε οἱ Ὀλύνθιοι ἀντελήφθησαν τὸν ἐπιχρεμάμενον καὶ κατὰ τῶν ἴδιων κίνδυνον. Ἐκριναν λοιπὸν καλὸν νὰ στείλουν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας καὶ νὰ εἰληρεύσονται πρὸς τὸν Ἀθηναίον (τὸ 352).

Τὸ διάβημα τοῦτο τῶν Ὀλυνθίων ὁ Φίλιππος ἐθεώρησε μὲν ὡς ἐχθρικόν, ἀλλὰ δὲν ἐπεχείρησε κατ' αὐτῶν πόλεμον ἀμέσως· ἥρκεσθη ἐπὶ τοῦ παφόντος νὰ εἰσβάλῃ (τὸ 351) εἰς τὴν Χαλκιδικὴν καὶ νὰ ἐπιτείξῃ εἰς τὸν Ὀλυνθίον ἀπειλητικῶς τὰς στρατιωτικάς τον δυνάμεις. Τὸ 349 δῆμος, λαβὼν ὡς πρόφασιν τὴν ἀρνησιν τῶν Ὀλυνθίων ν' ἀποδώσονται τὸν κατάφυγόντα εἰς τὴν πόλιν των ἀδελφῶν τον Ἀρριδαῖον, κηρύζτει ὁριστικῶς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ὀλυνθίων. Οἱ Ὀλύνθιοι

τότε ἀποστέλλοντας εἰς Ἀθήνας πρέσβεις ζητοῦντες συμμαχίαν καὶ ταχεῖαν βοήθειαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἀφιξην τῶν Ὀλυμψίων πρέσβεων συνέρχονται εἰς ἐκκλησίαν· κατὰ ταύτην λαβόντες τὸν λόγον πολλοὶ φύτορες ἔξεφρασαν ἐνδοιασμοὺς διὰ τὴν ἀποστολὴν βοήθειας εἰς Ὀλυμπον τελενταῖος ἀναβαῖνει εἰς τὸ βῆμα ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Α' Ὀλυμπιακὸν — κατὰ τὸ θέρος τοῦ 349 —, ἐν τῷ δποτίῳ ἐποδεικνύει εἰς τοὺς Ἀθηναίους τί ὅφειλον οὗτοι νὰ πράξουν ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει.

1   Ἀντὶ πολλῶν δὲ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει, περὶ δὲ νυνὶ σκοπεῖτε. "Οτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἔθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γάρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκειμένος ἥκει τις, τοῦτ' ἀν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμ' ἐνίοις ἀν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὅστ' ἔξ απάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ 2 συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι. 'Ο μὲν οὖν παρὼν καιρός, δὲ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιείς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπέρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδον ὅντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπουν πρὸς αὐτά.

"Εστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἥδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε καὶ μὴ πάθητε ταύτην ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἔρει καὶ παρέσται τοῖς πράγμασιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὁν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι γρῆσθαι, τὰ μὲν εἰκων, ἥνικ' ἀν τύχη, τὰ δ' ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ' ἀν εἰκότως φαίνοιτο), τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, τρέψηται καὶ παρασπάσηται τι τῶν ὅλων πραγμάτων.

4   Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιειδῶς, δὲ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ' ὁ

δυσμαχώτατον ἔστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον
ὅμιν· τὸ γάρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον ἐν ὅντα κύριον καὶ ὥρ-
τῶν καὶ ἀπορρήτων, καὶ ἡμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ
ταυτίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς
μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι
πολλῷ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγάς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποι-
ήσαιτ' ἀσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. Δῆλον γάρ ⁵
ἔστι τοῖς Ὀλυνθίους, ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδὲ ὑπὲρ μέ-
ρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδι-
σμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἵσασιν, ἢ τὸ Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε
τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδε-
ξαμένους καὶ ὅλως ἀπίστον, οἷμαι, ταῖς πολιτείαις ἡ τυ-
ραννίς, ὅλως τε καὶ ὅμορον χώραν ἔχωσι.

Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ⁶
τἄλλ', ἢ προσήκει, πάντ' ἐνθυμουμένους, φημὶ δεῖν ἐθελῆ-
σαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴπερ πο-
τέ, καὶ νῦν, γρήματ' εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἔξι-
όντας καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. Οὐδὲ γάρ λόγος οὐδὲ σκῆψις
ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. Νυνὶ ⁷
γάρ, ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖν
Φιλίππω, γέγονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλι-
στα συμφέροι. Εἰ μὲν γάρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο
τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι του ταῦτ' ἀν
ἐγνωκότες ἡσαν ἴσως ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγ-
κλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ
ῶν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν.

Οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπτω- ⁸
κότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταῦτόν, ὅπερ ἡδη πολλά-
κις πρότερον πεπόνθατε. Εἰ γάρ, δοθὲ ἡκομεν Εὐβοεῦσι βε-
βοηθηκότες καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ιέραξ καὶ Στρατο-
κλῆς ἐπὶ τοιτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμ-

βάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἴχετ' ἀν 'Αμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἀν ἦτ' ἀπηλ-
 9 λαχανένοι πραγμάτων. Καὶ πάλιν, ἡνίκα Πύδνα, Ποτείδαια, Μεθώνη, Παγασαί, τᾶλλα, ἵνα μὴ καθ' ἔκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκούμεν' ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἐνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοῖ, ὅφοι καὶ πολὺ ταπεινοτέρῳ υἱῷ ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. Νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντ' αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ηὗξήσαμεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδείς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. Νυνὶ δὴ καιρὸς ἦκει τις, οὕτος ὁ τῶν Ὀλυμθίων, αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προτέρων ἐκείνων.

10 Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ὁ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηργμένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἀν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως τὸ μὲν γάρ πόλλ' ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἀν τις θείη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πάλαι πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τιν' ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἀν βουλώμεθα γρῆσθαι, τῆς παρ'
 11 ἐκείνων εὔνοίας εὐεργέτημ' ἀν ἔγωγε θείην. 'Αλλ', οἷμαι, παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως ἀν μὲν γάρ, ὅσ' ἀν τις λάβῃ, καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἀν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνῆσθαι τὴν χάριν. Καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς δρθῶς οὐδ', εἰ συνέβη τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστόν, μνημονεύουσι· πρὸς γάρ τὸ τελευταῖον ἐκβάν ἔκαστον τῶν πρὸν ὑπαρξάντων κρίνεται.

Διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς

πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. Εἰ δὲ προησόμεθ', ὃ¹² ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' "Ολυνθούν ἐκεῖνος καταστρέψεται, φρασάτω τις ἔμοι, τί τὸ κωλῦον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν, ὅποι βούλεται.

"Αρα λογίζεται τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον, δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενής ὃν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; Τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβών, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτείδαιαν, Μεθώνην αὖθις, εἴτα Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα Φεράς, Παχασάς, Μαργησίαν, πάνθ'¹³ δὸν ἐβούλετ' εὐτρεπίσας τρόπον, φῆστ' εἰς Θράκην· εἴτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλών, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἡσθενησε· πάλιν ῥάτσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥάθυμον ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθὺς Ὁλυνθίοις ἐπεχείρησε. Τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρρύθαν καὶ ὅποι τις ὃν εἴποι παραλείπω στρατείας.

"Τί οὖν", ἀν τις εἴποι, « ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; » "Ινα¹⁴ γνῶτε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἱσθησθ' ἀμφότερα, καὶ τὸ προτέσθαι καθ' ἔκαστον ἀεὶ τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἢ χρῆται καὶ συζῆ Φίλιππος, οὐφ' ἡς οὐκ ἔστιν, ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν συήσει. Εἰ δ' ὁ μέν, ὡς ἀεὶ τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν, ἐγνωκὼς ἔσται, ἡμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πραγμάτων, σκοπεῖσθ', εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι. Πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθυνης¹⁵ ἔστιν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντ', ἀν ἀμελήσωμεν; "Αλλὰ μήν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ μεγάλοις τόκοις μικρὸν εύπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρραθυμηκότες, καὶ ἀπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὃν οὐκ ἡβουλόμεθ' ὕστερον εἰς

ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

16 Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἵσως φῆσαι τις ἀν δέδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων, ὅτι δεῖ πράττειν, ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὃ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν δργῇ ποιεῖσθε, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἷμαι δεῖν τὴν ιδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ' ὑποστέλλασθαι περὶ ᾧ ὑμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι.

17 Φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σώζειν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσι καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων διλγωρήσετε, δκνδ, μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται. Εἴτε γάρ, ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπομείνας τοῦτ' Ὀλυνθον παραστήσεται, ράδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε, βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὀλυνθον, ἀκινδύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. Δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.

19 Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γιγνώσκω· περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὃ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, χρήματ' ὑμῖν, ἔστιν, ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως, ὡς βούλεσθε, λαμβάνετε. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μή, προσδεῖ, μᾶλλον δ' ἀπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. «Τί οὖν;» ἀν τις εἶποι «σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;» Μὰ Δέ! οὐκ ἔγωγε. Ἐγὼ μὲν γάρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ

δέοντα· ύμεις δ' ούτω πως ἀνευ πραγμάτων λαμβάνειν εἰς τὰς ἔορτάς. "Εστι δὴ λοιπόν, οἷμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέη, πολλάχ, ἢν δὲ λίγων, διλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἀνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὅν ἔλεσθ', ὅστις θύμη συμφέρειν δοκεῖ· καὶ ἔως ἔστι καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.

"Αξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι, τὰ πράγματ' ἐν 21 ᾧ καθέστηκε νῦν τὰ Φιλίππου. Οὔτε γάρ, ὡς δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρεπῶς οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν ὥρθη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιῶν ἀπαντα τότ' ἤλπιζε τὰ πράγματ' ἀναιρήσεσθαι, καὶτα διέψευσται. Τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονός καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἴτα τὰ τῶν Θετταλῶν. Ταῦτα γάρ ἀπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ 22 ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι νῦν τούτῳ. Καὶ γάρ Παγασάς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν ἐψηφισμένοι καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν. "Ηκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγοράς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γάρ κοινὰ τῶν Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. Εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθήσεται τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ἔνοις αὐτῷ καταστήσεται.

'Αλλὰ μὴν τόν γε Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ 23 ἀπλῶς τούτους ἀπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γάρ ἀκέθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἀνθρωπος ὑβριστής, ὡς φασιν. Καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἀπιστον ἵσως· τὸ γάρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται,

διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τάγαθὰ τοῦ κτήσασθαι
χαλεπώτερον εἶναι.

24 Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαρίαν τὴν
ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἔτοίμως συνάρασθαι
τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἂ δεῖ καὶ στρατευομέ-
νους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἀπαντας, λογιζο-
μένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ
πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ γώρᾳ, πῶς ἀν αὐτὸν οἰεσθ' ἔτοίμως
ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν; Εἰτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ', ἀ πάθοιτ' ἄν,
εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;

25 "Ετι τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λαν-
θανέτω, ὅτι νῦν αἴρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ ὑμᾶς ἐκεῖ γρὴ πο-
λεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. Ἐὰν μὲν γάρ ἀντέγῃ τὰ τῶν
Ολυμπίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιή-
σετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπού-
μενοι· ἀν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβη, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο
βαδίζειν; Θηβαῖοι; Μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ἥ, καὶ συνεισβα-
λοῦσιν ἔτοίμως. Ἄλλὰ Φωκεῖς; Οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἵοι τ'
ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσῃ οὐμεῖς. "Η ἄλλος τις;
«Ἄλλ', ὃ τἄν, οὐχὶ βουλήσεται». Τῶν ἀτοπωτάτων μέντ'
ἀν εἴη, εἰ, ἀ νῦν ἀνοικαν δόφλισκάνων ὑμῶς ἐκλαλεῖ, ταῦτα
δυνηθεῖς μὴ πράξει.

27 Ἄλλὰ μὴν ἥλικα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνθάδ' ἢ ἔκει πο-
λεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἥγονυμαι. Εἰ γάρ ὑμᾶς δεήσειεν
ἀντοὺς τριάκονθ' ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι καὶ ὅσ' ἀνάγκη
στρατοπέδῳ χρωμένους τῶν ἐκ τῆς γώρας λαμβάνειν, μηδε-
νὸς ὄντος ἐν αὐτῇ, πολεμίου λέγω, πλείον' ἀν οἷμαι ζημιώθη-
ναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν ἢ ὅσ' εἰς ἀπαντα τὸν πρὸ τοῦ
πόλεμον δεδαπάνησθε. Εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα γρὴ νο-
μίσαι ζημιώσεσθαι; Καὶ πρόσεσθ' ἡ οὔβρις καὶ ἔθ' ἡ τῶν πρα-
γμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσιν.

Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἀπαντας βοηθεῖν καὶ 28 ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν' ὑπέρ τῶν πολλῶν, ὃν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ' ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππῳ χώρᾳ κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεράτου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὔθυναι ὅφδιαι γένωνται, ὡς, ὅποι ἄττ' ἀν ὑμᾶς περιστῆ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. Χρηστὰ δ' εἴη παντὸς εἶνενα.

II. ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β'

Εισαγωγή. Ο Δημοσθένης ἐν τῷ Α' Ὁλονθιακῷ ὑπέδειξεν εἰς τὸν Ἀθηναίον ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργήσουν δραστηρίως, νὰ παρασκενασθοῦν δὲ δύο στρατοὶ πολιτῶν Ἀθηναίων — καὶ ὅχι μισθοφόρων — ἐκ τῶν ὅποιων δὲ μὲν εἰς νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀπειλούμενην Ὁλυνθον, δὲ ἄλλος νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν. Άλλ' δὲ Δημοσθένης δὲν εἰσηκούσθη· οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν εἰς τὸν Ὁλυνθόν στρατιωτικὴν βοήθειαν ἀποτελούμενην μόνον ἐκ δισκιλίων μισθοφόρων καὶ τριάκοντα τριμήνων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Χάρητος. Η βοήθεια αὕτη οὐδὲν κατώρθωσεν. Ο Χάρης, ἐπειδὴ δὲν εἶχε νὰ μισθοδοτῇ τὸν στρατόν, δὲν ἐπολέμει πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἐλήστενεν ἐμπορικὰ πλοῖα. Διὰ τοῦτο οἱ Ὁλύνθιοι στέλλουν νέαν πρεσβείαν εἰς Ἀθήνας ζητοῦντες νέαν βοήθειαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον μὲν συνείδησιν τοῦ κρισίμου τῆς περιστάσεως, ἀλλ' ἐδίσταξον νὰ βοηθήσουν τὸν Ὁλυνθίονς φοβούμενοι τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Φίλιππου. Διὰ τοῦτο δὲ Δημοσθένης ἀναλαμβάνει ἐκ δευτέρου νὰ διμιήσῃ πρὸς τὸν Ἀθηναίον καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Β' Ὁλονθιακὸν — μετὰ παρέλευσιν ἐλαχίστου χρόνου ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ

πρότον, ἥτοι κατὰ τὸ θέρος τοῦ 349 — ἐν αὐτῷ προσπαθεῖ ὁ φίγων
νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ὑποδεικνέει εἰς αὐτοὺς τί ὀφείλονται
νὰ πράξουν.

- 1   Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἂν τις ἴδειν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δο-
κεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν φανερὰν γιρνομένην τῇ
πόλει, οὐγ̄ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι· τὸ γάρ τοὺς
πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ χώρων ὅμορον καὶ
δύναμιν τινα κεκτημένους καὶ, τὸ μέγιστον ἀπάντων, τὴν
ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς
ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἔαυτῶν
πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παν-
2 τάπασιν ἔοικεν εὐεργεσίᾳ. Δεῖ τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦτ' ἥδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χείρους περὶ ἡμᾶς αὐ-
τοὺς εἴναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχρῶν,
μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ἢν
ἡμέν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προϊεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ^{τῆς} τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν.
3   Τὸ μὲν οὖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππου ἡώμην
διεξιέναι καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα
ποιεῖν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἥγονται. Διὰ τί; “Οτι μοι δοκεῖ
πάνθ”, δσ’ ἀν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλο-
τιμίαν, ἡμῖν δὲ οὐχὶ καλῶς πεπρᾶχθαι. ‘Ó μὲν γάρ ὅσω
πλείον’ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὐτοῦ, τοσούτῳ θαυμα-
στότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται· ὑμεῖς δ’, ὅσω χεῖρον ἡ προσῆκε
κέγρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείον’ αἰσχύνην ὀφελή-
4 κατε. Ταῦτα μὲν οὐ παραλείψω. Καὶ γάρ εἰ μετ’ ἀληθείας τις,
ὅ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθένδ’ ἀν αὐτὸν ἴδοι μέγαν
γεγενημένον, οὐχὶ παρ’ αὐτοῦ. “Ων οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει
τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην
προσήκει λαβεῖν, οὐχὶ νῦν ὅρῳ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν· ἢ δὲ καὶ

γωρίς τούτων ἔνι καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς καὶ μεγάλα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' ἀν ὄνειδη βουλομένους ὅρθις δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι.

Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἀπιστον καλεῖν ἄγειν τοῦ τὰ 5 πεπραγμένα δεικνύναι λοιδορίαν εἶναι τις ἀν φήσειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ', ὅσα πώποτ' ἔπραξε, διεξιόντ' ἐφ' ἀπασι τούτοις ἐλέγγειν καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι καὶ δυοῖν ἔνεγχ' ἥργοιμαι συμφέρειν εἰρῆσθαι, τοῦ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθές ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον ἴδειν, ὅτι πάντα διεξέκήλυθεν, οἵς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὔξηθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἤκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματ' αὐτῷ.

Ἐγὼ γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἀν ἥργοιμην καὶ 6 αὐτὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια πράττονθ' ἐώρων ηὔξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν εὐρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτ' Ὁλυνθίους ἀπήλαυνόν τινες ἐνθένδε βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγαγόμενον, τὴν δ' Ὁλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα τῷ Ποτείδαιιαν οὖσαν ὑμετέραν ἔξελεῖν καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ὑμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θετταλούς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι. "Ολως δ' οὐδεὶς ἔστιν, ὅντιν' οὐ πεφενάκικεν ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ γρηγοριμένων· τὴν γὰρ ἐκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἔξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως ηὔξηθη.

"Οσπερ οὖν διὰ τούτων ἡρθη μέγας, ἥνιχ' ἔκαστοι 8 συμφέρον αὐτὸν ἔκυτοις φοντό τι πράξειν, οὕτως διφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' εἴνεγχ' ἔκυτοι ποιῶν ἔξελκήλεγκται. Καιροῦ μὲν δή, ὃ ἄνδρες

’Αθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππω τὰ πράγματα· ἡ παρελθόν τις ἐμοί, μᾶλλον δὲ ὑμῖν δειξάτω, ἡ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ’ ἐγὼ λέγω, ἡ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἔξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν, ἡ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἀν ἐλεύθεροι γένοιντ’ ἀσμενοι.

9   Καὶ μὴν εἰ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἡγεῖται, οἵεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὅρθως οἴεται. “Οταν μὲν γάρ ὑπ’ εὔνοίας τὰ πράγματα συστῇ καὶ πᾶσι ταῦτα συμφέρη τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δὲ ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὕσπερ οὕτως ἴσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμ’ ἀπαντ’ ἀνεχαίτισε καὶ διέλυ-
10 σεν. Οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν, ὃ ἄνδρες ’Αθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ’ εἰς μὲν ἀπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ’ ἥνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἀν τύχη, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὐτὰ καταρρεῖ. “Ωσπερ γάρ οἰκίας, οἷμαι, καὶ πλαίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἴσχυρότατ’ εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππω.

11   Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν ’Ολυμψίοις βοηθεῖν, καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἡ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γάρ νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι Παγασάς ἀπαι-
12 τεῖν καὶ περὶ Μαργησίας λόγους ποιεῖσθαι. Σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὃ ἄνδρες ’Αθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ’ ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν, ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς ἀπας μὲν λόγος, ἀν ἀπῆ τὰ πράγματα,

μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γάρ ἐτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. Πολλὴν δὴ τὴν μετοχήν¹³ τάστασιν καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολήν, εἰσφέροντας, ἔξιόντας, ἄπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. Κἀνταῦτ' ἐθελήσθι· ὡς προσήκει καὶ δὴ περιήνειν, οὐ μόνον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππω, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκίας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντ' ἔξελεγχούσεται.

"Ολως μὲν γάρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν¹⁴ προσθήκῃ μερίς ἐστί τις οὐ μικρά, οἶνον ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυμφίους· πάλιν αὖ πρὸς Ποτείδαιαν Ὀλυμφίους ἐφάνη τι τοῦτο συναμφότερον· νυνὶ Θεταλοῖς στασιάζουσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησε· καὶ ὅποι τις ἂν, οἷμαι, προσθῇ κἀν μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὀφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ' αὐτὴν ἀσθενῆς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι μεστή. Καὶ γάρ οὕτοις ἀπασι τούτοις,¹⁵ οἵ τις μέγαν αὐτὸν ἥργήσαιτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτεπισφαλεστέραν ἡ ὑπῆρχε φύσει κατεσκεύακεν αὐτῷ.

Μὴ γάρ οἰεσθ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ' ἐζήλωκε καὶ προήρηται πράττων καὶ κινδυνεύων, ἀν συμβῆ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦθ', ἀ μηδεὶς πώποτ' ἄλλος Μακεδόνων βασιλεύς, δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ἥρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ¹⁶ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι δ' ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὕτ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις οὕτ' ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ιδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὕθ' ὅσ' ἀν ποιήσωσιν οὕτως, ὅπως ἀν δύνωνται,

ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον.

17 Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πᾶς ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἀν τις σκέψαιτ' οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ἔνοι καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς οὐδαμῶς 18 οὗτου φεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους. Εἴ μὲν γάρ τις ἀνήρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάνθ' αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα (πρὸς γάρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι), εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐδὲνάμενος φέρειν, παρεῖσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον.

19 Λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι ληστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους μεθυσθέντας δργεῖσθαι τοιαῦτα, οἴ τι ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. Δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γάρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ἀσμάτων, ὃν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἔνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾶ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει.

20 Καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρά τις ἥγεῖται, μεγάλ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. Ἄλλ', οἴμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ καταρθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη· εἰ δέ τι πταίσει, τότε ἀκριβῶς αὐτοῦ ταῦτ' ἔξετασθήσεται. Δοκεῖ δ' ἔμοιγ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείξειν οὐκ εἰς μακράν, ὃν οἴ τε θεοὶ θέλωσι καὶ

νύμεις βούλησθε. "Ωσπερ γάρ ἐν τοῖς σώμασιν, τέως μὲν ἀν²¹ ἔρρωμένος ήτις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὰν δ' ἀρρώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, καὶν ῥῆγμα καὶν στρέμμα καὶν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ήτι, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων, ἔως μὲν ἀν ἔξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐστιν, ἐπειδὴν δ' ὅμορος πόλεμος συμπλακῇ, πάντ' ἐποίησεν ἔκδηλα.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον εὐ-²² τυχοῦνθ' ὅρῶν ταύτη φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει, σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται μεγάλη γάρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε, εἴ τις αἱρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἀν ἐλούμην, ἐθελόντων, ἀπροσήκει, ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ μικρόν, ἡ τὴν ἐκείνου· πολὺ γάρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εἴνοιται ἔχειν ὅρῶν ὑμῶν ἐνούσας ήτοι κείνω. 'Αλλ', οἶμαι, καθή-²³ μεθ' οὐδὲν ποιοῦντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάπτειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μή τι γε δὴ τοῖς θεοῖς. Οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ στρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκεῖνος αὐτὸς καὶ παρὼν ἐφ' ἄπασι, καὶ μήτε καιρὸν μήθ' ὕραν παραλείπων ὑμῶν μελλόντων καὶ φηφιζομένων καὶ πυνθανομένων παραγίγνεται. Οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἔγω· τούτωντίον γάρ ἀν ήτοι θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὅν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει τοῦ πάντα ποιοῦντος περιῆμεν.

'Αλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μέν ποτ', ὃ²⁴ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῶν 'Ελληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πόλλα ἵδια πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῶν ἔξόν, οὐκ ἡθελήσατε, ἀλλ' ίν' οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀνηγίσκετ' εἰσφέροντες καὶ προουκινδυνεύετε στρατευόμενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἔξιέναι καὶ μέλλετ' εἰσφέρειν ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε

πολλάκις πάντας καὶ καθ' ἐν' αὐτῶν ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερ'
 25 αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. Ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι πρὸς
 τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογί-
 σασθαι, πόσον πολεμεῖτε γρόνον Φιλίππω, καὶ τί ποιούντων
 ὑμῶν δὲ χρόνος διελήλυθεν οὗτος. "Ιστε γάρ δήπου τοῦθος", ὅτι
 μελλόντων αὐτῶν, ἐτέρους τινάς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιω-
 μένων ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταῦθον
 ἀπερ νυνὶ ποιούντων, ἥπας δὲ χρόνος διελήλυθεν.

26   Εἴθ' οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετ', ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 ὥστε, δι' ᾧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέ-
 γονε, διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν πράξεων ἐκ φαύλων
 αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; Ἄλλ' οὕτ' εὔλογον οὕτ' ἔχον ἐστὶ
 φύσιν τοῦτο γε· πολὺ γάρ ρέσον ἔχοντες φυλάττειν ἢ κτή-
 σασθαι πάντα πέφυκε. Νῦν δὲ, τι μὲν φυλάξομεν, οὐδὲν
 ἔσθι ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρότερον, κτήσασθαι δὲ
 δεῖ. Αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ' ἥδη.

27   Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προ-
 θύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι, πρὶν ἀν τῶν πραγμάτων κρατή-
 σητε, τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς
 μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δὲ ἀδικοῦντας κολάζειν, τὰς
 προφάσεις δὲ ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ
 γάρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι, τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἀν μὴ
 παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα.

28   Τίνος γάρ εἴνεκ', ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τοῦτον
 μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὃσους ἀν ἐκπέμψητε στρα-
 τηγούς, ἰδίους δὲ εὑρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὅντων καὶ
 περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; "Οτι ἐνταῦθα μέν ἔστι τᾶθλος",
 ὑπὲρ ᾧν ἔστιν δὲ πόλεμος, ὑμέτερα· Ἀμφίπολις καὶ ληφθῆ,
 παραχρῆμ' ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων
 ἴδιοι, μισθὸς δὲ οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ
 δὲ λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψα-

κος, Σίγειον, τὰ πλοῖ', ἀ συλῶσιν. Ἐπ' οὗν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἔκαστοι χωροῦσιν. Τιμεῖς δ', ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματ' ²⁹ ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταῦτα, ἀφίετε. Περί-εστι τοίνυν ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως.

Πρότερον μὲν γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ συμμορίας εἰσφέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ρήτωρ ἡγεμῶν ἐκατέρων καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ καὶ οἱ βοησόμε-νοι τριακόσιοι οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε, οἱ μὲν ὡς τού-τους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. Δεῖ δὴ ταῦτ' ἐπανέντας καὶ ὑμῶν ³⁰ αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους κοινὸν καὶ τὸ βουλεύεσθαι καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι. Εἰ δὲ τοῖς μέν, ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκά-ζεσθαι τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφί-ζεσθαι κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὅτιοῦν συμπονεῖν, οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ὑμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ τὸ γάρ ἡδι-κημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει, εἴθ' ὑμῖν τούτους κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐγκριῶν ἔξεσται.

Λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσον ἔκα- ³¹ στος ἔχει τὸ ἵσον· πάντας ἔξιέναι κατὰ μέρος, ἔως ἂν ἀπαν-τες στρατεύσησθε· πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι καὶ τὰ βέλτισθ' ὃν ἂν ἀκούσηθ' αἰρεῖσθαι, μὴ ἂν ὁ δεῖν' ἢ δεῖν' εἰπῃ. Κανὸν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμ' ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, βέλτιον τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἔχόντων.

Ετσαγωγή. Ὁ Φίλιππος ἀραβάς εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας (τὸ 359) καὶ καθυποτάξας τὸς πλησιοχώρους ἔχθρους τοῦ κράτους του, τὸν Ἰλλινοῖν καὶ Παιόνας, ἐστράφη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καταπληκτικῶν τον σχεδίων. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν προσέβαλε τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἐπειτα δὲ ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Θεομαῖκον κόλπου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκνοίενσε τὴν Πέδραν (357), τὴν Ποτείδαιαν (356) καὶ τὴν Μεθώνην (353). Ἀκολούθως κατεπολέμησε τὸν τριάνταν τῆς Θεσσαλίας καὶ μετὰ τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ γίνῃ κύριος τῶν Θεομοτύλων (352), ὡς οὕτω δινηθῇ εὐκολώτερον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικήν ἀλλ’ οἱ Ἀθηναῖοι φθάσαντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουνταν τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φίλιππου, ὅστις ἐποχωρίσας ἀπρακτος ἐξεστράτευσε κατὰ τὸ φιλιππικὸν τὸ 352 εἰς τὴν Θράκην πρὸς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ μικροὶ ἐκεὶ ἴγμεροι νεοί ἥριζον πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς ἐλληνικὰς πόλεις Πέριθον καὶ Βιζάντιον. Ἐκ τῶν διχοροιῶν τούτων ὁ φελούμενος δὲ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ἀπόλυτος τῶν χωρῶν καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἐβρον ἐποιώρησε τὸ Ἡραίον τεῖχος ἐπὶ τῆς Προποντίδος.

Ἡ εἰδῆσις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἡραίου τείχους, τὸ δοποῖον ἐχομένεν δῶς ἀποθήκη τοῦ εἰς τὴν Ἀττικὴν κομιζομένου στίου, φθάσασα εἰς Ἀθήνας τὸν Νοέμβριον τὸν 352 ἀνησύχησε τὸν Ἀθηναίον. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐθεωρήθη τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὥστε ἀτεφασίσθη νὰ παρασκενασθῇ στόλος ἐκ 40 τομήρων, νὰ ἐποχεωθοῦν νὰ μετάσχουν τῆς ἐκστρατείας πάντες οἱ ἄνδρες μέχρι τῆς ἥλικίας τῶν 45 ἐτῶν καὶ νὰ εἰσπραχθῇ φόρος 60 ταλάντων. Ἀλλ’ ὀλίγον μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν καταφθάνουν εἰς Ἀθήνας νεώτεραι εἰδήσεις πρῶτον μέρ, ὅτι δὲ οἱ Φίλιππος ἀσθενεῖ, ἐπειτα δὲ ὅτι ἀπέθανεν οἱ Ἀθηναῖοι εὐχαριστηθέντες μὲ τὰς διαδόσεις αὐτᾶς ἐγκατέλιπον τὴν ἀποφασισθεῖσαν ἐκστρατείαν καὶ περιέπεσον εἰς ἀδράνειαν.

Ολίγον ὕστερον μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, τὸ 351, τὸ ζήτημα τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ Φίλιππου ἥρχισε ν’ ἀπασχολῆ ἐκ νέου τὸν Ἀθηναίον. Πολλαὶ συνεδρίαι τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου κατηγαλώθησαν εἰς

σχετικὰ συζητήσεις. Εἰς μίαν τῶν συνελεύσεων τούτων ὁ Δημοσθένης — νέος ἀκόμη ἄγων ἡλικίαν 32 ἔτῶν — ἐξήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἀλλων ωρτόδων καὶ ἀπόγγειλε τὸν Α' Φιλιππικόν. Ἐν τούτῳ προσπαθεῖ ὁ φίτωρ νὰ ἔξαγάγῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον, κατὰ τὸν διοῖον δύνανται οὗτοι νὰ διεξαγάγουν ἐπιτυχῶς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον.

Εἴ μὲν περὶ κακοῦ τινος πράγματος προυτίθετ', ὃ ἄν-¹ δρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ὅν, ἔως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθούτων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἥρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἀν ἥγον, εἰ δὲ μή, τότ' ἀν καύτὸς ἐπειρώμην, ἢ γιργάνωσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὅν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νῦν σκοπεῖν, ἥγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἀν συγγνώμης τυγχάνειν. Εἰ γάρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἀν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,² τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. "Ο γάρ ἐστι χείριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; "Οτι οὐδέν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἢ προσῆκε, πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἀν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

"Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμησομένοις, ἡλίκην ποτ' ἔχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων — ἐξ οὐ χρόνος οὐ πολὺς — ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. Τίνος οὖν εἴνεκα ταῦτα λέγω; "Ιν' εἰδῆτ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστι φοβερὸν οὕτ', ἀν διτυρῷ ἠγορῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἀν ὑμεῖς βούλοισθε,

παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἵς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὑβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὃν ἐχρῆν.

- 4 Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὅρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦτο, ὅτι εἴχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὅντων ἔθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐθούλετ' ἔχειν οἰκείως 5 ἢ ἔκεινος. Εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἔστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον δύτα συμμάχων, οὐδὲν ἂν ὃν νυνὶ πεποίηκεν ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαῦτην ἐκτήσατ' ἀν δύναμιν. Ἀλλ' εἰδεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο κακῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μέν ἔστιν ἄπαντα τὰ χωρί' ἀλλα τοῦ πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.
- 6 Καὶ γάρ τοι ταύτη χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἀν ἑλών τις ἔχοι πολέμω, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος καὶ γάρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἄπαντες, οὓς ἀν δρῶσι παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας, ἀ γρή.

- 7 Ἐν τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὡμεῖς ἐπὶ τῆς τοι-αύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἔκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἀν παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεῖς τὴν εἰρωνείαν ἔτοιμος πράττειν ὑπάρξη, δι' ἣν γρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, δι' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ' ἀπλῶς, ἀν ὑμῶν αὐτῶν ἐθε-

λήσητε γενέσθαι καὶ παύσησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἔκαστος ποι-
ῆσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ
τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθε, ἀν θεὸς θέλη, καὶ τὰ κατερρα-
θυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε.

Μὴ γάρ ὡς θεῷ νομίζετε⁸ ἔκεινῷ τὰ παρόντα πεπηγέναι⁹
πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἔκεινον καὶ δέδιεν, ὁ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων
οἰκείως ἔχειν· καὶ ἀπανθ', ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀν-
θρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἔκεινου χρὴ νομίζειν ἐνει-
ναι. Κατέπτηγε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀπο-
στροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ράθυμίαν, ἦν
ἀποθέσθαι φημὶ δεῦν ἥδη.

'Ορατε γάρ, ὁ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οὗ προε-⁹
λήλυθεν ἀσελγείας ἀνθρωπος, δις οὐδ' αἴρεσιν ὑμῖν δίδωσι
τοῦ πράττειν ἣ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερ-
ηφάνους, ὡς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἶός ἐστιν ἔχων, ἢ κατέ-
στραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' ἀεὶ τι προσπεριβάλλεται
καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περι-
στοιχίζεται.

Πότ' οὖν, ὁ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ', ἢ χρή, πράξετε¹⁰;
ἐπειδὰν τί γένηται; 'Ἐπειδὰν νὴ Δί¹¹ ἀνάγκη τις ἡ. Νῦν δὲ τί¹¹
χρὴ τὰ γιγνόμεν' ἡγεῖσθαι; 'Ἐγὼ μὲν γάρ οἴομαι τοῖς ἐλευ-
θεροῖς μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην
εἶναι. 'Η βούλεσθ', εἰπέ μοι, περιύόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι
« λέγεται τι καινόν; » Γένοιτο γάρ ἂν τι καινότερον ἡ Μακε-
δῶν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν 'Ελλήνων δι-
οικῶν; « Τέθηνκε Φίλιππος; » « Οὐ μὰ Δί¹², ἀλλ' ἀσθενεῖ¹².
Τί δ' ὑμῖν διαφέρει; Καὶ γάρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς
ἔτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἀνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πρά-
γμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γάρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ρώμην το-
σοῦτον ἐπηγένηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. Καί-

τοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἔξεργάσαιτο, ἵσθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἀπασιν ἀν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθο ἀν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.

- 13   ‘Ως μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἀπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἀν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὕστινας χρημάτων, καὶ τἄλλα ὡς ὃν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεῖς ὑμῶν, δ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦ-
14 τον. ‘Ἐπειδὸν ἀπαντ’ ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μηδ’ ἀν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τυνι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγματα ἥγεισθω. Οὐ γάρ οἱ «ταχὺ» καὶ «τήμερον» εἰπόντες μάλιστ’ εἰς δέον λέγουσιν (οὐ γάρ ἀν τὰ γ’ ἥδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλῦσαι
15 δυνηθεῖμεν), ἀλλ’ ὃς ἀν δεῖξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἔως ἂν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γάρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἀν κακῶς. Οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι. ‘Η μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμα ἥδη τὸν ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ’ ὑμεῖς ἔσεσθε.

- 16   Πρῶτον μὲν τοίνυν, δ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημι δεῖν, εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέη, πλευστέον εἰς ταῦτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. Πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἴππεων ἴππαγω-
17 γοὺς τριήρεις καὶ πλοῖον ἵκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. Ταῦτα μὲν

οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἔξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ "Ολυμπον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γάρ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γηώμῃ παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἀγανάκτης περ εἰς Εὔβοιαν καὶ πρότερον ποτέ φασιν εἰς Ἀλίαρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας, οἴσως ἀν δρμάτων. Οὕτοι 18 παντελῶς, οὐδὲ εἰ μὴ ποιήσαιτε" ἀν τοῦτο, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν, ἵνα διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, (εἰσεται γάρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντες ἔξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος) ἡσυχίαν ἔχη, ἢ παριδόν ταῦτ' ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδενὸς δόντος ἐμποδών πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἀν ἐνδῆ καιρόν.

Ταῦτα μέν ἐστιν, ἃ πᾶσι δεδόγθαι φημὶ δεῖν καὶ παρε- 19 σκευασθαι προσήκειν οἴομαι· πρὸ δὲ τούτων δύναμιν τιν', διὰνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεγῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. Μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἐσται, κακὸν ὑμεῖς ἔνα κακὸν τὸν δεῖνα κακὸν δοτινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. Καὶ τροφὴν ταύτην πορίσαι κελεύω.

"Ἐσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν 20 τροφὴν ἔξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; 'Εγὼ φράσω, καθ' ἔκαστον τούτων διεξιῶν χωρίς. Ξένους μὲν λέγω — καὶ δύποις μὴ ποιήσεθ', διὰ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντες ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστα ἐν τοῖς φηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετε, ἀν ἐλάττω φαίνηται. Λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας 21 δισχιλίους, τούτων δ' Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ḥῆς ἀν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῆ, χρόνον

τακτὸν στρατευομένους, μὴ μαχρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις· τοὺς δὲ ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. Καὶ μετὰ τούτων ἵππεας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντ' Ἀθηναίους τούλαχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἵππαγωγοὺς τούτοις.

22 Εἰεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι; Ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἔκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ. Πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; Ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆγε οἴμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.

23 Τοσαύτην μέν, δὴ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι υῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἔκείνῳ παραταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτὴν (οὐ γάρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή), οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι

24 δεῖ. Πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ἔνεικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἤγειτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἱδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παρατατόμενοι μεθ' ὑμῶν ἔνεικων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἔκείνων. Ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξένικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾶν καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δὲ ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασι. Καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῦ μᾶλλον οὕχεται πλέοντα, δὲ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ, εἰκότως οὐ γάρ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν.

25 Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρα-

καταστήσαντας· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ', ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. Εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, « εἰρήνην ἄγετ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ; » « Μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γ' », εἴποιτ' ἀν, « ἀλλὰ Φιλίππω πολεμοῦμεν ». Οὐκ ἔχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν 26 δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγούς καὶ φυλάρχους καὶ ἵππαρχους δύο ; Τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι ; Πλὴν ἐνὸς ἀνδρός, ὃν ἀν ἐκπέμψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς ποιμπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. Οὐ γὰρ ἔχρην, ὃ ἀν- 27 δρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἵππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις ; Ἄλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἵππαρχεῖν ; Καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὅφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἀν ἦ.

"Ισως δὲ ταῦτα μὲν ὄρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν 28 χρήμάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι. Τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. Χρήματα τοίνυν· ἔστι μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτη τάλαντ' ἐνεγκόντα καὶ μικρόν τι πρός, δέκα μὲν ναυσὶ ταχείας τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἐκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίοις τοσαῦθ' ἔτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἵππεῦσι διακοσίοις οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἐκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. Εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν 29 εἶναι, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὄρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἀν γένηται, προσποριεῖ τὰ λοίπ' αὐτὸ τὸ στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν

ἐντελῆ. Ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντὴς πάσχειν δτιοῦν ἔτοιμος,
ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχῃ. Πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν γρημάτων,
ἄ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἡδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

- 30   “Α μὲν ἡμεῖς, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ’ εύρεῖν,
ταῦτ’ ἔστιν. Ἐπειδὴν δ’ ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἀν ὑμῖν
ἀρέσκῃ, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ
ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππω, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.
- 31   Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ
ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ᾧ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτ’, ἐνθυμηθείητε, καὶ
λογίσασθ’, ὅτι ταῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ
πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φιλίππος, καὶ φυλάξας
τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶναν ἐπιχειρεῖ, ἥντικ’ ἀν ἡμεῖς μὴ δυ-
32 ναίμεθ’ ἐκεῖσ’ ἀφικέσθαι. Δεῖ τοίνυν ταῦτ’ ἐνθυμουμένους μὴ
βοηθείας πολεμεῖν (ὑστεροῦμεν γάρ ἀπάντων), ἀλλὰ πα-
ρασκευῆ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. Τύπαρχει δ’ ὑμῖν χειμαδίω
μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιάθῳ καὶ
ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος
καί, ἢ χρὴ στρατεύματι, πάνθ’ ὑπάρχει· τὴν δ’ ὥραν τοῦ
ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥάδιον καὶ τὸ τῶν πνευ-
μάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμ-
πορίων στόμασι ῥάδίως ἔσται.
- 33   “Α μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν
καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ’ ὑμῶν βουλεύσεται· ἢ
δ’ ὑπάρξαι δεῖ παρ’ ὑμῶν, ταῦτ’ ἔστιν, ἢ ’γὼ γέγραφα. “Αν
ταῦτ’, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον,
ἄ λέγω, εἴτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας,
τὰς τριήρεις, τοὺς ἴππεας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ

κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες. Καὶ ἔτι 34 πρὸς τούτῳ πρώτον μέν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. "Εστι δ' οὗτος τίς; Ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν.

"Επειτα τί πρὸς τούτῳ; Τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἰμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους φέρετ' ἔχων, πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα χρήματα ἐξέλεξεν, τὰ τελευταῖς εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ τὴν ιερὰν ἀπὸ τῆς χώρας φέρετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ' οὕτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν.

Καίτοι τί δήποτ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν 35 τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίγνεσθαι, ἀν τε δεινοὶ λάχωσιν ἢν τ' ἴδιωται οἱ τούτων ἐκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἡν τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδὲ εἰς ἔνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκεύην, ὅσην οὐκ οἶδ' εἰ τι τῶν ἀπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτείδαιαν; "Οτι ἐκεῖνα μὲν ἀπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρό- 36 οιδεν ἐκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἡ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῦν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδὲ ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέληται· ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἀτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόρισθ' ἀπαντα.

Τοιγαροῦν ἀμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθί-

σταμεν καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἴτ' αὐτοὺς πάλιν, εἴτ'
 37 ἀντεμβιβάζειν, εἴτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλεται, προαπόλωλε τὸ
 ἐφ' ὃ ἀν ἐκπλέωμεν· τὸν γάρ τοῦ πράττειν γρόνον εἰς τὸ παρα-
 σκευάζεσθαι ἀγαλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μέ-
 νουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. "Ἄς
 δὲ τὸν μεταξὺ γρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐ-
 δὲν οἴαι τ' οὖσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἔξελέγχονται.
 'Ο δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὔβοεῦ-
 σιν ἡδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

38 Τούτων, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀλη-
 θῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἵσως οὐχ
 ἥδε' ἀκούειν. 'Αλλ' εὶ μέν, ὅσ' ἀν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ, ἵνα
 μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἥδονὴν
 δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις, ἀν ἡ μὴ προσήκουσα,
 ἔργω ζημία γίγνεται, αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἔκατούς, καὶ
 ἀπαντ' ἀναβαλλομένους, ἀν ἡ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν
 39 τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, διτὶ δεῖ τοὺς
 ὁρθῶς πολέμω χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν,
 ἀλλ' αὐτοὺς ἐμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν
 τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἀν τὸν στρα-
 τηγὸν ἥγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομέ-
 νους, ἵν, ἀν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμ-
 βάντ' ἀναγκάζωνται διώκειν.

40 'Γιμεῖς δ', ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἀπάν-
 των ἔχοντες, τριήρεις, διπλίτας, ἵππεας, χρημάτων πρόσοδον,
 τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ' εἰς

δέον τι κέχρησθε, ούδεν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππων. Καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληργεῖς δεῖ τῆς πληργῆς ἔχεται, κανὸν ἑτέρωσε πατάξῃ, ἐκεῖσ' εἰσὶν κινητέρες προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὕτ' οἵδεν οὕτ' ἐθέλει. Καὶ ύμεις, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε⁴¹ Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθι που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἡ γεγενημένον ἡ γιγνόμενόν τι πύθησθε. Ταῦτα δ' ἵσως πρότερον μὲν ἐνηγ· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἥκει τὴν ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐκχωρεῖ.

Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομέ-⁴² νοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππων. Εἰ γὰρ ἔχων, ἀ κατέστραπται καὶ προείληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἥθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίσις ὑμῶν ἀν μοι δοκεῖ, ἐξ ὅν αἰσχύνην καὶ ἀναδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ' ὡφληκότες ἀν ἥμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιγειρῶν ἀεὶ τινι καὶ τοῦ πλείονος δρεγόμενος ἵσως ἀν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ'⁴³ δργίζεται, ὁρῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τέλευτὴν οὖσαν ἥδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. Ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κωλύσει. Εἴτα τοῦτ' ἀναμενούμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἀν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἰεσθε καλῶς; Οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τινι στρατιωτῶν⁴⁴ οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; « Ποτὶ οὖν προσορμισόμεθα; » ἥρετό τις. Εύρήσει τὰ σαθρά, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς

δ πόλεμος, ἀν ἐπιχειρῶμεν· ἀν μέντοι καθώμεθ' οἶκοι, λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων.

45 "Οποι μὲν γὰρ ὁν, οἴμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῆ, καὶ μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὔμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἀν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ἡμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἔχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους.

46 Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἐν' ἄνδρα δυνηθῆναι ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν' ἔστιν, τὰ δὲ πράγματ' ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. "Οταν γὰρ ἥγηται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ἔνειν, οἱ δ' ὑπέρ ὅν ἀν ἐκείνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ϕευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὥσιν, ὑμεῖς δ', ἐξ ὅν ἀν ἀκούσηθ', ὅτι ἀν τύχητε ϕηφίζησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;

47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; "Οταν ὑμεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν. Νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἔκαστος δἰς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἔχθρούς οὐδεὶς οὐδὲ ἀπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γάρ ἔστι κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

48 "Ημῶν δ' οἱ μὲν περιόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ως βασιλέα, οἱ

δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ δὲ λόγους πλάττοντες ἔκαστος περιερχόμεθα. Ἐγὼ δ' οἶμαι μέν, ὃ ἄνδρες Ἀθη-⁴⁹ ναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὁρῶντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρομένον, οὐ μέντοι γε μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὡστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.

'Αλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐγθρὸς ἄν-⁵⁰ θρωπος καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε, καὶ ἀπανθ', ὅσα πώποτ' ἡλπίσαμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὔρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστί, κανὸν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἵσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν, ἀν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γάρ, ἄττα ποτ' ἐσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἀν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εῦ εἰδέναι.

'Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην⁵¹ λέγειν, ὅτι ἀν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὃ, νῦν θ', ἀγνωμάσκω, πάνθ' ἀπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος, πεπαρρησίασμαι. Ἐβουλόμην δ' ἄν, ὡσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι πολλῷ γάρ ἀν ἥδιον εἶχον. Νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἀν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἱροῦμαι. Νικώη δ' ὅτι πᾶσι μέλλει συνοίσειν.

Εισαγωγή. Ἡ ὑπὸ τοῦ Φίλιππου τὸ 348 ἄλωσις τῆς Ὀλύνθου καὶ τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων ἐποκάλεσε τοσαύτην ἀγανάκτησιν εἰς δὲ τὴν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἴδιως εἰς τὰς Ἀθήνας, ὥστε ἥρχισαν νὰ καταβάλλωνται προσπάθειαι ἐξ Ἀθηνῶν, δπως αἱ ἐλληνικαὶ δυνάμεις συνασπισθοῦν πρὸς κοινὴν καταπολέμησιν τοῦ Φίλιππου. Ἄλλῃ αἱ προσπάθειαι αὗται ἀπέβησαν μάταιαι· οἱ εἰς πλείστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀποστάλετες πρέσβεις, δπως παρακινήσονται αὐτὰς εἰς κοινὴν μετὰ τῶν Ἀθηνῶν σύμπολων κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας ἀποράτοι. Τότε μετεβλήθησαν καὶ αἱ διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων· οὗτοι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὴν ἀδιαφορίαν ταῦτην τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἥσαν δὲ τελείως ἐξηρτλημένοι ἐκ τοῦ πολέμου πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀπεφάσισαν νὰ συνάφουν εἰρήνην μετ' αὐτοῦ. Ἡ εἰρήνη αὕτη, ἡ δπολα ἀπὸ τοῦ Φιλοκράτους ἐκλήθη Φιλοκράτειος, ἐγένετο τὸ 346.

Οἱ Φίλιπποι καὶ μετὰ τὴν Φιλοκράτειον εἰρήνην οὐδόλως ἡσύχασσεν, ἀλλ᾽ ἐξηρκολούθησε νὰ ἐργάζεται διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καταπτητικῶν τον σχεδίων. Οὕτω τὸ 344 π.Χ., ἀφοῦ ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ κατέβαλεν ἐν αὐτῇ πᾶσαν ἀντίδρασιν, ἐζήτησε νὰ ἐπέμβῃ ἐν Πελοποννήσῳ, λαβὼν ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός: Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Φωκικοῦ πολέμου ἐπεδίωξαν καὶ πάλιν νὰ γίνονται τῆς Πελοποννήσου, οἱ δὲ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Μεσσηνῖοι πιεζόμενοι ὑπὸ τούτων ἐστράφησαν πρὸς τὸν Φίλιππον ζητοῦντες τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Οἱ Φίλιπποι, θεωρήσας κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, προθύμως ἐδέχθη νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἀργείους καὶ Μεσσηνίους· δθερ διατάσσει τοὺς Λακεδαιμονίους ν' ἀφήσουν τὴν Μεσσηνήν αὐτόρομον, ἀποστέλλει χρήματα καὶ μισθοφόρους εἰς τοὺς Ἀργείους καὶ Μεσσηνίους καὶ ὑπόσχεται, δτι μετ' ὅλην θὰ ἐλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ στρατοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες τὰς τοιαύτας ἐνεργείας τοῦ Φίλιππου ἐν Πελοποννήσῳ καὶ θέλοντες νὰ ματαώσουν αὐτὰς ἀποστέλλουν κατὰ πρότασιν τοῦ Δημοσθένους πρέσβεις εἰς τὰς πελοποννησιακὰς πόλεις· ἀργηγὸς δὲ τῆς πρεσβείας· ἥτο αὐτὸς ὁ Δημοσθένης. Οὕτος ἡγωνίσθη

νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν Ἀργείον καὶ Μεσσηνίον τὴν δολίαν πολιτικὴν τοῦ Φιλίππου καὶ προσεπάθησε νῦν ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς μετ' αὐτοῦ συμμαχίας. Οἱ λόγοι τοῦ φίλτορος ἐνεπούσαν μεγίστην αἰσθησιν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ὑπῆρξεν ἀράλογον πρὸς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ. Οἱ Μεσσηνοί καὶ οἱ Ἀργεῖοι, φροντίζοντες διὰ τὰ ἴδια τοις μόνον συμφέροντα καὶ δχι διὰ τὰ κοινὰ δῆλης τῆς Ἐλλάδος, δὲν ἔπαινσαν νὰ πιστεύουν εἰς τὴν φιλίαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Φιλίππου.

Ο Φίλιππος δογματίζεις διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τῶν Ἀθηναίων ἐν Πελοποννήσῳ, καθὼς καὶ διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευομένας καθ' Ἑκάστην ἀπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ βήματος κατηγορίας τῶν φιτόρων, στέλλει πρέσβεις εἰς Ἀθήνας παραποτούμενος, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι κατηγοροῦν αὐτὸν εἰς τὸν Ἐλληνας, ὅτι δὲν ἔξετέλεσε τὰς ὑποσχέσεις, αἱ δοποῖαι ἐδόθησαν κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Συγχρόνως μετὰ τῶν Μακεδόνων πρέσβεων καταφθάνοντο εἰς Ἀθήνας καὶ πρέσβεις τῶν Μεσσηνίων καὶ Ἀργείων παραποτούμενοι, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι προστατεύοντες τοὺς Σπαρτιάτας παρακαλοῦντο τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῶν ἐχθρῶν τῆς Σπάρτης.

Τότε συνέρχονται εἰς ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα συσκεφθοῦν περὶ τῆς ἀποκρίσεως, ἡ δοποία πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πρέσβεις. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτη λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Β' Φιλιππικὸν (τὸ 344), ἐν τῷ δοποὶ οὗτος ὑποδεικνύει τίνα ἀπόκρισιν διφείλουν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ δώσουν εἰς τοὺς πρέσβεις.

“Οταν, δούλοις Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνωνται περὶ ὃν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἥμιδν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὅρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἄπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δὲ οὐδέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν δεόντων, οὐδὲ ὃν ἔνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἔξιον. Άλλος δὲ εἰς τοῦτ' ἥδη προηγγένεα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει, δοσθέτις ἀν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἔξελέγχη οἱ Φίλιπποι καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἐλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσούτῳ τὸ τί χρὴ ποιεῖν συμβουλεῦσαι γαλεπώτερον εἴναι.

3 Αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι, πάντας, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειν οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέγθειαν δικοῦντες, οἷα ποιεῖ δέ, ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ καὶ τοιαῦτα διεξεργάμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἀν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἀμεινον Φίλιππου παρεσκεύασθε, ὡς δὲ κωλύσαιτ' ἀν ἐκεῖνον πράττειν 4 ταῦτ', ἐφ' ὃν ἐστιν νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. Συμβαίνει δὴ πρᾶγμα· ἀναγκαῖον, οἶμαι, καὶ ἵσως εἰκός· ἐν οἷς ἐκάτεροι διατρίβετε καὶ περὶ ἀ σπουδάζετε, ταῦτ' ἀμεινον ἐκατέροις ἔχει, ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι.

5 Εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν λέγειν δικαιότερόν ἔμεν ἔξαρκεῖ, ῥάδιον, καὶ πόνος οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ', ὅπως τὰ παρόντ' ἐπανορθώθησεται, δεῖ σκοπεῖν, καὶ μὴ προειλθόντ' ἔτι πορρωτέρω λήσει πάνθ' ἡμᾶς, μηδ' ἐπιστήσεται μέγεθος δυνάμεως, πρὸς ἣν οὐδὲ ἀντάραι δυνησόμεθα, οὐγὶ ὁ αὐτὸς τρόπος, ὅσπερ πρότερον, τοῦ βουλεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἀπασι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σώσοντα τῶν ῥάστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον.

6 Πρῶτον μέν, εἰ τις, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ, ὁρῶν, ἥλικος ἥδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ μηδέν' οἰεται κινδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει μηδ' ἐφ' ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεθῆγαι πάντων ὄμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς λογισμοὺς ἀκοῦσαι μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τάλαντά· ἐμοὶ παρέστηκε προσδοκῶν καὶ δι' ὃν ἔχθρὸν ἥγοομαι Φίλιππον, ἵν', ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προορῶν, ἐμοὶ πεισθῆτε, ἀν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ, τούτοις προσθῆσθε.

7 'Εγὼ τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λογίζομαι· τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατέστη; Πυλῶν

καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων. Τί οὖν ; πῶς τούτοις ἔχρηστο ; "Α Θηβαίοις συμφέρει καὶ οὐχ ἀ τῇ πόλει, πράττειν προεῖλετο. Τί δήποτε ; "Οτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάνθ' ὑφ' αὐτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἔξετάζων, καὶ οὐχὶ πρὸς εἰρήνην οὐδὲ ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, εἰδὲ τοῦτ' 8 ὁρθῶς, ὅτι τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς ἥθεσι τοῖς ἡμετέροις οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειν, ὑφ' οὗ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἴδιας ἐνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς 'Ελλήνων ἔκειναι πρόοισθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι, καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες, καὶ πάνθ', ἀ προσήκει, προορώμενοι, δμοίως ἐναντιώσεσθε, ἂν τι τοιοῦτον ἐπιχειρῆ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε.

Τοὺς δὲ Θηβαίους ἡγεῖτο, ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν ἔαυ- 9 τοῖς γιγνομένων τὰ λοιπά' ἔάσειν, ὅπως βούλεται, πράττειν ἔαυτόν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρατεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ. Καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς 'Αργείους ταῦθ' ὑπειληφώς εῦ ποιεῖ. "Ο καὶ μέγιστόν ἔστι καθ' ὑμῶν ἐγκάρμιον, ὃ ἄνδρες 'Αθηναῖοι· κέρι- 10 σθε γάρ ἐκ τούτων τῶν ἔργων μόνοι τῶν πάντων μηδενὸς ἂν κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια τῶν 'Ελλήνων προέσθαι, μηδ' ἀνταλλάξασθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς 'Ελληνας εὔνοιαν.

Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν οὕτως ὑπείληφε καὶ κατ' 'Αργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἑτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ' ὅρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. Εὑρίσκει 11 γάρ, οἶμαι, καὶ ἀκούει τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἔξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἀρχειν 'Ελλήνων, ὡστ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ, οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκ' ἥλθεν 'Αλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων κηρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ πα-

θεῖν δτιοῦν ύπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦθ', ἀ πάντες ἀεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς εἰπεῖν δεδύνηται, (διόπερ κἀγὼ παραλείψω, δικαίως ἔστι γάρ μείζω τάκεινων ἔργα, ἡ ώς τῷ λόγῳ τις ἀν εἴποι), τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας.

12 Οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἴδιᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας, οὐχ, ὅτι συνοίσει κοινῇ τοῖς "Εἵλησι, σκεψομένους. 'Ηγεῖται' οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἔλοιτο, φίλους ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἰρήσεσθαι, εἰ δ' ἐκείνους προσθεῖτο, συνεργοὺς ἔξειν τῆς αὐτοῦ πλεονεξίας. Διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἱρεῖται. Οὐ γάρ δὴ τριήρεις γ' ὁρᾶ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ' ἐν μὲν τῇ μεσογείᾳ τιν' ἀρχὴν εύρηκε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν· οὐδὲ ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ύποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν.

13 « 'Αλλὰ νὴ Δί' », εἴποι τις ἀν ώς πάντα ταῦτ' εἰδώς, « οὐ πλεονεξίας ἔνεκεν οὐδὲ ὃν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ' ἐπράξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιότερᾳ τοὺς Θηβαίους ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν ». 'Αλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ νῦν εἰπεῖν· διὸ γάρ Μεσσήνη Λακεδαιμονίους ἀφίεναι κελεύων, πῶς ἀν, 'Ορχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδούσ, τῷ δίκαιαν νομίζειν ταῦτ' εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο ;

14 « 'Αλλ' ἐβιάσθη νὴ Δία » (τοῦτο γάρ ἐσθ' ύπόλοιπον) « καὶ παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἵππεων καὶ τῶν Θηβαίων δόπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθείς, συνεχώρησε ταῦτα ». Καλῶς. Οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς τοὺς Θηβαίους αὐτὸν ύπόπτως ἔχειν, καὶ λογοποιοῦσι περιιόντες τινές, ώς 'Ελάτειαν τειχεῖ. 'Ο δὲ ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει, ώς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συλλαμβάνειν οὐ μέλλει, ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρή-

ματ' ἀποστέλλει καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος. Τοὺς μὲν ὅντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ, οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας νῦν σῷζει; Καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν¹⁶ ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὗτ', εἰ τὰ πρῶτα βιασθεῖς ἄκων ἐπράξειν, οὗτ' ἄν, εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκε Θηβαίους, τοῖς ἑκείνων ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ', ἀφ' ὧν νῦν ποιεῖ, κἀκεῖνον ἐκ προαιρέσεως δῆλος ἐστι ποιήσας, ἐκ πάντων δ', ἄν τις δριθῶς θεωρῇ, πάνθ', ἀ πραγματεύεται, κατὰ τῆς πόλεως συντάττων.

Καὶ τοῦτ' ἔξ ἀνάγκης τρόπον τιν' αὐτῷ νῦν γε δὴ συμβαίνει. Λογίζεσθε γάρ. "Αρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφεν ὑμᾶς. 'Αδικεῖ πολὺν ἥδη χρόνον, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὐτῷ· οἵτις γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει, τούτοις πάντα τἄλλα ἀσφαλῶς κέκτηται· εἰ γάρ 'Αμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν βεβαίως ἥγειτο. 'Αμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εῦ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων δικαίως αὐτὸν μισεῖν νομίζει, καὶ παρώξυνται, πεισθεσθαί τι προσδοκῶν, ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρότερος. Διὰ ταῦτ' ἐγρήγορεν, ἐφέστηκεν, ἐπὶ τῇ πόλει θεραπεύει τινάς, Θηβαίους καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταῦτα βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ πάροντ' ἀγαπήσειν οἴεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων τῶν μετά ταῦτ' οὐδὲν προόψεσθαι.

Καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδείγματ' ἔστιν ἵδειν, ἀ καὶ πρὸς Μεσσήνιους καὶ πρὸς 'Αργείους ἔμοιγ' εἰπεῖν συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔστιν εἰρῆσθαι.

« Πῶς γὰρ οἰεσθ' », ἔφην, « ὁ ἄνδρες Μεσσήνιοι, δυσχερῶς ἀκούειν Ολυνθίους, εἰ τίς τι λέγοι κατὰ Φίλιππου κατ'

- έκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα μὲν αὐτοῖς ἀφίει, οὓ πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτείδαιαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθηναίων ἀποίκους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνήρητο, τὴν χώραν δ' ἔκείνοις ἐδεδώκει καρποῦσθαι; ἀρά προσδοκῶν αὐτοὺς τοι-
- 21 αῦτα πείσεσθαι, ἷ λέγοντος ἀν τινος πιστεῦσαι οἵεσθε; Ἐλλ' ὅμως», ἔφην ἐγώ, « μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι πολὺν τὴν αὐτῶν ὑπ' ἔκείνου στέρονται, αἰσχρῶς ἐκπεσόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες οὐ γάρ ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους αὗται λίαν ὅμιλίαι.
- 22 » Τί δ' οἱ Θετταλοί; ἀρ' οἴεσθ», ἔφην, « ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκῶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἷ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἴδιας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι; Οὐκ ἔστι ταῦτα. Ἐλλὰ μὴν γέγονε ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι.
- 23 » Γιμεῖς δ»», ἔφην ἐγώ, « διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἥδη καὶ παρακεκρουμένον ἀπεύχεσθ', εἰ σωφρονεῖτ', ἴδειν. Ἔστι τοίνυν νὴ Δί», ἔφην ἐγώ, « παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ
- 24 τᾶλλοι, ὅσα τοιαῦτα. Καὶ ταῦτα μέν ἔστιν ἄπαντα χειροποίητα καὶ δαπάνης προσδεῖται· ἐν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὗ φρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτηται φυλακτήριον, δι πᾶσι μέν ἔστι ἀγαθὸν καὶ σωτῆριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. Τί οὖν ἔστι τοῦτο; Ἀπιστία. Ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἀν ταύτην σφόδρα, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε. Τί ζητεῖτε; » ἔφην. « Ἐλευθερίαν. Εἴτ' οὐχ ὅρατε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτη καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα; βασιλεὺς γάρ καὶ τύραννος ἄπας ἔχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις

ἐναντίος. Οὐ φυλάξεσθ', ὅπως », ἔφην, « μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὔρητε; »

Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, καὶ θορυβοῦντες, ὡς ὁρθῶς²⁶ λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν πρέσβεων καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὑστερον, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχήσονται τῆς Φιλίππου φιλίας οὐδ' ᾧν ἐπαγγέλλεται. Καὶ οὐ τοῦτ' ἔστιν ἀτοπον, εἰ Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ' ἀ τῷ λογισμῷ βέλτισθ' ὁρῶσι τι πράξουσιν, ἀλλ' ²⁷ ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἥμαν, ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιστοιχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν ἥδη ποιεῖν λήσθε', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομείναντες οὕτως ἡ παραυτίχ' ἥδονή καὶ ῥαστώνη μεῖζον ἴσχυει τοῦ ποθ' ὑστερον συνοίσειν μέλλοντος.

Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς²⁸ ὑστερον βουλεύεσθε, ἀν σωφρονῆτε· ἀ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἀν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἥδη λέξω.

Ὕπερον δίκαιον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπεισθῆτε ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὕτε γάρ αὐτὸς ἀν ποθ' ὑπέμεινα πρεσβεύειν,²⁹ οὕτ' ἀν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντ' εἰρήνης Φιλίππον φέσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα.

Καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. Τίνας; τούς, ὅτ' ἐγὼ γεγονούσιας ἥδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἥκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὄρκους, αἰσθόμενος φενακιζομένην τὴν πόλιν, προύλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ οὐκ εἰών προέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκέας, λέγοντας, ὡς ἐγὼ μὲν ὑδωρ πίνων εἰκότως³⁰ δύστροπος καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ', ἀπερ εὔξαισθ' ἀν ὑμεῖς, ἐὰν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιάς μὲν καὶ Πλαταιάς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὑβρεως, Χερρόνησον δὲ τοῖς αὐτοῦ τέλεσι διορύξει, Εὔ-

βοιαν δὲ καὶ τὸν Ὀρωπὸν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει· ταῦτα γὰρ ἄπαντ' ἐπὶ τοῦ βῆματος ἐνταῦθα μνημονεύετ' οἶδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας ³¹ μεμνῆσθαι. Καὶ τὸ πάντων αἰσχιστον, καὶ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύτην ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπῆχθητε.

Τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημὶ δεῖν τούτους;

Ἐγὼ νὴ τοὺς θεοὺς τάληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς ³² καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. Οὐχ ἵν' εἰς λοιδορίαν ἐμπεσώντῳ μὲν ἔξ ίσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἔξ ἀρχῆς καὶ νῦν παράσχω πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ' ἵν' ως ἀλλως ἀδολεσχῶ· ἀλλ' οἴομαι ποθ' ὑμᾶς λυπήσειν, ἢ Φίλιππος πράττει, μᾶλλον ἢ ³³ τὰ νυνὶ· τὸ γὰρ πρᾶγμ' ὁρῶ προβαῖνον, καὶ οὐχὶ βουλούμην μὲν ἀν εἰκάζειν ὁρθῶς, φοβοῦμαι δέ, μὴ λίαν ἐγγὺς ἢ τοῦτ' ἥδη. "Οταν οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἔξουσία γίγνηται τῶν συμβαίνοντων, μηδ' ἀκούηθ' ὅτι ταῦτα ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν, ἐμοῦ μηδὲ τοῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε καὶ εῦ εἰδῆτε, ³⁴ ὀργίους καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἕσεσθαι νομίζω. Φοβοῦμαι δή, μὴ τῶν πρέσβεων σεσιωπηκότων, ἐφ' οἵς αὔτοῖς συνίσασι δεδωριδοκηρύτες, τοῖς ἐπανορθοῦν τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ως τὰ πόλλα ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ γεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας.

³⁵ "Εως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πράγματα καὶ κατακούομεν ἀλλήλων, ἔκαστον ὑμῶν, καίπερ ἀκριβῶς εἰδότα, ὅμως ἐπαναμῆσαι βούλομαι, τίς δὲ Φωκέας πείσας καὶ Πύλας ὑμᾶς προέσθαι, ὃν καταστὰς ἐκεῖνος κύριος τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ὄδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονεν, καὶ πεποίηγ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδὲ ὑπέρ τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπέρ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ

καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, δις λυπήσει μὲν ἔκαστον,
ἐπειδὰν παρῇ, γέγονεν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Εἰ γάρ μὴ παρε-³⁶
κρούσθητε τόθ' ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε
γάρ ναυσὶ δήπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἤλθεν ἀν ποτε
στόλῳ Φίλιππος, οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπέρ τὰς Πύλας καὶ Φω-
κέας, ἀλλ' ἢ τὰ δίκαια· ἀν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην ἄγων ἡσυ-
χίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἀν ἦν ἐν δυοίσι πολέμῳ, δι' ὃν τότε
τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν.

Ταῦτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνῆσαι, νῦν ἵκανῶς εἴρηται, ὡς ³⁷
δ' ἀν ἐξετασθείη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτ', ὃ πάντες
θεοί· οὐδένα γάρ βουλούμην ἔγωγ' ἀν, οὐδὲ εἰ δίκαιος ἐστ'
ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην
ὑποσγεῖν.

ΜΕΡΟΣ Β'
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

A

ἀγαπῶ 1) τινι ἀρκοῦμαι εἰς τι· 2) τι α) ἀγαπῶ, προτιμῶ τι· τὸ ίδια

λυσιτελοῦν· β) μένω εὐχαριστημένος μέ τι· ἀγαπῶ τὰ παρόντα·
ἀγνωμόνως ἔχω εἶμαι ἀνόητος.

ἀγοραὶ πρόσοδοι τῶν ἀγορῶν.

ἄγω 1) τηρῶ. φυλάττω· τὴν εἰρήνην· 2) ἄγω καὶ φέρω λεηλατῶ,
ληστεύω.

ἀγωνίζομαι περὶ θανάτου διακινδυνεύω τὴν ζωήν μου, ἀντιμετω-
πίζω τὸν θάνατον πολεμῶν.

ἀδιόρθωτος ἀκανόνιστος.

ἀδολεσχῶ φλυαρῶ.

ἀδοξία ὅνειδος, ἐντροπή.

ἀήθης (μετὰ γν.) ἀσυνήθιστος εἰς τι.
αἱρεσις ἐκλογή· ὥστε ἐξ ἀπάντων (δῆλ. τῶν λεχέντων) γενέσθαι
αἱρεσις ἐκλογή· ὥστε ἐξ ἀπάντων (δῆλ. τῶν λεχέντων) γενέσθαι

νῦμιν ῥάδιαν τὴν αἱρεσιν τοῦ συμφέροντος· Ολ. A, 1· αἱ-
ρεσίς ἐστί τινι προβάλλεται εἰς τινα ἡ ἐκλογή, ἔχει τις νὰ ἐκλέξῃ·
δίδωμι αἱρεσίν τινι δίδω τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς εἰς τινα, ἐπι-
τρέπω εἰς τινα νὰ ἐκλέξῃ.

αἱρομαι ὑψοῦμαι, αὔξάνομαι· μετ' ἐπιθ.: αἱρομαι μέγας αὔξάνομαι
καὶ γίνομαι μέγας.

αἱροῦμαι 1) τι ἐγκρίνω τι. Φιλ. A, 20· 2) τι ἀντί τινος προτιμῶ τι
ἀντί τινος· ἥρημένος ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς τὴν δόξαν τοῦ
διαπράξασθαι ταῦτα· 3) τι ἡ τι προτιμῶ τι ἀπὸ (ἄλλο) τι·
ἐλοίμην ἀν τὴν τύχην τῆς ὑμετέρας πόλεως ἡ τὴν (τύχην)
ἐκείνου· 4) ἀντὶ πολλῶν χρημάτων εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑπο-
βληθῶ εἰς μεγάλας χρηματικὰς θυσίας· νομίζω ὑμᾶς ἐλέσθαι ἀν
(= δτι ὑμεῖς ἔλοισθε ἀν) ἀντὶ πολλῶν χρημάτων.

αἰσχύνη· ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη ἡ ἔνεκα τῆς (κακῆς) κατα-
στάσεως τῶν πραγμάτων καταισχύνη.

ἀκαιρία ἔλλειψις εὐκαιρίας, κακὴ περίστασις.

ἀκέραιος ἀβλαβής.

ἀκμή, κυρίως : ἡ κόψις (τοῦ μαχαιριοῦ)· ἔπειτα : τὸ κρίσιμον σημεῖον.
ἀκρασία ἀκολασία.

***Αλέξανδρος** υἱὸς τοῦ Ἀμύντου, βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, φίλος τῶν
Ἀθηναίων· ἐλθόν δὲ γον πρὸ τῆς ἐν Πλαταιᾶς μάχης (479) ὡς
ἀπεσταλμένος τοῦ Μαρδονίου εἰς Ἀθήνας ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθη-
ναίους τὴν μετὰ τῶν Περσῶν συμμαχίαν.

***Αλίαρτος** πόλις τῆς Βοιωτίας· ἐν αὐτῇ τὸ 395 οἱ ἡνωμένοι σύμμαχοι
Θηραῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Λακεδ.
φονεύσαντες καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Αύσανδρον.

ἄλλα μὴν πρὸς τούτους δέ.

ἄλλως 1) ἐν γένει· 2) ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα· ἄλλως τε καν
καὶ μάλιστα ἐάν.

ἀλυσιτελῆς ἀνωφελής, ἐπιζήμιος.

ἄμα· ἄμα... καὶ πρὸς δίλωσιν δύο συγχρόνων πράξεων ἄμ' ἀκηρόα-
μέν τι καὶ καθέσταμεν μάλις ἔχομεν ἀκούσει τι (δῆλ. πολεμικὴν
τινα ἐνέργειαν τοῦ Φιλ.) καὶ (εὐθὺς) διορίζομεν.

ἄμαχος ἀκαταμάχητος, ἀκαταγώνιστος.

ἄμελῶ (μετὰ γνω.) ἀδιαφορῶ διά τι.

ἄν· οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἄν τοῦτο (δῆλ. τὸ ὄρμῆσαι ἐπ' αὐτὸν)
καὶ ἄν τυχὸν ἀκόμη δὲν ἥθελατε κάμει τοῦτο (καὶ δύνασθε νὰ μὴ
τὸ κάμετε).

ἄν = ἀ ἄν.

ἀναιρῶ καταστρέψω· **Λακεδαιμονίους** ἀναιρεῖ σκέπτεται νὰ κατα-
στρέψῃ τοὺς Λακεδ. — Μέσον : ἀναιροῦμαι (μετ' αἰτ.) 1) ἀναλογ-
βάνω· τὸν πόλεμον (δῆλ. τὸν ἥδη κατὰ τοῦ Φιλίππου διεξαγόμε-
νον)· Ὁλ. A, 7· ἀνήρητο τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχεν
ἐπισύρει κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του τὴν ἐκ μέρους ἡμῶν ἔχθραν· Φιλ.
B, 20· 2) ἀναρπάζω τι, γίνομαι κώριός τινος· Ὁλ. A, 21.

ἀνάστασις καταστροφή· ἄλλα (πολεμοῦσιν ὑπέρ) ἀναστάσεως
ἄλλα (πολεμοῦν), διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν καταστροφήν.

ἀναχαιτίζω ἀνατρέπω.

ἀνδραποδισταὶ σωματέμποροι, δῆλ. οἱ ἀπάγοντες τοὺς ἐλευθέρους εἰς
δούλειαν ἢ ἀποσπῶντες εἰς ἑαυτοὺς τοὺς δούλους ἐκ τῶν κυρίων
των· κατὰ τῶν ἀνδραποδιστῶν ἡ τιμωρία ἦτο θάνατος.

ἀνεξέταστος· οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέ-
ληται (ἐν συντόμῳ) οὐδὲν εἰς αὐτὰ ἔχει παραμεληθῆ, ὥστε νὰ
εἶναι ἀνεξέταστον καὶ ἀκαθόριστον.

ἄνθρωπος δὲ ἄνθρωπος· πολλάκις οὕτω περιφρονητικῶς ὀνομάζει τὸν
Φίλιππον δὲ Δημοσθένης.

ἀνθῶ ἀκμάζω· (τὰ τοιαῦτα) σφόδρα γε ἥνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσι
(ἥδιὰ τοιούτων μέσων ἀποκτηθεῖσα δύναμις) πολὺ μάλιστα ἀκμάζει
στηριζομένη ἐπὶ τῶν ἐλπίδων.

ἄνοια· ἔξαπατῶ τὴν ἄνοιαν τινος ἐκμεταλλεύομαι τὴν ἀνοησίαν τι-
νὸς καὶ ἔξαπατῶ αὐτὸν· ἀεὶ ἔξαπατῶν τὴν ἄνοιαν ἑκάστων (=
ἑκάστου) τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν καὶ προσλαμβάνων
(αὐτούς).

ἀνταίρω 1) τινὶ ἔξεγειρομαι, ἀναλαμβάνω πόλεμον ἐναντίον τινός·
εἰ Δακεδαιμονίοις ἀντήρατέ ποτε (δηλ. κατὰ τὸν Βοιωτικὸν
πόλεμον, τὸ 378). 2) πρός τινα ἀνθίσταμαι κατά τινος.

ἀντεμβιβάζω ἐμβιβάζω τινὰ εἰς πλοῖον ἀντὶ ὅλου τινός· εἴτ' ἀν-
τεμβιβάζειν = εἴτ' ἀνθ' ἥμῶν αὐτῶν ἐμβιβάζειν (τοὺς
μετοίκους καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας).

ἀντέχω διαρκῶ· τὰ τοιαῦτα... ἀντέχει ἡ διὰ τοιούτων μέσων (δηλ.
δὲ ἀδικίας, ἐπιορκίας καὶ ψεύδους) ἀποκτηθεῖσα δύναμις... — Μέ-
σον: ἀντέχομαι (μετὰ γν.) κρατοῦμαι στερεὰ ἀπὸ κάτι (διὰ νὰ
σωθῶ).

ἀντὶ (μετὰ γν.) πρὸς δήλωσιν ἀνταλλαγῆς· ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γι-
γνομένων εἰς ἀνταλλαγμα τῶν ὀφελεῖν, τὰς ὁποὶς ήθελον ἔχει.
ἀντίδοσις διαδικασία τις παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις, κατὰ
τὴν ὁποίαν πᾶς πολίτης προσκαλούμενος εἰς λειτουργίαν τινὰ
δύσανάλογον πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἡδύνατο νὰ καλέσῃ πάντα
ὅλους πολίτην, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε πλουσιώτερον ἑαυτοῦ, ν' ἀνταλ-
λάξουν τὰς περιουσίας των ἢ νὰ ὑποβληθῇ ἐκεῖνος εἰς τὸ βάρος
τῆς λειτουργίας· ποιοῦμαι ἀντίδοσιν τινὶ ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ
κάμῃ ἀντίδοσιν.

ἀντιλαμβάνομαι τινος, κυρ.: πιάνομαι ἀπό τινος· ἔπειτα: ἐπιλαμ-
βάνομαι τινος, ἀναμειγνύομαι, ἐπεμβαίνω ἐνεργῶς εἰς τινὰ ρηματικό:
ἐπιθ.: ἀντιληπτέον ἔστιν ὑμῖν αὐτοῖς (= δεῖ ἀντιλαβέσθαι
ὑμᾶς αὐτούς) τῶν πραγμάτων ἐκείνων (τῶν ἐκεῖ, δηλ. ἐν
Ολύνθῳ, πραγμάτων). οὐδενὸς τῶν πραγμάτων ἀντιληπτέον

(ἐστὶ = δεῖ ἡμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι).

ἀντιληπτέον, βλ. ἀντιλαμβάνομαι.

ἀντιποιοῦμαι (μετὰ γν.) ἐγένερω ἀξιώσεις ἐπὶ τινος, διεκδικῶ τι.
ἀντίρροπος ἵσταται μος. ἴσου βάρους· συμμαχία ἀντίρροπός τινος
συμμαχία δυναμένη ν' ἀντισταθμίσῃ τι.

ἀξιῶ ἀπαιτῶ· ἔπραξε ταῦτα τῷ ἀξιοῦ (δτκ. αἰτίου) τοὺς Θη-
βαίους δικαιότερα ἢ ὑμᾶς. Οἱ Θηβαῖοι ἀπήγτουν ν' ἀποδοθεῦν
εἰς αὐτοὺς αἱ πόλεις Ὀρχομενὸς καὶ Κορώνεια, τὰς ὅποιας κατεῖχον
οἱ Φωκεῖς.

ἄπαξ· εἰς ἄπαξ διὰ μίαν φοράν.

ἀπαρτῶ (-άω) ἀποχωρίζω· πθηκ. πρκμ.: ἀπήρτημαι εἶμαι μακράν.
ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις διότι
εἴσθε μακράν (τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς
πολεμικὰς παρασκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς σκέψεις.

ἄπειμι εἶμαι μακράν, ἐλλείπω· ἀπεστι τὰ πράγματα ἐλλείπουν τὰ
ἔργα (αἱ πράξεις).

ἀπελαύνω ἐκδιώκω· δτ' Ὁλυνθίους ἀπῆλαυνόν τινες ἐνθένδε,
τὸ 357, ὅτε ὁ Φίλιππος ἐποιλιόρκει τὴν Ἀμφίπολιν, οἱ Ὁλύνθιοι
φοβούμενοι τὴν αὔξανουσαν δύναμιν τοῦ Φίλιππου ἔπειμψαν πρέ-
σβεις εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπρότειναν εἰς τοὺς Ἀθηναίους συμμαχίαν
ἐναντίον τοῦ Φίλιππου· ἀλλ' ὁ Φίλιππος θέλων νὰ ματαιώσῃ τὴν
συμμαχίαν αὐτὴν ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὸν αὐτὸν γρόνον
πρέσβεις καὶ δι' αὐτῶν ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν παρά-
δοσιν τῆς Ἀμφιπόλεως· τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤθελον
νὰ συζητήσουν μετὰ τῶν Ὁλυνθίων πρέσβεων περὶ συμμαχίας
κατὰ τοῦ Φίλιππου, ἀλλ' ἀπέπεμψαν αὐτούς.

ἀπέχομαι (μετὰ γν.): ἀπομακρύνομαι ἀπό τινος, ἀποκρούω τι.

ἀπιστος ἀπίστευτος· οὐδὲν (ἐπίρρ.) ἀπιστόν (ἐστι τοῦτο).

ἀπλῶς 1) μὲν γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν, ἀνευ συγκαλύψεως αὐτῆς· Φιλ. A,
51· 2) ἐν γένει· Ὁλ. A, 23.

ἀπὸ (μετὰ γν.) πρὸς δήλωσιν τῆς πηγῆς, ἐκ τῆς ὅποιας ἢ διὰ τῆς
ὅποιας γίνεται τι· ἀπὸ τῶν διμετέρων συμμάχων μὲ τὰ γρή-
ματα τῶν συμμάχων σας (τοὺς ὅποιους διαρπάζει).

ἀπογιγνώσκω 1) μετ' αἰτιατικῆς προσ.: ἀπαρνοῦμαι τινα, ἀποσπῶ-
μαι ἀπό τινα· 2) ἀμβρ.: ἀπελπίζομαι.

ἀποδείκνυμι καθιστῶ.

ἀποδίδωμί τινι (μετ. ἀπρμφ.) ἐπιτρέπω, δίδω τὸ δικαίωμα εἰς τινα νά... εἰ τοῖς μὲν (δηλ. τοῖς ρήτορσι καὶ στρατηγοῖς καὶ ἵσως καὶ τοῖς βοησομένοις) ἀποδώσετε ἐπιτάπτειν (ὑμῖν)... ἀναγκάζεσθαι... φηφίζεσθαι... συμπονεῖν.

ἀποκλίνω ἐπὶ τὸ ῥάθυμεῖν τὸ ρίχνω στὴν τεμπελιά.
ἀποκρίνομαι· ἢ ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντα ἀν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἡδη λέξω ποιῶν προσήκουσαν ἀπόκρισιν πρέπει νὰ ψήφιστε, εὐθὺς θὰ σᾶς εἴπω. Τὸ σχέδιον τῆς ἀποκρίσεως, τὸ ὄποιον ὁ Δημοσθένης μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου του παρέδωκεν εἰς τὸν γραμματέα πρὸς ἀνάγνωσιν ἢ ὁ ἴδιος ἀνέγνωσε, λείπει ἐν τῷ λόγῳ.
ἀπολείπω παύω.

ἀπόμισθος ἀμισθος.

ἀπόρρητος ὁ μὴ λεγόμενος, περὶ οὗ δὲν πρέπει νὰ γίνεται λόγος, μυστικός· τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον, οἱ Ἀθηναῖοι διακαῶς ποθοῦντες τὴν ἀνάκτησιν τῆς Ἀμφιπόλεως ἔστειλαν τὸ 358 πρέσβεις πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ συνεφώνησαν μετ' αὐτοῦ, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι νὰ δώσουν εἰς τὸν Φίλιππον τὴν Πύδναν, τὴν ὄποιαν οὕτοι κατεῖχον ὀχόμη, ὁ δὲ Φίλιππος κατάλαμβάνων τὴν Ἀμφίπολιν νὰ δώσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς Ἀθηναίους· ἵνα δὲ μὴ γνωσθῇ ἡ συμφωνία αὕτη εἰς τοὺς Πυδναίους, δὲν ἀνεκοίνωσαν οἱ πρέσβεις εἰς τὸν δῆμον ταύτην, ὅλλα μυστικῶς ἐνήργουν μετὰ τῆς βουλῆς· ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμνον μὲν πολὺν λόγον περὶ τοῦ ἀνακοινωθέντος εἰς τὴν βουλὴν μυστικοῦ, ἡγνόουν ὅμως τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ.

ἀπόστολος ναυτικὴ ἀποστολή.

ἀποστροφὴ καταφύγιον.

ἀποτρίβομαι τι ξεπλύνω τι.

ἀποφαίνομαι ὑπέρ τινος ἐκφράζω γνώμην περὶ τινος.

ἀποχρῆν, βλ. ἀποχρῶ.

ἀποχρῶ (-άω, ἀπρμφ. ἀποχρῆν) 1) ἀρκῶ· Φιλ. Α, 22· 2) ἀπρόσ. ἀπόχρημ εἶναι ἀρκετόν· δοκεῖ μοι ἀποχρῆν ἀν ἐνίοις ὑμῶν (ταῦτα), ἔξ ὧν νομίζω ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς θὰ ἡρκοῦντο εἰς αὐτὰ (= θὰ ἔμενον ἰκανοποιημένοι ἀπὸ αὐτά), διὰ τὰ ὄποια...

ἀργῶ κάθημαι ἀργός.

Ἀρτάβαζος Πέρσης σατράπης· τοῦτον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τοῦ βασι-

λέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Γ' ἐβοήθησεν δὲ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Χάρης μετὰ τοῦ στρατοῦ του (τὸ 356).

Ἀρύββας βασιλεὺς τῶν Μολοσσῶν (μιᾶς τῶν σπουδαιοτέρων φυλῶν τῆς ἀρχαίας Ἡπείρου).

ἀρχαῖα, τά, τὰ πατρικὰ κτήματα (ἦτοι : οἶκοι, ἀγροί, ἔπιπλα κ.τ.τ.). ἀρχὴ ἀφετηρία, ἐλατήριον.

ἄρχω· πότικ. ἄρχομαι ἔσουσιάσθαι, διοικοῦμαι· οἱ ἄρχομενοι οἱ ὑπήκοοι.

ἀσελγῆς αἰσχρός, ἀκόλαστος.

αὖ προσέτι, ἀκόμητος.

αὗθις μετὰ ταῦτα.

αὐξάνομαι μετ' ἐπιθ.: αὐξάνομαι μέγας αὐξάνομαι καὶ γίνομαι μέγας.

αὐτόματος, ον, δὲ ἀφ' ἔαυτοῦ κινούμενος· γίγνεται τι αὐτόματον γίγνεται τι ἀφ' ἔαυτοῦ, μόνον του.

αὐτῶν = ἀλλήλων· περιύόντες (δῆλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν — τὸν συνήθη τόπον διατριβῆς τῶν λογοποιούντων —) αὐτῶν πυνθάνεσθαι.

ἀφίημι ἀφήνω ἐλεύθερον, ἀθωώω· πότικ.: οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι· οἱ ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας.

ἀφίσταμαι μετὰ γνω.: 1) παραιτοῦμαι τινος, δὲν θέλω τι· Φιλ. B, 12.

2) ἀπέχω· τούτων ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν = ἀφέσταμεν καὶ τοῦ γράφειν ταῦτα καὶ τοῦ συμβουλεύειν.

3) διαφέρω ἀπό τι· τὰ τότε λεγόμενα ἦν πολὺ ἀφεστηκότα τούτων ἤσαν ἐντελῶς διαφορα ἀπὸ ταῦτα (δῆλ. ἀπὸ τὰ νῦν πρατημενα ὑπὸ τοῦ Φιλ.). 4) χάνω τι· Ολ. A, 15.

ἀφορμὴ 1) λόγος, αἰτία: Ολ. B, 22. 2) τὰ μέσα, μὲ τὰ ὅποια ἀρχίζει ἡ ἐπιχειρεῖ τις: πόρος, βοήθημα: Φιλ. A, 29.

B

βασιλεὺς νοεῖται ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Ὄχος, ὁ ὅποῖος ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 359 - 338 καὶ μετὰ τοῦ ὅποιου ὁ Φιλ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν πρὸς τοῦτον ὁ Φιλ. ἀπέστειλε — κατὰ τὰς διαδόσεις τῶν ἐν Ἀθήναις φιλιππικόντων — πρέσβεις, ἵνα ἀπαιτήσουν ν' ἀφήσῃ ἐλευθέριας καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Μ. Ἀσίᾳ πόλεις.

βέβαιος σταθερός, διαρκῆς: εἰκός (ἐστιν) ἔχειν αὐτοὺς (δῆλ. τοὺς Ολυνθίους) βεβαίαν τὴν ἔχθραν ὑπὲρ ὃν (= ὑπὲρ ἐκείνων,

ά φοβοῦνται μὴ πάθωσι) καὶ πεπόνθασιν. Οἱ Ὀλύνθιοι φοβοῦνται μήπως ὁ Φίλιππος ὡς ἀσπονδος ἐχθρὸς πάσης ἐλευθέρας πολιτείας καταστρέψῃ τὴν πατρίδα των· διὰ τοῦ πεπόνθασιν ἵσως ὑπονοεῖ ὁ Δημοσθένης τὴν στρατιωτικὴν ἐπίδειξιν, τὴν ὅποιαν ἔκαμεν ὁ Φίλιππος κατὰ τῆς Ὀλύνθου τὸ 351 (βλ. εἰσαγ. εἰς τὸν Α' Ὀλυνθιακόν).

Βεβαίως ἀσφαλῶς.
Βέλτιστος· πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει παρέγει τὰς ἀρίστας ἐλπίδας, εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸ μέλλον.
Βιάζομαι, ἀπολ.: ἐκτελῶ μὲς βίᾳν πράττει καὶ βιάζεται = πράττει βίᾳ.

Βοήθειαι ἐπικουρικὰ στρατεύματα (ταχέως ἐπιστρατευόμενα καὶ προγέρως παρασκευαζόμενα).

Βοηθητέον βλ. **Βοηθῶ**.

Βοηθῶ 1) μετὰ δτκ.: βοηθῶ τοῖς πράγμασι ἐπανορθῶ τὴν (κακῶς ἔχουσαν) κατάστασιν τῶν πραγμάτων· βοηθητέον εἶναι ὑμῖν τοῖς πράγμασι = δεῖν ὑμᾶς βοηθεῖν τοῖς πράγμασιν· 2) μετὰ τῆς προθ. εἰς: στέλλω βοήθειαν εἰς.

Βουλὴ σκέψις· ή βουλὴ ἔστι τινι σκέπτεται τις.
Βοῶ· οἱ βοησόμενοί (εἰσιν, ὡσπερ ἡσαν οἱ) τριακόσιοι (ἐν ταῖς συμμορίαις) οἱ μέλλοντες νὰ φωνάζουν (οἱ προωρισμένοι διὰ φωνῶν νὰ ἐπιδοκιμάζουν η̄ ν' ἀποδοκιμάζουν τοὺς ἀγορεύοντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) εἶναι, ὅπως οἱ τριακόσιοι (εἰς τὸ σύστημα τῶν συμμοριῶν).

Γ

γάρ ἐν ἐρωτήσει: λοιπόν.

γελῶ· ἔνεκα τοῦ γελασθῆναι (= τοῦ γενέσθαι γέλωτα) ἵνα πρακτηθῇ γέλως.

γέλως αἵτια διὰ γέλωτα· γέλως, ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασι γελοῖσιν πρᾶγμα (γελοῖος) ὁ τρόπος, καθ' ὃν φροντίζομεν περὶ τοῦ πολέμου.

Γεραιστὸς ἀκρωτήριον καὶ κώμη τῆς Εύβοίας ἔχουσα λιμένα.
γίγνομαι 1) μετὰ μτχ.: εὐρίσκομαι, φανερώνομαι ὅτι· τὸ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππω γεγενῆσθαι... κεκτημένους καί... ἔχοντας τὸ ὅτι οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διεξαγάγουν πόλεμον ἐναντίον τοῦ Φιλίππου ἔχουν εύρεθη (φανερωθῆ), ὅτι κέκτηνται (= ὅτι κατέ-

χουν)... καὶ ὅτι ἔχουν...· 2) μετὰ γν. : γίγνομαι ἐμαυτοῦ ἔξαρτωμαι ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου· 3) μετ' ἐπιφρ. : γίγνομαι ἔξω (τῆς πόλεως) μένω (στρατοπεδεύω) ἔξω τῆς πόλεως· γίγνομαι ἔξω τοῦ κακῶς πάσχειν εἶμαι μακρὰν ἀπὸ κάθε κακοπάθειαν, δὲν κακοπαθῶ, δὲν βλάπτομαι· 4) μετὰ προθ. : γίγνομαι ἐν τῇ χώρᾳ διατρίβω, διαιμένω ἐν...· γίγνομαι ἐπὶ τῆς τοιαύτης γνώμης σκέπτομαι κατὰ τοιοῦτον τρόπον· γίγνομαι πρὸς τὴν γῆν προσεγγίζω, ἀποβιβάζομαι εἰς τὴν ξηράν.

γιγνώσκω 1) ἐννοῶ· Ὁλ. A, 6· Φιλ. A, 50· 2) σχηματίζω (ἔχω) τὴν γνώμην· ἔγνωκότες ἡσαν ἀν ταῦτα μέχρι του (=τινὸς) θὰ εἴχον ταῦτην τὴν γνώμην (νὰ πολεμοῦν δὴλ. κατὰ τοῦ Φιλ. καὶ νὰ εἴναι σύμμαχοί μας) μέχρι τινὸς χρόνου (μόνον)· εἰ δέ, δ μὲν (δὴλ. ὁ Φιλ.) ἔγνωκώς ἔσται, ὡς δεῖ ἀεὶ πράττειν τι..., ἡμεῖς δ' (ἔγνωκότες ἐσόμεθα), ὡς οὐδενός... λέγω, ἢ γιγνώσκω = λέγω τὴν ἐμὴν γνώμην· ταῦτα γιγνώσκω ἔχω ταύτην τὴν γνώμην· 3) κρίνω· Φιλ. A, 29.

γλίχομαι σφοδρῶς ἐπιθυμῶ.

γνώμη 1) νοῦς, διάνοια· Ὁλ. B, 20· 2) ἐπιθυμία, θέλησις· Ὁλ. A, 16· Φιλ. B, 14· 3) προσδοκία· Ὁλ. A, 21.

γράφω προτείνω ἐγγράφως.

γυμναστίαρχος ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην διὰ τὸν ἔξωραϊσμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἀσκησιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν.

Δ

δαιμόνιος ὑπεράνθρωπος.

δεῖ· οὐδ. μτχ. ἀπολ. : δέον ἐνῷ ἐπρεπε· δέον πάντας (ἡμᾶς) καλύειν ἔργω καὶ πράξειν οὐχὶ λόγοις τοὺς ζητοῦντας πλεονεκτεῖν.

δείκνυμι (ἀμτβτ.) φαίνομαι· (τὸ ἔργον) δείξει τὸ πρᾶγμα θὰ φανῆ· δεινὸς 1) ἐπὶ προσώπων: α) φοβερός, πολὺ ἵκανός· Ὁλ. A, 3· Φιλ. B, 30· β) ἐμπειρός· Φιλ. A, 35· 2) ἐπὶ πραγμάτων: δεινός εἰμι (μετ' ἀπρμφ.) ἔχω μεγάλην (ἀξιοθαύμαστον) δύναμιν νά...· Ὁλ. B, 20.

δεκαδαρχία κυβέρνησις ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀρχόντων.

δέος, ουσ., τό, φόβος· ἔστι τοῦτο δέος = τοῦτο δεῖ οὐδαές φοβεῖσθαι.

δεσπότης ἀπόλυτος κυρίαρχος.

δὴ εὐθύς.

δημόσιος (δοῦλος) δοῦλος τῆς πόλεως.

δήποτε συνήθως ἐν ἔρωτήσ. : τί δήποτε ; διατί λοιπόν ;

διὰ (μετ' αἰτ.) πρὸς δήλωσιν τοῦ ὄργάνου ἢ μέσου = διά τινος, μέ τι.
διαβάλλω ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν
διαβάλλων ἡμᾶς εἰς τοὺς Ὀλυμπίους, ὅτι δὲν εὑρισκόμεθα πλησίον
των πρὸς ὑποστήριξέν των.

διαδοχή ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις = διαδεχομένους ἀλλήλους ἀμοι-
βαίως, κατὰ σειράν.

διαλλαγή συμφιλίωσις· αἱ πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγαὶ πᾶσα μετ' ἐκείνου
συμφιλίωσις (διαπραγμάτευσις πρὸς συμφιλίωσιν).

διασπῶ διαλύω.

διατίθεμαι πωλῶ.

διατρίβω 1) μετὰ μτχ. : χρονοτριβῶ. 'Ολ. A, 9· 2) ἐν τινι κατατρίβω
τὸν χρόνον μου εἰς τι. 3) ἐπὶ τινι ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

διαφέρω ἀπρόσ. : τί ὑμῖν διαφέρει ; τί σᾶς ὠφελεῖ (τοῦτο, ἣν δὴ,
ἀπέθανε ὁ Φιλ.) ;

διδάσκω τινά τι ἀναγγέλλω εἰς τινά τι.

διεξέρχομαι 1) ἐκθέτω ἐκτενῶς καὶ λεπτομερῶς. 'Ολ. B, 3· Φιλ. B, 3·
2) ἐκθέτω. 'Ολ. B, 5· 3) ἐξαντλῶ. διεξελήνθε πάντα (ἐκεῖνα),
οἷς ὅλα τὰ μέσα ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὅποια.

διίσταμαι ισταμαι χωριστά· πρκμ. διέστηκα εὑρίσκομαι εἰς διάστα-
σιν, διγονοῶ.

δίκη τιμωρία· δίκην λαμβάνω τιμωρῶ.

διοικῶ διευθύνω· μέσον : διαχειρίζομαι.

διόπερ δι' ὃν λόγον ἀκριβῶς : καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀκριβῶς.

διορύσσω διασκάπτω. **Χερρόνησον διορύξει** θὰ κατασκευάσῃ διώ-
ρυγα διὰ μέσου τῆς Θρακικῆς χερσονήσου. Διὰ τῆς διώρυγος θὰ
ἀπεχωρίζετο ἡ Θρακικὴ χερσόνησος ἀπὸ τῆς λοιπῆς Θράκης καὶ
οὕτω οἱ ἐν τῇ Χερσονήσῳ κατοικοῦντες 'Αθηναῖοι ἥποικοι θὰ
ἀπηλλάσσοντο ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Θρακῶν.

διχῇ 1) εἰς δύο χωριστά· δεῖ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι πρέπει νὰ
εἶναι χωρισμένη εἰς δύο ἡ βοήθεια· 2) κατὰ δύο τρόπους, διὰ δι-
πλῆς ἐνεργείας· διχῇ... τῷ τε... σώζειν καί... στρ. ἐκπέμ-
πειν, καὶ τῷ... κακῶς ποιεῖν κατὰ δύο τρόπους, δηλ. ἀφ' ἐνὸς

μὲν μὲ τὸ (νὰ προσπαθῆτε) νὰ σφέζετε.... καὶ νά..., ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τὸ νὰ βλάπτετε...

διώκω τι τρέχω κατόπιν τινός, ἀκολουθῶ τι.
δοκιμάζω κρίνω.

δοκῶ μοι νομίζω, μοῦ φαίνεται· ἡμεῖς δοκοῦμεν μοι ἔχειν πρὸς αὐτὰ οὐκ οἶδα ὄντινα τρόπον ἡμεῖς ἀπέναντι αὐτῶν τῶν πραγμάτων τηροῦμεν κατὰ τὴν γνώμην μου διαγωγήν, τὴν ὅποιαν δὲν ἡξεύρω πῶς νὰ χαρακτηρίσω. 2) **δοκεῖ** φαίνεται καλόν· τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα = ἂ γ' ἐμοὶ δοκεῖ ἡ γνώμη μου τούλαχιστον· πθηκ. πρκμ.: δέδοκται ἔχει ἀποφασισθῆ.

δόξα φήμη.

δύναμις πεζικὴ δύναμις, πεζικὸν (στράτευμα).

δύσκολος ἴδιότροπος.

δύσμαχος δυσκολοπολέμητος.

δυσχερής δυσάρεστος, ἐνοχλητικός: ἐπίρρ. : πῶς δυσχερῶς; μὲ πόσῃ δυσαρέσκειαν;

E

ἔγκλημα παράπονον, δυσαρέσκεια· τὰ πρὸς αὐτοὺς ἔγκλήματα παράπονα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς ἔαυτούς των, τὰ ἴδια των.

ἔγρήγορα ἐπαγρυπνῶ.

ἔγχωρεῖ (ταῦτα) ἐπιτρέπονται ταῦτα.

εὶ μηδ' ἀ πάθητ' ἀν... ; = εὶ (καίπερ) ἔχοντες καιρόν, οὐ τολμήσετε μηδὲ ταῦτα ποιῆσαι (αὐτόν), ἀ πάθοιτε ἀν (ὑμεῖς οὐπ' ἔκείνου), εὶ δύναιτο ἔκεινος (ποιῆσαι ὑμᾶς αὐτά); εἰεν, ἐπίρρημα δηλοῦν συγκατάθεσιν μὲν τῶν εἰρημένων, συναφῆ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα· ἔστω, καλά, πολὺ καλά.

εἰμὶ Α) ὑπαρκτικόν: 1) ὑπάρχω, εἴμαι· τὰ ὄντα τὰ ἀληθῆ· τι τῶν ὄντων ἀληθές τι· 2) ἐπομένου ἀναφορικοῦ: οὐκ ἔστιν ὅπως (μετὰ μέλλ. ὁριστ.) δὲν ὑπάρχει τρόπος νά... (δὲν εἶναι δυνατὸν νά...)· 3) ἀπροσ. **ἔστι** (ήν) μετ' ἀπρμφ.: εἶναι (ήτο) δυνατὸν νά...· B) συνδετικόν: ὑπολογίζομαι· Φιλ. A, 28· Γ) μετ' ἐπιρρ., πτώσεως ή προθ.: 1) μετ' ἐπιρρ.: ῥαδίως **ἔσται** (δηλ. αὕτη ή δύναμις) εὐκόλως θά διατρίβῃ αὕτη ή δύναμις: οἱ δ'... πρὸς ὑμᾶς φευδόμενοι ῥαδίως ὕστι καὶ ὅταν εὐκόλως εύρισκωνται ὅμηρωποι φευδόμενοι πρὸς σᾶς, ὅταν δηλ. πολλοὶ ἐμφανίζωνται ὡς συνήγοροι φευδόμενοι· 2) μετὰ πτώσεως γνκ.: α) διαιρετικῆς: **ἔστι** τῶν αἰ-

σχρῶν ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν αἰσχρῶν πραγμάτων : εἶναι αἰσχρὸν (ἐντροπή)· β) πρὸς δήλωσιν τοῦ ἔργου τινός· τὸ ἐπιτιμᾶν παντός ἐστι εἶναι ἔργον τοῦ καθενὸς (ὁ καθένας ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμνῃ)· 3) μετὰ προθ. : ἐν ἐμοὶ ἐστί τι ἐξ ἐμοῦ (καὶ οὐχὶ ἐξ ἄλλου) ἐξαρτᾶται τι εἰμὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι καταγίνομαι εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου· εἰμὶ ἐπὶ τινος ἀσχολοῦμαι εἰς τινεκα μετὰ γυν. : χρηστὰ εἴη (τὰ πράγματα) παντὸς εἴνεκα εἴθε ν' ἀποβοῦν τὰ πράγματα καλῶς, πρὸς τὸ καλὸν ὅλων.

εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν τώρα. εἴφεις τὴν εἰρωνείαν τὴν συνήθη προσποίησιν εἰρωνεία προσποίησις: ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν τὴν συνήθη προσποίησιν (ὅτι δὲν ἔχει χρήματα).

εἰς μετ' αἰτ. : 1) ἐπὶ τρόπου· συχν. περιφραστικῶς ἀντὶ ἐπιρρ. : εἰς δέον = δεόντως: εἰς δέον τι κάπως πρεπόντως 2) πρὸς δήλωσιν σκοποῦ· Ολ. Α, 20· 3) = διὰ μετ' αἰτ.· εἰς τὴν ναῦν δι' ἔκαστον πλοῖον.

εἴτε: εἴτε γάρ ὑμῶν τὴν ἔκείνου... περιέσται... = εἰ μὲν γάρ ὑμεῖς τὴν ἔκείνου (χώραν) κακῶς ποιήσετε, ὑπομείνας τοῦτ' "Ολυνθον παραστήσεται καὶ (εἴτα) ῥαδίως ἀμυνεῖται (ὑμᾶς) ἐλθών εἰς τὴν οἰκείαν (χώραν)· εἰ δὲ βοηθήσετε ὑμεῖς εἰς "Ολυνθον μόνον... προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι καὶ περιέσται.

εἴλαθα: οἱ εἰώθοτες (ἀποφαίνεσθαι γνώμην) οἱ συνήθεις (οἱ τα-κτικῶς λαμβάνοντες τὸν λόγον) ρήτορες.

ἐκ μετὰ γυν. : 1) ἐπὶ χρόνου· ἐξ οὐ (δῆλ. χρόνου) ἀφ' ὅτου· 2) πρὸς δήλωσιν αἰτίας: ἔνεκά τινος, διὰ τι· Ολ. Α, 7· Φιλ. Α, 3, 46· Φιλ. Β, 27· 3) = διὰ μετὰ γυν.· Ολ. Β, 9· 4) = ἐν μετὰ δικ.. λαμβάνειν τῶν ἐκ τῆς χώρας (ἐκ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ προϊόντων) δοσ' ἀνάγκη (ἐστὶν ὑμᾶς λαμβάνειν)· ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου.

ἐκιβαίνω ὀποιβαίνω, λαμβάνω ἔκβασιν.

ἐκκαλοῦμαί τινα ἐξεγέρω τινὰ (ἐκ τῆς νωθρότητος).

ἐκλαλῶ διασαλπίζω, διακηρύττω· εἰ δυνηθεὶς (= ἐπειδάν δυνηθῇ) μὴ πράξει ταῦτα, ἀ (καίπερ) διφλισκάνων ἄνοιαν ὅμως ἐκλαλεῖ νῦν.

ἐκλέγω χρήματα εἰσπράττω χρήματα (ὡς λύτρα).

ἐκπίπτω ἐκδιώκομαι.

έκπολεμω (-όω) τινά τινι περιπλέκω τινά εἰς πόλεμον πρός τινα. έκφρέω πόλεμον κηρύττω πόλεμον.

*Ελάτεια δχυρὰ πόλις τῆς Φωκίδος παρὰ τὸν Κηφισόν, ἡ κλεὶς τῆς Βοιωτίας· μετὰ τὸ τέλος τοῦ Φωκικοῦ πολέμου (346) κατεσκάψη κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου.

ἔλεγχος ἀπόδειξις τὸ πρᾶγμα ἥδη τὸν ἔλεγχον δώσει ἡ ἀνάπτυξις τῶν προτάσεών μου εὐθὺς θὰ δώσῃ τὴν ἀπόδειξιν.

ἔλεσθαι, βλ. αἴρομαι.

ἔλλειμμα ἔλειψις τὰ καθ' ὑμᾶς ἔλλειμματα αἱ ἔλλειψις αἱ προεργόμεναι ἀπὸ σᾶς (ὡς ἡ μὴ συμμετοχὴ εἰς τὰς στρατείας, ἡ μὴ χορήγησις μισθίου εἰς τοὺς στρατιώτας, ἡ σπατάλη τῶν στρατιωτικῶν χρημάτων εἰς τὰς ἕορτὰς κλπ.).

ἔλλείπω 1) τι ὑστερῶ εἰς τι Ὁλ. A, 6· 2) ἀπολ. : εἴμαι ἔλλειπής (καθύστερῷ) εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών μου· Ὁλ. B, 30.

ἔμπιπτω εἰς λοιδορίαν παρεκτρέπομαι εἰς ὕβρεις.

ἔμποριον ἔμπορικὸς λιμήν.

ἔναντιος· τὸ οὐδὲ ἔναντιον ὡς ἐπίφρ. : βλέπω ἔναντίον κοιτάζω (τὸν ἀντίπαλόν μου) κατὰ πρόσωπον (διὰ νὰ παρακολουθῶ τὰς κινήσεις του καὶ προφύλασσωμαι).

ἔνδει ὑπάρχει ἔλειψις ἄπαντος ἔνδει (ὑμῖν) τοῦ πόρου ἔχετε ἔλειψιν ὅλου ἐν γένει τοῦ (στρατιωτικοῦ) πόρου : σᾶς λείπουν ὅλα ἐν γένει τὰ διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας ἀναγκαιοῦντα χρήματα.

ἔνδεικνυμαι παρουσιάζω· ἔνδεικνυμαι τοσοῦτον παρουσιάζω (προτείνω) τόσον μέγα πλεονέκτημα.

ἔνδιδωμι δίδω· καιρὸν εὐκαιρίαν.

ἔνειμι 1) ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸ γ' ἔνικ. πρόσ. : ἔνεστι ἔνυπάρχει, δύναται νὰ ὑπάρξῃ· ταῦτα ἵσως πρότερον ἐνῆν ταῦτα (δηλ. ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ πολεμεῖν) πρότερον ἵσως ἥσαν δυνατά· 2) ἀπροσ. μετὰ δοτκ. προσ. καὶ ἀπρμφ. : ἐπιτρέπεται εἰς τινα νά.

ἔνθυμητέον, βλ. ἔνθυμοῦμαι.

ἔνθυμοῦμαι σκέπτομαι, ἀναλογίζομαι, ἔχω ὑπ' ὅψιν μου· 1) μετ' αἰτ.

'Ολ. A, 6· 2) ἐπομένης πλαγίας ἐρωτήσεως : ἔνθυμητέον (ὑμῖν ἔστι) καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ ἀναμιμνησκομένοις τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς, ἥλικην... πρέπει ν' ἀναλογίζεσθε σεῖς καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντες (δηλ. ὅσοι εἶσθε νεώτεροι) καὶ ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην σας, ὅσοι οἱ ἴδιοι γνωρίζετε (δηλ. οἱ πρεσβύ-

τεροι), πόσον μεγάλην...

ἔνι (= **ἔνεστι**) 1) ἀπροσ.: εἶναι δυνατόν· 2) προσωπικ.: ὑπάρχει.
ἔντελής τέλειος, πλήρης μισθός ἔντελής ὁ πλήρης μισθός, δηλ. καὶ
τὸ σιτηρέσιον καὶ δι μισθός (βλ. τὴν λ.).

ἔξαιγγέλλω ἀναγγέλλω, κάμνω γνωστόν.

ἔξαιρω κυριεύω.

ἔξαρκεῖ (ἀπροσ.) εἶναι ἀρκετόν· **ἔξαρκεῖ** ὅμιν λέγειν δικαιότερα
εἶναι ἀρκετὸν εἰς σᾶς νὰ ἐκφωνῆτε (μόνον) λόγους, μὲ τοὺς ὅποιους
νὰ ὑποστηρίζετε, ὅτι σεῖς ἔχετε περισσότερον δίκαιουν (παρὰ δὲ Φίλ.).
ἔξεργάζομαι τινί τι κατορθώνω τι πρὸς χάριν τινός.

ἔξεργομαι ἔξεργομαι εἰς ἐκστρατείαν, ἐκστρατεύω.

ἔξεστι τινι μετ' ἀπρομ. 1) εἶναι δυνατὸν εἰς τινα νά· μτχ. οὐδ. ἀπόλ.
ἔξδν = εἰ καὶ ἔξῆν· 2) ἔχει τις τὴν ἔξουσίαν νά· Ὁλ. B, 30.

ἔξετάζομαι 1) διὰ τῆς ἔξετάσεως ἀποδεικνύομαι· ὃν δὲν ἔξετασθείη
μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο εἴθε νὰ μὴ συμβῇ ἔξετασθέντα
(ταῦτα, τὰ ὄποια εἶπον περὶ τῶν προδοτῶν) ν' ἀποδειχθοῦν ἀκρι-
βέστατα (νὰ ἐπαληθεύσουν); 2) ἀποκαλύπτομαι, φανερώνομαι.
'Ολ. B, 20.

ἔξόν, βλ. **ἔξεστι**.

ἔξουσία γίγνεται = **ἔξεστι**.

ἐπαναμιμνήσκω ἔνανθυμούμενός τοι.

ἐπανίημι τι ἀφήνω τι κατὰ μέρος.

ἐπανορθοῦμαι τι, κυρ.: σηκώνω κάτι ποὺ ἔχει πέσει, καὶ τὸ ἐπα-
ναφέρω εἰς τὴν θέσιν του· ἔπειτα: ὅρθως χρησιμοποιῶ.

ἐπέρχομαι· ἐπέρχεται τινι (μετ' ἀπρομ.) ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν τινος
νά· ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμετέρας τύχης (ἴδιον) ὑπολαμβάνω (τὸ)
ἐπελθεῖν ἀν (= τὸ ὅτι ἐπέλθοι ἀν) ἐνίοις εἰπεῖν πολλὰ
τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα.

ἐπέχω συγκρατῶ τὸν ἔαυτόν μου· ἐπισχῶν (= ἐπεὶ ἐπέσχον) ἀν...
ἀν ἡσυχίαν ἥγον ἀφοῦ θὰ συνεκράτουν τὸν ἔαυτόν μου... θὰ
ἐσιώπων.

ἐπὶ 1) μετὰ γνκ.: α) εἰς (μετ' αἰτ.)· ἐπὶ πολλῶν (πραγμάτων) εἰς
πολλὰς περιστάσεις· β) ἐπὶ χρόνου· ἐπὶ Τιμοθέου ἐπὶ τῆς στρατη-
γίας τοῦ Τιμοθέου· 2) μετὰ δτκ.: α) χρονικῶς· ἐπὶ τῷ πράττειν
ἐπάνω εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐνεργείας, ὅταν φθάσῃ ὁ καιρὸς τῆς
ἐνεργείας· β) πρὸς δήλωσιν αἰτίας· ἐπὶ τῷ πεπεῖσθαι (ἐπειδὴ

εἶμαι πεπεισμένος) ταῦτα συνοίσειν ὑμῖν· γ) πρὸς δήλωσιν τοῦ
ὅρου, ὅπὸ τὸν ὄποιον γίνεται τι· αἰροῦμαι φίλους ἐπὶ τοῖς δι-
καίοις ἀποκτῶ (ἔχω) φίλους ὅπὸ τὸν ὅρον νὰ πράττω τὰ δίκαια·
3) μετὰ δὲ, καὶ μηχ. ἴσοδυναμεῖ μὲ γν. ἀπόλυτον : ἐπ' ἀδήλωις
οὗσι τοῖς . . . γενησομένοις = καίπερ ἀδήλων ὄντων τῶν ἀπὸ
τούτων ἐμαυτῷ γενησομένων ἀν καὶ ἀβέβαιον εἰναι, τί ἐκ
τούτων (δηλ. τῶν συμβουλῶν μου) θὰ μοῦ συμβῇ· 4) μετ' αὐτοῦ :
ἐπὶ σκοποῦ· ἐπὶ τὰς ἔξαιφνης ταύτας στρατείας αὐτοῦ διὰ νὰ
ἐμποδίζουν ταύτας — τὰς ὄποιας ὅλοι γνωρίζετε — τὰς αἰφνιδιαστι-
κὰς ἐκστρατείας αὐτοῦ.

ἐπιβαίνω (μετὰ γν.) βάλλω τὸ πόδι μου, πατῶ εἰς τι.

ἐπιβουλεύομαι (πθκ.) εἶμαι στόχος ἐπιβουλῶν, ἀπειλοῦμαι.
ἐπιεικῶς τρόπον τινά.

ἐπισκοτῶ τινι ρίπτω σκότος ἐπάνω εἰς τι, σκεπάζω τι.

ἐπιστολήγ· ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τῶν Ἀθη-
ναίων μικρᾶς ἰδέας τοῦ Φιλ. ἀναγινώσκει ὁ Δημοσθ. ἐπιστολήν
τινα αὐτοῦ σταλεῖσαν πρὸς τοὺς Εὔβοεῖς, ἐν τῇ ὄποιᾳ ὁ Φιλ. συνε-
βούλευεν αὐτοὺς νὰ μὴ ἐλπίζουν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθην.,
διάτι οὗτοι οὐδὲ τοὺς ἔαυτοὺς των δύνανται νὰ σφέζουν.

ἐπιστολιμαῖος ὁ περιεγόμενος ἐν ἐπιστολαῖς· δυνάμεις ἐπιστολι-
μαῖοι στρατεύματα μόνον εἰς ἐπιστολὰς (εἰς τὸ χαρτὶ) γραμμένα.

ἐπισφαλής ἀσθενής.

ἐπιτείχισμα φρούριον ἢ ὁχύρωμα οἰκοδομηθὲν ἐπὶ τῶν συνόρων τοῦ
ἔχθρου· ἐπιτείχισματα τῆς αὐτοῦ χώρας φρούρια ἐπαπειλοῦντα
τὴν χώραν του.

ἐπιτιμῶ ψέγω, κατακρίνω.

ἐπιχειροτονῶ τὰς γνώμας ὑποβάλλω (διὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐκκλη-
σίας) τὰς γνώμας εἰς τὴν διὰ χειροτονίας κρίσιν.

ἐπιχειρῶ τινι προσβάλλω τινά· ἐπεχείρησεν Ὁλυνθίοις, νοεῖται
ἡ στρατιωτικὴ ἐπίδειξις, τὴν ὄποιαν ἔκαμεν ὁ Φίλιππος κατὰ τῆς
Ὀλύνθου τὸ 351.

ἐπόπτης μάρτυς.

ἔργα 1) γεωργικαὶ ἔργασίαι· Ὁλ. B, 16· 2) ἐπιγειρήσεις· Φιλ. A, 38.
ἔρημία (παντελής) ἔλλειψις.

ἔρρωμένος, μηχ. πθκ. πρκμ. (τοῦ ρ. ρώννυμι) ὡς ἐπίθ. : ὑγιής,
γερύς· ἐπίρρ. : ἔρρωμένως ἐνεργῶς, δραστηρίως.

έσκεμμένος, βλ. σκοπῶ.

έτησίαι οἱ ΒΑ ἄνεμοι οἱ πνέοντες τακτικῶς κατὰ τὸ θέρος ἐν τῷ Αἰ-
γαίῳ πελάγει (τὰ τουρκιστὶ λεγόμενα μελτέμια)· οἱ ἄνεμοι οὗτοι
ἐμποδίζουν τὸν πλοῦν εἰς τοὺς πρὸς Β ἀπ' Ἀθηνῶν πλέοντας.
ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις δέ.

έτοιμως προθύμως· ἔτοιμότατα (=έτοιμότερον) εὐκολώτερον.
Εὔβοια· ωσπερ εἰς Εὔβοιαν, δῆλ. ὡρμήσατε· οἱ Ἀθηναῖοι στρα-
τεύσαντες τὸ 357 ὑπὸ τὸν Τιμόθεον εἰς Εὔβοιαν ἐνίκησαν τοὺς
κατέχοντας αὐτὴν Θηβαίους καὶ ἡγάγκασαν αὐτοὺς ν' ἀπέλθουν ἐκ
τῆς νήσου.

εὐήθεια ἀπονηρία, ἀπλότης· (εὐρίσκω τὸν Φίλιππον) τὴν μὲν ἡμε-
τέραν εὐήθειαν προσαγαγόμενον τούτῳ, τῷ φάσκειν (μὲ
τοῦτο τὸ μέσον, μὲ τὸ νὰ βεβαιώῃ δῆλ.) παραδώσειν... καὶ (τῷ)
κατασκευάσαι..., τὴν δ' Ὁλυνθίων φιλίαν (προσαγαγόμε-
νον) μετὰ ταῦτα τῷ... ἔξελειν καὶ... Θετταλοὺς δὲ (προσ-
αγαγόμενον) νῦν... τῷ... ὑποσχέσθαι καὶ (τῷ) ἀναδέξασθαι.

εὐήθης ἀνόητος.

εὔθυνα (συγήθως κατὰ πληθ. εὔθυναι) λογοδοσία.

εὐπορῶ ζῷ μὲ εὐπορίαν.

εὐτρεπῆς παρεσκευασμένος.

εὐτρεπίζω 1) τακτοποιῶ. Ὁλ. Α, 13· 2) ἔτοιμάζω πρὸς ἀπόπλουν.
Φιλ. Α, 16.

ἔφρισταμαι 1) τοποθετοῦμαι ὑπεράνω τινὸς ὡς ἐπόπτης· οἱ ἔφρεστη-
κότες (δῆλ. τοῖς στρατεύμασι) οἱ στρατηγοί· 2) ἐπὶ ἐχθρικῆς
σημασίας: ἐμφανίζομαι (αἰφνιδίως) ἐνώπιον τινος· ἀπασι τοῖς
πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες ἐπελθόντες εἰς τὰ πρά-
γματα καθ' ὃν χρόνον ὅλα εὐρίσκονται εἰς ταραχὴν (ὡς ἐκ τοῦ θα-
νάτου τοῦ Φιλίππου): ἀφοῦ καταλάβετε (διὰ τῆς αἰφνιδίας ἐφορ-
μήσεως ἐκ τινος νήσου ἢ λιμένος, ὃπου διαρκῶς θὰ παραμένετε)
τὴν γενικὴν κατάστασιν ἐν ταραχῇ διατελοῦσσαν· μηδὲ (δπως) ἐπι-
στήσεται μέγεθος δυνάμεως (= μεγάλη δύναμις). 3) παρα-
μονεύω, καιροφυλακτῶ. Φιλ. Β, 18.

ἔχω Α) μπτβκ.: παρέχω. Ὁλ. Β, 3· Β) δμπτβ. : 1) ἀποβαίνω. Ὁλ. Α,
9· 2) διάκεψαι, εἴμαι· συγχάνως μετὰ τὰ ἐπιρρ. τρόπου· ἐναντίως
ἔχει εἶναι ἐναντίον (ἀποτελεῖ μειονέκτημα). οὕτε εὐτρεπῶς ᔁχει
αὐτῷ τὰ παρόντα (πράγματα) οὐδὲ (οὕτως ᔁχει) ὡς ἀν κάλ-

λιστα (ἔχοι) ούτε προηγουμασμένα οὐδὲ κάλλιστα τακτοποιημένα είναι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ πράγματα αὐτοῦ (τοῦ Φιλ.): τὰ ὅλα πράγματα βέλτιον ἔχει ἡ ὥρη κατάστασις τῆς πολιτείας είναι καλύτερα· φαύλως ἔχει (τὰ πράγματα) τὰ πράγματα εὑρίσκονται εἰς ἀθλίαν κατάστασιν· ἀργῶς ἔχω εἶμαι νωθρός· ταῦτα ἀμεινον ἔχει ἑκατέροις (δηλ. ὑμῖν καὶ Φιλίππω) εἰς ταῦτα εὔδοκιμεῖτε ἀμφότεροι (σεῖς καὶ ὁ Φίλιππος). Μέσον : ἔχομαι (μετὰ γνκ.) πιάνομαι ἀπό τι· ἔχομαι τῆς πληγῆς πιάνομαι ἀπὸ τὸ κτυπηθὲν μέρος, φέρω τὴν χειρά μου εἰς τὸ κτυπηθὲν μέρος (διὰ νὰ τὸ προφυλάξω ἀπὸ τὸ κτύπημα, τὸ ὄποιον ἔχει ἥδη δοθῆ).

Ζ

ζηλῶ τι κατευθύνω ὅλον τὸν ζῆλόν μου εἰς τὴν ἀπόκτησίν τινος· τοῦτο (δηλ. δόξαν) ἐζήλωκε.

Η

ἢ εἰ δὲ μή.

ἥδη εὐθὺς, ἀνευ ἀναβολῆς.

ἥδυς· ἐπίρρ.: ἥδέως ἔχω εἶμαι εὐχαριστημένος· ἥδιον εἶναι ἀν αὐτονόμους ὅτι εὐχαριστότερον θὰ ἦσαν αὐτόνομοι: ὅτι θὰ ἐπροτίμων νὰ ἦσαν αὐτόνομοι.

ἥκω 1) ἔχω φθάσει· πρὸς αὐτὴν τὴν τελευτὴν ἥκει τὰ πράγματα αὐτῷ ἀκριβῶς εἰς τὸ τέλος των ἔχουν φθάσει (πλέον) τὰ πράγματα δι' αὐτόν: ἡ αὐξησίς του ἔχει φθάσει (πλέον) ἀκριβῶς εἰς τὸ τέλος τῆς· 2) ἔχω ἐπιστρέψει· ὅτε ἥκομεν βεβοηθηκότες Εὐθοεῖστι ὅτε εἴχαμεν ἐπιστρέψει (ἐκ τῆς Εὐθοίας), ἀφοῦ εἴχαμεν βοηθήσει τους Εὐθοεῖς· ἐννοεῖται ἡ ἐκεῖ ἐκστρατεία τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸν Τιμόθεον (357); 3) ἔχω παρουσιασθῆ· Ολ. Α, 9· 4) ἀνέβην εἰς τὸ βῆμα· εἰ ἥκει τις ἐὰν ἀναβῇ κανεὶς εἰς τὸ βῆμα· Ολ. Α, 1. ἥλικια στρατεύσιμος ἥλικια (ἀπὸ τοῦ 18 - 60 ἔτους).

ἥλικος 1) ὅσον μέγας· Ολ. Α, 9· 2) ἐπὶ πλαγίας ἐρωτήσεως: πόσον μέγας· ἥλικα ἔστι τὰ διάφορα = ἥλικη ἔστιν ἡ διαφορά.

ἥνικα ἐφ' ὅσον.

ἥρετό τις = ἔροιτο ἀν τις.

Θ

θᾶττον = ῥᾶον.

θαυματοποιὸς ἀγύρτης.

Θεοί· τὸ τῶν θεῶν = οἱ θεοί.

Θεραπεύω περιποιοῦμαι· θεραπεύει τινάς ἐπὶ τῇ πόλει πρὸς βλά-

βηγ τῆς πόλεως (διὰ νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτοὺς κατὰ τῆς πόλεως).

Βηγ τῆς πόλεως τὰ τῶν Θετταλῶν τὰ πράγματα τῶν Θεσσαλῶν, οἱ Θεσ-

σαλοί.

Θεωρῶ ἔξετάζω.

Θορυβῶ, ώς μὲ (ἐπιδοκιμαστικὸν) θόρυβον δηλῶ, ὅτι.

Θρυλῶ τι συνεχῶς ὄμιλῶ περὶ τινας, συγνάκις ἐπαναλαμβάνω τι.

I

Ἴδιος ἴδιωτικός· τὰ ἴδια αἱ ἴδιωτικαι ὑποθέσεις.

Ἴδιώτης ἀπειρος.

ἴερά τριήρης, οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον δύο ἱερᾶς τριήρεις, τὴν Πάραλον καὶ τὴν Σαλαμινίαν· ἐν § 34 τοῦ Α' Φιλιππικοῦ νοεῖται ἡ Πά-

ραλος, ἡ ὅποια κατ' ἔτος μέλλουσα νὰ κομίσῃ τοὺς θεωρούς (τοὺς

ἀντιπροσώπους τῆς πόλεως) εἰς Δῆλον ἤγκυροβόλει πλησίον τοῦ

Μαραθῶνος.

Ιέραξ Ἀμφιπολίτης, ἀποσταλεὶς ως πρεσβευτὴς εἰς Ἀθήνας τὸ 358/7

μετὰ τοῦ Στρατοκλέους.

ἱεροποιοί, οὗτοι ἥσαν δέκα ἀρχοντες κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι διὰ κλή-

ρου, οἱ ὅποιοι ἔργον εἶχον τὴν διοργάνωσιν τῶν ἕορτῶν καὶ τὴν

ἐποπτείαν θυσιῶν τινων.

Ιλλυριός = Ιλλυριοί· ἐν Ιλλυριοῖς = ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ιλλυ-

ριῶν.

ἴσος· τὸ ἴσον τὸ ἀνάλογον μέρος· ἔξ ἴσου (ἔκεινοις, δηλ. τοῖς ἀν-

τιπάλοις) δόμοίως (καθὼς οἱ ἀντίταλοί μου).

ἴσταμαι σταματῶ.

K

καθαιροῦμαι καταπίπτω, κατακρημνίζομαι (ἀπὸ τῆς θέσεως, εἰς τὴν

ὅποιαν ἔχω ύψωθη).

καθήκω εἰμαι ὀρμόδιος, κατάλληλος· δικαθήκων χρόνος ὁ ώρισμέ-

νος χρόνος.

καθήμαι 1) κάθημαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· οἱ καθήμενοι οἱ ἀκροαταί·

Φιλ. B, 3· 2) ἀδρανῶ, δὲν κάμνω τίποτε.

καθίστημι ἐγκαθιστῶ (εἰς τὴν ἔξουσίαν). — Μέσον : καθίσταμαι εύ-

ρίσκομαι ἔν τινι καταστάσει· ἐν ᾧ καθέστηκε τὰ πράγματα Φι-

λίππου εἰς ποίαν κατάστασιν εύρισκονται τὰ πράγματα τοῦ Φιλίππου· τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις καθίσταται αὐτῷ εἰς κομιδῆ στενὸν εύρισκεται αὐτὸς εἰς πολὺ μεγάλην στενοχωρίαν μὲ τὴν συντήρησιν τοῦ μισθοφορικοῦ του στρατεύματος. — Πότε: : διερίζομαι· ὁ τούτων κύριος καταστάς οὐφ' οὐμῶν = ὃς ἀν καταστῇ οὐφ' οὐμῶν κύριος τούτων.

καὶ 1) ἐπιτατικός· καὶ πρῶτος πρῶτος πρῶτος· καὶ σφόδρα πολὺ σοβαρῶς· 2) πράγματι· Φιλ. A, 46· 3) καὶ γάρ τοι διὰ τοῦτο λοιπόν· 4) καὶ δή· α) καὶ μάλιστα εὐθύς· Οὐλ. B, 13· β) εὐθὺς τώρα· Φιλ. A, 13.

καιρὸς 1) περίστασις, κατάστασις πραγμάτων· Οὐλ. A, 2· Φιλ. A, 12· 2) εὔκαιρία, εὐνοϊκή περίστασις· τὴν ἀκαιρίαν καιρὸν νομίσαντες· Οὐλ. A, 24· οἱ τῶν πραγμάτων (= τοῦ πράττειν) καιροὶ αἱ εὐνοϊκαὶ περιστάσεις πρὸς δρᾶσιν· Φιλ. A, 37· οἱ ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντες (ἡμῖν) καιροί· Οὐλ. B, 2.

κακοδαιμονία φρενοπάθεια.

καλῶ· ἦν μὲν οὖν δίκαιον τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις καλεῖν (οὐμᾶς) βεβαίως ἵτο δίκαιον νὰ προσκαλέσετε (διὰ νὰ σᾶς εἴπουν τί πρέπει ν' ἀποκριθῆτε) τοὺς κομίσαντας τὰς ὑποσχέσεις (τοῦ Φιλίππου): νοοῦνται ὁ Κτησιφῶν, ὁ Ἀριστόδημος καὶ ὁ Νεοπτόλεμος, οἱ ὄποιοι κομίσαντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὰς πρώτας φιλικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Φιλίππου ἐνήργησαν νὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Φίλιππον περὶ εἰρήνης.

καλῶς· ὡν (= ἀ) καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι τὰ ὅποια ἔχουν — καὶ καλὰ κάμουν (ποὺ τὰ ἔχουν).

κἀν 1) ἔστω καὶ 2) κἀν... κἀν... κἀν... εἴτε... εἴτε... εἴτε... κἀν ῥῆγμα κἀν στρέμμα κἀν ἄλλο τι... ἦ (τοῦτο)· Οὐλ. B, 21· κἀν θυμεῖς (= καὶ ἦ, κἀν οὐμεῖς) ἔνα, κἀν πλείους...· Φιλ. A, 19. κἀν = καὶ ἔν.

κατὰ 1) μετὰ γνω.: περὶ τινος, διά τινα· Φιλ. B, 9, 10· 2) μετ' αἰτ.: α) διανεμητικῶς· καθ' ἔκαστα λέγων (αὐτὰ) ἀναφέρων αὐτὰ (τὰ ἄλλα ὀχυρὰ μέρη) ἐν πρὸς ἔν· καθ' ἔνα αὐτῶν χωριστὸν κάθε ἔνα ἔξ αὐτῶν· καθ' ἔκαστον τούτων χωρίς ἐν ἔκαστον ἐκ τούτων χωριστά· β) ἐπὶ ἀπομονώσεως καὶ χωρισμοῦ: καθ' οὐμᾶς αὐτοὺς βουλεύσεσθε ὑστερον μεταξύ σας μόνοι θὰ σκεψθῆτε ὑστερον (δηλ. μετὰ τὴν ἔξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν τῶν πρέσβεων).

κατακλείω ἀναγκάζω.

κατακούω (μετὰ γν.) 1) ὑπακούω εἰς τινα, εἶμαι ὑπήκοος τινος: 'Ολ.

Α, 23· 2) σαφῶς ἀκούω τινά: Φιλ. B, 35.

καταλλαγαὶ διαπραγματεύσεις περὶ συμφιλιώσεως.

καταπτήσσω (πρκμ. κατέπτηχα) συστέλλομαι (ζαρώνω) ἀπὸ φόβου.

καταρράθυμω χάνω ἔνεκα ράθυμίας: πθτκ.: τὰ κατερράθυμημένα
ὅσα ἐκ ράθυμίας (ἀμελείας) ἔχετε χάσει.

καταρρέω καταπίπτω, πίπτω εἰς ἐφείπια: (τὰ τοιαῦτα) περὶ αὐτὰ

καταρρεῖ (ἡ διὰ τοιούτων μέσων ἀποκτηθεῖσα δύναμις) καταπίπτει

φύλλορροοῦσσα πέριξ ἑαυτῆς (μτφρκ. ἐκ τῶν μαραινομένων ἀνθέων).

κατασκευάζω 1) παρασκευάζω, δημιουργῶ: 'Ολ. A, 20· 2) ἐπινοῶ,
πανούργως μηχανεύομαι: 'Ολ. B, 6· 3) καθιστῶ: 'Ολ. B, 15.

καταστρέψομαι ὑποτάσσω.

κατέχω συγκρατῶ, διατηρῶ· τὰ (συμμαχικά) πράγματα τὴν (συμ-
μαχικὴν) δύναμιν.

κατορθῶ ἐπιτυγχάνω: δύνομτκ. ἀπρμφ.: τὸ κατορθοῦν (αὐτόν, δηλ.
τὸν Φιλ.) αἱ ἐπιτυχίαι αὐτοῦ (τοῦ Φιλ.).

κενὸς ἀνωφελής: 'Ολ. B, 12· Φήφισμα κενὸν Φήφισμα ἀνεκτέλεστον.

κεφάλαιον = ἐν κεφαλαίῳ ἐν περιλήψει.

κινοῦμαι τίθεμαι εἰς κίνησιν, ἀναφαίνομαι.

κοινός: τὸ κοινὸν ἢ τὰ κοινὰ τὰ δημόσια πράγματα, ἢ πολιτεία.

κομιδῇ λαν· κομιδῇ δὲ (ἄπιστα).

κομίζομαι λαμβάνω ὅπισω, ἀνακτῶ.

κόπτομαι τινὶ καταπονοῦμαι μέ τι.

κορδακισμοὶ ἄσεμνοι γοροί.

κρατῶ 1) ἀπολ.: ὑπερισχύω: Φιλ. B, 36· 2) μετὰ γν.: γίνομαι κύριος
τινος. — Πθτκ.: νικῶμαι.

κρίνω δικάζω: κρινόντων (δηλ. τοὺς στρατηγούς). — Πθτκ.: κρί-

νομαι περὶ θανάτου σύρομαι εἰς τὸ δικαστήριον μὲ κίνδυνον νὰ
καταδικασθῶ εἰς θάνατον, δικάζομαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

Λ

λαγχάνω διὰ κλήρου ἀναδεικνύομαι.

λαμβάνω 1) λαμβάνω καὶ χρησιμοποιῶ (δαπανῶ): 'Ολ. A, 19· 2) ἐν-
νοῶ· ἀν λάβοιτε δύνασθε νὰ ἐννοήσετε: 'Ολ. A, 1. — Μέσον :

λαμβάνομαι ἐν μέσω τινὸς καταλαμβάνομαι, εὑρίσκομαι ἐν μέσῳ τινός.

Λάμφακος πόλις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὴν Ἐλλήσποντον, ἀπέναντι τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου.

λανθάνω διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος· συγγότατα μετὰ μτχ.: ἀν λάθη ἀναλώσας ἀν ἔξοδεύσῃ ἀνεπαισθήτως (χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ): λήστετε πάντ' ὑπομείναντες χωρὶς νὰ τὸ καταλάβετε θὰ ὑπομείνετε πάντα.

λέγω 1) θέλω νὰ εἴπω, ἐννοῶ· μηδενὸς ὅντος ἐν αὐτῇ, πολεμίου λέγω = καὶ ἀν μηδεὶς ἢ ἐν αὐτῇ, πολέμιος λέγω· 2) προτείνω· 'Ολ. Α, 20· 'Ολ. Β, 11, 31· Φιλ. Α, 14· 3) ἐπὶ ρητόρων : ὄμιλος· οἱ λέγοντες οἱ ρήτορες.

λῆμμα κέρδος (κυρίως ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ληστείας).

Λῆμνος ἡ γνωστὴ νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὀρχαῖα κτῆσις τῶν 'Αθηναίων· πρὸς διαίκησιν ταύτης οἱ 'Αθηναῖοι ἀπέστελλον κατ' ἔτος σῶμα ἵππεων ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐνὸς ἵππάρχου· ἡ ἐκεῖ δὲ διαμονὴ τοῦ ἵππάρχου ἦτο ἄνετος.

ληστεύω ληστρικῶς (κρυφίως) πολεμῶ, κάμνω κλεψτοπόλεμον.

λιμένες πρόσοδοι λιμένων.

λογίζομαι λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι = λογιζομένους (τοῦτο)· εἰ Φίλιππος λάβοι.

λογισμὸς 1) λόγος, αἰτία· Φιλ. Β, 6· 2) σκέψις· πρὸς πλεονεξίαν... τοὺς λογισμοὺς ἔξετάζων κατευθύνων τὰς σκέψεις του πρὸς πλεονεξίαν καὶ πρὸς τὴν ὑποταγὴν τῶν πάντων ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν του.

λογιστὴς κριτής.

λογοποιῶ 1) ἀπόλ.: πλάττω λόγους, χαλκεύω (κατασκευάζω) ψευδεῖς εἰδήσεις (φήμας): 2) ὡς διαδίδω ὅπι.

λόγος 1) δικαίωμα λόγου· δίδωμι λόγον τινί: α) δίδω τὴν ἀδειαν εἰς τινα ν' ἀπολογηθῆ· δόντες λόγον (αὐτοῖς) ...· 'Ολ. Β, 29· β) δίδω τὴν ἀδειαν εἰς τινα νὰ ὄμιλήσῃ· 'Ολ. Β, 31· 2) ἐκτίμησις· τοῦ δικαίου λόγον ποιοῦμαι φροντίζω περὶ τοῦ δικαίου· 3) πρότασις· Φιλ. Β, 11· 4) λογοδοσία· Φιλ. Α, 33.

λοιδορία κακολογία· κενὴ ἀβάσιμος, μὴ στηριζομένη ἐπὶ πραγμάτων.

λοιπὸς ὑπόλοιπος· ἔστι λοιπὸν ὑπολείπεται· λοιπόν ἔστι (ἥμιν) ὑπὸ τοῦ πολέμου μᾶς ἔχει ἀφήσει ὁ πόλεμος (ὁ κατὰ τοῦ Φιλίππου)· τὰ λοιπὰ εἰς τὸ ἔξης.

λυσιτελῶ ὡφελῶ· τὸ λυσιτελοῦν ἡ ὡφέλεια, τὸ κέρδος· τὸ ἴδια
λυσιτελοῦν τὸ ἴδιαιτερον συμφέρον.

M

μακρὰν ἐπὶ χρόνου· οὐκ εἰς μακρὰν δχι μετὰ παρέλευσιν χρόνου,
ἐντὸς δὲ λίγου.

μᾶλλον δὲ 1) διὰ νὰ εἴπω καλύτερον· 'Ολ. A, 19· 'Ολ. B, 2, 22· 2) ἡ
καλύτερον· 'Ολ. B, 8.

μεθύω τινὶ εἴμαι μεθυσμένος ἀπὸ χαρὰν διά τι.

Μενέλαος ἔτεροι θελήσεις ἀδελφὸς τοῦ Φιλίππου· φοβούμενος καὶ μισῶν
τὸν ἀδελφόν του κατέφυγε μετὰ τῶν στρατιωτῶν του εἰς τὰ ἔσων
στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων· οἱ δὲ ἔνοικοι ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ
κατέστησαν ἵππαρχον.

μένων 1) μένω πιστὸς (εἰς τὴν συμμαχίαν)· 'Ολ. B, 9· 2) ἐπί τινος
περιορίζομαι εἰς τι· Φιλ. A, 9.

μερίς βοήθεια.

μέρος· τὸ ἥδικημένον ἀεὶ μέρος (τῶν πολιτῶν) οἱ ἑκάστοτε
ἐπιβαρυνόμενοι μὲν ἄδικα βάρη πολῆται· ἐν μέρει ἡ κατὰ μέρος κατὰ
σειρὰν (διαδοχικῶς)· ἐν μέρει οὐδενός είμι θεωροῦμαι ἀνάξιος
λόγου, δὲν λογαράζομαι γιὰ τίποτε.

μετάστασις ὀλλαγή· πολλὴν τὴν μετάστασιν καὶ μεγάλην τὴν
μεταβολὴν δεικτέον (ἐστὶν ὑμῖν) πρέπει νὰ δείξετε, δτι πολὺ¹
ἡλλάξατε στάσιν (διαγωγὴν) καὶ μεγάλως μετεβλήθητε.

μέτεστι μοί τινος μετέχω τινός.

μετρίως εἰς μέτριον βαθύμων, διλέγον· καὶ μετρίως σωφρονοῦντες
(ἀνθρώποι) καὶ διλέγον μόνον νοῦν ἔχοντες.

μή· 1) μή μοι ἐλλειπτικὴ φράσις = μή μοι λεγέτω τις· 2) μή τι γε
δὴ (κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ) πολὺ δὲ διλγώτερον βέβαια.
μικρός· ἐπιφρ. χρῆσις μετὰ προθ. : καὶ κατὰ μικρὸν ἔστω καὶ διλί-
γον.

μῖμος ὁ μιμούμενός τι· μῖμος γελοίων ὁ μιμούμενος γελοῖα (ἄξια
γέλωτος), γελωτοποιός.

μισθός, εἰς τοὺς στρατιώτας ἐδίδετο μισθὸς καθ' ἑκάστην καὶ σιτη-
ρέσιον (τροφή)· οὐδέποτε ταῦτα ὅμοιū ὑπερέβαινον τὴν δραγμὴν
καθ' ἑκάστην, οὐδὲ ἦσαν διλγώτερα τῶν 4 δισ. λι.

μνημονεύω ἐνθυμοῦμαι.

μόνος· ἐπίρρ. : μόνον οὐχὶ μόνον πιὸ δέν, σχεδόν.

Ν

νῆσος· καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ (δηλ. ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει)
νῆσοις· νοοῦνται αἱ νῆσοι "Ιμβρος, Σκύρος καὶ Πεπάρηθος.

Νίκαια φρούριον τῶν Ἐπικυνημιδίων Λοκρῶν εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς
Οἰτης καὶ πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν.

νικῶ· τοὺς φίλους νικᾷ (ὑπκ. : τὰ ξενικὰ) καὶ τοὺς συμμάχους
νικοῦν τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους (βλάπτουν δηλ. αὐτοὺς δι'
ἀρπαγῶν, ἀργυρολογίας κ.τ.τ.).
νυνὶ τώρα δά.

Ξ

ξένοι μισθιστόροι, μισθιστορικὸν στράτευμα.

Ο

οἶλ ἀναφρ. ἐπίρρ. : πρὸς ὁ μέρος· συγγ. μετὰ γν. : ὄρᾶτε... τὸ πρᾶ-
γμα οἱ ἀσελγείας προελήλυθεν ἀνθρωπος τὸ συμβαῖνον (τὴν
κατάστασιν), μέχρι δηλ. ποίου βαθμοῦ ἀναιδείας ἔχει προχωρήσει
ὁ ἀνθρωπος.

οἴδ' ὅτι βεβαίως.

οἰκεῖος 1) ἀνήκων εἰς τινα, ἴδιος· τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνά-
μεως τὸ ἰδιαιτερον κράτος (τοῦ Φιλίππου) καὶ ἡ ἰδιαιτέρα δύναμις
του· 2) φιλικός, σύμμαχος· Φιλ. Α, 4· ἐπίρρ. : οἰκείως φιλικῶς·
πάνυ οἰκείως ἔχειν.

οἰκία οἰκογένεια· ἡ τυραννικὴ οἰκία ἡ οἰκογένεια τῶν τυράννων·
ἐννοῦνται οἱ τύραννοι τῶν Φερδύν Λυκόδρων καὶ Πειθόλαος.

οἴκοι ἐν τῇ πατρίδι· τὰ οἴκοι τὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ἡ πατρίς.
οἴος 1) μετ' ἀπρμφ. = ὕστε (μετ' ἀπρμφ.) οὐδαμῶς οἴος (= τοιοῦ-
τος ὕστε) Φεύδεσθαι ἀνίκανος νὰ ψεύδεται· οἴουσις δρχεῖσθαι

= ὕστε δρχεῖσθαι· οὐχ οἴός ἔστι μένειν = οὐκ ἔστι τοιοῦ-
τος, οἴος = (ὕστε) μένειν· 2) μετ' ἐπιθ. : οἴος ἔμπειρος ὅπωσ-
δήποτε ἔμπειρος· 3) οἴός τ' εἰμὶ (μετ' ἀπρμφ.) εἴμαι ίκανός, εἴμαι
εἰς θέσιν νά...· 4) τὸ οὐδ. οἴον ὡς ἐπίρρ. : καθὼς παραδείγμα-
τος χάριν.

όκνω 1) μετ' αἰτ.: φοβοῦμαι τι· όκνω τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν

φοβοῦμαι τὸ κατ' ἐμοῦ μῆσός σας : φοβοῦμαι νὰ μὴ ἐπισύρω τὸ
κατ' ἐμοῦ μῆσός σας· 2) μὴ φοβοῦμαι μήπως.
'Ολυνθιοι· τὰ τῶν 'Ολυνθίων τὰ πράγματα τῶν 'Ολυνθίων, οἱ 'Ολύν-
θιοι.

ὅλως γενικῶς.

ὅμιλία συναναστροφή, σχέσις· αἱ λίαν ὁμιλίαι αἱ πολὺ στεναι· σχέσεις,
ὅμοιος· ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ, δι' ὅν = ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ ἔκείνῳ,
δι' ὅν.

ὅνειδος 1) προσβολή, κατηγορία· καὶ (ἀ) φαίνοιτο ἀν (ὑμῖν) με-
γάλα ὀνείδη κατ' ἔκείνου βουλομένοις (= εἰ βούλοισθε)
δοκιμάζειν ὀρθῶς· 'Ολ. B, 4· 2) αἰσχος· 'Ολ. B, 20.

ὅνειροπολῶ ἐν τῇ γνώμῃ φαντάζομαι μὲ τὸν νοῦν μου.

ὅντινοῦν, βλ. ὀστισοῦν.

ὅπως 1) ἐν πλαγίᾳ ἐρωτητικ. προτάσει : πῶς· ὅπως μὴ δόξομεν εἶναι
χείρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων (ὑμῖν ἐκ τῶν
θεῶν) πῶς νὰ μὴ φανδιμεν ὅτι εἴμεθα κατώτεροι τῶν ὑπαρχόν-
των εἰς ἡμᾶς ἐκ μέρους τῶν θεῶν (ἀνάξιοι τῶν θείων εὑεργεσιῶν).

2) οὐχ... ὅπως... ἀλλὰ καὶ = οὐ μόνον οὐ... ἀλλὰ καί.

ὅρμω (-ώ) κινοῦμαι· ὥς υμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς
ἄγαν... ἵσως ἀν ὄρμήσαιτε ὅτι ἀφίγοντες ταύτην τὴν ὑπερβο-
λικήν σας ἀμέλειαν ἵσως ἡθέλετε κινηθῆ (ἀπὸ ἐδῶ ἐναντίον του) :

Θὰ τὸ ἔκουνούσατε ἐπὶ τέλους.

ὅρχοῦμαι τοιαῦτα (= τοιαῦτας ὄρχήσεις) γορεύω τοιούτους γορούς.
ὅστισοῦν, ἡτισοῦν, διτιοῦν οἰστισθήποτε.

ὅτε (αἰτιλγκ.) ἀφοῦ, ἐπειδή.

οὐ μὴν ὀλλή ὅμως.
οὐδείς· οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε = οὐ φόβος ἔστι μὴ δεινόν τι
πάθητε οὐδὲν κακὸν θὰ πάθετε.

οὐδέποτε· οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων =
οὐκ ἐλπὶς ἔστι μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν =
οὐδέποτε οὐδὲν τῶν δεόντων γενήσεται ἡμῖν (τότε) τίποτε
ἀπὸ ὅτι πρέπει δὲν θὰ γίνη ποτὲ ἐκ μέρους ἡμῶν.

οὔτοι ἐπίρρ. : βεβαίως οὐχί· οὔτοι παντελῶς οὐδόλως βέβαια.
οὔτος, αὕτη, τοῦτο· καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα· ταῦτη (ἐπίρρ.) διὰ
τοῦτο.

οὔτω· οὔτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους = οὔτω

(δεῖ ἀξιοῦν) καὶ τῶν πραγμάτων (ἡγεῖσθαι) τοὺς (εὗ) βουλευομένους.

οὐχ ὥσπερ, βραχυλογικῶς : οὐχ ὥσπερ τὸν π. χρόνον . . . = οὐδὲ τὰ πράγματ' οὕτως ἔξει, ὥσπερ κλπ.

δοφλισκάνω κυρ. : καταδικάζομαι εἰς γρηματικὸν πρόστιμον ἐπειτα : δοφλισκάνω αἰσχύνην ἐπισύρω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου αἰσχύνην (καταπίπτω εἰς τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων). δοφλισκάνω ἄνοιαν ἐπισύρω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου κατηγορίαν ἀνοησίας, κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ ἀνόητος. δοφλισκάνω ἀνανδρίαν ἐπισύρω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου κατηγορίαν δειλίας.

δοχλος πλῆθος ἀνθρώπων· καὶ (ἀ) τοσοῦτον δοχλον καὶ παρασκευὴν (ἔχει), δῆγην οὐκ οἴδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων (οὐδ.) ἔχει καὶ αἱ ὅποιαι ἕορται ἀπαιτοῦν τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων (δηλ. χαρευτῶν, αὐλητῶν, χορηγῶν, γυμνασιαρχῶν κτλ.) καὶ τοσαύτην προπαρασκευὴν (δηλ. πολυτελῆ σκεύη, ἐνδύματα κτλ.), δῆγην ἵσως οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ἐν τῷ κύρμῳ (ἀπαιτεῖ).

Π

Παίων = Παίονες.

πάλιν κατόπιν· πάλιν αὖ ἐπειτα πάλιν.

παρὰ 1) μετὰ γν. : τὸ προέργεσθαι ἔκ τινος προσώπου· παρ' αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, μὲ τὴν ἴκανότητά του. 2) μετ' αἰτ. : α) πρὸς δήλωσιν αἰτίας : ἔνεκά τινος, ἐξ αἰτίας τινός· Φιλ. Α, 11. β) πρὸς δήλωσιν χρόνου: παρὰ πάντα τὰ ἐκ τῶν ἀνθρώπων πράγματα εἰς ὅλα τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων (κυρ. : ἐν τῷ χρόνῳ γίνονται τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων). παρὰ τὸν καιρὸν εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν : δταν παρουσιασθῆ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία.

παρακαθίστημί τινά τινι τοποθετῶ τινα πλησίον τινός· στρατιώτας οἰκείους . . . παρακαταστήσαντας (τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ξένοις).

παρακρούομαι ἔξαπατῷ.

παρακύπτω ἐπί τι ρίπτω παρέργως ἐν βλέμμα ἐπιπόλαιον εἰς τι.

παραπίπτω συμπίπτω· παραπεπτωκώς καιρὸς εὐκαιρία, ἡ ὅποια ἔχει παρουσιασθῆ.

παρασκευάζομαι τριήρεις ἔτοιμάζω τριήρεις πρὸς ἀπόπλουν (διὰ τοῦ διορισμοῦ τριηράρχων).

παρατάττομαι δύναμιν τὴν ἐκείνω (= τὴν τῇ ἐκείνου δυνάμει) **παραταξομένην** ίκανήν ν' ἀντιπαραταχθῆ (νὰ πολεμήσῃ φανερὰ) πρὸς τὴν δύναμιν ἐκείνου.

παραυτίκα εὐθύς· μετ' οὐσ. πρὸς δήλωσιν βραχείας διαρκείας: ἡ **παραυτίχ** ἥδονή ἡ στιγμαία εὐχαρίστησις.

παραχρῆμα εὐθύς· ἐκ τοῦ **παραχρῆμα** ἐκ τοῦ προχείρου, ἀνεν προμελέτης.

πάρειμι (παρὰ + εἰμί) 1) εἶμαι πλησίον· **πάρειμι** τοῖς πράγμασι παρακολουθῶ ἐκ τοῦ πλησίον τὰ πράγματα (τὴν πορείαν τοῦ πολέμου). 2) ἔχω φθάσει· πρὸς τοῦτο καιροῦ εἰς τοῦτο τὸ κρίσιμον σημεῖον 3) **πάρειμι** ἐπὶ τὸ βῆμα ἔχω παρουσιασθῆ εἰς τὸ βῆμα. **παρέρχομαι** 1) εἰσέρχομαι· ἐὰν παρέλθῃ (εἴσω Πυλῶν)· Φιλ. B, 30· 2) ἐπὶ τὸ βῆμα ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα, ἵνα ὀμιλήσω· οἱ παριόντες οἱ ρήτορες.

παρεῶσθαι, βλ. παραθοῦμαι.

παρίστημι παρίστημι τι ἐν τῇ γνώμῃ τινὸς ἐμβάλλω εἰς τὸν νοῦν τινος κατὶ τι· δεῖ τοῦτο ἐκείνῳ ἐν τῇ γνώμῃ = ἐν τῇ (γνώμῃ ἐκείνου) **παραστῆσαι**. — Μέσον : **παρίσταμαι** ὑποτάσσω· 'Ολ.

Α, 18· ἀπροσ. : **παρίσταται** μοι μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν· Φιλ. B, 6.

παροξύνομαι 1) ἐξεγέρομαι· 'Ολ. A, 6· 2) ἐξοργίζομαι· Φιλ. B, 18. **παρορῶ** τι καταφρονῶ τι, ἀδιαφορῶ διά τι.

παρρησία τὸ νὰ λέγῃ τις ἐλευθέρως δι, τι φρονεῖ, ἐλευθεροστομία.

παρρησιάζομαι τι λέγω τι ἐλευθέρως.

παραθοῦμαι (πρκμ. παρέωσμαι) παραγκωνίζομαι.

πᾶς 1) μετὰ τοῦ ἄρθρου : οἱ πάντες τὸ δόλον, ἐν συνόλῳ· 2) οὐδ. πληθ. **πάντα** ὡς ἐπίρρ. = **πάντως** ἐξάπαντος.

πεζέταιροι ἐκλεκτοὶ πεζοὶ Μακεδόνες, ὀποτελοῦντες τὴν σωματοφύλακήν τοῦ Φιλίππου.

πειθομαι συμβιβάζομαι· Φιλ. A, 15· πρκμ. **πέπεισμαι** ἔχω σχηματίσει πεποίθησιν· **τοῖς** μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα διότι ἄλλοι μὲν ἔχετε (ἐσχηματισμένην) αὐτὴν τὴν πεποίθησιν (π. χ. διτὶ πρέπει νὰ πολεμήσετε κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ νὰ βοηθήσετε τοὺς 'Ολυμνθίους), ἄλλοι δὲ ἄλλην (π. χ. διτὶ πρέπει νὰ ἐπιδιώξετε τὴν φιλίαν τοῦ Φιλίππου).

περαίνω 1) φέρω εἰς πέρας, ἐκτελῶ· 'Ολ. B, 13· 2) λέγω· Φιλ. A, 28. **περὶ** (μετὰ γνκ.) : ὡς πρὸς τι, σχετικῶς μέ τι : **συνοίσειν τῇ πόλει**

περὶ ὄντα (= περὶ τούτων, περὶ ὄντα σχετικῶς μὲν αὐτά, περὶ τῶν ὄποιων) Ὁλ. Α, 1· παρόμοιον (τοῦτο) ἐστι (ἐκείνω), διπέρ (ἐστι) καὶ περὶ τῆς ικήσεως τῶν χρημάτων Ὁλ. Α, 11· καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως (ἐστι) καὶ σχετικῶς μὲν τὰς δημοσίας ὑποθέσεις ἔτσι συμβαίνει Ὁλ. Α, 11· περὶ πόρου χρημάτων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ πόρου (τῆς ἐξευρέσεως) χρημάτων Ὁλ. Α, 19.

περιγίγνομαι μετὰ γνω.: ὑπερισχύω τινός.

περίειμι (περὶ + εἰμί) 1) μετὰ γνω.: ὑπερισχύω τινός· 2) περίεστι τινι (μετ' ἀπρμφ.) ὑπολείπεται εἰς τινα (ώς κέρδος) τὸ νά...: τίποτε ἀλλο δὲν κερδίζει τις παρὰ μόνον νά... Ὁλ. Β, 29.

περιίσταμαι μετ' αἰτ.: ἵσταμαι πέριξ τινός, περικυκλώνω τινά: διοῖα ἀττα (= τινά) ἀν περιστῇ ὑμᾶς τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ ἕσεσθαι καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς κατὰ τὴν ἔκβασιν, τὴν ὄποιαν θὰ ἔχουν διὰ σᾶς τὰ πράγματα, κατὰ ταύτην θὰ κρίνεται καὶ τὰς πολιτικάς των πράξεις.

περιστοιχίζομαι 1) τινὰ περικυκλώνω τινὰ ὡς διὰ δικτύων Φιλ. Α, 9· 2) πθτκ.: περικυκλώνομαι Φιλ. Β, 27.

πήγνυμαι (πρκμ.: πέπηγα) στερεωποιοῦμαι: ἐκείνω ὡς θεῷ πεπηγέναι ἀθάνατα ὅτι εἶναι δι' ἐκεῖνον, ὃσὰν νὰ ἦτο θεός, τόσον στερεά, ὃστε νὰ εἶναι ἀθάνατα (ἀμετάβλητα).

πήλινος· ὥσπερ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε... = ὥσπερ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους ταξιάρχους καὶ φυλάρχους πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν (διὰ τὴν ἀγοράν, διὰ νὰ τοὺς πωλήσουν), οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς τ. καὶ τοὺς φ. εἰς τὴν ἀγορὰν (διὰ τὴν ἀγοράν, διὰ νὰ συνοδεύουν δηλ. τὰς πομπὰς διὰ τῆς ἀγορᾶς).

πικρὸς δυσάρεστος: ἐπίρρ. πικρῶς αὐστηρῶς.

πιπράσκω πωλῶ· πθτκ. ἀδρ. ἐπράθην· προδοθέντες (οἱ Ὁλύνθ.)

ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες, ή "Ολύνθος ἔπεσε διὰ προδοσίας δύο πολιτῶν τῆς, τοῦ Εὔθυκράτους καὶ τοῦ Λασθένους, ἐξαγορασθέντων ὑπὸ τοῦ Φιλ. (τὸ 347)· ὁ δὲ Εύθυκράτης μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Ὁλύνθου ὤρισε καὶ τὴν τιμὴν τῶν πωληθέντων αἰχμαλώτων. πλέον οὐδὲν ποιῶ δὲν κατορθώνω τίποτε, δὲν καταλήγω εἰς τίποτε. πλεονεκτῶ ἵδια καρποῦμαι ἀτομικάς ὠφελείας. πλῆθος· τὰ πλήθη οἱ ἐλεύθεροι λαοί, αἱ δημοκρατίαι.

πνεύματα ἀνεμοί· τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τῇ βοηθείᾳ τῶν (καταλλήλων) ἀνέμων καὶ τῶν (καταλλήλων) ἐποχῶν τοῦ ἔτους· τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές (ἔστι) οἱ ἀνεμοί εἶναι ἀσφαλεῖς (οὐδεὶς δὴλ. κίνδυνος ὑπάρχει ἀπὸ τοὺς ἀνέμους).

ποιῶ 1) παράγω· 'Ολ. B, 16· 2) ἐπὶ ποιητῶν: συνθέτω ποιήματα· 'Ολ. B, 19· 3) παρέχω· ποιῶ ἐμαυτῷ λόγον παρ' ὑμῖν παρέχω εἰς τὸν ἑαυτόν μου εὐκαιρίαν τοῦ λέγειν παρ' ὑμῖν: καταρθώνω νὰ λάβω τὴν ἀδειαν νὰ ὅμιλήσω ἐνώπιον σας· Φιλ. B, 32· 4) μετὰ διπλῆς αἰτ.: κάμνω τι εἰς τινα· ἀ ἐποίησε τούς τε παραδόντας τῶν Ἀμφιπολιτῶν τὴν πόλιν αὐτῷ καὶ τοὺς ὑποδεξαμένους τῶν Πυδναίων. 'Ο Φιλ. εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀμφιπολιν καὶ τὴν Πύδναν διέταξε νὰ φρευεθοῦν οἱ παραδόσαντες εἰς αὐτὸν τὰς δύο ταύτας πόλεις· οὗτοι ἡσαν ἀργηγοὶ τῶν ἐν Ἀμφιπόλει καὶ Πύδνῃ δημοκρατικῶν. — Μέσον: ποιοῦμαι ἐν ὁργῇ τινα ὁργίζομαι ἐναντίον τινός· ποιοῦμαι λόγους περὶ τινος ἔργομαι εἰς διαπραγματεύσεις (διαπραγματεύομαι) περὶ τινος.

πολεμῶ (πόλεμον) διεξάγω πόλεμον δεήσειν αὐτὸν πολεμεῖν ὅτι θὰ παρασταθῇ ἀνάγκη νὰ διεξαγάγῃ αὐτὸν (τὸν πόλεμον).

πολιτεῖαι 1) δημοκρατικὰ πολιτεύματα· 'Ολ. A, 5· Φιλ. B, 12· 2) = τὸ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν Ἀρκάδων, ὁ σύνδεσμος τῶν Βοιωτικῶν καὶ Ἀρκαδικῶν πόλεων· Φιλ. A, 48.

πολιτεύομαι διαχειρίζομαι τὰ τῆς πολιτείας. Πιθαν.: τὰ πεπολιτευμένα αὐτοῖς τὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα, αἱ πολιτικαὶ τῶν πράξεις· 'Ολ. A, 28.

πομπή: τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν προπορεύονται τῶν πομπῶν πρὸς εὐχαρίστησίν σας· οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν πομπὰς μεγαλοπρεπεῖς κατὰ τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια καὶ λοιπὰς ἑορτάς.

πορισταί οἰκονομικοὶ ἀρχοντες ἐν Ἀθήναις ἔργον ἔχοντες τὴν ὑπόδειξιν δημοσίων πήρων πρὸς συναγωγὴν χρημάτων.

πότε ἐρωτηκ. μόριον: ἀράγε.

πρᾶγμα 1) ὑπόθεσις· Φιλ. A, 1· 2) δυσκολία, στενοχωρία· Φιλ. B, 36· 3) ἐν τῷ πληθ. πράγματα α) ὑποθέσεις (τῆς πόλεως)· 'Ολ. A, 14· Φιλ. A, 3· β) περισπασμοί, ἐνοχλήσεις· 'Ολ. A, 8, 20.

πραγματεύομαι ἐνεργῶ.

πραθέντες, βλ. πιπράσκω.

πράττω 1) μετ' αἰτ. : μηχανῶμαί τι· Φιλ. Α, 48· 2) ἀπολ. : ἐνεργῶ.
πρεσβεύομαι ἀποστέλλω πρέσβεις.

πρὸ (μετὰ γυν.) ἐπὶ χρόνου : ὁ πρὸ τοῦ πόλεμος ὁ πρότερον πόλεμος.
προάγομαι εἰς τοῦτο περιέρχομαι εἰς τοιοῦτο σημεῖον.

προαίρεσις σκοπός· ἐκ προαιρέσεως ἀπὸ σκοποῦ.

προαιροῦμαι· προμ. : προήρημαι (μετ' ἀριθμ.) ἔχω ἀποφασίσει,
εἴμαι ἀποφασισμένος νά... .

προαιπόλλυμαι χάνομαι πρότερον· προαιπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἀν ἐκ-
πλέωμεν ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκάστοτε ἀπόπλου μας ἐκ τῶν προτέρων
ματαιοῦται.

προβάλλομαι (τὰς χεῖρας) προτείνω τὰς χεῖράς μου (πρὸς προφύ-
λαξίν μου).

προεῖτο, ἀδρ. τοῦ προΐεμαι.

προέρχομαι προχωρῶ· καὶ (ὅπως) πάντα μὴ λήσει ἡμᾶς προελ-
θόντα ἔτι πορρωτέρω καὶ πῶς τὸ κακὸν νὰ μὴ προχωρήσῃ ἐν
ἀγνοίᾳ μας ἀκόμη περισσότερον.

προέχω ὑπερέχω· πολλῷ προέχει εἶναι μέγα πλεονέκτημα.

προησόμεθα, τοῦ προΐεμαι.

προΐεμαι 1) μετὰ γυν. : ἀμελῶ καὶ ἀφήνω νὰ μοῦ ζεφεύγῃ κάτι τι·
'Ολ. Β, 2· 2) μετ' αἰτι.: α) ἀφήνω τινὰ εἰς τὴν τύχην του· 'Ολ. Α,
12· β) ἐγκαταλείπω, ἀφήνω τι τὸ προΐεσθαι ἀεὶ καθ' ἔκαστον
τι τῶν πραγμάτων τὸ ν' ἀφήνωμεν πάντοτε νὰ φεύγουν ἀπὸ
μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μας αἱ παρουσιαζόμεναι εὐκαυρίαι πρὸς δρᾶσιν,
ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην· εἰλ 'Αμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο·
γ) παραμελῶ· τὸ παρὸν ἀεὶ τὴν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην εὐ-
καιρίαν· 3) μετ' αἰτ. καὶ δοτ. : ἀφήνω τι εἰς τὴν διάκρισίν τινος·
Φιλ. Β, 8· 4) μετ' αἰτ. καὶ γυν. τοῦ τιμήματος: θυσιάζω τι ἀντί^τ
τινος· Φιλ. Β, 10.

προκινδυνεύω διακινδυνεύω πρῶτος ἐν τῇ μάχῃ.

προλαμβάνω 1) μετ' αἰτ. : προκαταλαμβάνω· 'Ολ. Β, 9· 2) ἀπολ. :
κρίνω πρότερον.

πρόοισθε, ἀδρ. (κατὰ τὰ βαρύτονα) τοῦ προΐεμαι.

πρὸς 1) μετ' αἰτ. : α) ἐπὶ ἐγχρικῆς σημασίας : ἐναντίον τινός· 'Ολ. Β,
14· πρὸς Ποτείδαιαν κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ποτείδαιας·
β) ὡς πρὸς τι· πρὸς τὸ πράττεσθαι τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ
κατὰ καιρὸν ὡς πρὸς τὴν ταχεῖαν καὶ ἔγκαιρον διεξαγωγὴν τῶν

πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων· γ) συμφώνως πρός τινα ὄλην Α, 11·
2) ἀπὸλ., ὡς ἐπίρρ.: προσέτι τάλαντα ἐνενήκοντα καὶ μι-
κρόν τι πρὸς καὶ προσέτι διλίγον ἀκόμη (δῆλ. δύο τάλαντα).
προσάγομαι δελεάζω.

προσδεῖ ὑπάρχει προσέτι ἀνάγκη· οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου δὲν
χρειάζεσθε κανένα ὅλον πόρον· οὐδὲ λόγου προσδεῖ (τοῦτο)
δὲν χρειάζεται οὐδὲν νὰ λεχθῇ καν.

προσδόκιμός εἰμι περιμένομαι, ἀναμένομαι.

προσεδρεύω = προσκαθέζομαι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύ-
σει τοῖς πράγμασι θὰ ἔξακολουθήσῃ τὴν πολιορκίαν (τῶν ἐν τῇ
Χάλικιδικῇ πόλεων) καὶ θὰ ἐπιμείνῃ εἰς αὐτήν.

προσέχω (μετὰ δτκ.) 1) ἔχω ἐστραμμένην τὴν προσοχήν μου εἰς τινα
2) μετὰ τοῦ νοῦν: α) δίδω προσοχὴν (σημασίαν) εἰς τινα εἴ τις
ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν ἐὰν βεβαίως θέλετε νὰ διδῷ τις προσο-
χὴν (σημασίαν) εἰς τοὺς λόγους σας· β) πείθομαι εἰς τινα, συμ-
πράττω μετά τινος· Φιλ. Α, 6.

προσηγορίαι τίτλοι.

προσθήκη· ἡ δύναμις... ἐν προσθήκῃ ἡ δύναμις ὡς προσθήκη προσ-
τιθεμένη εἰς ὅλην δύναμιν.

προσκαθεδεῖται, τοῦ προσκαθέζομαι.

προσκαθέζομαι κάθημαι ἐνώπιον πόλεως καὶ πολιορκῶ αὐτήν.

προσκρούω ἔρχομαι εἰς σύγκρουσιν πρός τινα· οἱ ἔμοι προσκρού-
σαντες ἔξ αρχῆς ἐκεῖνοι, οἱ δόποιοι ἀνέκαθεν ἦσαν ἀντίπαλοι μου.

προσλαμβάνω λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου.

προσπεριβάλλομαι τι ἀποκτῶ ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων καὶ νέον τι.

προσπολεμῶ πολεμῶ· νομίζει τὸν Φίλιππον φοβερὸν προσπο-
λεμῆσαι (τινα αὐτῶ) φοβερὸν διὰ νὰ πολεμήσῃ τις ἐναντίον του
(φοβερὸν ἀντίπαλον).

προτίθεμαι (μετ' αἰτ.) προσδιορίζω τινα πθικ. ἀπροσ.: προτίθεται
(μετ' ἀπρομφ.) ἔχει προταθῆ (ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς ἐκκλησίας),
πρόκειται νά...· Φιλ. Α, 1.

πρόφασις 1) ἀφορμή· ἡ πρώτη πρόφασις ἡ τυχοῦσα ἀφορμή· 2)
δικαιολογία, πρόφασις· τὰς προφάσεις (τῶν στρατηγῶν) ἀφε-
λεῖν, οἱ στρατηγοὶ πολλάκις ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου
πόλεμον προφασιζόμενοι ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθόν.

προχειρίζομαι προετοιμάζω.

πρῶτος ὡς ἐπίρρ. : τὰ πρῶτα κατ' ἀρχάς, στὴν ἀρχή τὴν πρώτην
κατὰ πρῶτον, κατ' ἀρχάς.

πταισμα ἀποτυχία.

πταινόντα πάσχω ἀτύχημά τι.

πυλαία τὸ δικαίωμα τῆς συμμετογῆς εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον.

πω (πάντοτε μετ' ἀρνήσεως) μέχρι τοῦδε.

πώποτε μέχρι τοῦδε.

πῶς ἐπίρρ. ἐρωτητκ. : πῶς ἔτοιμως μὲ πόσην προθυμίαν.

P

ῥάδιος· συγκριτ. : ράων, ρᾶον· ἔχρωμεθα ἀν τῷ Φιλίππῳ ῥάονι
(δηλ. πολεμεῖσθαι) θὰ εἴχαμεν νὰ κάμωμεν μὲ ἔνα Φίλιππον
εὐκολοποιεμητότερον· ἐπίρρ. : ράδιως ἀπερισκέπτως.

ῥάθυμῳ ζῶ μὲ ράθυμίαν· (μὴ) φανῶμεν ἔρραθυμηκότες ἐπὶ πολ-
λῷ (τόκῳ) ὅτι μὲ μεγάλην μας θυσίαν (ζημίαν) ἔχομεν ζῆσει
μὲ ράθυμίαν.

ῥαΐζω (ράων) καλυτερεύω, ἀναλαμβάνω ἐκ τῆς ἀσθενείας μου.

ῥάστωντη ἀνάπτωσις.

ῥήγμα κάταγμα, σπάσμα.

ῥητὸς ὁ λεγόμενος, περὶ οὗ δύναται νὰ γίνεται λόγος, ὁ φωνερός.

ῥήτωρ· ρήτωρ (ἐστιν) ἡγεμῶν ἑκατέρων καὶ στρατηγός (ἐστιν)
ὑπὸ τούτῳ ἔνας ρήτωρ εἶναι ἀρχηγὸς ἐκάστου τῶν δύο πολιτ-
κῶν κομμάτων καὶ ἔνας στρατηγὸς ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ (ὅπως
ἐν τῇ συμμορίᾳ ἦσαν ὁ ἡγεμῶν καὶ ὁ ἐπιμελητής).

ῥοπή ἐπιρροή, ἐπίδρασις· μεγάλη ῥοπή (ἐστιν ἡ τύχη) = μεγάλην
ῥοπὴν ἔχει ἡ τύχη.

S

σαθρὸς βεβλαμμένος· σαθρὸν βλάψιμον· τὰ σαθρὰ τῶν ἔκεινου πρα-
γμάτων τὰ ἀσθενῆ μέρη ἔκεινον· τὰ μέρη, ὅπου ἔκεινος εὔκό-
λως δύναται νὰ προσβληθῇ.

Σίγειον πόλις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Ἐλλήσποντον πλησίον τοῦ
ομιλινοῦ ἀκρωτηρίου.

σκαιότης τρόπων μωρία, ἡλιθιότης.

σκέψαιτο, βλ. σκοπῶ.

σκήπτομαι προφασίζομαι.

σκῆψις πρόφασις, δικαιολόγια.

σκοπῶ 1) μετ' αἰτ. : α) προσέχω, κοιτάζω τι· 'Ολ. B, 2· β) παρατηρῶ, ἔχω ύπ' ὅψιν τι· Φιλ. A, 4· γ) ἀποβλέπω εἰς τι· **σκοπῶ** τὴν ἴδιαν ἀσφάλειαν ἀποβλέπω εἰς τὴν ὀπομικήν μου ἀσφάλειαν· 2) ἐπομένης πλαγίας ἐρωτήσεως : ἔξετάζω· οὐ γὰρ δεῖ (ὑμᾶς) σκοπεῖν, ἄττα (= ἄτινα) ποτ' ἔσται (τὰ μέλλοντα), ἀλλὰ (δεῖ) εὗ εἰδέναι, ὅτι (ταῦτα, τὰ μέλλοντα) φαῦλα ἔσται· 3) περὶ τινος σκέπτομαι περὶ τινος: 'Ολ. A, 1.— Μέσον: **σκοποῦμαι** (μέλλ. **σκέψομαι**, ἀρ. **ἐσκεψάμην**, πρκμ. **ἐσκεψματι**) 1) μετ' αἰτ. : α) σκέπτομαι περὶ τινος ἐκ τῶν προτέρων· **ἐσκεψμένος** χρήσιμόν τι προεσκεψμένος, προμελετημένος, ἵνα προτείνῃ κάτι τι γρήσμαν· β) ἔχω ύπ' ὅψιν τι· 'Ολ. B, 12· γ) ἔξετάζω τι· (τὰ πράγματα) μετ' ἀληθείας συμφώνως μὲ τὴν ἀλήθειαν (ὅπως ἀληθῶς συνέβησαν): 'Ολ. B, 4· 2) ἐπομένης πλαγίας ἐρωτήσεως : σκέπτομαι· 'Ολ. A, 14· 3) **ἔκ τινος** συμπεραίνω ἔκ τινος: 'Ολ. B, 17.

σπουδάζω περὶ τι προθύμως ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

στρατεύομαι ἐκπληρῶ τὴν στρατιωτικήν μου ὑπηρεσίαν.

στρατηγοί, κατ' ἔτος ἔξελέγοντο δέκα **στρατηγοί** ἔχοντες τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ πεζικῷ· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτων ἤσαν οἱ δέκα **ταξίαρχοι** ἐκλεγόμενοι ἔκαστος ἔξι ἑκάστης φυλῆς. Τὴν δὲ ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ ἵππικῳ εἶχον οἱ δύο **ἵππαρχοι** ἐκλεγόμενοι ἔξι ἀπόκτων τῶν πολιτῶν· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἵππαρχων ἤσαν οἱ δέκα **φύλαρχοι**.

στρατηγοῦμαι ὑπό τινος διευθύνομαι ὑπό τινος (ὡς ὑπὸ στρατηγοῦ)· τὰ **στρατηγούμενα** τὰ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πραττόμενα, αἱ πράξεις τοῦ στρατηγοῦ.

στρατιωτικός χρήματα **στρατιωτικὰ** χρήματα διὰ στρατιωτικὰς ἀνάγκας. 'Ο Δημοσθένης ἐννοεῖ τὰ **θεωρικά**, δηλ. τὰ χρήματα, τὰ δόποια ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ δημαγωγοῦ Κλεοφῶντος (422) διενέμοντο κατὰ τὰς ἑορτὰς εἰς τοὺς ἀπόδρους πολίτας πρὸς πληρωμὴν τῆς εἰς τὸ θέατρον εἰσόδου καὶ πρὸς δαπάνην ἐν ταῖς ἑορταῖς. Τὰ χρήματα ταῦτα ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν δημοσίων εἰσπράξεων· ἐν καιρῷ ὅμως πολέμου ὠρίζετο διὰ νόμου νὰ δαπανῶνται ταῦτα εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. 'Αλλ' ὅτε διεύθυνε τὰ πράγματα τῶν Αθηνῶν (ἀπὸ τοῦ 361) ὁ Εὔβουλος, ἡκυρώθη ὁ νόμος οὗτος καὶ ἔκτοτε κατ' ἔτος, εἴτε εἰρήνη ἦτο εἴτε πόλεμος, διενέμοντο τὰ περισσεύματα εἰς τὸν λαὸν ὡς **θεωρικά**.

στρέμμα α ἔξαρθρωσις, στραγγούλισμα.

συγκροτῶ γυμνάζω. συγκεροτημένος τὰ τοῦ πολέμου καλῶς γυμνασμένος εἰς τὰ πολεμικά.

συγχωρῶ παραχωρῶ.

συλλαμβάνω (μετὰ δτκ. προσ.) λαμβάνω μέρος μετά τινας ἄλλου, βοηθῶ τινα.

συμμαχικός: τὰ συμμαχικά (πράγματα) οἱ σύμμαχοι.

συμμορίαι ὀργανωμέναι πολιτικαὶ ὅμαδες· κατὰ συμμορίας εἰσεφέρετε, τὸ κατὰ συμμορίας φορολογικὸν σύστημα, ὅπερ ἐψήφισθη τὸ 378/7, ἵτο τοιοῦτόν τι: οἱ ὑπόχρεοι νὰ εἰσφέρουν εἰσφορὰς κατενέμοντο εἰς συμμορίας — ἄγνωστον πόσας —, ἐκάστης τῶν ὁποίων προστατεύεται δύο, ὁ ἡγεμών καὶ ὁ ἐπιμελητής, ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν πλουσιωτάτων εἰς τὰς συμμορίας κατενέμοντο πολλοὶ η ὀλίγοι ἀναλόγως τῶν εἰσφορῶν, τὰς ὁποίας εἰσέφερον, οὕτως ὥστε ἐξ ἐκάστης αὐτῶν εἰσεπράττετο τὸ αὐτὸ περίπου ποσὸν χρημάτων. Τὴν πρώτην τάξιν τῆς τιμήσεως ἀπετέλουν οἱ 300 πλουσιώτατοι, κατανευημένοι εἰς πάσας τὰς συμμορίας· οὗτοι, ἵνα θέτουν ἀμέσως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ δημοσίου τὰ ποσά, τῶν ὁποίων τοῦτο εἶχεν ἀνάγκην, ἐπλήρωνον προκαταβολικῶς τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς, κατόπιν δὲ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς αὐτοὺς μέρους εἰσέπραττον τὸ ὑπόλοιπον αὐτοὶ παρὰ τῶν συμμοριτῶν των· ὡς προκαταβάλλοντες δὲ τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς ἦσαν οἱ 300 οὗτοι πανίσχυροι καὶ ἥγον καὶ ἔφερον τοὺς λοιποὺς συμμορίτας.

συμπαραθέω τρέχω ὅμοι παραπλεύρως.

συμπλέκομαι ἐπὶ πολέμου: ἐκρήγνυμαι.

συμπονῶ 1) ὑφίσταμαι μαζὶ τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας (τοῦ πολέμου). · Ολ. B, 2· 2) συνεργάζομαι· ἄλλο οὐδέ ὅτιοῦν συμ-

πονῶ εἰς τίποτε ἄλλο, οὐδὲ εἰς τὸ παραμικρόν, δὲν συνεργάζομαι.

συμφέρει τί τινι εἰναῖ τι συμφέρουν (ὡφέλιμον) εἰς τινα, ὠφελεῖ τί τινα· · Ολ. A, 1· Φιλ. B, 12· ὡς συμφέροι ἀν ὑμῖν μάλιστα κατὰ τρόπον, δ ὁποῖος παρὰ πολὺ θὰ συνέφερεν εἰς σᾶς· · Ολ. A, 6·

ἀν μὴ πεπεισμένος φ καὶ συνοίσειν (ὑμῖν)· Φιλ. A, 51· οὕτως εἰδέναι συνοίσον (= ὅτι συνοίσει, δηλ. τὸ τὰ βέλτιστα εἰπεῖν) καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι οὕτω νὰ γνωρίζω ὅτι ἡ

ἀρίστη γνώμη θὰ ὡφελήσῃ καὶ τὸν εἰπόντα αὐτήν· Φιλ. A, 51.

συναίρομαι (= σὺν τῇ τύχῃ αἴρομαι) τὰ πράγματα μὲ τὴν βοήθειαν τῆς τύχης ἐπιλαμβάνομαι τῶν πραγμάτων.

συναιρῶ συστέλλω, περιορίζω· συνελόντι ἀπλῶς (εἰπεῖν) = ἵνα συνελών τὸν λόγον ἀπλῶς εἴπω γιὰ νὰ ὅμιλήσω συντόμως καὶ ἀπλῶς (ὅρθα κοφτά).

συναμφότερον τοῦτο αὔτη ἡ δύναμις ἡ Μακεδονικὴ συνηνωμένη (μετὰ τῆς τῶν Ὄλυμπίων).

συναναλίσκω συνανήλωσε (γνωμ. ἀντ.) καὶ τὸ μεμνῆσθαι τὴν χάριν μαζὶ μὲ τὰ χρήματα (τὰ ὅποῖα ἔλαβε) ἀποβάλλει καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐεργεσίας.

σύνειμι συναναστρέφομαι· οἱ συνόντες οἱ μετέχοντες εἰς κάποιαν συναναστροφὴν (τὰ διάφορα πρόσωπα μιᾶς συναναστροφῆς).

συνίημι ἐννοῶ.

συνίσταμαι 1) ὀργανοῦμαι· τὰ πράγματα συνίστανται ὑπ' εύνοίας ἡ σύστα οἱ μιᾶς συμμαχίας προέρχεται ἐξ (ἀμοιβαίας) ἀγάπης· 'Ολ. B, 9· 2) εἶμαι ἐν τῷ γίγνεσθαι· συνίσταται τὰ πράγματα τὰ πράγματα εἶναι ἐν τῷ γίγνεσθαι : θολώνει ὁ πολιτικὸς ὄρεζων, συσσωρεύονται τὰ νέφη· Φιλ. B, 35.

σύνοιδα ἐμαυτῷ 1) μετ' αἰτ. : συναισθάνομαι τι· 2) μετὰ μηγ.: συναισθάνομαι ὅτι.

συνοίσειν τοῦ συμφέρει.

συνοῖσον, βλ. συμφέρει.

συνορῶ λαμβάνω ὑπ' ὄψιν.

σύνταξις τάξις, διακανονισμός· μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα μία τάξις (μία διάταξις τῶν πραγμάτων) νὰ ὑπάρχῃ ἡ αὐτὴ καὶ εἰς τὴν λῆψιν τῶν χρημάτων καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος.

συντάττω κατά τινος συστηματικῶς διευθύνω κατά τινος.

συστῆ, τοῦ συνίσταμαι.

σφαλερὸς οὐχὶ σταθερός.

σώζω 1) διασώζω, διαφυλάττω· 'Ολ. A, 11· 2) ἀνορθώνω· **Φωκέας σώζει** σκέπτεται ν' ἀνορθώσῃ τοὺς Φωκεῖς (διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Ἐλατείας, ή ὅποια θὰ ισοδυνάμει πρὸς πολιτικὴν ἀνόρθωσιν τῶν Φωκέων).

Τ

τὰ μέν... τὰ δέ... τὰ δέ ὅλωτε μέν... ὅλωτε δέ... ὅλωτε δέ.
τακτὸς ώρισμένος.

ταλαιπωρῶ ταλαιπωροῦμαι.

ταμίαι σίκονομικοὶ ἀρχοντες ἐν Ἀθήναις ἔργον ἔχοντες τὴν ταμίευσιν
τῶν εἰσπραχθέντων καὶ διαθεσίμων κρημάτων.

τᾶν ὅλιτον μόριον ἐν τῇ φράσει ὡς τᾶν φίλε μου.

ταξίαρχοι, βλ. στρατηγοί.

ταράττομαι περιέργομαι εἰς ἐσωτερικάς ταραχάς.

ταύτῃ, βλ. οὗτος.

ταύτὸν = τὸ αὐτό· μὴ πάθητε ταύτὸν ὅπερ καὶ πρότερον (ἐπά-
θετε) · ὁ Δημοσθ. διὰ τοῦ ὅπερ καὶ πρότερον (ἐπάθετε) ὑπο-
νοεῖ τὰς ἀποικίας τῶν πόλεων Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Ποτειδαίας
καὶ ὅλων, τὰς ὀφειλομένας εἰς τὴν ἀδράνειαν τῶν Ἀθηναίων.

ταχύς τὸ οὐδ. ταχὺ ως ἐπίρρ.: οἱ « ταχὺ » καὶ « τήμερον » εἰπόν-
τες = ὅσοι ἀν εἴπωσι « ταχὺ » καὶ « τήμερον ». — Γιπερθικ.

τάχιστος· τὴν ταχίστην (δηλ. ὁδὸν) ως ἐπίρρ.: τάχιστα.

τεθνᾶσι τῷ δέει εἶναι πεθαμένοι ἀπὸ τὸν φόβον, φοβοῦνται σὰν τὸ
Χάρο.

τελευταῖος· τὰ τελευταῖα ως ἐπίρρ.: τὰ τελευταῖα πρώην τε-
λευταῖον πρὸ δὲίγουν.

τελευτῶ εἰς τι καταλήγω εἰς τι.

τέλος διπάνη, ἔξιδον.

τέως 1) μέγρι τοῦδε· 'Ολ. A, 7· 2) = ἔως ἐφ' ὅσον 'Ολ. B, 21.
τηλικοῦτος 1) τόσον μέγας· 'Ολ. A, 9· 2) τόσον μικρός· ἐπειδὰν
διδάξω, διότι (διατί) οἷμαι τηλικαύτην τὴν δύναμιν ἀπο-
χρῆν.

τηνικαύτα τότε.

τίθημι 1) μετ' αἰτ. καὶ γν. κατηγορηματικῆς : ἀποδίδω (καταλογίζω)
τι εἰς τι· 'Ολ. A, 10· 2) μετὰ δύο αἰτ. : θεωρῶ τι ὡς τι τὸ μήτε
πεπονθέναι (ἡμᾶς)... θείην ἀν εὐεργέτημα τῆς παρ' ἐκείνων
εὔνοίας (προεργάζομενον ἐκ τῆς εὐνοίας ἐκείνων, δηλ. τῶν θεῶν).
Τιμόθεος υἱὸς τοῦ Κόνωνος, ἐπιφανῆς στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ἔχων
τὴν ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα ἐπολέμησε
τὸ 364 κατὰ τῶν 'Ολυμψίων καὶ ἀφήρεσεν ἀπ' αὐτοὺς τὰς πόλεις
Ποτειδαίαν καὶ Τορῶνην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τις, τι· 1) μέγας τις, σημαντικός : Ὄλ. B, 1, 14· Φιλ. B, 12· 2) μετ' ἐπιθ. : λίαν, πολὺ· δύσκολός τις ἄνθρωπος.

τις, τι· τὸ οὐδ. τις ὡς ἐπίρρ. : πῶς, διατί· μετὰ μορίου : τί δήποτε διατί ἀράγε.

τοι βεβαίως, τῇ ἀληθείᾳ.

τοιγαροῦν σύνδ. συμπερασμτκ. : δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, λοιπόν.

τόπος γεωγραφική θέσις· ἐν τῷ πληθ. **τόποι** δχυραὶ θέσεις.

τραχύς είμι ἀγανακτῶ.

τρέπομαι τρέπω μὲ τὸ μέρος μου (πρὸς ὅφελός μου)· (μὴ) τρέψηται καὶ παρασπάσηται τι τῶν ὅλων πραγμάτων μήπως τρέψῃ μὲ τὸ μέρος του (πρὸς ὅφελός του) καὶ παρασύρῃ σπουδαῖόν τι σημεῖον τῆς ὅλης πολιτικῆς καταστάσεως.

τριήραρχος ὁ ἀναλαμβάνων νὰ ἔξοπλίσῃ τριήρη, τὴν ὥποιαν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως.

τριηραρχῶ ἔξοπλίζω τριήρη (εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου)· τοῖς δὲ (δῆλ. τοῖς εὐπόροις καὶ τῇ μεσαίᾳ τάξει τῶν πολιτῶν) ἀναγκάζεσθαι τριηραρχεῖν.

τροφὴ 1) διατροφή, συντήρησις· Φιλ. A, 28· 2) σιτηρέσιον· Φιλ. A, 19. τυραννίς· ὕσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν ὡσὰν νὰ ἤσαν τύραννοι ὑμῶν.

τύχη· τὸ τῆς τύχης ή τὰ τῆς τύχης = ἡ τύχη.

Υ

ὑβρίζω (συμπερι) φέρομαι κύθαδῶς.

ὑβρις 1) αὐθάδεια, θρασύτης· Φιλ. A, 3, 37· 2) ὑπερούψια· Φιλ. B, 30· 3) προσβολή· Ὄλ. A, 27.

ὑβριστής ὑπερόπτης καὶ ἀλαζών.

ὑπάγομαι ἔξαπατῶμαι.

ὑπάρχω 1) ἀρχίζω· πθεκ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν ήμιν ὑπηργμένα αἱ εὐεργεσίαι, αἱ ὥποιαι ἔχουν γίνει εἰς ἡμᾶς αὐτοπροαιρέτως ἐκ μέρους τῶν θεῶν : αἱ εὐεργεσίαι, τὰς ὥποιας οἱ θεοὶ αὐτοπροαιρέτως μᾶς ἔχουν κάμει· 2) ὡς καὶ νῦν, ὑπάρχω· τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην (χώραν) καρπούμενοι τὴν χώραν ταύτην, τὴν ὥποιαν ἔχετε καὶ ἡ ὥποια (κληρονομικῶς) σᾶς ἀνήκει· 3) ἀρκῶ Φιλ. A, 37· 4) μετὰ μτχ. ὡς περίφρασις : ἐθέλοντας ὑπάρχειν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= ἐθέλειν· 5) ἀπροσ. ὑπάρχει = ἔξεστι· ὑπάρχειν ὑμῖν χει-
μαδίω χρῆσθαι.

ὑπηργμένων, πιθαν. πρκμ. τοῦ ὑπάρχω (βλ. τὸ ρ.).

ὑπὲρ μετὰ γν. : 1) διὰ τὸ καλόν τινος, πρὸς ὄφελός τινος· Φιλ. B, 1·
2) πρὸς δήλωσιν αἰτίας· διὰ τι: ἡ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰ-
σχύνη ἡ διὰ τὰ κακῶς γενόμενα καταισχύνη· 3) = περὶ μετὰ
γν. : Ὁλ. B, 1, 3· Φιλ. A, 1.

ὑπερβαίνω παρέρχομαι, παραλείπω· ὑπερβαίνω τι τῷ λόγῳ ἀπο-
σιωπῶ τι ἐν τῷ λόγῳ· καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται (ταῦτα)
καὶ ἡ πραγματικότης (ὅπως δηλ. καὶ ὁ ρήτωρ) θὰ ὑπερπληρήσῃ
ταῦτα (θὰ κάμη ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχουν, νὰ μὴ ἔχουν γίνει).

ὑπερεκπλήττομαι· οἱ ὑπερεκπεπληγμένοι τὸν Φίλιππον οἱ μετὰ
θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως προσβλέποντες τὸν Φίλ..

ὑπέχω δίκην τιμωροῦμαι.

ὑπὸ μετὰ γν. : ἔνεκα.

ὑπόθεσις βάσις.

ὑπολαμβάνω 1) σχηματίζω γνώμην (περὶ τινος)· Φιλ. B, 9· 2) νο-
μίζω, θεωρῶ· Φιλ. B, 17.

ὑπομένω μετ' ἀπομφ. : δέχομαι νά· οὔτε αὐτὸς ἀν ὑπέμεινα πρε-
σβεύειν οὔτε ἐγὼ αὐτὸς θὰ ἐδεχόμην ν' ἀποτελέσω μέλος τῶν
(πρὸς τὸν Φίλ..) πρεσβειῶν· πρὸς τὸν Φίλ.. ἀπεστάλησαν δύο πρε-
σβεῖαι τῶν Ἀθην.: ἡ πρώτη, διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὰ πρόγματα
πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης καὶ συμμαχίας μετὰ τοῦ Φιλ., ἡ δὲ
δευτέρα, διὰ νὰ κυρωθῇ ἡ εἰρήνη διὰ τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ Φιλ..
καὶ εἰς τὰς δύο πρεσβείας ἔλαβε μέρος ὁ Δημοσθένης.

ὑπόπτως ἔχω πρός τινα ὑποπτεύω τινά, δυσπιστῶ πρός τινα.

ὑποστέλλομαι 1) ἐκ φόβου συστέλλομαι· Φιλ. A, 51· 2) ἀπὸ φόβου
ἀποφεύγω νὰ ὀμιλήσω· Ὁλ. A, 16.

νστερίζω καθυστερῶ· νστερίζω ἀπάντων καθυστερῶ εἰς ὅλα (ὥστε
νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἐπωφελοῦμαι παρουσιαζομένην τινὰ εὐκαιρίαν).
νστερίζω τῶν καιρῶν φθάνω ἀργὰ διὰ τὰς περιστάσεις, δὲν ἐπω-
φελοῦμαι τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις.

Φ

φαίνομαι (πρκμ. πέφηνα) παρουσιάζομαι.

φαῦλος μηδαμινός, ἀνάξιος λόγου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φενακίζω ἀπατῶ.

φημὶ βεβαιῶ.

φιλοπραγμοσύνη ἀκατάπαυστος ἐνασχόλησις εἰς πολλά.

φιλοτιμία φιλοδοξία· φιλοτιμία τινὰ ἀπωθῶ ἀπὸ μακρύνω τινὰ (ἀπὸ πλησίον μου) . 'Ολ. B, 18· 2) δόξα· 'Ολ. B, 3· ἡ ἀπὸ τούτων (γιγνομένη) ἡ ἐκ τούτων τῶν κατορθωμάτων (τοῦ Φιλ.) προερχομένη· 'Ολ. B, 16.

φροντίζω (μετὰ γνώ.) σκέπτομαι διὰ τι· φροντίσαι ἡμᾶς τῶν λοιπῶν (οὐδ.) νὰ σκεφθῶμεν δι' ὅτι μᾶς ὑπολείπεται ἐκ τῆς τύχης· ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὄποια θὰ ἔχουν οἱ Αθην. ἐκ τῆς μετὰ τῶν 'Ολυμθίων συμμαχίας.

φρονῶ σκέπτομαι.

φυλάττω περιμένω.

φύομαι· πρκμ. πέφυκα εἴμαι ἐκ φύσεως· πολὺ ράզον πέφυκε (τὸ) φυλάττειν (τοὺς ἀνθρώπους) πάντα ἔχοντας (κάθε πρᾶγμα, ὅταν τὸ ἔχουν) ἡ (τὸ) κτήσασθαι (πάντα μὴ ἔχοντας).

φύσις· ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτηται οἱ συνετοὶ ἀνθρώποι ἐκ φύσεως ἔχουν μέσα των· φύσιν ἔχον ἐστί = ἔχει φύσιν εἶναι φυσικόν.

Φωκικὸς πόλεμος, οὗτος ἐξερράγη τὸ 355 καὶ διήρκεσε μέχρι τοῦ 346· εἰς αὐτόν, ὀφειλόμενον κυρίως εἰς τὴν ἔχθραν τῶν Θετταλῶν καὶ Θηβαίων κατὰ τῶν Φωκέων, ἀφορμὴν ἔδωκεν ἡ εἰς τοὺς τελευταίους ἀποδιδομένη κατάληψις τόπων τινῶν ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἴερὸν τῶν Δελφῶν.

φωρῶμαι ἀποκαλύπτομαι, ξεσκεπάζομαι.

X

χαίρω τοῖς αὐτοῖς εὐρίσκω εὐχαρίστησιν εἰς τὰ ίδια πράγματα.

χαλεπός δυσάρεστος· πολλὰ καὶ χαλεπά, διὰ τούτων ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ τὴν εἰσφοράν, τὴν αὐτοπρόσωπον ἐκστρατείαν κ.τ.τ.

χάρις εὐχαρίστησις· ἡ τῶν λόγων χάρις... ἔργω ζημία γίγνεται οἱ εὐχάριστοι (διὰ τὸ περιεχόμενόν των, οἱ ἀποκρύπτοντες δηλ. τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατάστασιν) λόγοι... πράγματι καταλήγουν εἰς βλάβην· πρὸς χάριν λέγω διμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ἀκροατῶν μου.

χειμάδιον χειμαδίο.

χείρ· οἱ ὑπὸ χεῖρα οἱ ὄντες ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τινός.

χειροτονῶ τι δι' ἀνατάσσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω τινὲς χειροτονήσετε
(ἀντὶ προστικτ. : **χειροτονήσατε**), δηλ. ἢ ἐγώ γέγραφα (= τὴν πρότασίν μου).

χορηγὸς ὁ καταβάλλων τὴν δαπάνην πρὸς κατάρτισιν χοροῦ διὰ τὸ θέατρον.

χρῶμαι 1) μετὰ δτκ. : α) κάμνω καλὴν χρῆσίν τινος, ἐπωφελοῦμαι τινὲς χρῶμαι τοῖς πράγμασι ἐπωφελοῦμαι τὰς περιστάσεις ἀν βουλώμεθα χρῆσθαι (αὐτῇ, δηλ. τῇ συμμαχίᾳ)· β) ἔχω τινὲς Ολ. A, 14· γ) κανονίζω τινὲς Φιλ. B, 7· δ) ἔρχομαι εἰς σχέσεις μέτινα τοινὲς Ολ. B, 7· ε) χρῶμαι στρατοπέδῳ διατηρῶ στρατοπέδον· ζ) οἱ δρθῶς πολέμω χρώμενοι οἱ θέλοντες νὰ διεξάγουν ἐπωφελῶς ἓνα πόλεμον· 2) μετὰ δτκ. καὶ αἰτ. (συστοίχου) : ἢ χρήσεται (= τίνα χρῆσιν [= πῶς] χρήσεται) τῇ δυνάμει.

χωρία δύχυραι θέσεις.

χωρὶς χωριστά· οἱ χωρὶς οἰκοῦντες οἱ κατοικοῦντες χωριστά (ἀπὸ τοὺς μέχρι τοῦδε κυρίους των), δηλ. οἱ ἀπελεύθεροι.

Ψ

ψηφίζομαι πρὸς τὰς ἐλπίδας... ἐψηφίσασθε ἀποβλέποντες εἰς τὰς ἐλπίδας (τὰς ὅποιας ἐνέβαλον εἰς σᾶς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν) ἐψηφίσατε.

Ω

ῶρα 1) ἐποχὴ τοῦ ἔτους· Ολ. B, 23· 2) ἡ καλὴ ἐποχὴ τοῦ ἔτους (δηλ. τὸ ἔαρ)· Φιλ. A, 32.

ῶς 1) ἐπίρρ. : α) καθώς· ως ἐπιών ώστὸν ἐξ ἐφόδου (τὸ πλῆρες θάντο : οὕτως ως ἀναιρεῖται τις ἐπιών)· τὰ μὲν ως ἄν ἐλών τις ἔχοι = τὰ μὲν (ἔχει) ως τις ἔχοι ἀν (αὐτὰ) ἐλών πολέμω· κατ' ἔννοιαν : ὅλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ως οὐκ ἔδει ὅπως δὲν ἔπερπε (κατ' ἔννοιαν : δυστυχῶς)· β) μετ' ἐπιρρ. θετικοῦ βαθμοῦ εἰς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ· ως ἀληθῶς πράγματι, τῷ ὄντι· ως ἐτέρως ὅλως διαφορετικά· ὑπολαμβάνω ως ἐτέρως σχηματίζω γνώμην ὅλως διαφορετικήν· ως ἄλλως ὅλως διαφορετικά : μάτην· γ) ως τὰ πολλὰ ως ἐπὶ τὸ πολὺ, συνήθως 2) σύνδεσμος α) αἰτιγάν· διότι· Ολ. A, 3, 28· β) συμπεράσματι. = **ῶστε**· τίθεται μετὰ τοῦ ή

ώς β' ὅρος συγκρίσεως· ή ώς τῷ λόγῳ τις ἀν εἴποι = ή ὥστε τῷ λόγῳ (τινὰ) ἀν εἰπεῖν· 3) μετ' ἀπρομφ. περιορίζει κάπως ἴσχυρισμόν· ώς ἔπος εἰπεῖν γιὰ νὰ πῶ ἔποι· οὐδὲν ώς ἔπος εἰπεῖν σχεδὸν οὐδέν· ώς ὑπομνῆσαι διὰ νὰ ὑπενθυμίσω : πρὸς ὑπενθύμισιν· 4) μετὰ μτγ. : ώς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπει- σμένων διύτι κατὰ τὴν γνώμην μου ἔχετε γνωρίσει καὶ ἔχετε πει- σθῆ (περὶ τούτου, διτὶ δηλ. πρόπει νὰ θέλετε νὰ πράττετε τὰ δέοντα). ώς πάντα ταῦτ' εἰδὼς ώς ἐὰν ἐγνώριζεν ὅλα ταῦτα (δηλ. τὰ μυστικὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου)· 5) ἐμφαντικὸν ἐπιφύνημα· πόσον· 'Ολ. Α, 14· Φιλ. Α, 3· 6) πρόθεσις : πρός, εἰς· ώς τούτους... ώς ἔκεινους εἰς τοῦτο τὸ πόλιτικὸν κόμμα. . . εἰς ἔκεινο τὸ κόμμα.
 ὥσπερ ἀν εἰ (ἐλλειπτικῶς) : ὥσπερ ἀν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε =
 ὥσπερ ἀν ἔναντιωθείητε, εἰ πολεμοῦντες (Φιλίππω) τύ-
 χοιτε.
 ώστε (μετ' ἀπρομφ.) = ἐφ' ὥτε (μετ' ἀπρομφ.) οὐπὸ τὸν ὅρον νά.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ
ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΝΙΚ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ — ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εις τὸν κατὰ Λεωκράτους λόγον τοῦ Δυκούργου ἡ μὲν εἰσαγωγὴ εἶναι ἐργασία τοῦ κ. Μ. Πετρίδου, αἱ δὲ ἐκλογαὶ τοῦ ἀρχαίου κειμένου, αἱ παρεμβαλλόμεναι περὶ λήψεις καὶ αἱ ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις εἶναι ἐργασία τοῦ ἀειμνήστου Ν. Φραγκίσκου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Λυκούργου.

Ο διαπρεπής ρήτωρ καὶ πολιτικὸς Λυκούργος ἦτο υἱὸς τοῦ Λυκόφρονος καὶ ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 390 π. Χ. Κατήγετο ἐκ τοῦ ἐπισήμου ἱερατικοῦ γένους τῶν Ἐτεοβουταδῶν, τὸ ὄποῖον ἀνῆγε τὴν ἀρχὴν του εἰς τὸν Βούτην, τὸν υἱὸν τοῦ Ἐρεγθέως. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἔτυχεν ἐπιμελημένης ἀγωγῆς καὶ συστηματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Διετέλεσε μαθητής τοῦ φιλοσόφου Πλάτωνος καὶ τοῦ ρητοροδιδασκάλου Ἰσοκράτους, τῶν ὅποιων τὰ σοφὰ διδάγματα καὶ τὸ ζωντανὸν παράδειγμα ἐπέδρασε μεγάλως ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρός του. Τοιουτοτρόπως ἀνεδείχθη εἰς τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, διακριθεὶς τόσον διὰ τὴν μόρφωσιν, τὴν ὅποιαν ηὐτύχησε νὰ λάβῃ, ὃσον καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν, ἣν ἐπέδειξεν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον του βίον. Ἡτο ἀφωσιωμένος μὲ εὐλάβειαν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του. Ἡγάπα μὲ πάθος τὴν πατρίδα του καὶ ἦτο πιστὸς φύλαξ τῶν νόμων καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν συμφερόντων της. Ἔξετιμῆτο πολὺ ὑπὸ τῶν συμπαλιτῶν του διὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός του καὶ διὰ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἥθους του.

Οτε ὁ Λυκούργος ἔφθασεν εἰς ὥριμον ἡλικίαν, ὡς ἰδανικὸν τῆς ζωῆς του ἔταξε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του. Ἀνεμείχθη εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἀφιερώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πόλεως. Κατὰ τὸ 338 π. Χ. ἔξελέγη ταμίας τῶν δημοσίων γρηγάτων καὶ διεγειρίσθη ἐπὶ μίαν δωδεκαετίαν τὰ οἰκονομικὰ τῆς πόλεως κατὰ τρόπον μαρτυροῦντα ἔξαιρετικὴν ἴκανότητα, λελογισμένην φειδῶ καὶ ἀκραν τιμότητα. Κατὰ τὸ γρονικὸν τοῦτο διάστημα κατώρθωσε γ' αὐξήσῃ τὰς προσδόους τῆς πόλεως (ἀπὸ 600 εἰς 1200 τάλαντα κατ' ἔτος) καὶ διὰ τῶν τριάκοντα τυράννων κρημνισθέντας νεωσόκους, τὴν σκευοθήκην, ἡ ὅποια ἦδύνατο τώρα νὰ περιλάβῃ σκεύη 1000 νεῶν, καὶ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον, τὸ ὄποῖον διηγέρυνε καὶ ἐντὸς τοῦ ὅποίου ἔστησε τοὺς γαλλούς

ἀνδριάντας τῶν τριῶν μεγάλων τραχικῶν ποιητῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου. "Εκτισε τὸ Ὡδεῖον, τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον παρὰ τὸν Ἰλισὸν καὶ τὸ γυμνάσιον (γυμναστήριον) τοῦ Λυκείου μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ παλαιόστρας. Δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα ὁ Λυκοῦργος δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡδὲ Περικλῆς τοῦ Δ' π. Χ. αἰώνος".

Φιλόμουσος καὶ φιλότεχνος ὡς ἦτο ὁ Λυκοῦργος, ἐμερίμνησε ν' ἀντιγραφοῦν ἀκριβῶς τὰ ἔργα τῶν μνημονευθέντων τριῶν κορυφαίων τραχικῶν καὶ νὰ κατατεθοῦν εἰς εἰδικὸν ἀρχεῖον. Τὰ ἐπίσημα ταῦτα ἀντιγραφα θ' ἀπετέλουν τὰ αὐθεντικὰ κείμενα, τὰ ὄποια δὲν θὰ ἥδυναντο ν' ἀλλοιώνωναι κατὰ τὸ δοκιμὸν ὑπὸ τῶν ὑποκοιτῶν (ἥθισποιῶν), ὡς ἐγίνετο μέχρι τότε συγχάνις. 'Ο Λυκοῦργος ὑπεστήριξε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κωμῳδίας εἰσαγαγών εἰς Ἀθήνας τοὺς κωμικοὺς ἀγῶνας (διαγωνισμοὺς) κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν Ἀνθεστηρίων, τὰ ὄποια ἀπετέλουν μέρος τῶν μεγάλων Διονυσιακῶν ἑορτῶν. 'Εκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὁ Λυκοῦργος ἐνήργησε νὰ κατασκευασθοῦν εἰς τὴν πολιούχον τῆς γενετείρας του θεάν 'Αθηνᾶν ὀλόγχυσοι Νῖκαι, σκεύη χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς διὰ τὰς ἑορταστικὰς πομπὰς (πομπαὶ λεγόμενα) καὶ χρυσᾶς κοσμήματα δι' ἑκατὸν κανηφόρους.

'Η διαχείρισις τοῦ δημοσίου χρήματος ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ὑπῆρξε καθ' ὅλα συνετῇ καὶ τιμία. Οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ διατυπώσῃ καὶ τὴν ἐλαχίστην κατηγορίαν ἐναντίον του δι' αὐτήν.

'Ο Λυκοῦργος ἐν ἔτος μετά τὴν ἔξοδόν του ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 325 π. Χ. 'Ο δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐκτιμῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του τὸν ἔθαψε δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ ἀνήγειρεν εἰς αὐτὸν ἀνδριάντα εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του. 'Επιστρέψας διαθῆσε νὰ δοθῇ ἴσοβιος σίτησις ἐν τῷ Πρυτανείῳ εἰς τὸν πρεσβύτερον ἐκ τῶν ἀπογόνων του.

2. "Ἐργα τοῦ Λυκούργου.

Οἱ παλαιοὶ λέγουν ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἔγραψε περὶ τοὺς δέκα πέντε λόγους. 'Εκ τούτων διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν δλίγα ἀποσπάσματα καὶ εἰς ὀλόκληρος, διατὰ Λεωνιδούς. 'Ο λόγος οὗτος εἶναι διδακτικώτατος, διότι διαπνέεται ἀπὸ τὰ εὐγενέστατα συναισθήματα εὐσεβείας, φιλοπατρίας, δικαιοσύνης καὶ φιλαληθίας, ὡς θὰ ἔδωμεν ἐρμηνεύοντες αὐτόν.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Εἰσαγωγικὸν σημείωμα. Κατὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας (γενομένην τὸ 338 π. Χ.) οἱ Ἀθηναῖοι ἤπτήθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β', πατρὸς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ὡς ἐκ τούτου κατελήφθησαν ὑπὸ φόβου, μήπως οὗτος ἐπέλθῃ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς πόλεως των. Ἡρακλάσθησαν λοιπόν, διὰ τὰ ἔξασφαλίσον τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος των, τὰ λάβοντα ἔκτακτα μέτρα. Ἐν ἐκ τούτων ἦτο «μῆτε νὰ ἔξελθῃ τις ἐκ τῆς πόλεως μήτε νὰ ἔκπεμψον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν παῖδας καὶ τὰς γυναικάς των εἰς ἄλλα μέρη».

Τότε ὁ Λεωφράτης, πλούσιος Ἀθηναῖος βιομήχανος, ἔχων ἐργοστάσιον χαλκονογίας, ἐκ δειλίας ἐγκατέλειψε τὴν πατρίδα του ἀποτλεύσας κροφίως εἰς Ρόδον, ἀφοῦ παρέλαβε μεθ' ἕαντοῦ ὅλην τὴν κινητὴν περιουσίαν του. Ἐκεῖ, διὰ τὰ δικαιολογήσῃ τὴν φυγήν του, διέδωσε φενδῶς ὅτι κατελήφθησαν αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ ὅτι πολιορκεῖται ὁ Πειραιεύς. Τοιοντοτόπως ἔβλαψε σπουδαίως τὰ Ἀθηναϊκὰ συμφέροντα. Διότι οἱ Ρόδιοι πιστεύσαντες εἰς τὰς φενδολογίας τουν ἔξωπλισαν τριήρεις καὶ συνελάμβανον τὰ σιταγωγὰ πλοῖα διὰ τῶν ὅποιων μετεφέρετο στῖος εἰς τὰς Ἀθήνας ἔξωθεν, καὶ κατεκράτουν καὶ αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των.

Μετὰ τοία ἔτη ὁ Λεωφράτης μετέβη καὶ ἐγκατεστάθη ὡς ἔμπορος εἰς τὰ Μέγαρα. Ἐκεῖ διαμένων ἐπώλησε δι' ἀντιπροσώπων «πληρεξούσιων» του τὰ ἐν Ἀθήναις κτήματά τουν. Πέντε δὲ μετέβη ἀπὸ τῆς εἰς Μέγαρα ἐγκαταστάσεώς τουν, νομίσας ὅτι οἱ συμπολῖται τουν εἰχον λησμονήσει τὴν ἐπαίσχυντον πρᾶξιν τουν, ἐτόλμησε τὰ ἐπανέλθη εἰς Ἀθήνας. Ἄλλῃ ἡ ἡμικὴ συνείδησις καὶ ἡ φλογερὰ φιλοπατρία του Ανδρούγου δὲν ἥδενταν τὸ ἀνεχθοῦν τὴν θρασύτητα του ἰδιοτελοῦς καὶ ἀφιλοπάτριδος Λεωφράτους, δ ὅποῖος ἐτόλμα τὰ περιφέρεται ἐλευθέρως καὶ ἀναδῶς ἐν τῇ πόλει, τὴν ὅποιαν εἰς κοίσιμον περίστασιν καὶ ἐν ὥρᾳ μεγάλου κινδύνουν εἰχεν ἐγκαταλείψει. "Οθεν κατίγγειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ ἐζήτησε τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τουν. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου ἀποδεχθεῖσα τὴν κα-

ταγγελίαν παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν Ἡλιαίαν — ἡ Ἀλίαν —, δηλ. τὸ δρωτὸν δικαστήριον, τὸ ὅποιον ἀπετέλονν οἱ διὰ κληρώσεως, ἐκ τοῦ λαοῦ λαμβανόμενοι δικασταί, οἱ λεγόμενοι ἡ λασταὶ ἡ ὁ μωμοκότες, ἐκ τοῦ δρου τὸν ὅποιον ὕμνον. Οὗτοι ἀνήρχοντο εἰς ἔξι χιλιάδας καὶ ἀπῆρτιζον δέκα τμήματα, ἐκ πεντακοσίων ἔκαστον, ἐνῷ οἱ λοιποὶ χίλιοι ἦσαν ἀναπληρωματικοί. Ἐδίκαζον δὲ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις καθὼς καὶ τὰς φυικάς. Ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου δ. Λυκοῦργος ὡς κατήγορος ἐξεφώνησε τὸν προκείμενον λόγον (τὸ 330 π. Χ.).

§ 1-2 Δικαίαν, ὃ Ἀθηναῖοι, καὶ εὔσεβῆ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τὴν ἀρχὴν τῆς κατηγορίας Λεωκράτους τοῦ κρινομένου ποιήσομαι. εὔχομαι γάρ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ τοῖς ἥρωσι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἴδρυμένοις, εἰ μὲν εἰσήγγελκα Λεωκράτη δικαίως καὶ κρίνω τὸν προδόντα αὐτῶν καὶ τοὺς νεώς καὶ τὰ ἔδη καὶ τὰ τεμένη καὶ τὰς ἐν τοῖς νόμοις τιμὰς καὶ θυσίας τὰς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων παραδεδομένας, ἐμὲ μὲν ἀξιον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ τῶν Λεωκράτους ἀδικημάτων κατήγορον ποιῆσαι, δ καὶ τῷ δῆμῳ καὶ τῇ πόλει συμφέρει, ὑμᾶς δέ, ὡς ὑπὲρ πατέρων καὶ παΐδων καὶ γυναικῶν καὶ πατρίδος καὶ ιερῶν βουλευομένους, καὶ ἔχοντας ὑπὸ τῇ ψήφῳ τὸν προδότην ἀπάντων τούτων, ἀπαραιτήτους δικαστὰς καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον γενέσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα παρανομοῦσιν· εἰ δὲ μήτε τὸν προδόντα τὴν πατρίδα μήτε τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν πόλιν καὶ τὰ ιερὰ εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καθίστημι, σωθῆναι αὐτὸν ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ὑφ' ὑμῶν τῶν δικαστῶν.

§ 3-4 Ἐβουλόμην δ' ἂν, ὡς ἀνδρεῖς, ὥσπερ ὠφέλιμόν ἐστι τῇ πόλει εἶναι τοὺς κρίνοντας ἐν ταύτῃ τοὺς παρανομοῦντας, οὕτω καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπειλῆφθαι· νῦν δὲ περιέστηκεν εἰς τοῦτο, ὥστε τὸν ἰδίᾳ κινδυνεύοντα καὶ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀπεγχθανόμενον οὐ φιλόποιον, ἀλλὰ φιλοπράγμονα δοκεῖν εἶναι, οὐ δικαίως οὐδὲ συμφερόντως τῇ πόλει. τρία γάρ

έστι τὰ μέγιστα, ἀ διαφυλάττει καὶ διασώζει τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν πόλεως εὐδαιμονίαν, πρῶτον μὲν ἡ τῶν νόμων τάξις, δεύτερον δ' ἡ τῶν δικαστῶν ψῆφος, τρίτον δ' ἡ τούτοις τάξικήματα παραδίδοῦσα κρίσις. ὁ μὲν γάρ νόμος πέφυκε προλέγειν ἀ μὴ δεῖ πράττειν, ὁ δὲ κατήγορος μηνύει τοὺς ἐνόχους τοῖς ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιμίοις καθεστῶτας, ὁ δὲ δικαστὴς κολάζειν τοὺς ὑπὸ ἀμφοτέρων τούτων ἀποδειγμέντας αὐτῷ, ὥστ' οὕτος ὁ νόμος οὗτος ἡ τῶν δικαστῶν ψῆφος ἀνευ τοῦ παραδώσοντος αὐτοῖς τοὺς ἀδικοῦντας ἴσχύει.

'Εγὼ δ', δούλοις Αθηναῖοι, εἰδὼς Λεωκράτην φυγόντα μὲν § 5 - 6 τοὺς ὑπὲρ πατρίδος κινδύνους, ἐγκαταλιπόντα δὲ τοὺς αὐτοῦ πολίτας, προδεδωκότα δὲ πᾶσαν τὴν ὑμετέραν δύναμιν, ἀπασι δὲ τοῖς γεγραμμένοις ἔνοχον ὅντα, ταύτην τὴν εἰσαγγελίαν ἐποιησάμην, οὔτε δι' ἔχθραν οὐδεμίαν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἡντινοῦν τοῦτον τὸν ἀγῶνα προελόμενος, ἀλλ' αἰσχρὸν εἶναι νομίσας τοῦτον περιορᾶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλοντα καὶ τῶν κοινῶν ἵερῶν μετέχοντα, τῆς τε πατρίδος ὄντειδος καὶ πάντων ὑμῶν γεγενημένον. πολίτου γάρ ἐστι δικαίου μὴ διὰ τὰς ἴδιας ἔχθρας εἰς τὰς κοινὰς κρίσεις καθιστάναι τοὺς τὴν πόλιν μηδὲν ἀδικοῦντας, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὴν πατρίδα τι παρανομοῦντας ἴδιους ἔχθρούς εἶναι νομίζειν, καὶ τὰ κοινὰ τῶν ἀδικημάτων κοινάς καὶ τὰς προφάσεις ἔχειν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφορᾶς.

"Απαντας μὲν οὖν χρή νομίζειν μεγάλους εἶναι τοὺς δημο- § 7 - 8 σίους ἀγῶνας, μάλιστα δὲ τοῦτον, ὑπὲρ οὖν μέλλετε τὴν ψῆφον φέρειν. ὅταν μὲν γάρ τὰς τῶν παρανόμων γραφὰς δικάζητε, τοῦτο μόνον ἐπανορθοῦτε καὶ ταύτην τὴν πρᾶξιν κωλύετε, καθ' ὃσον ἂν τὸ ψήφισμα μέλλῃ βιάπτειν τὴν πόλιν· ὁ δὲ νῦν ἐνεστηκώς ἀγῶν οὐ μικρόν τι μέρος συνέχει τῶν τῆς πόλεως οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ὅλης τῆς πατρίδος καὶ κατὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀείμνηστον καταλείψει τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν κρίσιν. οὕτω γάρ ἐστι δεινὸν τὸ γεγενημένον ἀδίκημα καὶ

τηλικοῦτον ἔχει τὸ μέγεθος, ὥστε μήτε κατηγορίαν μήτε τιμωρίαν ἐνδέχεσθαι εὑρεῖν ἀξίαν, μηδὲ ἐν τοῖς νόμοις ὡρίσθαι τιμωρίαν ἀξίαν τῶν ἀμαρτημάτων. τί γὰρ χρὴ παθεῖν τὸν ἐκλιπόντα μὲν τὴν πατρίδα, μὴ βοηθήσαντα δὲ τοῖς πατρῷοις ιεροῖς, ἐγκαταλιπόντα δὲ τὰς τῶν προγόνων θήκας, ἄπασαν δὲ τὴν πόλιν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις παραδόντα; τὸ μὲν γὰρ μέγιστον καὶ ἔσχατον τῶν τιμημάτων, θάνατος, ἀναγκαῖον μὲν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμιον, ἔλαττον δὲ τῶν Λεωφράτους ἀδικημάτων καθέστηκε.

§ 9 Παρεῖσθαι δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὃ ἄνδρες, οὐ διὰ ῥᾳθυμίαν τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ τὸ μήτ’ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενῆσθαι τοιοῦτον μηδὲν μήτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενήσεσθαι. διὸ καὶ μάλιστα, ὃ ἄνδρες, δεῖται γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικημάτος δικαστάς, ἀλλὰ καὶ νομοθέτας. ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώρικε, ῥάδιον τούτῳ κανόνι χρωμένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας. ὅσα δὲ μὴ σφόδρα περιείληφεν ἐνὶ δινόματι προσαγορεύσας, μείζω δὲ τούτων τις ἡδίκηκεν, ἄπασι δ’ ὄμοιώς ἔνοχός ἐστιν, ἀναγκαῖον τὴν ὑμετέραν κοίσιν καταλείπεσθαι παράδειγμα τοῖς ἐπιγιγνομένοις.

§ 10 Εὕ δ’ οἵτε, ὃ ἄνδρες, ὅτι οὐ μόνον τοῦτον νῦν κολάσετε κατεψηφισμένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς γεωτέρους ἀπαντας ἐπ’ ἀρετὴν προτρέψετε. δύο γάρ ἔστι τὰ παιδεύοντα τοὺς νέους, ἢ τε τῶν ἀδικούντων τιμωρία καὶ ἡ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς διδομένη δωρεά· πρὸς ἐκάτερον δὲ τούτων ἀποβλέποντες τὴν μὲν διὰ τὸν φόβον φεύγουσι, τῆς δὲ διὰ τὴν δόξαν ἐπιθυμοῦσι. διὸ δεῖ, ὃ ἄνδρες, προσέχειν τούτῳ τῷ ἀγῶνι καὶ μηδὲν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τοῦ δικαίου.

§ 11 - 13 Ποιήσομαι δὲ κάγὼ τὴν κατηγορίαν δικαίαν, οὕτε ψευδόμενος οὐδὲν οὔτ’ ἔξω τοῦ πράγματος λέγων. οἱ μὲν γὰρ πλεῖστοι τῶν εἰς ὑμᾶς εἰσιόντων πάντων ἀτοπώτατον ποιοῦσιν· ἢ

γάρ συμβουλεύουσιν ἐνταῦθα περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἢ κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι πάντα μᾶλλον ἢ περὶ οὗ μέλλετε τὴν ψῆφον φέρειν. "Εστι δ' οὐδέτερον τούτων χαλεπόν, οὕθ' ὑπὲρ ὅν μὴ βουλεύεσθε γνώμην ἀποφήνασθαι, οὕθ' ὑπὲρ ὅν μηδεὶς ἀπολογήσεται κατηγορίαν εὑρεῖν. ἀλλ' οὐ δίκαιον ὑμᾶς μὲν ἀξιοῦν δικαίαν τὴν ψῆφον φέρειν, αὐτοὺς δὲ μὴ δικαίαν τὴν κατηγορίαν ποιεῖσθαι. τούτων δ' αἰτιοι ὑμεῖς ἔστε, δῶν ἀνδρες· τὴν γάρ ἔξουσίαν ταύτην δεδώκατε τοῖς ἐνθάδ' εἰσιοῦσι, καὶ ταῦτα κάλλιστον ἔχοντες τῶν Ἐλλήνων παράδειγμα τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ συνέδριον, δὲ τοσοῦτον διαφέρει τῶν ἄλλων δικαστηρίων, ὥστε καὶ παρ' αὐτοῖς ὄμοιογεῖσθαι τοῖς ἀλισκομένοις δικαίαν ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. πρὸς δὲ εἴ τι καὶ ὑμᾶς ἀποβλέποντας μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος λέγουσιν· οὕτω γάρ ἔσται τοῖς τε κρινομένοις ἀνευ διαβολῆς ὁ ἀγών, καὶ τοῖς διώκουσιν ἤκιστα συκοφαντεῖν, καὶ ὑμῖν εὔορκοτάτην τὴν ψῆφον ἐνεγκεῖν. ἀδύνατον γάρ ἔστιν ἀνευ τοῦ τοιούτου λόγου, μὴ δικαίως δεδιδαγμένους, δικαίαν θέσθαι τὴν ψῆφον.

Δεῖ δ', δῶν ἀνδρες, μηδὲ ταῦτα λαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι οὐχ ὄμοιός § 14-15 ἔστιν ὁ ἀγών περὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἴδιωτῶν. περὶ μὲν γάρ ἀγωνίας ἀνθρώπου τοῖς "Ἐλλησιν ἐν ὑμῖν αὐτοῖς ἐδοκεῖτ" ἀν ἢ καλῶς ἢ καὶ φαίλως ἐψηφίσθαι· περὶ δὲ τούτου, δὲ τι ἀν βουλεύσησθε, παρὰ πᾶσι τοῖς "Ἐλλησιν ἔσται λόγος· ἐπιφανῆς τε γάρ ἔστι διὰ τὸν ἔκπλουν τὸν εἰς Ῥόδον καὶ τὴν ἀπαγγελίαν, ἣν ἐποιήσατο καθ' ὑμῶν πρός τε τὴν πόλιν τὴν τῶν Ῥοδίων καὶ τῶν ἐμπόρων τοῖς ἐπιδημοῦσιν ἐκεῖ, οἱ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιπλέοντες δι' ἔργασίαν ἀπήγγελλον ἡμα περὶ τῆς πόλεως, ἢ Λεωκράτους ἀκηκόεσσαν· οἱ ἵσασι τὰ τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων ἔργα ἐναντιώτατα τοῖς τούτῳ διαπεπραγμένοις ὄντα. ὥστε περὶ πολλοῦ ποιητέον ἔστιν ὀρθῶς βουλεύσασθαι περὶ αὐτοῦ. εὖ γάρ ἵστε, δῶν Ἀθηναῖοι, ὅτι, δῷ πλεῖστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τῷ πρός τε τοὺς θεοὺς εὐσε-

βῶς καὶ πρὸς τοὺς γονέας ὁσίως καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν, τούτου πλεῖστον ἀμελεῖν δόξαιτ' ἄν, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν οὕτος διαφύγοι τιμωρίαν.

§ 16 Δέομαι δὲ ὑμῶν, ὃ 'Αθηναῖοι, ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους, καὶ μὴ ἀχθεισθαι, ἐὰν ἀρξωμαι ἀπὸ τῶν τῇ πόλει τότε συμβάντων, ἀλλὰ τοῖς αἰτίοις ὅργιζεσθαι καὶ δι' οὓς ἀναγκάζομαι νῦν μεμνησθαι περὶ αὐτῶν. γεγενημένης γάρ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης καὶ συνδραμόντων ἀπάντων ὑμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐψηφίσατο ὁ δῆμος παιδίας μὲν καὶ γυναικας ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὰ τείχη κατακομίζειν, τοὺς δὲ στρατηγοὺς τάττειν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν 'Αθηναίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν οἰκούντων 'Αθήνησι, καθ' ὅ τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

§ 17 Λεωκράτης δὲ τούτων οὐδενὸς φροντίσας, συσκευασάμενος ἢ εἶχε γρήματα, μετὰ τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὸν λέμβον κατεκόμισε, τῆς νεώς ἥδη περὶ τὴν 'Ακτὴν ἐξօρμούσης, καὶ περὶ δείλην ὀψίαν κατὰ μέσην τὴν 'Ακτὴν διὰ τῆς πυλίδος ἐξελθὼν πρὸς τὴν ναῦν προσέπλευσε καὶ ὥχετο φεύγων, οὔτε τοὺς λιμένας τῆς πόλεως ἐλεῶν, ἐξ ὅν ἀνήγετο, οὔτε τὰ τείχη τῆς πατρίδος αἰσχυνόμενος, ὃν τὴν φυλακὴν ἕρημον τὸ καθ' ἔαυτὸν μέρος κατέλιπεν, οὔτε τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς 'Αθηνᾶς τῆς σωτείρας ἀφορῶν καὶ προδιδούς ἐφοβήθη, οὓς αὐτίκα σώσοντας ἐαυτὸν ἐκ τῶν κινδύνων ἐπικαλέσεται.

§ 18 Καταχθεὶς δὲ καὶ ἀφικόμενος εἰς 'Ρόδον, ὥσπερ τῇ πατρίδι μεγάλας εὐτυχίας εὐαγγελιζόμενος, ἀπήγγελλεν, ως τὸ μὲν ὅστι τῆς πόλεως ἔαλωκὸς καταλίποι, τὸν δὲ Πειραιᾶ πολιορκούμενον, αὐτὸς δὲ μόνον διασωθεὶς ἤκοι· καὶ οὐκ ἡσγύνθη τὴν τῆς πατρίδος ἀτυχίαν αὐτοῦ σωτηρίαν προσαγορεύσας. οὔτω δὲ σφόδρα ταῦτ' ἐπίστευσαν οἱ 'Ρόδιοι, ὥστε τριήρεις πληρώσαντες τὰ πλοῖα κατῆγον, καὶ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν

ναυκλήρων οἱ παρεσκευασμένοι δεῦρο πλεῖν αὐτοῦ τὸν σῖτον ἔξείλοντο καὶ τἄλλα χρήματα διὰ τοῦτο.

Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγράσσεται ὑμῖν τὰς μαρτυ- § 19
ρίας ἀπάντων, πρῶτον μὲν τὰς τῶν γειτόνων καὶ τῶν ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ κατοικούντων, οἱ τοῦτον ἵσασιν ἐν τῷ πολέμῳ φυ-
γόντα καὶ ἐκπλεύσκοντα Ἀθήνηθεν, ἔπειτα τῶν παραγενομέ-
νων εἰς Ρόδον, ὅτε Λεωκράτης ταῦτ' ἀπήγγελε, μετὰ δὲ
ταῦτα τὴν Φυρκίνου μαρτυρίαν, ὃν καὶ ὑμῶν ἵσασιν οἱ πολλοὶ¹
κατηγοροῦντα τούτου ἐν τῷ δήμῳ, ὡς καὶ μεγάλα καταβε-
βλαφώς εἴη τὴν πεντηκοστὴν μετέχων αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὃ ἀνδρες, ἔπειδὴ χρόνος ἐγένετο καὶ § 21
ἀφικνεῖτο Ἀθήνηθεν πλοῖα εἰς τὴν Ρόδον καὶ φανερὸν ἦν, ὅτι
οὐδὲν δεινὸν ἐγεγόνει περὶ τὴν πόλιν, φοβηθεὶς ἐκπλεῖ πάλιν
ἐκ τῆς Ρόδου καὶ ἀφικνεῖται εἰς Μέγαρα· καὶ φκει ἐν Μεγά-
ροις πλείω ἢ πέντε ἔτη προστάτην ἔχων Μεγαρέα, οὐδὲ τὰ
ὅρια τῆς χώρας αἰσχυνόμενος, ἀλλ' ἐν γειτόνων τῆς ἐκθρεψά-
σης αὐτὸν πατρίδος μετοικῶν.

Καὶ οὕτως αὐτοῦ κατεγράψει ἀίδ.ον φυγήν, ὥστε μετα- § 22 - 23
πεμψάμενος ἐντεῦθεν Ἀμύνταν τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα αὐτοῦ
τὴν πρεσβυτέραν καὶ τῶν φίλων Ἀντιγένην Ξυπεταόνα, καὶ
δειγθεὶς τοῦ κηδεστοῦ πρίασθαι παρ' αὐτοῦ τάνδράποδα καὶ
τὴν οἰκίαν, ἀποδόσθαι ταλάντου, καὶ ἀπὸ τούτου προσέταξε
τοῖς τε χρήσταις ἀποδοῦναι τὰ δφειλόμενα καὶ τοὺς ἐράνους
διενεγκεῖν, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῷ ἀποδοῦναι.

"Αξιον δ' ἐστὶν ἐφ' οἷς μέλλω λέγειν ἀγανακτῆσαι καὶ § 25 - 26
μισῆσαι τουτονὶ Λεωκράτην. οὐ γάρ ἔξήρκεσε τὸ σῶμα τὸ
ἔκυτον καὶ τὰ χρήματα μόνον ὑπεκθέσθαι, ὀλλὰ καὶ τὰ ιερὰ τὰ
πατρῶα, ἀ τοῖς ὑμετέροις νομίμοις καὶ πατρίοις ἔθεσιν οἱ πρό-
γονοι παρέδοσαν αὐτῷ ἰδρυσάμενοι, ταῦτα μετεπέμψατο εἰς
Μέγαρα καὶ ἔξήργαγεν ἐκ τῆς χώρας, οὐδὲ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν
πατρῶων ιερῶν φοβηθείς, ὅτι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτὰ κινήσας

συμφεύγειν αὐτῷ, ἐκλιπόντα τοὺς νεῶς καὶ τὴν γάραν, ἣν κατεῖχον, ἡξίωσε καὶ ἰδρῦσθαι ἐπὶ ξένης καὶ ἀλοτρίας, καὶ εἶναι δῆθεῖα τῇ γάρᾳ καὶ τοῖς νομίμοις τοῖς κατὰ τὴν Μεγαρέων πόλιν εἰθισμένοις. Καὶ οἱ μὲν πατέρες ὑμῶν, ὡς τῆς Ἀθηνᾶς τὴν γάραν εἰληγγίας, ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρίδα προσγρόρευον Ἀθήνας, ἵν' οἱ τιμῶντες τὴν θεὸν τὴν ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλίπωσι· Λεωκράτης δ' οὗτε νομίμων οὕτε πατρίδος οὕθ' οἱρῶν φροντίσας τὸ καθ' αὐτὸν ἔξαγωγιμον ὑμῖν καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν βούθειαν ἐποίησε.

§ 27 Καὶ οὐκ ἔξήρκεσεν αὐτῷ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὴν πόλιν ἀδικῆσαι, ἀλλ' οἰκῶν ἐν Μεγάροις, οἵς παρ' ὑμῶν ἔξεκομίσατο χρήμασιν ἀφορμῇ γράμμενος, ἐκ τῆς Ἡπείρου παρὰ Κλεοπάτρας εἰς Λευκάδα ἐσιτήγει καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κόρινθον. καίτοι, δὲ ἄνδρες, καὶ περὶ τούτων οἱ ὑμέτεροι νόμοι τὰς ἐσχάτας τιμωρίας ὀρίζουσιν, ἐάν τις Ἀθηναίων ἄλλοσέ ποι σιτηγήσῃ ἢ ὡς ὑμᾶς. ἔπειτα τὸν προδόντα μὲν ἐν τῷ πολέμῳ, σιτηγήσαντα δὲ παρὰ τοὺς νόμους, μὴ φροντίσαντα δὲ μήτε οἱρῶν μήτε πατρίδος μήτε νόμων, τοῦτον ἔχοντες ὑπὸ τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ οὐκ ἀποκτενεῖτε καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ποιήσετε; πάντων ἂρ' ἀνθρώπων ῥᾳθυμότατοι ἔσεσθε καὶ ἥκιστα ἐπὶ τοῖς δεινοῖς ὀργιζόμενοι.

[Οὐτὶ καὶ δὸς ἕτοις δὲ Λεωκράτης ἀναγνωρίζει τὸ ἔγκλημά του, ἀποδεικνύει τὸ γεγονός δτι, καίτοι τὸν προσεκάλεσα νὰ παραδώσῃ τοὺς δούλους του νὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἀνάρπισιν, αὐτὸς ἥρηθη. Μὲ τὴν ἄρνησίν του αὐτὴν ὁμολογεῖ ἐμπράκτως δτι εἶναι προδότης καὶ ἐπομένως ἄξιος νὰ ὑποστῇ τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.]

§ 36 'Ἐν οἷς δὲ καιροῖς καὶ ἥλικοις κινδύνοις τὴν πόλιν οὖσαν Λεωκράτης προδέδωκεν, ἀναμνῆσαι ὑμᾶς βούλομαι. καὶ μοι λαβεῖ τὸ ψήφισμα, γραμματεῦ, τὸ Υπερείδου καὶ ἀναγίγνωσκε.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ακούετε τοῦ ψηφίσματος, ὃν ἄνδρες, ὅτι τὴν βουλὴν τοὺς § 37 - 38 πεντακοσίους καταβάνειν εἰς Πειραιᾶ γρηγματιοῦσαν περὶ φυλακῆς τοῦ Πειραιέως ἐν τοῖς ὅπλοις ἔδοξε καὶ πράττειν διεσκευασμένην ὅ τι ὅν δοκῇ τῷ δήμῳ συμφέρον εἶναι. καίτοι, ὃ ἄνδρες, εἰ οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι ἔνεκα τοῦ βουλεύεσθαι οὐ πέρ τῆς πόλεως ἐν τῇ τῶν στρατιωτῶν τάξει διέτριβον, ἢρ' ὑμῖν δοκοῦσι μικροὶ καὶ οἱ τυχόντες φόβοι τότε τὴν πόλιν κατασγεῖν; ἐν οἷς Λεωκράτης οὗτοι καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδράς φέγετο καὶ τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξεκόμισε καὶ τὰ ιερὰ τὰ πατρῷα μετεπέμψατο καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἤλθεν. ὅστε κατὰ τὴν τούτου προαίρεσιν ἔρημοι μὲν ἦσαν οἱ νεφέλαι, ἔρημοι δ' αἱ φυλακαὶ τῶν τειχῶν, ἐξελέιπτο δὲ η πόλις καὶ ἡ γύρω.

Καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς γρόνους, ὃ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν § 39 - 40 τὴν πόλιν ἡλέησεν, οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν γρόνοις ἐπιδεδημητρώς; τίς δ' ἦν οὕτως ἡ μισόδημος τότε ἡ μισαθήναιος, ὅστις ἡδυνήθη ἀν ἀτακτον αὐτὸν ὑπομεῖναι ἰδεῖν; ἥνικα μὲν ἦττα καὶ τὸ γεγονὸς πάθος τῷ δήμῳ προστηγγέλλετο, ὅρθη δ' ἦν ἡ πόλις ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, αἱ δ' ἐλπίδες τῆς σωτηρίας τῷ δήμῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ πεντήκοντ' ἔτη γεγονόσι καθειστήκεσσαν, δρᾶν δ' ἦν ἐπὶ μὲν τῶν θυρῶν γυναῖκας ἐλευθέρας περιφόβους κατεπτηγυίας καὶ πυνθανομένας, εἰ ζῶσι, τὰς μὲν ὑπὲρ ἀνδρός, τὰς δ' ὑπὲρ πατρός, τὰς δ' ὑπὲρ ἀδελφῶν, ἀναξίως αὐτῶν καὶ τῆς πόλεως δρωμένας, τῶν δ' ἀνδρῶν τοὺς τοῖς σώμασιν ἀπειρηκότας καὶ ταῖς ἥλικίαις πρεσβυτέρους καὶ ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ στρατεύεσθαι ἀφειμένους ἰδεῖν ἦν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τότε ἐπὶ γήρωας ὁδῷ περιφθειρομένους, διπλᾶ τὰ ἴματα ἐμπεπορπημένους;

Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν κατὰ τὴν πόλιν γιγνομένων καὶ § 41 - 42

πάντων τῶν πολιτῶν τὰ μέγιστα ἡτυχηκότων, μᾶλιστ' ἂν τις ἥλγησε καὶ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς, ἥντις δὲ ὅτι τὸν δῆμον ψηφισάμενον τοὺς μὲν δούλους ἐλευθέρους, τοὺς δὲ ζένους Ἀθηναίους, τοὺς δὲ ἀτίμους ἐπιτίμους δις πρότερον ἐπὶ τῷ αὐτόχθονι εἶναι καὶ ἐλεύθερος ἐσεμνύνετο. τοσαύτη δὲ ἡ πόλις ἐκέχρητο μεταβολῆς, ὡστε πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἐλλήνων ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι, ἐν δὲ τοῖς τότε γρόνοις ἀγαπᾶν, ἐὰν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀσφαλῶς δύνηται διακινδυνεῦσαι, καὶ πρότερον μὲν πολλῆς χώρας τῶν βαρβάρων ἐπάρχειν, τότε δὲ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ τῆς ιδίας κινδυνεύειν· καὶ τὸν δῆμον, ὃν πρότερον Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες Ἐλληνες βοηθὸν ἐπεκαλοῦντο, τοῦτον ἔδει τότε ἐξ Ἀνδρου καὶ Κέω καὶ Τροιζῆνος καὶ Ἐπιδαύρου ἐπικουρίαν αὐτῷ μεταπέμψασθαι.

§ 43-44   "Ωστε, ὁ ἀνδρες, τὸν ἐν τοῖς τοιούτοις φόβοις καὶ τηλικούτοις κινδύνοις καὶ τοσαύτῃ αἰσχύνῃ ἐγκαταλιπόντα τὴν πόλιν, καὶ μήτε ὅπλα θέμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος μήτε τὸ σῶμα παρασχόντα τάξαι τοῖς στραγγοῖς, ἀλλὰ φυγόντα καὶ προδόντα τὴν τοῦ δήμου σωτηρίαν, τίς ἀνὴρ δικαστὴς φιλόπολις καὶ εὐσεβεῖν βουλόμενος ψήφῳ ἀπολύσειεν, ἢ ρήτωρ αἰληθείς τῷ προδότῃ τῆς πόλεως βοηθήσειε, τὸν οὐδὲ συμπενθῆσαι τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς τολμήσαντα, οὐδὲ συμβεβλημένον οὐδὲν εἰς τὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου σωτηρίαν; καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οὐκ ἔστιν ἡτις ἥλικια οὐ παρέσχετο ἔαυτὴν εἰς τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν, ὅτε ἡ μὲν χώρα τὰ δένδρα συνεβάλλετο, οἱ δὲ τετελευτηκότες τὰς θήκας, οἱ δὲ νεῷ τὰ ὅπλα. ἐπεμελοῦντο γὰρ οἱ μὲν τῆς τῶν τειχῶν κατασκευῆς, οἱ δὲ τῆς τῶν τάφρων, οἱ δὲ τῆς χαρακώσεως· οὐδὲς δὲ ἥν ἀργὸς τῶν ἐν τῇ πόλει. ἐφ' ὃν οὐδενὸς τὸ σῶμα τὸ ἔαυτοῦ παρέσχετο τάξαι Λεωκράτης.

Ὦν εἰκὸς ὑμᾶς ἀναμνησθέντας τὸν μηδὲ συνεπενεγκεῖν § 45 μηδ' ἐπ' ἐκφορὰν ἐλθεῖν ἀξιώσαντα τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας ἐν Χαιρωνείᾳ τελευτησάντων θανάτῳ ζημιῶσαι, ως τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος ἀτάφων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν γεγενημένων· ὃν οὗτος οὐδὲ τὰς θήκας παριὼν ἡσχύνθη ὅγδοι ἔτει τὴν πατρίδα αὐτῶν προσαγορεύων.

Περὶ δὲ, ὡς ἀνδρες, μικρῷ πλείω βούλομαι διελθεῖν, καὶ § 46 ὑμῶν ἀκοῦσαι δέομαι καὶ μὴ νομίζειν ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς τοιούτους λόγους τῶν δημοσίων ἀγώνων· αἱ γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εὐλογίαι τὸν ἔλεγχον σαφῇ κατὰ τῶν τάναντία ἐπιτηδευόντων ποιοῦσιν. ἔτι δὲ καὶ δίκαιον τὸν ἔπαινον, δις μόνος ἄθλον τῶν κινδύνων τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστί, τοῦτον, ἐπειδὴ κἀκεῖνοι εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως τὰς ψυχὰς τὰς αὕτων ἀνάλωσαν, ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ κοινοῖς ἀγῶσι τῆς πόλεως μὴ παραλιπεῖν.

Ἐκεῖνοι γὰρ τοῖς πολεμίοις ἀπήντησαν ἐπὶ τοῖς ὁρίοις § 47-48 τῆς Βοιωτίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἐλλήνων ἐλευθερίας μαχούμενοι, οὐκ ἐπὶ τοῖς τείχεσι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχοντες, οὐδὲ τὴν χώραν κακῶς ποιεῖν προέμενοι τοῖς ἐχθροῖς, ἀλλὰ τὴν μὲν αὐτῶν ἀνδρείαν ἀσφαλεστέραν φυλακήν εἶναι νομίζοντες τῶν λιθίνων περιβόλων, τὴν δὲ θρέψασαν αὐτοὺς αἰσχυνόμενοι περιορᾶν πορθουμένην, εἰκότως· ὥσπερ γὰρ πρὸς τοὺς φύσει γεννήσαντας καὶ τοὺς ποιητούς τῶν πατέρων οὐχ ὄμοιώς ἔχουσιν ἀπαντες ταῖς εὐνοίαις, οὕτω καὶ πρὸς τὰς χώρας τὰς μὴ φύσει προσηκούσας, ἀλλ' ὕστερον ἐπικτήτους γενομένας καταδεέστερον διάκεινται. τοιαύταις δὲ γνώμαις χρησάμενοι καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν ἐξ ἵσου τῶν κινδύνων μετασχόντες, οὐχ ὄμοιώς τῆς τύχης ἐκοινώησαν· τῆς γὰρ ἀρετῆς οὐ ζῶντες ἀπολαύουσιν, - ἀλλὰ τελευτήσαντες τὴν δόξαν καταλειπάσιν, οὐχ ἡττηθέντες, ἀλλ' ἀποθανόντες ἔνθαπερ ἐτάχθησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀμύνοντες.

§ 49 - 50 Εἰ δὲ δεῖ καὶ παραδοξότατον μὲν εἰπεῖν, ἀληθὲς δέ, ἐκεῖνοι νικῶντες ἀπέθανον· τὰ γάρ ἀθλα τοῦ πολέμου τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἔστιν ἐλευθερία καὶ ἀρετή· ταῦτα δὲ ἀμφότερα τοῖς τελευτήσασιν ὑπάρχει. ἔπειτα δὲ οὐδ' οἶνον τ' ἔστιν εἰπεῖν ἡττῆσθαι τοὺς ταῖς διανοίαις μὴ πτήξαντας τὸν τῶν ἐπιόντων φόβον· μόνους γάρ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις καλῶς ἀποθνήσκοντας οὐδὲ ἂν εἴς ἡττᾶσθαι δικαίως φήσει· τὴν γάρ δουλείαν φεύγοντες εὐκλεᾶ θάνατον αἱροῦνται. ἐδήλωσε δὲ ἡ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀρετή· μόνοι γάρ τῶν ἀπόντων τὴν τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερίαν ἐν τοῖς ἔσωτῶν σώμασιν εἴχον· ἀμα γάρ οὗτοί τε τὸν βίον μετήλλαξαν καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς δουλείαν μετέπεσε· συνετάφη γάρ τοῖς τούτων σώμασιν ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερία. ὅθεν καὶ φανερὸν πᾶσιν ἐποίησαν οὐκ ἴδιᾳ πολεμοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες. ὅστε, ὃ ἄνδρες, οὐκ ἂν αἰσχυνθείην εἰπὼν στέφανον τῆς πατρίδος εῖναι τὰς ἐκείνων ψυχὰς.

§ 51 Καὶ δι' ἣ οὐκ ἀλόγως ἐπετίθεμον· ἐπίστασθε, ὃ Ἀθηναῖοι, μόνοι τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τιμᾶν· εύρήστε δὲ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἀθλητὰς ἀνακειμένους, παρ' ὑμῖν δὲ στρατηγοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς τὸν τύραννον ἀποκτείναντας. καὶ τοιούτους μὲν ἄνδρας οὐδ' ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος ὀλίγους εὑρεῖν ῥάδιον, τοὺς δὲ τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νενικηότας εὐπετῶς πολλαχόθεν ἔστι γεγονότας ἴδεν. ὅσπερ τοίνυν τοῖς εὐεργέταις μεγίστας τιμᾶς ἀπονέμετε, οὕτω δίκαιοιν καὶ τοὺς τὴν πατρίδα καταισχύνοντας καὶ προδιδόντας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις κολάζειν.

§ 52 Σκέψασθε δ', ὃ ἄνδρες, ὅτι οὐδὲ ἐν ὑμῖν ἔστιν ἀποψηφίσασθαι Λεωκράτους τουτού, τὰ δίκαια ποιοῦσι. τὸ γάρ ἀδίκημα τοῦτο κεκριμένον ἔστι καὶ κατεγνωσμένον. ἡ μὲν γάρ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ — καὶ μηδείς μοι θορυβήσῃ· ταύτην γάρ ὑπολαμβάνω μεγίστην τότε γενέσθαι τῇ πόλει σωτηρίαν — τοὺς φυ-

γόντας τὴν πατρίδα καὶ ἐγκαταλιπόντας τότε τοῖς πολεμίοις λαβοῦσα ἀπέκτεινε. καίτοι, ὃ ἄνδρες, μὴ νομίζετε τοὺς τὰ τῶν ἄλλων φοινικὰ ἀδικήματα δικάζοντας αὐτοὺς ὃν εἰς τινα τῶν πολιτῶν τοιοῦτόν τι παρανομῆσαι.

'Αλλὰ μὴν Αὔτολύκου γε ὑμεῖς κατεψήφισασθε μείναντος § 53 - 54 μὲν αὐτοῦ ἐν τοῖς κινδύνοις, ἔχοντος δ' αἰτίαν τοὺς υἱεῖς καὶ τὴν γυναικαν ὑπεκθέσθαι, καὶ ἐτιμωρήσασθε. καίτοι εἰ τὸν τοὺς ἀγρήστους εἰς τὸν πόλεμον ὑπεκθέσθαι αἰτίαν ἔχοντα ἐτιμωρήσασθε, τί δεῖ πάσχειν, ὅστις ἀνὴρ ὃν οὐκ ἀπέδωκε τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι; ἔτι δὲ ὁ δῆμος, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι τὸ γιγνόμενον, ἐψήφισατο ἐνόχους εἶναι τῇ προδοσίᾳ τοὺς φεύγοντας τὸν ὑπέρ τῆς πατρίδος κίνδυνον, ἀξίους εἶναι νομίζων τῆς ἐσχάτης τιμωρίας. ἢ δὴ κατέγνωσται μὲν παρὰ τῷ δικαιοτάτῳ συνεδρίῳ, κατεψήφισται δ' ὑφ' ὑμῶν τῶν δικάζειν λαχόντων, δημολογεῖται δὲ παρὰ τῷ δῆμῳ τῆς μεγίστης ἀξία εἶναι τιμωρίας, τούτοις ὑμεῖς ἐναντία Ψηφιεῖσθε; πάντων ἀρ' ἀνθρώπων ἔσεσθε ἀγνωμονέστατοι καὶ ἐλαγίστους ἔξετε τοὺς ὑπέρ ὑμῶν αὐτῶν κινδυνεύοντας.

"Ηέσι δ' ἵσως ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λόγον φερόμενος, ὃν αὐτῷ § 59 - 60 συμβεβουλεύκαστ' τινες τῶν συνηγόρων, ὃς οὐκ ἔνοχός ἐστι τῇ προδοσίᾳ· οὕτε γάρ νεωρίων κύριος οὕτε πυλῶν οὕτε στρατοπέδων οὕθ' ὅλως τῶν τῆς πόλεως οὐδενός. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοὺς μὲν τούτων κυρίους μέρος ὃν τι προδοῦναι τῇς ὑμετέρας δυνάμεως, τουτονὶ δ' ὅλην ἐκδοτον ποιῆσαι τὴν πόλιν. ἔτι δ' οἱ μὲν τοὺς ζῶντας μόνον ἀδικοῦσι προδιδόντες, οὗτος δὲ καὶ τοὺς τετελευτηκότας καὶ τὰ ἐν τῇ γάρᾳ ιερὰ τῶν πατρίων νομίμων ἀποστερῶν. καὶ ὑπὸ μὲν ἐκείνων προδοθεῖσαν οἰκεῖσθαι ἀν συνέβαινε δούλην οὖσαν τὴν πόλιν, ὃν δὲ τρόπον οὗτος ἔξελιπεν, ἀοίκητον ὃν γενέσθαι. ἔτι δὲ ἐκ μὲν τοῦ κακῶς πράττειν τὰς πόλεις μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἰκός ἐστιν, ἐκ δὲ τοῦ παντάπαται γενέσθαι ἀνάστατον καὶ τῶν κοινῶν ἐλπίδων στερη-

θηναι, ὥσπερ γάρ ἀνθρώπῳ ζῶντι μὲν ἐλπὶς ἐκ τοῦ κακῶς πρᾶξαι μεταπεσεῖν, τελευτήσαντι δὲ συναναιρεῖται πάντα, δι' ὃν ἂν τις εὐδαιμονήσειεν, οὕτω καὶ περὶ τὰς πόλεις συμβαίνει πέρας ἔχειν τὴν ἀτυχίαν, ὅταν ἀνάστατοι γένωνται. εἰ γάρ δεῖ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι.

§ 61 - 62   Τεκμήριον δὲ μέγιστον· ἡμῶν γάρ η πόλις τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ τῶν τυράννων κατεδουλώθη, τὸ δὲ ὕστερον ὑπὸ τῶν τριάκοντα, καὶ ὑπὸ Λακεδαιμονίων τὰ τείχη καθηρέθη· καὶ ἐκ τούτων ὅμως ἀμφοτέρων ἡλευθερώθημεν καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίας ἡξιώθημεν προστάται γενέσθαι· ἀλλ' οὐχ ὅσαι πώποτ' ἀνάστατοι γεγόνασι. τοῦτο μὲν γάρ, εἰ καὶ παλαιότερον εἰπεῖν ἐστι, τὴν Τροίαν τίς οὐκ ἀκήκοεν, ὅτι μεγίστη γεγενημένη τῶν τότε πόλεων καὶ πάσης ἐπάρξασα τῆς Ἀσίας, ὡς ἄπαξ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατεσκάφη, τὸν αἰῶνα ἀοικητός ἐστι; τοῦτο δὲ Μεσσήνην πεντακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον ἐκ τῶν τυχόντων ἀνθρώπων συνοικισθεῖσαν;

Γ' Ισως ὅμως δὲ Λεωκόδατης τολμήσῃ νὰ ισχυρισθῇ, ὅτι τὸ ἀδικημά τον εἶναι ἀσήμαντον, διότι η σωτηρίᾳ τῆς πόλεως δὲν ἐξηρτάτο ἀπὸ ένα ἄνθρωπον. Ἡ δικαιολογία αὐτὴ εἶναι ἀστήρωκτος. Ἡ πατρὸς εἶναι ἄθροισμα ἀτόμων, ἔκαστον τῶν ὅποιων ἔχει χρέος νὰ τὴν προστατεύῃ εἰς τοὺς κινδύνους της. Ἀλλως δὲ προκειμένον νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν βαρύτητα τῶν ἀδικημάτων τῆς προδοσίας δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ὑπὲρ ὅψιν τὸ μέγεθος τοῦ διαποραχθέντος ἐγκλήματος, ἀλλ' αὐτὴν καθ' ἔαντὴν τὴν πρᾶξιν, τὴν φύσιν της καὶ τὰς συνεπείας της. Αἱ πράξεις τῆς προδοσίας εἶναι κατὰ φύσιν δμοιαί. Διὰ τοῦτο η ίδια ποιηὴ πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται εἰς δόλους τοὺς προδότας, μεγάλους η μικρούς. Εἶναι ἐν τούτοις ἐνδεχόμενον νὰ προβάλῃ δὲ κατηγορούμενος τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι η φυγὴ δὲν εἶναι προδοσία, ἀφοῦ καὶ οἱ πρόγονοί μας κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ξέρξου ἔφυγον εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ὁ ισχυρισμὸς αὐτὸς μόνον τὴν δργὴν ἡμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ. Ὁ παραλληλισμὸς τοῦ τιμωτάτου καὶ ἡθικωτάτου ἐκείνους ἔργου πρὸς τὴν ἀτιμωτικὴν πρᾶξιν τοῦ Λεωκόδατους εἶναι ἀνόητος καὶ ἀποτελεῖ πρό-

κληματίσιν εἰς τὴν νοημοσύνην σας. Οἱ πρόγοροι μας δὲν ἔφυγον, διὰ τὰ σώσοντα τὸ σαρκίον των, ὅπως ὁ Λεωνιδάτης, ἀλλ᾽ ἀπεχώρησαν εἰς καταλληλότερον ἔδαφος, διὰ τὰ διεξαγάγοντα ἀπὸ ἐκεῖ ἀποτελεσματικώτερον τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως].

Καίτοι ὑμεῖς τίνα τρόπον νενομίκατε περὶ τούτων, καὶ § 75-77 πῶς ἔχετε ταῖς διανοίαις, θεωρήσατε. Ἄξιον γάρ ὅμως καί περ πρὸς εἰδότας διελθεῖν· ἐγκώμιον γάρ νὴ τὴν Ἀθηνᾶν εἰσι τῆς πόλεως οἱ παλαιοὶ νόμοι καὶ τὰ ἔθη τῶν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κατασκευασάντων, οἵ τις ἀν προσέχητε, τὰ δίκαια ποιήσετε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις σεμνοὶ καὶ ἄξιοι τῆς πόλεως δόξετ’ εἶναι. ὑμῖν γάρ ἐστιν ὄρκος, ὃν ὅμνύουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὴν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσι καὶ ἔφθοι γένωνται, μήτε τὰ ίερὰ ὅπλα καταισχυνεῖν μήτε τὴν τάξιν λείψειν, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνῳ παραδώσειν· ὃν εἰ μὲν ὅμωμοκε Λεωνιδάτης, φανερῶς ἐπιώρηκε, καὶ οὐ μόνον ὑμᾶς ἡδίκηκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἡσέβηκεν· εἰ δὲ μὴ ὅμωμοκεν, εὐθὺς δῆλός ἐστι παρεσκευασμένος οὐδὲν ποιήσειν τῶν δεόντων, ἀνθ' ἧν δικαίως ἀν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσαισθε. Βούλομαι δὲ ὑμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ ὄρκου. Λέγε, γραμματεῦ.

O P K O S. Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ίερά, οὐδὲ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην, ὅτως ἀν στοιχήσω· ἀμεινῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ιερῶν καὶ ὁσίων καὶ μόρος καὶ μετὰ πολλῶν, τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω δσῆς ἀν παραδέξωμαι. καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἴδρυμένοις πείσομαι καὶ οὐστινας ἀν ἄλλους τὸ πλῆθος ἰδούσηται ὅμοφρόνως· καὶ ἀν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς η̄ μὴ πειθηται, οὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ καὶ μόρος καὶ μετὰ πολλῶν· καὶ ιερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ιστορεῖς τούτων Ἀγλανδος, Ἐρνάλιος, Ζεύς, Αδελώ, Θαλλώ, Ἡγεμόνη.

§ 78 Καλός γε, ὃ ἄνδρες, καὶ ὅσιος ὁ ὄρκος. παρὰ τοῦτον τοῖνυν ἀπαντα πεποίηκε Λεωκράτης. καίτοι πῶς ἀν ἀνθρωπος γένοιτο ἀνοσιώτερος ἢ μᾶλλον προδότης τῆς πατρίδος; τίνα δ' ἀν τρόπον ὅπλα καταισχύνειέ τις μᾶλλον, ἢ εἰ λαβεῖν μὴ θέλοι καὶ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι; πῶς δ' οὐ καὶ τὸν παραστάτην καὶ τὴν τάξιν λέλοιπεν ὁ μηδὲ τάξαι τὸ σῶμα παρασχών; ποῦ δ' ὑπὲρ ὁσίων καὶ ιερῶν ἡμινεν ἀν ὁ μηδένα κινδυνον ὑπομείνας; τίνι δ' ἀν τὴν πατρίδα παρέδωκε μείζονα προδοσία; τὸ γάρ τούτου μέρος ἐκλελειμμένη τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίος ἔστιν. εἴτα τοῦτον οὐκ ἀποκτενεῖτε τὸν ἀπάσαις ταῖς ἀδικίαις ἔνοχον ὄντα; τίνας οὖν τιμωρήσεσθε; τοὺς ἐν τι τούτων ἡμαρτηκότας; ῥάδιον ἔσται παρ' ὑμῖν ἄρα μεγάλα ἀδικεῖν, εἰ φανεῖσθαι ἐπὶ τοῖς μικροῖς μᾶλλον ὀργιζόμενοι.

§ 79 Καὶ μήν, ὃ ἄνδρες, καὶ τοῦθ' ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τὸ συνέχιον τὴν δημοκρατίαν ὄρκος ἔστι. τρία γάρ ἔστιν, ἕξ δὲν ἡ πολιτεία συνέστηκεν, ὁ ἄρχων, ὁ δικαστής, ὁ ἴδιωτης. τούτων τοίνυν ἔκαστος ταύτην πίστιν δίδωσιν, εἰκότως· τοὺς μὲν γάρ ἀνθρώπους πολλοὶ ἡδη ἔξαπατήσαντες καὶ διαλαθόντες οὐ μόνον τῶν παρόντων κινδύνων ἀπελύθησαν, ὀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον γρόνον ἀθῷοι τῶν ἀδικημάτων τούτων εἰσί· τοὺς δὲ θεοὺς οὔτ' ἀν ἐπιορκήσας τις λάθοι οὔτ' ἀν ἐκφύγοι τὴν ἀπ' αὐτῶν τιμωρίαν, ὀλλ' εἰ μὴ αὐτός, οἱ παιδες γε καὶ τὸ γένος ἀπαν τὸ του ἐπιορκήσαντος μεγάλοις ἀτυχήμασι περιπίπτει.

§ 80-81 Διόπερ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ταύτην πίστιν ἔδοσαν αὐτοῖς ἐν Πλαταιαῖς πάντες οἱ "Ελληνες, ὅτε ἔμελλον παραταξάμενοι μάχεσθαι πρὸς τὴν Ξέρξου δύναμιν, οὐ παρ' αὐτῶν εύρόντες, ὀλλὰ μιμησάμενοι τὸν παρ' ὑμῖν εἰθισμένον ὄρκον, ὃν ἀξιόν ἔστιν ἀκοῦσαι. καὶ γάρ παλαιῶν ὄντων τῶν τότε πεπραγμένων ὅμως ἀτεχνῶς ἔστιν ἐν τοῖς πεπραγμένοις ἰδεῖν τὴν ἀκείνων ἀρετήν. Καὶ μοι ἀναγίνωσκε αὐτὸν.

O P K O S. Οὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ ἐγκαταλείψω τοὺς ἥγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων ἄπαντας θάψω, καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τοὺς βαρβάρους τῶν μὲν μαχεσαμένων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεων οὐδεμίαν ἀνάστατον ποιήσω· τὰς δὲ τὰ τοῦ βαρβάρου προελομένας ἀπάσας δεκατεύσω· καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπορηθέντων καὶ καταβληθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐδὲν ἀνοικοδομήσω παντάπασιν, ἀλλ᾽ ὑπόμυημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἔάσω καταλείπεσθαι τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας.

Οὕτω τοίνυν, δῷ ἄνδρες, σφόδρα ἐνέμειναν ἐν τούτῳ πάν- § 82 τες, ὅστε καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν μεθ' ἔαυτῶν ἔσχον βοηθόν, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενομένων πρὸς τὸν κίνδυνον μάλιστα ἡ πόλις ὑμῶν εὐδοκίμησεν. ὁ καὶ πάντων ἂν εἴη δεινότατον, τοὺς μὲν προγόνους ὑμῶν ἀποθνήσκειν τολμᾶν, ὅστε μὴ τὴν πόλιν ἀδοξεῖν ὑμᾶς δὲ μὴ κολάζειν τοὺς καταισχύναντας αὐτήν, ἀλλὰ περιορᾶν τὴν κοινὴν καὶ μετὰ πολλῶν πόνων συνειλεγμένην εὔκλειαν, ταύτην διὰ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πονηρίαν καταλυμένην. καίτοι, δῷ ἄνδρες, μόνοις ὑμῖν τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἔστιν οὐδὲν τούτων περιιδεῖν.

Βούλομαι δὲ μικρὰ τῶν παλαιῶν ὑμῖν διελθεῖν, οἵτις παρα- § 83 δείγμασι χρώμενοι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων βέλτιον βουλεύσεσθε. τοῦτο γάρ ἔχει μέγιστον ἡ πόλις ἡμῶν ἀγαθόν, ὅτι τῶν καλῶν ἔργων παράδειγμα τοῖς Ἑλλησι γέγονεν· ὅσον γάρ τῷ χρόνῳ πασῶν ἔστιν ἀρχαιοτάτη, τοσοῦτον οἱ πρόγονοι ἡμῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀρετῇ διενηγόγασιν.

'Επὶ Κόδρου γάρ βασιλεύοντος Πελοποννησίοις γενομέ- § 84-85 νης ἀφορίας κατὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἔδοξε στρατεύειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν, καὶ ἡμῶν τοὺς προγόνους ἔξαναστήσαντας κατα-

νείμασθαι τὴν χώραν. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δελφούς ἀποστέλλοντες τὸν θεὸν ἐπηρώτων, εἰ λήψονται τὰς Ἀθήνας. ἀνελόντος δὲ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς, ὅτι τὴν πόλιν αἱρήσουσιν, ἐὰν μὴ τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηναίων Κόδρον ἀποκτέίνωσιν, ἐστράτευον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. Κλεόμαντις δὲ τῶν Δελφῶν τις πυθόμενος τὸ χρηστήριον δι' ἀπορρήτων ἔξήγγειλε τοῖς Ἀθηναίοις· οὕτως οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὡς ἔουσε, καὶ τοὺς ἔξωθεν ἀνθρώπους εὗνους ἔχοντες διετέλουν. ἐμβαλόντων δὲ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικὴν τί ποιοῦσιν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ἀνδρες δικασταί; οὐ καταλιπόντες τὴν χώραν, ὥσπερ Λεωκράτης, φύγοντο, οὐδὲ ἔκδοτον τὴν θρεψαμένην καὶ τὰ ιερὰ τοῖς πολεμίοις παρέδοσαν, ἀλλ' ὀλίγοι ὄντες κατακλεισθέντες ἐποιορκοῦντο καὶ διεκαρτέρουν εἰς τὴν πατρίδα.

§ 86 - 87   Καὶ οὕτως ἡσαν, ὃ ἀνδρες, γενναῖοι οἱ τότε βασιλεύοντες, ὥστε προηροῦντο ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀρχομένων σωτηρίας μᾶλλον ἢ ζῶντες ἐτέραν μεταλλάξαι τὴν χώραν. φασὶ γοῦν τὸν Κόδρον παραγγείλαντα τοῖς Ἀθηναίοις προσέχειν ὅταν τελευτήσῃ τὸν βίον, λαβόντα πτωχικὴν στολήν, ὅπως ἂν ἀπατήσῃ τοὺς πολεμίους, κατὰ τὰς πύλας ὑποδύντα φρύγανα συλλέγειν πρὸ τῆς πόλεως· προσελθόντων δ' αὐτῷ δυοῖν ἀνδροῖν ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν πυνθανομένων, τὸν ἔτερον αὐτῶν ἀποκτεῖναι τῷ δρεπάνῳ προσπεσόντα· τὸν δὲ περιλελειμμένον, παροξυνθέντα τῷ Κόδρῳ καὶ νομίσαντα πτωχὸν εἶναι, σπασάμενον τὸ ξίφος ἀποκτεῖναι τὸν Κόδρον. τούτων δὲ γενομένων οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κήρυκα πέμψαντες ἡξίουν δοῦναι τὸν βασιλέα θάψαι, λέγοντες αὐτοῖς ἀπασαν τὴν ἀλήθειαν· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τοῦτον μὲν ἀπέδοσαν, γνόντες δέ, ὡς οὐκέτι δυνατὸν αὐτοῖς τὴν χώραν κατασχεῖν, ἀπεχώρησαν. τῷ δὲ Κλεομάντει τῷ Δελφῷ ἡ πόλις αὐτῷ τε καὶ ἐκγόνοις ἐν Πρυτανείᾳ ἀίδιον σίτησιν ἔδοσαν.

§ 88 - 89   Ἡ Αρά γε ὁμοίως ἐφίλουν τὴν πατρίδα Λεωκράτει οἱ τότε

βασιλεύοντες, ο ἦ γε προηροῦντο τοὺς πολεμίους ἔξαπατῶντες ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν ιδίαν ψυχὴν ἀντὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀντικαταλλάττεσθαι; τοιγαροῦν μονώτατοι ἐπώνυμοι τῆς γάρας εἰσίν, ίσοιθέων τιμῶν τετυγχηκότες, εἰκότως ὑπὲρ ἣς γὰρ οὕτω σφόδρα ἐσπούδαζον, δικαίως ταύτην καὶ τεθνεῶτες ἐκληρονόμουν. ἀλλὰ Λεωκράτης οὕτε ζῶν οὔτε τεθνεῶς δικαίως ἀν αὐτῆς μετάσχοι, μονώτατος δ' ἀν προσηκόντως ἐξορισθείη τῆς γάρας, ἢν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίοις ἥχετο· οὐδὲ γὰρ καλὸν τὴν αὐτὴν καλύπτειν τοὺς τῇ ἀρετῇ διαφέροντας καὶ τὸν κάκιστον πάντων ἀνθρώπων.

Καίτοι γ' ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ὁ καὶ νῦν ἵσως ἔρει πρὸς § 90 - 92 ὑμᾶς, ὡς οὐκ ἀν ποτε ὑπέμεινε τὸν ἀγῶνα τοῦτον συνειδὼς ἔσαυτῷ τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένῳ· ὥσπερ οὐ πάντας καὶ τοὺς κλέπτοντας καὶ ιεροσυλοῦντας τούτῳ τῷ τεκμηρίῳ χρωμένους. οὐ γὰρ τοῦ πράγματός ἐστι σημεῖον, ὡς οὐ πεποιήκασιν, ἀλλὰ τῆς ἀναιδείας, ἢν ἔχουσιν. οὐ γὰρ τοῦτο δεῖ λέγειν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἐξέπλευσεν οὐδὲ τὴν πόλιν ἐγκατέλιπεν, οὐδὲ ἐν Μεγάροις κατώκησε· ταῦτά ἐστι τεκμήρια τοῦ πράγματος, ἐπει γε τὸ ἐλθεῖν τοῦτον, οἷμαι θεόν τινα αὐτὸν ἐπ' αὐτὴν ἀγαγεῖν τὴν τιμωρίαν, ἵν, ἐπειδὴ τὸν εὐκλεᾶ κίνδυνον ἔψυγε, τοῦ ἀκλεοῦς καὶ ἀδόξου θυνάτου τύχοι, καὶ οὓς προύδωκε, τούτοις ὑποχείριον αὐτὸν καταστήσειεν. ἐτέρωθι μὲν γὰρ ἀτυχῶν οὕπω δῆλον, εἰ διὰ ταῦτα δίκην δίδωσιν· ἐνταῦθα δὲ παρ' οἵς προύδωκε, φανερόν ἐστιν, ὅτι τῶν αὐτοῦ παρανομημάτων ὑπέχει ταύτην τὴν τιμωρίαν. οἱ γὰρ θεοὶ οὐδὲν πρότερον ποιοῦσιν ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν παράγουσιν.

Τίς γὰρ οὐ μέμνηται τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν νεωτέρων § 93 οὐκ ἀκήκοε Καλλίστρατον, οὗ θάνατον ἢ πόλις κατέγνω, τοῦτον φυγόντα καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀκούσαντα ὅτι, ἀν ἔλθῃ Ἀθήναζε, τεύξεται τῶν νόμων, ἀφικόμενον καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῶν δώδεκα θεῶν καταφυγόντα καὶ οὐδὲν ἥττον ὑπὸ

τῆς πόλεως ἀποθανόντα; δικαίως· τὸ γάρ τῶν νόμων τοῖς ἡδι-
κηρόσι τυχεῖν τιμωρία ἐστίν. ὁ δέ γε θεὸς ὁρθῶς ἀπέδωκε τοῖς
ἡδικημένοις κολάσαι τὸν αἴτιον· δεινὸν γάρ ἂν εἴη, εἰ ταῦτα
σημαίνει τοῖς εὐσέβεσι καὶ τοῖς κακούργοις.

§ 94 Ήγοῦμαι δ' ἔγωγε, ὃ ἀνδρες, τὴν τῶν θεῶν ἐπιμέλειαν
πάσας μὲν τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἐπισκοπεῖν, μάλιστα δὲ
τὴν περὶ τοὺς γονέας καὶ τοὺς τετελευτηκότας καὶ τὴν πρὸς
αὐτοὺς εὐσέβειαν, εἰκότως παρ' ὅν γάρ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζῆν
εἰλήφαμεν καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν, εἰς τούτους μὴ ὅτι
ἀμαρτεῖν, ἀλλ' ὅτι μὴ εὐεργετοῦντας τὸν αὐτῶν βίον κατακ-
λώσαι μέγιστον ἀσέβημά ἐστι.

§ 95 - 96 Λέγεται γοῦν ἐν Σικελίᾳ — εἰ γάρ καὶ μυθωδέστερόν
ἐστιν, ἀλλ' ἀριθμόσει καὶ νῦν ἄπασι τοῖς νεωτέροις ἀκοῦσαι — ἐκ
τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρὸς γενέσθαι· τοῦτον δὲ ῥεῖν φασιν ἐπὶ τὴν
ἄλλην γέραν καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινὰ τῶν ἐκεῖ κατοικουμέ-
νων. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὅρμησαι πρὸς φυγὴν τὴν αὐτῶν σω-
τηρίαν ζητοῦντας, ἔνα δέ τινα τῶν νεωτέρων, ὅρῶντα τὸν
πατέρα πρεσβύτερον ὄντα καὶ οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν, ἀλλ'
ἐγκαταλαμβανόμενον, ἀράμενον φέρειν. φορτίου δ', οἶμαι,
προσγενομένου καὶ αὐτὸς ἐγκατελήφθη. ὅθεν δὴ καὶ δξιον
θεωρῆσαι τὸ θεῖον, ὅτι τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενῶς
ἔχει. λέγεται γάρ κύκλῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον περιρρεῦσαι τὸ πῦρ
καὶ σωθῆναι τούτους μόνους, ἀφ' ὃν καὶ τὸ γέροντον ἔτι καὶ νῦν
προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσέβων γέροντας τοὺς δὲ τα-
γεῖαν τὴν ἀποχώρησιν ποιησαμένους καὶ τοὺς ἔκυτῶν γονέας
ἀπαντας ἐγκαταλιπόντας ἀπολέσθαι.

§ 97 "Ωστε καὶ ὑμᾶς δεῖ τὴν παρὰ θεῶν ἔχοντας μαρτυρίαν
ὅμοργωμάνως τοῦτον κολάζειν τὸν ἄπασι τοῖς μεγίστοις ἀδι-
κήμασιν ἔνοχον ὄντα κατὰ τὸ ἔκυτον μέρος· τοὺς μὲν γάρ θεοὺς
τὰς πατρίους τιμᾶς ἀπεστέρηκε, τοὺς δὲ γονέας τοῖς πολεμίοις

ἐγκατέλιπε, τοὺς δὲ τετελευτηκότας τῶν νομίμων οὐκ εἴασε τυχεῖν.

Βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ τῶν Ὁμήρου παρασχέσθαι ἐπῶν· § 102 - 103 οὕτω γὰρ ὑπέλαβον ὑμῶν οἱ πατέρες σπουδαιῶν εἶναι ποιητὴν, ὥστε νόμον ἔθεντο καθ' ἑκάστην πεντετηρίδα τῶν Παναθηναίων μόνου τῶν ἄλλων ποιητῶν ῥαψῳδεῖσθαι τὰ ἔπη, ἐπίδειξιν ποιούμενοι πρὸς τοὺς "Ἐλληνας, ὅτι τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων προηροῦντο, εἰκότως οἱ μὲν γὰρ νόμοι διὰ τὴν συντομίαν οὐ διδάσκουσιν, ἀλλ' ἐπιτάττουσιν, ἢ δεῖ ποιεῖν, οἱ δὲ ποιηταὶ μιμούμενοι τὸν ἀνθρώπινον βίον, τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων ἐκλεξάμενοι, μετὰ λόγου καὶ ἀποδείξεως τοὺς ἀνθρώπους συμπείθουσιν. "Εκτῷρο γὰρ τοῖς Τρωσὶ παρακελευόμενος ὑπὲρ τῆς πατρίδος τάδε εἰρηκεν·

ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ τηνσὶ διαμπερές · δις δέ κεν ὑμέων
βλήμενος ἡὲ τυπεὶς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπη,
τεθράτῳ. οὐ οἱ ἀεικὲς ἀμνομένῳ περὶ πάτρης
τεθράμεν· ἀλλ' ἀλοχός τε σόη καὶ τήπια τέκνα,
καὶ κλῆρος καὶ οἰκος ἀκήρατος, εἴ κεν Ἀχαιοὶ
οἰχωται σὺν τηνσὶ φίληρ ἐς πατρίδα γαῖαν.

Τούτων τῶν ἐπῶν ἀκούοντες, ὃ ἄνδρες, οἱ πρόγονοι ὑμῶν § 104 καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ζηλοῦντες οὕτως ἔσχον πρὸς ἀρετὴν, ὥστε οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πατρίδος, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος ως κοινῆς ἥθελον ἀποθηκεῖν. οἱ γοῦν ἐν Μαραθῶνι παραταξάμενοι τοῖς βαρβάροις τὸν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἀσίας στόλον ἐκράτησαν, τοῖς ἰδίοις κινδύνοις κοινὴν ἀδειαν ἀπασι τοῖς "Ἐλλησι κτώμενοι, οὐκ ἐπὶ τῇ δόξῃ μέγα φρονοῦντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ταύτης ἀξια πράττειν, τῶν μὲν Ἐλλήνων προστάτας, τῶν δὲ βαρβάρων δεσπότας ἔσατονς καθιστάντες· οὐ γὰρ λόγω τὴν ἀρετὴν ἐπετήδευον, ἀλλ' ἔργῳ πᾶσιν ἐπεδείκνυντο.

Οἱ μὲν δὴ πρόγονοι τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν, οἱ πρῶτοι § 109

τῆς Ἀττικῆς ἐπέβησαν, καὶ καταφανῇ ἐποίησαν τὴν ἀνδρείαν τοῦ πλούτου καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγιγνομένην. Λακεδαιμόνιοι δ' ἐν Θερμοπύλαις παρατάξαμενοι ταῖς μὲν τύχαις οὐχ ὅμοίαις ἐχρήσαντο, τῇ δ' ἀνδρείᾳ πολὺ πάντων διήνεγκαν. τοιγαροῦν ἐπὶ τοῖς ἡρίοις μαρτύριά ἔστιν ἵδειν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀναγεγραμμένα ἀληθῆ πρὸς ἀπαντας τοὺς "Ἐλληνας, ἐκείνους μέν·

ῳ̄ ξεῖνῳ̄, ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνοις πειθόμενοι νομίμοις.

τοῖς δὲ ὑμετέροις προγόνοις·

Ἐλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶν
χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν.

§ 110 Ταῦτα, ὡ̄ Ἀθηναῖοι, καὶ μνημονεύεσθαι καλὰ καὶ τοῖς πράξασιν ἔπαινος καὶ τῇ πόλει δόξα ἀείμνηστος· ἀλλ' οὐχ ὁ Λεωκράτης πεποίηκεν, ἀλλ' ἐκῶν τὴν ἐξ ἀπαντος τοῦ αἰῶνος συνηθροισμένην τῇ πόλει δόξαν κατήσχυνεν. ἐὰν μὲν οὖν ἀποκτείνητε αὐτόν, δόξετε πᾶσι τοῖς "Ἐλληνοι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλα βλάψετε· οἱ γάρ ἐκείνους μὴ θαυμάζοντες τοῦτον πειράσονται μιμεῖσθαι, νομίζοντες ἐκεῖνα μὲν παρὰ τοῖς παλαιοῖς εὑδοκιμεῖν, παρὰ δ' ὑμῖν ἀναίδειαν καὶ προδοσίαν καὶ δειλίαν κεκρίσθαι κάλλιστον.

Ἀράλογον μὲ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρόντα ἥσθάνοντο οἱ πρόγονοί μας τὸ μῆσος κατὰ τῶν προδοτῶν. Πρὸς ἀπόδεξιν αὐτοῦ ἀρχοῦν δύο παραδείγματα. Τὸ ἐν ἀναφέρεται εἰς τὸν στρατηγὸν Φρούνιχον, τὸ ἄλλο εἰς τὸν "Ιππαρχον, συγγενῆ τῶν Πεισιστρατιδῶν. Ἐπειδὴ δὲ ποῦτος ὑπῆρξε πρωτεργάτης τῆς μεταβολῆς τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος εἰς διλαρχίαν (411), δὲ δῆμος ὅχι μόνον δὲν ἐτιμώ-

ρησε τὸν φορεῖς τον, ἀλλ᾽ ἐξέθαψε καὶ τὰ ὄστα του καὶ τὰ ἔρωτα
φερ ἔξω τῶν συνόρων τῆς Ἀττικῆς. Τὸν Ἰππαρχον ἐξ ἄλλου, ὁ
δποῖος κατηγορήθη διὰ προδοσίαν, ἀλλὰ φεύγων δὲν προσῆλθε νὰ
δικασθῇ, ἡ πόλις ἐτιμώρησε μὲ βαρυτάτην ἥθικὴν ποιήν. Ἀρέ-
λυσε τὸν ἐπὶ τῆς Ἀρροπόλεως γάλκινον ἀνδριάτα του καὶ κατεσκεύασε
στήλην, ἐπὶ τῆς δποίας ἀνέγραψεν ἔκποτε τὰ δνόματα τῶν ἀνοικίων
καὶ τῶν κακούργων καὶ πρῶτον - πρῶτον τὸ δνομα αὐτοῦ τοῦ Ἰπ-
παρχον.]

Λαβὲ δ' αὐτοῖς καὶ τὸ ψήφισμα περὶ τῶν εἰς Δεκέλειαν § 120
μεταστάντων, ὅτε ὁ δῆμος ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐπολιορκεῖτο,
ὅπως εἰδῆσιν, ὅτι περὶ τῶν προδοτῶν οἱ πρόγονοι δμοίας καὶ
ἀκολούθους ἀλλήλαις τὰς τιμωρίας ἐποιοῦντο. ἀναγίνωσκε,
γραμματεῦ.

ΨΗΦΙΣΜΑ

'Ακούετε, ὁ ἄνδρες, καὶ τούτου τοῦ ψηφίσματος, ὅτι τῶν § 121
ἐν τῷ πολέμῳ μεταστάντων εἰς Δεκέλειαν κατέγνωσαν, καὶ
ἐψηφίσαντο, ἐάν τις αὐτῶν ἐπανιών ἀλίσκηται, ἀπαγαγεῖν
'Αθηγαίων τὸν βουλόμενον πρὸς τὸν θεσμοθέτας, παραλαβόν-
τας δὲ παραδοῦναι τῷ ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος. ἔπειτα ἐκεῖνοι μὲν
τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ μεταστάντας οὕτως ἐκόλαζον, ὑμεῖς
δὲ τὸν ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἐν τῷ πολέμῳ φυγόντα
εἰς Ρόδον καὶ προδόντα τὸν δῆμον οὐκ ἀποκτενεῖτε; πῶς οὖν
δόξετε ἀπόγονοι εἶναι ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν;

"Αξιον τοίνυν ἀκοῦσαι καὶ τοῦ περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τε- § 122
λευτήσαντος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ βουλή, ὅτι λόγῳ μό-
νον ἐνεχείρει προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη τοὺς στεφά-
νους αὐτοχειρὶ ἀπέκτεινε.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τί οὖν, ὁ ἄνδρες; ἀρά γε ὑμῖν δοκεῖ βουλομένοις μι- § 123
μεῖσθαι τοὺς προγόνους πάτριον εἶναι Λεωκράτην μὴ ἀπο-

κτεῖναι; ὅπότε γάρ ἔκεινοι ἀνάστατον τὴν πόλιν οὕσαν τὸν λόγῳ μόνον προδιδόντα οὕτως ἀπέκτειναν, τί ίδιας προσήκει τὸν ἔργῳ καὶ οὐ λόγῳ τὴν οἰκουμένην ἐκλιπόντα ποιῆσαι; ἢρ' οὐγένης οὐδερβαλέσθαι ἐκείνους τῇ τιμωρίᾳ;

§ 127 Ὁντινούν, δὲ ἀνδρες, τῆς προνοίας ταύτης καὶ τῶν ἔργων ἀξίως, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθε ἐν τῇ ψήφῳ, οἵων ἀνδρῶν ἔκγονοί ἔστε, ἀλλὰ παρακελεύεσθε ίδιον αὐτοῖς, ὅπως ίδιοια ἐκείνοις καὶ ἀκόλουθα τῇ τήμερον ήμέρᾳ ἐψηφίσμενοι ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἔξιτε. Ήπομήματα δ' ἔχετε καὶ παραδείγματα τῆς ἐκείνων τιμωρίας τὰ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀδικούντων ψηφίσμασιν ὡρισμένα· διομωμόκατε δ' ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ Δημοφάντου κτείνειν τὸν τὴν πατρίδα προδιδόντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ χειρὶ καὶ ψήφῳ. μὴ γάρ οἴεσθε τῶν μὲν οὖσιν, ἃς ἂν οἱ πρόγονοι καταλίπωσι, κληρονόμοι εἶναι, τῶν δὲ ὄρκων καὶ τῆς πίστεως, ἣν δόντες οἱ πατέρες ίδιον θησαυρὸν τοῖς θεοῖς τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως μετεῖχον, ταύτης δὲ μὴ κληρονομεῖν.

§ 128 Οὐ μόνον τοίνυν ἡ πόλις ίδιον οὕτως ἔσχε πρὸς τοὺς προδιδόντας, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμόνιοι. καὶ μή μοι ἀγθεσθῆτε, δέ ἀνδρες, εἰ πολλάκις μέμνημαι τῶν ἀνδρῶν τούτων· καλὸν γάρ ἔστι πόλεως εὐνομουμένης περὶ τῶν δικαίων παραδείγματα λαμβάνειν· ἀσφαλέστερον γάρ ἔκαστος ίδιον τὴν δικαίαν καὶ τὴν εὔορκον ψῆφον θήσεται. Παυσανίαν γάρ τὸν βασιλέα αὐτῶν προδιδόντα τῷ Πέρσῃ τὴν Ἑλλάδα λαβόντες, ἐπειδὴ ἔφθισε καταφυγῶν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου ιερόν, τὴν θύραν ἀποικοδομήσαντες καὶ τὴν ὁροφὴν ἀποσκευάσαντες καὶ κύκλῳ περιστρατοπεδεύσαντες οὐ πρότερον ἀπῆλθον, πρὶν ἡ τῷ λιμῷ ἀπέκτειναν, καὶ πᾶσιν ἐπίσημον ἐποίησαν τὴν τιμωρίαν, ὅτι οὐδέ αἱ παρὰ τῶν θεῶν ἐπικουρίαι τοῖς προδόταις βογθοῦσιν, εἰκότως οὐδὲν γάρ πρότερον ἀδικοῦσιν ἢ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβοῦσι, τῶν πατρίων νομίμων αὐτοὺς ἀποστεροῦντες.

Μέγιστον δὲ τῶν ἐκεῖ γεγενημένων τεκμήριόν ἐστιν, ὃ § 129 μέλλω λέγειν· νόμον γὰρ ἔθεντο περὶ ἀπάντων τῶν μὴ θελόντων ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν διαρρήδην λέγοντα ἀποθύκσειν, εἰς αὐτὸ τοῦτο τὴν τιμωρίαν τάξαντες, εἰς ὃ μάλιστα φοβούμενοι τυγχάνουσι, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν ὑπεύθυνον κινδύνῳ ἐποίησαν μετ' αἰσχύνης. Ήνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι οὐ λόγον ἀναπόδεικτον εἴρηκα, ἀλλὰ μετ' ἀληθείας παραδείγματα, φέρε εἰποῖς τὸν νόμον.

ΝΟΜΟΣ

Ἐνθυμεῖσθε δή, διὸ καλὸς ὁ νόμος, ὃ ἀνδρες, καὶ σύμφορος οὐ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. ὃ γὰρ παρὰ τῶν πολιτῶν φόβος ἴσχυρὸς ὡν ἀναγκάσει τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους κινδύνους ὑπομένειν· τίς γὰρ ὁρῶν θανάτῳ ζημιούμενον τὸν προδότην ἐν τοῖς κινδύνοις ἐκλείψει τὴν πατρίδα; ἢ τίς παρὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως φύλοψυχῆσει εἰδὼς ὑποκειμένην αὐτῷ ταύτην τὴν τιμωρίαν; οὐδεμίαν γὰρ ἄλλην δεῖ ζημίαν εἶναι τῆς δειλίας ἢ θάνατον· εἰδότες γάρ, ὅτι δυοῖν κινδύνοιν ὑποκειμένοιν ἀναγκαῖον ἔσται θατέρου μετασχεῖν, πολὺ μᾶλλον αἱρήσονται τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τὸν πρὸς τοὺς νόμούς καὶ τοὺς πολίτας.

Τοσούτῳ δ' ἐν δικαιότερον οὗτος ἀποθάνοι τῶν ἐκ τῶν § 131 - 132 στρατοπέδων φευγόντων, ὅσον οἱ μὲν εἰς τὴν πόλιν ἤκουσιν ὡς ὑπὲρ ταύτης μαχούμενοι ἢ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν συνατυχοῦντες, οὗτοι δ' ἐκ τῆς πατρίδος ἔφυγεν ἵδιᾳ τὴν σωτηρίαν ποριζόμενος, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς ἵδιας ἔστίας ἀμύνεσθαι τολμήσας, ἀλλὰ μόνος οὗτος τῶν πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ τῆς φύσεως οἰκεῖα καὶ ἀναγκαῖα προδέδωκεν, ἢ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις μέγιστα καὶ σπουδαιότατα διείληπται, τὰ γοῦν πετεινά, ἢ μάλιστα πέφυκε πρὸς τάγος, ἔστιν ἵδειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν νε-

οττιᾶς ἐθέλοντα ἀποθηγῆσκειν· ὅθεν καὶ τῶν ποιητῶν τινες εἰ-
ρήκασιν.

οὐδὲ ἀγρίᾳ γάρ δρυις, ἦν πλάσῃ δόμον,
ἄλλην νεοσσοὺς ἡξίωσεν ἐντεκεῖν.

ἀλλὰ Λεωκράτης τοσοῦτον ὑπερβέβληκε δειλία, ὥστε τὴν πα-
τρίδα τοῖς πολεμίοις ἐγκατέλιπε.

§ 133 Τοιγαροῦν οὐδεμία πόλις αὐτὸν εἴασε παρ' αὐτῇ μετοι-
κεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν ἀνδροφόνων ἡλικινεν, εἰκότως οἱ μὲν
γάρ φόνου φεύγοντες εἰς ἔτεραν πόλιν μεταστάντες οὐκ ἔχου-
σιν ἔχθροὺς τοὺς ὑποδέξαμένους, τοῦτον δὲ τίς ἀν ὑποδέξαιτο
πόλις; ὃς γάρ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ πατρίδος οὐκ ἐβοήθησε, ταχὺ
γε ἀν ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας κίνδυνόν τινα ὑπομείνειε. κακοὶ γάρ
καὶ πολῦται καὶ ξένοι καὶ ἴδιᾳ φίλοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων
εἰσίν, οἱ τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν τῆς πόλεως μεθέξουσιν, ἐν δὲ
ταῖς ἀτυχίαις οὐδὲ βοηθείας ἀξιώσουσι.

§ 134 Καίτοι τὸν ὑπὸ τῶν μηδὲν ἀδικουμένων μισούμενον καὶ
ἔξελκανόμενον τί δεῖ παθεῖν ὑφ' ὑμῶν τῶν τὰ δεινότατα πε-
πονθότων; ἀρ' οὐ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυγχάνειν; καὶ μήν,
ὦ ἄνδρες, τῶν πώποτε προδοτῶν δικαιότατ' ἀν Λεωκράτης, εἰ
τις μείζων εἴη τιμωρία θανάτου, ταύτην ὑπόσχοι. οἱ μὲν γάρ
ἄλλοι προδόται μέλλοντες ἀδικεῖν ὅταν καταληφθῶσι, τιμω-
ρίαν ὑπέχουσιν· οὗτος δὲ μόνος διαπεραγμένος, ὅπερ ἐπεγέ-
ρησε, τὴν πόλιν ἐγκαταλιπών, κρίνεται.

ΙΜΕΡΙΚΟΙ ἀπὸ τοὺς συνηγόρους θὰ ζητήσουν τὴν ἀθέωσιν τοῦ
Λεωκράτους λόγῳ τῆς φιλίας των πρὸς αὐτόν. Οἱ τοιοῦτοι συνήγοροι
εἰναι ἄξιοι περιφρονήσεως, διότι εἰναι δόμοιοι πρὸς τὸν προστατευό-
μενόν των. "Ἄλλοι πάλιν θὰ προσταθήσουν νὰ σᾶς διαβέσουν εὐμενῶς
πρὸς τὸν κατηγορούμενον κορησμοποιοῦντες τὴν ορτοοικίην των
δεξιωτεχνίαν. Οἱ τοιοῦτοι εἰναι ἄξιοι τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, διότι
κορησμοποιοῦν τὴν ίνανότητά των ὅχι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν νόμων
καὶ τῆς δημοκρατίας, ἀλλ ὑπὲρ ἐνὸς κοινοτάτου προσδότου. "Ἄλλοι τέ-

λος θὰ ζητήσουν ἵσως τὴν ἀθώωσίν του ἐπικαλούμενοι τὰς λειτουργίας, τὰς δποιας ἔχουν ἀναλάβει χάριν τῆς πόλεως. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀξίωσις θὰ ἥτο τοὐλάχιστον παφάλογος. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητῇ εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ἐπηρεσιῶν του πρὸς τὴν πατρίδα τὴν ἀθώωσιν πατηγορούμενον, δταν μάλιστα συμβαίνῃ νὰ βαρύνεται οὗτος μὲ τὸ μέγιστον ἔγκλημα τῆς προδοσίας].

'Εγὼ τοίνυν μηγύω Λεωκράτην πρὸς ὑμᾶς τοὺς κυρίους § 146 ὄντας κολάσαι, ὑμέτερον δ' ἐστὶ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσασθαι τοῦτον. τὰ γάρ ἀδικήματα, ἔως μὲν ἂν ἦ ἄκριτα, παρὰ τοῖς πράξασίν ἐστιν, ἐπειδὰν δὲ κρίσις γένηται, παρὰ τοῖς μὴ δικαίως ἐπεξελθοῦσιν. εῦ δὲ ἵστε, ὃ ἀνδρες, ὅτι νῦν κρύβδην ψηφιζόμενος ἔκαστος ὑμῶν φανεράν ποιήσει τὴν αὔτου διάνοιαν τοῖς θεοῖς.

'Ηγοῦμαι δέ, ὃ ἀνδρες, ὑπὲρ ἀπάντων τῶν μεγίστων καὶ § 147 - 148 δεινοτάτων ἀδικημάτων μίαν ὑμᾶς ψῆφον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ φέρειν, οἵς ἀπασιν ἔνοχον ὄντα Λεωκράτην ἐστιν ἰδεῖν, προδοσίας μέν, ὅτι τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίοις ὑπογείριον ἐποίησε, δῆμου δὲ καταλύσεως, ὅτι οὐγ. ὑπέμεινε τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κίνδυνον, ἀσεβείας δέ, ὅτι τοῦ τὰ τεμένη τέμνεσθαι καὶ τοὺς νεώς κατασκάπτεσθαι τὸ καθ' ἔαυτὸν γέγονεν αἴτιος, τοκέων δὲ κακώσεως τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἀφανίζων καὶ τῶν νομίμων ἀποστερῶν, λιποταξίου δὲ καὶ ἀστρατείας οὐ παρασχών τὸ σῶμα τάξιι τοῖς στρατηγοῖς. ἐπειτα τούτου τίς ἀποψηφιεῖται καὶ συγγράμμην ἔξει τῶν κατὰ προσήρεσιν ἀδικημάτων; καὶ τοσοῦτόν ἐστιν ἀνόητος, ὅστε τοῦτον σφέων τὴν ἔαυτοῦ σωτηρίαν προέσθαι τοῖς ἐκγαταλιπεῖν βουλομένοις, καὶ τοῦτον ἐλεήσας αὐτὸς ἀνελέητος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπολέσθαι προαιρήσεται, καὶ τῷ προδότῃ τῆς πατρίδος χάριν θέμενος ὑπεύθυνος εἶναι τῇ παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίᾳ;

'Εγὼ μὲν οὖν καὶ τῇ πατρίδι βογθῶν καὶ τοῖς Ἱεροῖς καὶ § 149 - 150 τοῖς νόμοις ἀποδέδωκα τὸν ἀγῶνα καὶ δικαίως, οὕτε τὸν ἄλλον

τούτου βίον διαβαλών οὕτ' ἔξω τοῦ πράγματος οὐδὲν κατηγορήσας· ὑμῶν δ' ἔκαστον χρὴ νομίζειν τὸν Λεωκράτους ἀποψηφιζόμενον θάνατον τῆς πατρίδος καὶ ἀνδραποδισμὸν καταψηφίζεσθαι, καὶ δυοῖν καδίσκοιν κειμένοιν τὸν μὲν προδοσίας, τὸν δὲ σωτηρίας εἶναι, καὶ τὰς ψήφους φέρεσθαι τὰς μὲν ὑπὲρ ἀναστάσεως τῆς πατρίδος, τὰς δὲ ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει εὐδαιμονίας. ἐὰν μὲν Λεωκράτην ἀπολύσητε, προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ιερὰ καὶ τὰς ναῦς ψηφιεῖσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον ἀποκτείνητε, διαφυλάττειν καὶ σώζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε. νομίζοντες οὖν, ὃ Αθηναῖοι, ἵκετεύειν ὑμῶν τὴν γώραν καὶ τὰ δένδρα, δεῖσθαι τοὺς λιμένας, τὰ νεώρια καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς νεώς καὶ τὰ ιερὰ βοηθεῖν αὐτοῖς, παράδειγμα ποιήσατε Λεωκράτη, ἀναμνησθέντες τῶν κατηγορημένων, ὅτι οὐ πλέον ἴσχύει παρ' ὑμῖν ἔλεος οὐδὲ δάκρυα τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1 - 2. δικαίαν... καὶ εύσεβη... καὶ ὑπέρ τῶν θεῶν· ἡ ἀρχὴ τῆς κατηγορίας κατὰ τοῦ Λεωκράτους εἶναι δικαία μέν, διότι ἔγινε συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους καὶ ὑπηγορεύθη ὅπερ ἐπάθειαν ἀλλ' ἔξιγνῶν προθέσεων τοῦ κατηγόρου· εὐσεβής δέ, διότι ὁ ρήτωρ θὰ ἐπικαλεσθῇ εὐθὺς κατωτέρῳ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν πρὸς ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας κατὰ τὴν κρινομένην ὑπόθεσιν· ὑπέρ τῶν Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν θεῶν, διότι ἡ τιμωρία τῶν ἐνόχων καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν ἀθώων ἀποβαίνει ἐπωφελής εἰς τὴν πολιτείαν καὶ προσάγει τὴν πίστιν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν θείαν δικαιοσύνην. **τοῖς κατὰ τὴν πόλιν**. διότι ἔκάστη ἀρχαία ἐλληνικὴ πόλις ἐκτὸς τῶν πανελληνίων θεῶν εἶχε καὶ τοὺς λεγομένους ἐγών τοὺς ἄλλους θεούς καὶ θρωας, οἱ ὅποιοι ἐτιμῶντο ὡς προστάται καὶ πολιοῦχοι αὐτῆς. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ἐπιγάρωροι θρωας ἦσαν ὁ Κέρυρος, ὁ Ερεγγοθεύς, ὁ Αἰγαίος, ὁ Λεώς, ὁ Ἀκάμας, ὁ Ἀντίοχος, ὁ Ιπποθέων, ὁ Οἰνεύς, ὁ Αἴας καὶ ὁ Παυδίων. Ἐκ τούτων ἀνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ 508 π.Χ. αἱ δέκα φυλαὶ τῆς Ἀττικῆς (βλ. ἑρμηνευτ. σημειώσεις § 88 - 89). **τὴν χώραν** δηλ. τὴν ὑπαίθρον Ἀττικήν. **τοῖς ἰδρυμένοις** = διὰ τοὺς ὅποιους ὑπάρχουν καθιδρύματα (ναοί, βωμοί, ἀγάλματα) : οἱ ὅποιοι τιμῶνται. **εἰσαγγέλλω** = καταγγέλλω ἐνώπιον τῆς βουλῆς ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου· ἡ δὲ ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου εἰσαγγελία ἔγινετο συνήθως ἐπὶ ἀδικημάτων, τὰ ὅποια ἔβλαπτον τὸ δήμοσιον καὶ περὶ τῶν ὅποιων δὲν προέβλεπον οἱ πείμενοι νόμοι (π.γ. συνωμοσία κατὰ τοῦ καθεστῶτος ἢ προδοσία τῆς πόλεως ἢ φρουρίων ἢ πεζῆς ἢ ναυτικῆς στρατιᾶς). Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτές, ἀν ὁ δῆμος ἀπεφαίνετο περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορούμενου, ἡ ὑπόθεσις παρεπέμπετο εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ συγκρυτηθῇ ἐκ 1000 ἢ 1500 δικαστῶν (ἡλιαστῶν). Ἡδύνατο δμως καὶ διπλασιαὶ δημοσίες νὰ δικάσῃ τὸ κατηγορούμενον ἔγκλημα καὶ νὰ ἐκδώσῃ αὐτὸς ἀπόφασιν (πρβλ. τὴν δίκην τῶν ἐν Ἀργινούσαις νικητῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν). **κρίνω** = φέρω εἰς τὸ δικαστήριον. **αὐτῶν** ἡ

γενική εἰς τὸ νεώς, ἔδη κλπ. ἔδη (θεῶν) = ἀγάλματα (τῶν θεῶν). τέμενος = τόπος ἀφιερωμένος εἰς τὸν θεόν: ἵερὸν ἔδαφος. αἱ ἐν τοῖς νόμοις θυσίαι = αἱ νόμιμοι θυσίαι. Τὰς θυσίας αὐτὰς ὑπεγρεύετο νὰ τελῇ κάθη πολίτης· ἀλλ᾽ ὁ Λεωφράτης, ἐπειδὴ ἀπουσίαζεν ἐξ Ἀθηνῶν, δὲν ἔξεπλήρωνε τὸ καθῆκον τοῦτο καὶ ἐπομένως ἡσέβει πρὸς τοὺς θεοὺς. δ· δηλ. τὸ ποιῆσαι τοὺς θεοὺς ἔμε ἄξιον κατήγορον. ὡς,... βουλευομένους = ἔχοντες ὑπὲρ ὅψιν σας, ὅτι πρόκειται γὰρ ἐκδώσετε ἀπόφασιν. καὶ ἔχοντας = καὶ ὡς ἔχοντας, ἔχω τινὰ ὑπὸ τῇ ψήφῳ = ἔχω τινὰ ὑποχείριον τῆς ἀποφάσεως μου, εἴμαι κύριος νὰ ἀποφασίσω περὶ τινος (ὑπὲρ ἢ κατά). — ἀπαραίτητος = ἀκαμπτος, ἀμείλικτος. γενέσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ εὔχομαι. ἀγῶν = δικαστικὸς ἀγών, δίκη, καθίστημι τινα εἰς ἀγῶνα = ἐμπλέκω τινὰ εἰς δίκην, φέρω ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. σωθῆναι· ἐκ τοῦ εὔχομαι.

§ 3 - 4. οἱ κρίνοντες = οἱ κατήγοροι. εἶναι... ἐν ταύτῃ· δηλ. τῇ πόλει. αὐτὸ· δηλ. τὸ κρίνειν. ὑπειλῆφθαι· ἐκ τοῦ ἐβουλόμην ἄν· ὑπολαμβάνομαι = θεωρῦμαι. περιέστηκε· ἐνν. τὸ πρᾶγμα = ἔχει φθίσει, κατατίσει τὸ πρᾶγμα. εἰς τοῦτο = εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον. ἴδια = προσωπικῶς. κινδυνεύοντα· εἰς τὰς δημοσίας δίκαιας ὁ κατήγορος, ἂν δὲν ἐλάμβανε τὸ 1/5 τῶν ψήφων τῶν δικαστῶν, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν. ὑπὲρ τῶν κοινῶν = διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον. ἀπεχθάνομαι = γίνομαι μισητός. τὸν ἀπεχθανόμενον· ὁ κατήγορος γάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος ἐγίνετο μισητός εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους τοῦ κατήγορουμένου. φιλοπράγμαν = φιλόδικος. ἢ τῶν νόμων τάξις = ἀ οἱ νόμοι τάττουσιν = αἱ διατάξεις τῶν νόμων. τούτοις· δηλ. τοῖς δικασταῖς. τάδικήματα = τοὺς ἀδικοῦντας. κρίσις = κατηγορία. πέφυκα· μετ' ἀπαρεμφ. = ἔχω προσωρισμόν. προλέγω (καὶ συνηθέστερον προαγορεύω) = διακηρύττω δημοσίᾳ. τοὺς ἐνόχους... καθεστῶτας = τοὺς καθεστῶτας ἐνόχους. τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμα = αἱ πιμαρίαι αἱ ὅποιαι ἀπορέουν ἐκ τῶν νόμων. ἀποδείκνυμαι = ὑποδεικνύομαι. ὁ παραδώσων = ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔχει τὴν ὅρεξιν νὰ παραδίδῃ.

§ 5 - 6. τὰ γεγραμμένα = τὰ εἰς τὴν ἔγγραφον καταγγελίαν ἀναφερόμενα ἀδικήματα. * Ήσαν δὲ αὐτὰ προδοσία, δήμου κατάλυσις, ἡσέβεια, γονέων κάκωσις, λιποτάξιον καὶ ἀστρατεία. εἰσαγγελία· (βλ. § § 1 - 2)

εἰσαγγέλλω. οὐδέν ἡγεινοῦν = οὔτε δί' οἰανδήποτε: οὔτε καὶ τὴν ἐλαχίστην. **προαιροῦμαι** = ἀναλαμβάνω. **περιορῶ** (μετὰ μῆλ.) = ἀνέχομαι νά... ἐμβάλλω = εἰσβάλλω, εἰσέρχομαι ἐπιδεικτικῶς. **κοινὰ** **ἱερὰ** = δημόσιαι ιεροτελεστίαι. **ὅνειδος** = αἰτία καταισχύνγει. **κοιναὶ** **κρίσεις** = δημόσιαι δίκαι. **κοινὰ ἀδικήματα** = τὰ βλάπτοντα τὸ κοινὸν (: ὅλους) ἀδικήματα. **κοινὰς** καὶ τὰς **προφάσεις** ἔχειν τῆς πρὸς αὐτοὺς **διαφορᾶς**: τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νομίζειν = ἵτι περιέχουν (ἐπίσης) κοινὰς δι' ὅλους καὶ τὰς ἀφορμὰς τῆς ἑινατῶν αὐτῶν (δηλ. τῶν παρανομούντων) ἔχθρας.

§ 7 - 8. ὑπὲρ = περί. **φέρω** (ἡ τίθεμαι) τὴν **ψῆφον** ὑπέρ τινος = ψηφίζω, ἐκδίδω τὴν ἀπόφασίν μου περὶ τινος. **γραφῇ** = ἔγγραφος καταγρείλια εἰς δημοσίαν δίκην. **παρανόμων** γραφάς διὰ νὰ μὴ ὑποβάλλωνται νομοσχέδια (**Ψηφίσματα**) εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ἀντίθετα πρὸς ίσχυόντας νόμους, ή θήην. πολιτεία παρεῖχε τὴν ἔξουσίαν ἐπὶ ἓν ἔτος εἰς κάθε πολίτην νὰ διώξῃ τὸν εἰσηγητὴν τοῦ τοιούτου παρατύπου ψηφίσματος ή καὶ ψηφισθέντος νόμου. Ἡ τοιαύτη δίωξις ἐγίνετο διὰ τῆς λεγομένης γραφῆς παρανόμων (ἐνν. **Ψηφισμάτων**). **τοῦτο μόνον** = τοῦτο μόνον τὸ σημεῖον. **ἐπανορθῶ** = διορθώνω. **καθ'** **οἵσον... τὴν πόλιν** = κατὰ τὴν ἔκτασιν δηλαδὴ (μόνον), κατὰ τὴν ὥποιαν τὸ προταθὲν παράνομον ψήφισμα πρόκειται νὰ βλάψῃ τὴν πόλιν. ὁ ἐνεστηκὼς ἀγών = ή προκειμένη, ή σημερινὴ δίκη. οὐ μικρόν τι μέρος συνέχει τῶν τῆς πόλεως (ἐνν. **πραγμάτων**) = προστατεύει ὅχι μικρὸν μέρος τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως, οὐδέν ἐπ' ὀλίγον χρόνον· ἐνν. **ἔσται.** **ὑπὲρ** δῆλης τῆς **πατρίδος** ἐνν. **ἔστι.** κατὰ παντὸς τοῦ **αἰῶνος** = διὰ παντὸς τοῦ χρόνου: εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα. οἱ ἐπιγιγνόμενοι = οἱ μεταγενέστεροι. **τὴν κρίσιν** = τὸν τρόπον τῆς κρίσεως (ὑμῶν). **κατηγορία** = τίτλος κατηγορίας (ὁ ὥποιος νὰ περιλαμβάνῃ τὸ σύνθετον ἀδίκημα τοῦ Λεωκράτους : προδοσίαν, δήμου κατάλυσιν, ἀσέβειαν κλπ.). **ἐνδέχεσθαι** ἀπροσώπως = δυνατὸν εἶναι. **πατρῶα** **ἱερὰ** = τὰ ιερὰ τῆς οἰκογενείας. **Θήκη** = τάφος. **τίμημα** = τιμωρία. **θάνατος** **παράθεσις** εἰς τὸ μέγιστον... τῶν τιμημάτων. **ἐπιτίμιον** ἐνν. **καθέστηκε**, τὸ ὥποιον = **ἔστι**.

§ 9. παρεῖσθαι ἀπαρέμφ. πρκμ. τοῦ **παρίεμαι** = παραμελοῦμαι, παραλείπομαι. **ὑπὲρ** = περί. **τοιούτων** δηλ. ἀδικημάτων, οἷον τὸ ἀδι-

κημα (ή προδοσία) τοῦ Λ. ράθυμοια = ἀμέλεια. ἐπίδοξόν ἔστι τι = ἀναμένεται, θεωρεῖται πιθανὸν κάτι: **ὅσα** = ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια. διορίζω = καθορίζω λεπτομερῶς. κανόνι· κατηγ. τοῦ τούτῳ (δῆλ. τῷ νόμῳ). **ὅσα** δὲ μή... περιείληφεν... ἔνοχός ἔστιν = δι' ὅσα (**ὅσα** αἰτιατ. τοῦ κατά τι) ὅμως (ἀδικήματα) δὲν ἔχει περιλήψει (: προβλέψει ὁ νόμος) λεπτομερῶς, γιαρακτηρίσας αὐτὰ μὲ ἔνα ὄνομα, καὶ ὅσα κανεὶς ἔχει διαπράξει μεγαλύτερα ἢ πò αὐτὰ (δῆλ. τὰ ὑπὸ ἔνα ὄνομα) ἐγκατήματα καὶ εἶναι ἔνογχος ἐξ ἵσου εἰς ὅλα αὐτά. **κρίσις** = ὁ τρόπος τῆς κρίσεως.

§ 10. **ἴστε**: προστακτ. κατεψηφισμένοι = ἐὰν τὸν καταδικάστε. δωρεὰ = τιμητικὸν δῶρον: ηθικὴ ἀμοιβή. δὲ = γάρ. περὶ πλείονος ποιοῦμαί τι = θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον: θέτω τι εἰς ἀνωτέραν μοῖραν.

§ 11 - 13. **πρᾶγμα**: εἰς τὴν δικαστικὴν γλώσσαν = ἡ δικαζομένη ὑπόθεσις. οἱ εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες = οἱ ἐμφανιζόμενοι ἐνόπιον τοῦ δικαστηρίου σας. κοινὰ πράγματα = αἱ δημόσιαι ὑπόθεσεις. διαβάλλουσι πάντα μᾶλλον = ὅμιλοιν συκοφαντικῶς δι' ὅλα τὰ ὅλα ζητήματα μᾶλλον. **ἀξιοῦν** ὑποκείμ. τοῦ ἀπαρεμφάτου τοὺς κατηγόρους: τὸ ὑμᾶς ὑποκείμ. τοῦ τὴν ψῆφον φέρειν. καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα. τῶν Ἑλλήνων = ἡ οἱ (ἄλλοι) "Εἰληνες. τὸ ἐν Ἀρείῳ πάγω συνέδριον = ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ ἡ ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ. ὁ ἀλισκόμενος = ὁ καταδικαζόμενος. ὁ κρινόμενος = ὁ κατηγορούμενος. ἀγὼν = ; (§§ 7 - 8). ὁ διώκων = ὁ κρίνων = ὁ κατηγορος. συκοφαντεῖν... ἐνεγκεῖν: ἐκ τοῦ ἔσται, τὸ ὄποιν ἐδῶ = ἔξεσται. εὔορκος = ὁ σύμφωνος μὲ τὸν ὄρκον. μὴ δικαίως δεδιδαγμένους: ἐπεξήγ. τοῦ ἄνευ τοῦ τοιούτου λόγου = ἐὰν δηλαδὴ δὲν ἔχετε διαφωτισθῆ ὅρθως (: ἐπαρκῶς). τίθεμαι τὴν ψῆφον = ; (βλ. §§ 7 - 8).

§ 14 - 15. περὶ μέν... ἀγνῶτος ἀνθρώπου τοῖς "Ἑλλησιν" = ὃν ἐπρόκειτο περὶ ἀγνώστου ἀνθρ. εἰς τὸν "Ἑλλ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς = μεταξὺ σας (μόνον): εἰς τὸν στενὸν κύκλον ὑμῶν (τῶν Ἀθηναίων). ἐπιφρανῆς = πασίγνωστος. ἀπαγγελίαν ποιοῦμαι πρός τινα (ἡ τινι) = φέρω εἰδῆσεις εἰς τινα. καθ' ὑμῶν = εἰς βάρος σας, πρὸς βλάβην

τῶν συμφερόντων σας, οἵ εἰς τὸ οἰκουμένην κατὰ τὸ νοούμενον, δηλ. οἱ κάτοικοι τῆς οἰκουμένης. τούτῳ τῷ Λ. περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι = φροντίζω πολὺ διὰ κάτι. ὡς πλεῖστον διαφέρετε... τούτου πλεῖστον ἀμελεῖν δόξαιτ' ἄν· ἡ πλοκὴ = δόξαιτε ἄν πλεῖστον ἀμελεῖν τούτου, ὡς (= καθ' ὅ) πλεῖστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων (δηλ.) τῷ πρός τε τοὺς θεοὺς εὑσεβῶς (ἔχειν) (= τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβείᾳ) καὶ πρὸς τοὺς γονέας ὁσίως (ἔχειν) (= τῇ πρὸς τοὺς γονέας ὁσιότητι [= φιλοστοργίᾳ]) καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν (= τῇ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτιμίᾳ [= φιλοπατρίᾳ]). ὁσίως ἔχω πρός τινα = τῷρῶ τὰς ὑπὸ τοῦ θείου δικαίου ἐπιβαλλομένας ὑπογρεώσεις μου πρὸς τινα (ὅπως τὴν φιλοστοργίαν). φιλοτίμως ἔχω πρός τινα προκειμένου περὶ πατρίδος = εἴμαι φιλόπατρις.

§ 16. τότε δηλ. μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π. Χ.). τοῖς αἰτίοις = τῷ αἰτίῳ (δηλ. τῷ Λεωκρ.). καὶ δι' οὓς· ἐνν. τοὺς συνηγόρους τοῦ Λεωκρ. κατακομίζω τινὰ εἰς τὰ τείχη = μεταφέρω τινὰ ἐκ τῆς ὑπαίθρου ἐντὸς τῶν τειχῶν πρὸς ἀσφάλειαν. τάττω εἰς τὰς φυλακὰς = ὥρίζω φρουράς. τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων· αἱ γενικαὶ διαιρετικαὶ. τῶν οἰκούντων Ἀθήνησιν δηλ. τῶν μετοίκων καὶ ξένων. καθ' ὅ τι (= ὅπως) ἀν αὐτοῖς δοκῇ = ὅπως αὐτοὶ νομίζουν καλόν.

§ 17. συσκευάζομαι τὰ χρήματα = ἔτοιμάζω τὰ πράγματά μου. τὸν λέμβον· ἐννοεῖται ἡ λέμβος τοῦ πλοίου, τὸ δόποῖον ἦτο ἡγυροβολημένον εἰς τὴν ἀκτήν. περὶ τὴν Ἀκτήν· οὕτως ἐκάλειτο τὸ τμῆμα τῆς πειραικῆς χερσονήσου, τὸ δόποῖον ἔκειτο δεξιᾷ ὡς πρὸς τὸν εἰσπλέοντα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. ἔξορμέω - ω = εἴμαι ἀραιγένεος ἔξω τοῦ ὅρμου (τοῦ ἀγνωρισθόλιου) καὶ περιμένω. δείλην ὄψιαν = κατὰ τὰς τελευταίας ἀπογευματινὰς ὥρας: ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα (4-6). τὸ προηγούμενον τμῆμα τοῦ δειλινοῦ (2-4) ἐλέγετο δείλη πρωία. κατὰ μέσην τὴν Ἀκτήν = εἰς τὸ κεντρικὸν σημεῖον τῆς Ἀκτῆς. διὰ τῆς πυλίδος δηλ. τοῦ τείχους τοῦ Πειραιῶς. ἐλεω τινα = αἰσθάνομαι οἴκτον πρὸς τινα. ἀνάγομαι = ἐκπλέω. φυλακὴ = φρύνησις. τὸ καθ' αὐτὸν μέρος = ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπὸ κύτον· τούλάχιστον ὡς πρὸς τὸν ἔαυτόν του. καὶ τὸ ιερὸν τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς σωτεί-

ρας: τὸ μὲν πρῶτον εὐρίσκετο εἰς τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ δεύτερον ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος κατὰ τὸν δῆμον Κορυδαλλέων. ἀφορῶ = βλέπω ἀπὸ μακράν, ἀντικρύζω. αὐτίκα· ἐπίρρ. = εὐθὺς ὀμέσως : μετ' ὀλίγον.

§ 18. κατάγομαι = καταπλέω εἰς λιμένα. εὐαγγελίζομαι εὐτυχίας = ἀναγγέλω χαρμοσύνους εἰδήσεις περὶ εὔτυχῶν γεγονότων. τὸ ἄστυ τῆς πόλεως = ἡ πόλις μας, ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν. πληρῶ τριήρεις = τοποθετῶ πληρώματα ἐπὶ τριήρων, ἐπανδρῶ τριήρεις. τὰ πλοῖα· δῆλ. τὰ ἐμπορικά, τὰ ἄλλως ὅ λικά δε εἰς κάλοιμενα. κατάγω τὰ πλοῖα = ὁδηγῶ τὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα. ναύκληρος = ὁ ἴδιοκτήτης καὶ κυβερνήτης τοῦ πλοίου. δεῦρο πλεῖν· δῆλ. εἰς τὰς Ἀθήνας. αὐτοῦ· δῆλ. ἐν Ρόδῳ. ἔξαιροῦμαι τὸν σῖτον = ἐκφορτώνω τὸν σῖτον. χρῆμα = πρᾶγμα, ἐμπόρευμα.

§ 19. καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω = καὶ ὅτι ταῦτα, ἀλέγω, ἀληθῆ ἔστιν. ἀναγνώσεται· δῆλ. ὁ γραμματεὺς τῆς πόλεως. τῶν ἐν τῷ τόπῳ· δῆλ. εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Λεωκρ. Φυρκίνου· ὁ Φύρκινος ἥτο προϊστάμενος τῆς ἑταῖρειας, ἡ ὁποίᾳ εἶχεν ἐνοικίσει τὸν φόρον τῆς πεντηκοστῆς. ἐν τῷ δήμῳ = ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. μεγάλα καταβεβλαφώς = μεγάλην βλάβην καταβεβλαφώς = ὅτι εἶχε γίνει πρόξενος μεγάλων ζημῶν. τὴν πεντηκοστὴν (ἐνν. μερίδα ἢ μοῖραν) πεντηκοστὴ ἥτο φόρος (1/50, ἥτοι 2 %) εἰσπραττόμενος ἐπὶ παντὸς ἔξαιρομένου ἢ εἰσαγομένου εἴδους, π.χ. σίτου κλπ. Τὴν εἰσπραξιν τοῦ φόρου τούτου ἀνελάμβανεν ἀντὶ ὀρισμένου ποσοῦ καταβαλλομένου εἰς τὴν πολιτείαν ἑταῖρεια, ὁ προϊστάμενος τῆς ὁποίας ἐλέγετο ἀργάνης ἢ τελωνάρις, τὰ δὲ μέλη πεντηκοστολόγοι· ἢ τελῶναι. Τοιοῦτος τελώνης ἥτο καὶ ὁ Λεωκράτης. μετέχων αὐτῆς = μολονότι ἥτο μέτοχος εἰς τὴν ἑταῖρειαν τῆς εἰσπράξεως αὐτῆς.

§ 21. ἐπειδὴ χρόνος ἐγένετο = ἀφοῦ ἐπέρασεν ἀρκετὸς καιρὸς (3 περίπου ἔτη). προστάτην ἔχων· ὁ μέτοικος, δῆλ. ὁ πολίτης ἐλληνικῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος ἐγκατέλειπε τὴν πατρίδα του καὶ ἐγκαθίστατο εἰς ὄλλην πόλιν, ὑπερχρεοῦτο νὰ ἐκλέξῃ ἕνα πολίτην αὐτῆς, διὰ νὰ τὸν ἀντιροσταπεύῃ εἰς τὰς δικαστικὰς ὑποθέσεις του. Ὁ πολίτης οὗτος ἐλέγετο προστάτης. ἐν γειτόνων· ἐνν. χώρα = εἰς γειτονικὴν γώραν. ἐκτρέψω = ἀνατρέψω.

§ 22 - 23. καταγιγνώσκω τινός τι = καταδικάζω τινὰ εἰς κάτι. ἀίδιος = αἰώνιος. Ευπεταιόνα (δόνομαστ . Ευπεταιών)· ἀπὸ τὸν δῆμον Ευπέτης, ὁ ὅποῖος εὐρίσκετο μεταξὺ τῆς σημερινῆς Καλλιθέας καὶ τῶν Τζιτζιφιῶν. κηδεστής = γαμβρός. πρίασθαι· τοῦ ὡνοῦματι. τάνδραποδα... τὴν οἰκίαν· ἐνν. ἔσωτοῦ. ἀποδίδομαι = πωλῶ. ταλάντου· γεν. τοῦ τιμήματος. ἀπὸ τούτου· δηλ. τοῦ ταλάντου. τοῖς χρήσταις· δηλ. τοῖς ἔσωτοῦ. χρήστης = δανειστής. τοὺς ἑράνους διενεγκεῖν = νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἑράνου τὴν ὀφειλὴν του· εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχον σύγλογοι ἴδιωτῶν, οἱ ὅποῖοι συνεισέφερον κατὰ μῆνα εἰς καινὸν ταμεῖον ὥρισμένον χρηματικὸν ποσόν, διὰ νὰ βοηθοῦν ἄπορα μέλη ἀντιμετωπίζοντα οἰκονομικὰ στενοχωρίας. Ἄν τὸ βοηθηθὲν μέλος τοῦ συλλόγου κατωρθώνε νὰ ἀποκτήσῃ ἀπό τε οἰκονομικὴν εὐεξίαν, ὑπεγρεωῦτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ συλλόγου τοὺς ἑράνους (τοὺς ἑράνους διενεγκεῖν).

§ 25 - 26. ὑπεκτίθεμαι = φέρω κρυφίως ἔξω εἰς ἀσφαλές μέρος : ἀπομακρύνω. πατρῷα ἵερά = τὰ ἱερὰ τῆς οἰκογενείας. νόμιμα = νόμοι, θεσμοί. τὴν ἐπωνυμίαν τῶν πατρώων ἵερῶν = τὴν ἐπωνυμίαν (= τὸ δνομα, τὸν τίτλον) « πατρῷα ἵερά ». κινῶ = μετακινῶ. συμφεύγειν... ἥξισθαι· εἶναι· ἡ πλοκὴ : ἥξισθεν (αὐτὰ) συμφεύγειν... αὐτῷ... καὶ ἰδρυσθαι καὶ εἶναι. ἀξιώ - ω = θεωρῶ ἥθικόν. διθνεῖος = ζένος. νόμιμα· ἐδῶ = ἔθιμα, συνήθειαι. ὡς εἰληχτίας (πρκμ. τοῦ λαγχάνω) = ἐπειδὴ εἴχε λάβει μὲ κλῆρον. τὸ καθ' ἔαυτὸν = δσον ἔξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν. ἔξαγώγιμος = ὁ δυνάμενος νὰ ἔξαγῃ (ὅπως τὰ πριεύόντα). ἔξαγώγιμον ποιῶ τι = ἔξάγω κάτι. δμῖν = πρὸς (ἥθικήν) ζημίαν σας.

§ 27. οἵς ἔξεκομίσατο χρήμασι = τοῖς χρήμασιν, ἀ ἔξεκομίσατο. ἀφορμὴ = τὰ χρηματικὰ μέσα, μὲ τὰ ὅποῖα ἀρχίζει κανεὶς τὰς ἐπιχειρήσεις του : κεφάλαιον. παρὰ Κλεοπάτρας· ἡ Κλ. ἦτο σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Ἐπείρων Μολοσσῶν Ἀλεξάνδρου καὶ ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου κατατητοῦ. Ἡ Κλ. διεγειρίζετο τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν, καθ' ὃν χρόνον ὁ σύζυγός της εἴχεν ἐκστρατεύσει εἰς τὴν Ἰταλίαν. σιτηγέω - ω = μετακομίζω σῆτον. περὶ τούτων τῶν πραγμάτων. τὰς ἐσχάτας τιμωρίας· πρβλ. τὸν Κατὰ σιτοπωλῶν λόγον τοῦ Λυσίου.

ώς: πρόθ. = πρός. ᔁχω ύπο τῇ ψήφῳ = ; (βλ. § § 1 - 2). ράθυμος = ἀδιάφορος. δεινὰ = ἐγκληματικά πράξεις. ὄργιζόμενοι· ἐνν. ᔁσεσθε.

§ 36. τὸ Ὑπερείδου· ὁ Ὑπερείδης (390 - 322 π. Χ.) ἡτο σύγγρα-
νος τοῦ Δημοσθένους, τοῦ ὑποίου δὲν ὑπελείπετο εἰς τὴν ρητορικὴν δει-
νότητα. Ἀνῆκε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀντιμακεδονικὴν μερίδα καὶ συνειρ-
γάζετο μὲ τὸν Δημοσθένην. Ἐφονεύθη ἀπὸ τὸν Ἀντίπατρον εἰς τὴν
Αἴγιναν τὸ 322.

§ 37 - 38. ἡ βουλὴ οἱ πεντακ. = ἡ βουλὴ τῶν πεντακοσίων.
χρηματιοῦσαν· μέλλ. τοῦ χρηματίζω = συσκέπτομαι. ἐν τοῖς
ὅπλοις = ἔνοπλος. διασκευάζομαι = ὑπλίζομαι. δοκεῖ = φαίνεται
καλόν. ἀφίεμαι τοῦ στρατεύεσθαι = ἀπαλλάσσομαι ἀπὸ τὴν στρα-
τιωτικὴν ὑπηρεσίαν. οἱ ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι· πρβλ. καὶ
Ἴσκρ. Ἐπιστ. Α' πρὸς Φίλ., § 5 - 6. οἱ τυχόντες φόβοι = οἱ μη-
δαμινοί, οἱ ἀνάξιοι λόγου φόβοι. ἀποδράς ὠχετο = ἔγινεν ἀφαντος.
εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἥλθεν = ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον σημεῖον προ-
δοσίας. κατὰ τὴν προαίρεσιν τούτου = ὅσον ἔξηρτετο ἀπὸ αὐτῶν.
ἐκλείπομαι = ἐγκαταλείπομαι.

§ 39 - 40. ἐπιδεημηκώς· ἐνν. εἰς τὰς Ἀθήνας. ἐπιδημῶ = ἕρ-
γομαι καὶ μένω εἰς ἔνα τόπον. μισόδημος = ὁ ἔχθρος τοῦ δημοκρατι-
κοῦ πολιτεύματος. ἀτακτος = ὁ μὴ τοποθετημένος εἰς στρατιωτικὴν
ὑπηρεσίαν: ὁ ἀστράτευτος. πάθος = συμφορά. ὀρθός = εἰς τὸ πόδι:
ἀνήσυχος. ἐν τοῖς ὑπέρ πεντήκοντα ἔτῃ· διότι ὅλαι αἱ ἄλλαι στρα-
τεύσιμοι ἡλικιαι τῶν Ἀθηναίων εἶχον σταλῆ εἰς τὴν Ναυράνειαν. κα-
θέστηκα = ᔁχω στηριγμῇ. ἐστί· μὲ ἀπαρέμφ. (ὁρᾶν) = εῖναι δυ-
νατόν. κατεπτηχυίας· τοῦ καταπήκσω = εἶμαι ζαρωμένος ἀπὸ τὸν
φόβον. τὰς μὲν ὑπέρ ἀνδρὸς = ἄλλαι μὲν διὰ τοὺς ἀνδράς των. ἀπει-
ρηκότας· τοῦ ἀπαγορεύω = κουράζομαι, ἔξαντλομαι. ὀδὸς (εἰς
τοὺς ποιητὰς οὐδὸς) = κατώφλι. ἐπὶ γήρως ὀδῷ = εἰς τὸ κατώφλι
τῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ γήρατος πρὸς τὸν τάφον: εἰς τὸ γεῖλος τοῦ τάφου.
περιφθειρομένους· ἡ μτχ. ἐκ τοῦ ἵδειν· περιφθείρομαι = περι-
φέρομαι κατάκοπος. ἐμπεπορπημένους· τοῦ ἐμπορπάω - ὦ = μὲ
πόρπην (παραμάννων) κουμπώνω· ἐμπεπορπημένοι διπλὰ τὰ ἴμά-
τια = φοροῦντες τὰ φορέματά των διπλωμένα καὶ κουμπωμένα μὲ πόρ-
πην (διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζουν τὰς κινήσεις των).

§ 41 - 42. ἔλευθέρους· ἐνν. εἶναι. ἀτίμος = ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔχει χάσει τὰ πολιτικά του δικαιώματα. ἐπίτιμος = ὁ ἀνακτῶν τὰ πολιτικά του δικαιώματα. **ὅς** ή ἀναφορ. ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἡ κάθητος πρὸς δειπτικὴν μὲ ἀνάλογον σύνδεσμον (γάρ, οὖν, δέ, μέντοι κλπ.) = **οὗτος** μέντοι (δηλ. ὁ δῆμος). **σεμνύνομαι** = ὑπερηφανεύομαι, καμαρώνω. **κέχρημαι** μεταβολῆ = ὑφίσταμαι μεταβολήν. **ἀγαπῶ**, **ἔαν** = μένω εὐχαριστημένος, ἵνα τὸ ἀπαρ. ἀγαπᾶν ὡς καὶ τὰ κατωτέρω ἐπάρχειν... κινδυνεύειν ἐκ τοῦ ὕστε. αὐτῶν· κατὰ τὸ νοούμενον ἀντὶ αὐτῆς. **ἐπάρχω** τινὸς = ἔξουσιάζω κάποιον. **βοηθὸν** ἐπεκαλοῦντο· πότε; (βλ. 'Ισ. Α' πρὸς Φίλ. ἐπιστολήν, § § 19 - 21).

§ 43 - 44. ἐν τοῖς τοιούτοις φόβοις... κινδύνοις... καὶ αἰσχύνῃ· ἐννοοῦνται οἱ φόβοι καὶ οἱ κίνδυνοι καὶ ἡ ταπείνωσις, τὰ ὅποια ἔχει προκαλέσει εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης τῆς Χαιρωνίας. **ὅπλα** τίθεμαι ὑπέρ τινος = λαμβάνω τὰ ὅπλα πρὸς ὑπεράσπισμά τινος. **τὸ σῶμα** = τὸ ἔχυτοῦ σῶμα, ἔσωτόν. **τάττω** ἐπὶ στρατηγῶν = τοποθετῶ εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. **κληθείς** διότι οἱ κατηγορούμενοι εἰς τὸ τέλος τῆς ἀπολογίας των ἐκάλουν ἡ παρεκάλουν, ὅπως ἐλέγετο εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν, ὡς συνηγόρουν αὐτῶν ρήτορας. **βοηθῶ** τινι· ἐπὶ κατηγορουμένου = ὑπερχασπίζω τινά. **τολμῶ** = βαστᾷ ἡ ψυχὴ μου. **συμβάλλομαι** = συνεισφέρω. **οὐκ ἔστιν** ήτις ἡλικία οὐδεὶς οὐδεὶς = δὲν ὑπάρχει (: ἔμεινεν) ἡλικία ποὺ νὰ μή: ἐπομένως = πᾶσα. **ἡ χώρα** (= οἱ ἄγροι) τὰ δένδρα συνεβάλλετο· διὰ τὴν περισταύρωσιν (πασσάλωσιν) τῶν χαρακωμάτων. **τὰς θήκας** διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἀφήρουν ἐκ τῶν μνημείων τοὺς λίθους καὶ ἐχρησιμοποιούν αὐτοὺς εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν. **οἱ νεώτεροι** τὰ ὅποια ἀφιεροῦντο εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν πολεμικῶν λαφύρων. **χαράκωσις** = ὄχυρωσις διὰ προχείρων χαρακωμάτων. **ἔερ** ὥν· ἐνν. ἔργων. **τὸ σῶμα** τὸ ἔσωτοῦ = ἔσωτόν.

§ 45. **ῶν** = τούτων δὲ (πάντων). **συνεπενεγκεῖν**· τοῦ συνεπιφέρω = προσφέρω μαζὶ μὲ δῆλους εἰς τὸν νεκρὸν ἐναρίσματα (ἄνθη, ἀρώματα κλπ.). τὸν μηδὲ **συνεπενεγκεῖν...** **ἀξιώσαντα** = αὐτόν, ὁ ὅποιος δὲν ἔκρινεν ἀξιόν τοῦτον (: δὲν κατεδέχθη) νὰ προσφέρῃ μαζὶ μὲ τοὺς δῆλους ἐναρίσματα εἰς τοὺς νεκρούς. **ἐκφορὰ** = κηδεία. **ζημιῶν**

σαι: τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ εἰκός (ἔστι). ὡς γεγενημένων = μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἔχουν μείνει. τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος = ὃσον ἔξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν. διγδώψ ἔτει = μετὰ ὅκτω ἔτη. προσαγορεύω τινὰ = χαρετίζω τινά.

§ 46. περὶ ᾧν· δηλ. ἀνδρῶν. διέρχομαι = διεξέρχομαι, λέγω. ἀλλότριος = ξένος, ἀσχετος. εύλογία = ἐγκώμιον. ποιῶ τὸν ἔλεγχον σαφῆ κατά τινος = ἀποκαλύπτω περιτράνως τινά. ἐπιτηδεύω = πράττω. καὶ δίκαιον· ἐνν. ἔστι. τῶν κινδύνων· δηλ. τῶν πολεμικῶν. ἀνάλωσαν (συνηθέστερον μετ' αὐξήσεως ἀνήλωσαν)· τοῦ ἀναλόω - ω (ἢ ἀναλίσκω), τὸ ὄποιον ἐπὶ τῆς ζωῆς = θυσιάζω.

§ 47 - 48. ἀπαντῶ τινι = ἔξέρχομαι πρὸς ἀντιμετώπισιν τινος. ἐπὶ τοῖς ὄροις τῆς Βοιωτίας· ποῦ; τὴν χώραν· δηλ. τὴν ἑαυτῶν. προέμενοι· τοῦ προτείματι τί τινι = ὁρένω κάτι εἰς τὴν διάκρισιν τινος. φυλακήν· ἐνν. τῆς χώρας. τὴν θρέψασαν· δηλ.. χώραν. περιορῶ = ; (βλ. § 5). πορθοῦμαι = λαφυραχωγοῦμαι. οἱ φύσει γεννήσαντες = οἱ φυσικοὶ πατέρες. ποιητὸς πατὴρ = θετὸς πατήρ. ἔχω πρός τινα· μετὰ τροπ. ἐπιρ. = διάκειμαι πρὸς τινα. ταῖς εύνοιάις· τοῦ κατά τι = ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην : ἀπὸ ἀπόψεως ἀγάπης. προσηκούσας· ἐνν. αὐτοῖς. διὰ μή φύσει προσήκων τινὶ = ἐκεῖνος, ὅστις δὲν συνδέεται πρὸς τινα διὰ φυσικῆς συγγενείας, διὰ φυσικοῦ δεσμοῦ. χώραι ἐπίκτητοι γενόμεναι ὕστερον = χῶραι ἀποκτηθεῖσαι κατόπιν : χῶραι πρὸς τὰς ὄποιας συνεδέθησαν οἱ ἀνθρωποι ἀργότερον. καταδεέστερον διάκειμαι πρός τινα = τρέφω πρὸς τινα μικροτέρων στοργήν : δὲν ἀγαπῶ τινα ἐπαρκῶς. οὕτω καὶ πρὸς τὰς χώρας... διάκεινται· ἡ ἔννοια : οἱ Ἀθηναῖοι ἐξῆλθον εἰς τὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐχθρῶν διὰ τὴν ἔξης αἰτίαν : Ἐπειδὴ ἡγάπων τὴν Ἀττικὴν ὡς φυσικὴν πατρίδα τῶν περισσότερον ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν, πρὸς τὴν ὄποιαν συνεδέθησαν δι’ ἐπικήτου δεσμοῦ, δηλ. τῆς συμμαχίας, δὲν ἤγειροντο νὰ ἀναμείνουν τοὺς πολεμίους εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς, τὰ ὄποια κατ’ ἀνάγκην θὰ ὑφίσταντο μοιραίας καταστροφάς. τοιαύταις γνώμαις χρησάμενοι = μολονότι τοιούτων ἀντιλήψεων ἐνεφιροῦντο, ὑπὸ τοιούτων ἰδαινικῶν ἐνεπνέοντο. τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν· ἐνν. τοὺς ἀγωνιστὰς τῶν παλαιοτέρων πολέμων. οὐχ δόμοιώς (τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν) τῆς τύχης ἐκοινώνησαν = δὲν ἀπέλαυσαν

τῆς ιδίας πρὸς ἐκείνους εὐτυχίας : δὲν εἶχον τὴν ιδίαν τύχην μὲ ἐκείνους. τῆς ἀρετῆς = τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνδρείας των : τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης διὰ τὴν ἀνδρείαν των. ἀμύνω νπέρ τινος = ἀγωνίζομαι ὑπέρ τινος.

§ 49 - 50. τοῖς τελευτήσασιν· εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας. οὐδ' οἰόν τ' ἔστιν = οὐδ' ἔξεστιν = οὐδὲ ἐπιτρέπεται. διάνοια = ψυχὴ, φρόνημα. πτήσσω φόβον (σύστοιχον ἀντικείμενον) = αἰσθάνομαι φόβον, κάμπτομαι ἐμπρὸς εἰς τὸν φόβον. οἱ ἐπιόντες = οἱ ἐχθροί. καλῶς = ἐντίμως, ἐνδόξως. οὐδέ... εἰς· πρὸς ἔμφασιν ἀντὶ οὐδείς. φεύγοντες· ἐνεστὼς τῆς προσπαθείας. ἐδήλωσε· ἀμεταβάτως = δήλη ἐγένετο = ἐφάνη, κατεδείχθη (ἐνν. ἐκ τοῦδε = ἀπὸ τῷ ἐξῆς γεγονός). τῶν ἀπάντων· ἐνν. Ἐλλήνων. μεταλλάττω τὸν βίον = ἀποθνήσκω. τὰ τῆς 'Ελλάδος· δηλ. πράγματα = ή 'Ελλάς. ιδίᾳ = πρὸς ιδίους (: ιδιοτελεῖς) σκοπούς. στέφανος = τιμή.

§ 51. καὶ δι' ᾧ... ἐπετήδευον· ἐνν. ταῦτα ἔστι = καὶ ή αἰτία, διὰ τὴν ὅποιαν ὡχι ἀδικαιολογήτως ἔδειξαν ἀνδρείαν. εἶναι ή ἐξῆς. εὑρήσετε δέ· ὁ δὲ ἐδῶ = ὅθεν, διὰ τοῦτο. ἀθλητὰς ἀνακειμένους = ὅτι εἶναι ἰδρυμένοι ἀνδριάντες ἀθλητῶν. στρατηγοὺς ἀγαθούς· ὅπως λ. γ. τοῦ Κόνωνος καὶ Τιμοθέου. τοὺς τὸν τύραννον ἀποκτείναντας· τοὺς τυραννοκτόνους Ἀριβδιον καὶ Ἀριστογείτονα. τοιούτους ἀνδρας· ὅποιοι οἱ ἀγαθοὶ στρατηγοὶ καὶ οἱ τυραννοκτόνοι. στεφανίτας ἀγῶνας· στεφανίτης ἀγών· ἐκαλεῖτο ὁ ἀθλητικὸς ἀγών, εἰς τὸν ὅποιον ὃς ἔπαθλον ἐδίδετο στέφανος. Ἡτο δὲ ὁ στέφανος εἰς τὰ 'Ολύμπια ἐκ κοτίνου, δηλ. ἀγριελαῖς, εἰς τὰ Νέμεα ἀπὸ σέλινον, εἰς τὰ 'Ισθμια πολαιότερον μὲν ἐκ σελίνου, κατὰ δὲ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους ἐκ πίτυος καὶ εἰς τὰ Πύθια ἀπὸ δάφνην. εύπετῶς = εὐκόλως. ἔστι· μετ' ἀπαρεμφ. = εἶναι. δυνατόν. πολλαχόθεν γεγονότας = ἐκ πολλῶν πόλεων προεργομένους, ἔλκοντας τὴν καταγωγήν.

§ 52. ἔστιν ἔν τινι = εἶναι εἰς τὸ χέρι κάποιου : ἔχει κάποιος τὸ δικαίωμα. ἀποφηφίζομαι τινος = ἀθωώνω τινά. τὰ δίκαια ποιοῦσι = ἀν (θέλετε νὰ) ἀπονέμετε τὸ δίκαιον. κατεγνωσμένον ἔστι, πρκμ. τοῦ καταγιγνώσκομαι (παθ.) = καταδικάζομαι. δσίως =

σύμφωνα μὲ τὸ θεῖον δίκαιον. ἀν· εἰς τὸ παρανομῆσαι = ὅτι παρανομήσειαν ἔν.

§ 53 - 54. Αὐτόλυκος Ἀρεοπαγίτης. Κατεδικάσθη εἰς θάνατον μὲ τὴν κατηγορίαν, τὴν ὅποιαν διετύπωσε κατ' αὐτοῦ ὁ ἔδιος ὁ Λυκοῦργος, ὅτι μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας μετέφερε τὴν οἰκογένειάν του εἰς ἀσφαλές μέρος. αὐτοῦ· ἐπίρρ. = ἔδιο. αἰτίαν ἔχω = κατηγοροῦμαι. ὑπεκτίθεμαι = μεταφέρω κρυψίως ἔξω (τῆς πόλεως) εἰς ἀσφαλές μέρος. ὅστις = τοῦτον, ὅστις. δεινὸν = ἐπικινδυνον. κίνδυνος = ἄγρων. ἡ κατέγνωσται = ἡ κετεγνωσμένα ἔστι. ἡς ἐρμηνευθῇ = ὅταν αὐτὰ (τὰ ἀδικήματα) ἔχουν καταδικασθῇ. οἱ λαχόντες = οἱ κληρωθέντες, εἰς τοὺς ὅποιους ἔπεσεν ὁ κλῆρος. ἀγνώμων = ἀνόρτος.

§ 59 - 60. ήξει... φερόμενος = θὰ φθάσῃ δὲ ἵσως (ὁ Λεωκρ.) ἐν τῇ φορᾷ τοῦ λόγου του εἰς ἐκείνην τὴν δικαιολογίαν. νεώριον = νεώσταχθμος. κύριος· ἐνν. ἥν = εἶχεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του. οὔτε γάρ νεωρίων... οὔτε στρατοπέδων κλπ. πρβλ. τὰ περὶ εἰσαγγελίας λεγόμενα ἐν § 1 - 2. δλως = ἐν γένει. τῶν τῆς πόλεως· ἐνν. πραγμάτων = τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τῆς πόλεως. ἔκδοτον ποιῶ τὴν πόλιν = ἔκδιδωμι τὴν πόλιν = προδίδω τὴν πόλιν. οἱ μέν· δηλ. κύριοι τῶν νεωρίων, στρατοπέδων κλπ. τὰ πάτρια νόμιμα = αἱ πατροπαράδοτοι συνήθειαι. ἀποστερῶν· διότι δὲν ἔξετάλει τὰς δημοσίας θυσίας, εἰς τὰς ὄποιας ὑπερχρεοῦτο πᾶς Ἀθηναῖος πόλιτης (πρβλ. § 1 - 2). Δὲν προσέφερεν ἐπίσης τὰς νενομισμένας τιμὰς εἰς τοὺς νεκρούς (χορός, ἐναγήσματα κλπ.), τὰς ὄποιας κατὰ παράδοσιν ἀπένεμον εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι. Νῦν ἔκεινων· δηλ.. τῶν κυρίων τῶν νεωρίων κλπ. προδοθεῖσαν = εἱ προυδόθη. ἔξελιπεν· ἐνν. αὐτήν, τὴν πόλιν. ἀοίκητος = ἀκατοίκητος. κακῶς πράττω = δυστυχῶ. μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἰκός ἔστιν = εἰκός ἔστι τυχεῖν (τὰς πόλεις) μεταβολῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον. εἰκός ἔστιν = εἶναι πιθανόν, ὑπάρχει ἐλπίς. ἀνάστατον· δηλ. πόλιν τινά. ἀνάστατος γίγνομαι = καταστρέφομαι, ἐρημοῦμαι. στερηθῆναι· τὸ ἀπαρ. ἐκ τοῦ εἰκός ἔστιν = εἶναι φυσικόν, ἐπόμενον. ἐλπίς· ἐνν. ἔστιν. μεταπεσεῖν = μεταβολῆς τυχεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον. συναναιρεῖται = σὺν τῷ βίῳ ἀναιρεῖται = μαζὶ μὲ τὴν

ζωήν του ἔξαφανίζονται, κάμνουν πτερά. πέρας ἔχειν τὴν ἀτυχίαν = νὰ εἶναι τελειωτική (: νὰ μὴ ἐπιδέχεται μεταβολὴν) ἡ ἀτυχία των.

§ 61 - 62. τεκμήριον δὲ μέγιστον ἐνν. τόδε ἐστίν. ὑπὸ τῶν τυράννων δηλ. τοῦ Πεισιστράτου καὶ τῶν μέσην του (560 - 510 π. Χ.). ἀμφοτέρων δηλ. τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀφ' ἐνός, τῶν τριάκοντα καὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Λακεδαιμονίων ἀφ' ἑτέρου. ἡ λευθερώθημεν καὶ... ἡξιώθημεν προστάται γενέσθαι· ἐκ μὲν τῶν πρώτων ὑπὸ τῶν τυραννοκτόνων, ἐκ δὲ τῶν δευτέρων ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τοῦ Κόνωνος. ἀλλ' οὐχ ὅσαι = ἀλλ' οὐ ταῦτα ἔπραξαν, ὅσαι. τοῦτο μέν... τοῦτο δὲ = οὕτω λ. χ., ἔτσι ἐπίσης. εἰ καὶ παλαιότερον εἴπειν ἐστι = ἀν καὶ εἶναι διλγον παλαιόν, διὰ νὰ τὸ ἀναφέρῃ κανεῖς. τὴν Τροίαν τίς οὐκ ἀκήκοεν, δτι πρόληψις = τίς οὐκ ἀκήκοεν, δτι ἡ Τροία. ἐπάρχω τινὸς = ἔχω ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν μου κάποιον. τὸν αἰῶνα = εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα. συνοικισθεῖσαν· ἡ μτγ. ἐκ τοῦ ἀκήκοεν. Μεσσήνην πεντακοσίοις ἔτεσιν... συνοικισθεῖσαν· ἡ Μεσ. συνφρίσθη ἀπὸ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὸ 369 π. Χ. Ἐπομένως πόσα ἔτη ἡκοιτιώς εἶχον περάσει ἀπὸ τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου, περὶ τοῦ ἵποιου πρόκειται ἐδῶ ;

§ 75 - 77. νομίζω ἐδῶ = νομοθετῶ. περὶ τούτων δηλαδὴ σχετικῶς πρὸς τὰς ὑπογρεώσεις τῶν πολυτῶν καὶ τὴν ἔμμναν τῆς πατρίδος. ἔχω τῇ διαινοίᾳ = σκέπτομαι. θεωρῶ = ἀναλογίζομαι. ἀξιον γάρ... τὸ πλῆρες = ἀξιον γάρ ἐστι, καίπερ πρὸς εἰδότας λέγοντα, ὅμως διελθεῖν (= νὰ διηγηθῷ λεπτομερῶς). ἔθος = ἔθιμον, ἄγραφος νόμος. κατασκευάζω τι = κανονίζω κάτι. ταῦτα· δηλ. τὰ ὄποια ἀνωτέρω ἔξερφασε διὰ τοῦ περὶ τούτων οἵτινες δηλ. νόμοις καὶ ἔθεσι. σεμνὸς = σεβαστός. ληξιαρχικὸν γραμματεῖον = εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ νέοι, ὅταν εἰσήρχοντο εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν (18ον ἔτος) ἐνεγράφοντο ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου εἰς κατάλογον, ὁ ὄποιος ἐκαλεῖτο ληξιαρχικὸν γραμματεῖον, φυλασσόμενον ὑπὸ τοῦ οἰκείου δημάρχου. Μόνον ἀπὸ τῆς ἐπισήμου ταύτης πράξεως καὶ ἔτης ἡδύναντο οἱ νέοι νὰ τύχουν τῆς πατρικῆς κληρονομίας (ἄρχειν τῆς ληξεως). εύθύνς· δηλ. μόλις ἀπέφυγε τὸν δρκον. ἀνθ' ἀν = διὰ τὰς ὄποιας παραβάσεις (δηλ. τὴν ἐπιορκίαν ἡ τὴν σκόπιμον ἀποφυγήν τοῦ δρκου). παραστάτης = ὁ παραπλεύρως ιστάμενος : ὁ σύντροφος μάχης. ὅτῳ = ὅτινι = μὲ

ὅποιον. στοιχῶ (στοῖχος): ἐδῶ = βαδίζω ή ἵσταμαι εἰς τάξιν μάχης: τάσσομαι εἰς τὴν γραμμήν. ἀμύνω = ἀμεταβάτως = ἀμύνομαι. ὅσια καὶ ιερὰ = τὰ κατὰ θείαν καὶ ἀνθρωπίνην διάταξιν καθωρισμένα. ἀρείων = ἐν γρήσει ὡς συγκρ. τοῦ ἀγαθὸς = ἴσχυρότερος. εὐηκοῶ = ὑπακούω προθύμως. οἱ ἀεὶ κρίνοντες = οἱ ἐκάστοτε δικάζοντες. ἴδρυμένοι θεσμοὶ = οἱ κείμενοι νόμοι. ὁμοφρόνως = ἀπὸ κοινοῦ. ἀναιρῶ = ἀνατρέπω. Ἰστωρ (οἶδα) = μάρτυς. Ἰστορεῖς = ἐνν. ἔστων. "Αγλαυρος" θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, ή ὅποια ἔθυσίασεν ἐκουσίας κατὰ χρησμὸν πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως τὴν θυγατέρα της Ἀλκίπιπην καὶ ἥξιώθη θείων τιμῶν. Ἐνυάλιος = ἐπίθετον τοῦ "Αρεως. Θαλλώ" μία ἐκ τῶν δύο Ωρῶν, τὰς ὅποιας ἐλάττευσον οἱ "Αθηναῖοι. Η ἄλλη ὀνομάζετο Καρπώ." Εθεωροῦντο θεράπαιναι τοῦ Διός, ἀνοίγουσαι καὶ κλείουσαι τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ. "Οπως εἶναι φανερόν, αἱ Ωραι ἀντιπροσωπεύουσαν τὴν φύσιν τάξιν καὶ διὰ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν ἐπιφέρουσαν τὴν αὔξησιν (Θαλλώ, ἄνοιξις) καὶ τὴν καρποφορίαν τῶν φυτῶν (Καρπώ, θέρος). Αὔξω, Ἡγεμόνη" αἱ δύο χάριτες αἱ ὅποιαι ἐλατρεύοντο εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐλέγοντο κόραι τοῦ Διὸς καὶ τῆς "Ηρας καὶ ἡσαν σύμβολα τῆς ἀνθρώπεως καὶ τῆς καρποφορίας, ὅπως αἱ Ωραι. Η ἐπίκλησις πρὸς αὐτὰς φέρεται μόνον εἰς τὸν ὄρκον τῶν Εφήβων.

§ 78. ὅσιος = εὐσεβής, γεμᾶτος ἀπὸ εὐλάβειαν. τὸ τούτου μέρος = ὅσιον ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν. ἐκλείπω = ἐγκαταλείπω.

§ 79. καὶ μὴν = πρὸς τούτοις. συνέχω = σφέζω. τρία = δηλ. μόρια, στοιχεῖα. ἡ πολιτεία συνέστηκε = ἔχει συγκροτηθῆ ἡ πολιτεία. ταύτην· καθ' ἔξιν πρὸς τὸ κατηγ. πίστιν ἀντὶ τοῦτον (τὸν ὄρκον). οὕτω καὶ κατωτέρω ταύτην πίστιν ἔδοσαν αὐτοῖς. πίστις = ἐγγύησις. ταύτην πίστιν δίδωσιν. πλὴν τῶν ἰδιωτῶν, οἱ ὅποιοι ὥρκιζοντο τὸν ἐν § 77 ὄρκον, καὶ οἱ ἔργοντες καὶ οἱ δικασταὶ ὅμνυον, ὅτι θὰ ἐκπληροῦν πιστῶς τὰ καθήκοντά των. ἀπολύομαι = ἀπαλλάσσομαι, γλιτώω. ἐπιορκήσας = εἰ ἐπιορκήσειε· τούτου ἀπόδοσις: οὔτ' ἀν λάθοι οὔτ' ἀν ἐκφύγοι. εἰ μὴ αὐτός = δηλ.. δίκην δώσει = θὰ τιμωρηθῇ.

§ 80 - 81. ἔδοσαν αὐτοῖς = ἔδωκαν ἀναμεταξύ των: ὥρκισθησαν. παρ' αὐτῶν = ἀπὸ ἰδικήν των ἔμπνευσιν. τὸν παρ' ὑμῖν· δηλ.

τὸν ὅρκον τῶν ἐφήβων (§ 77). ἀτεχνῶς (ἐκ τοῦ ἀτεχνῆς = ἀνεπιτή-
δευτος, ἀπλοῦς) = ἀκριβῶς, σαφῶς. περὶ πλείονος ποιοῦμαι τι· βλ.
§ § 14 - 15. τοὺς τελευτήσαντας = οἱ ἀν τελευτήσωσι. κρατῶ
τινα = νικῶ τινα. ἀνάστατον ποιῶ = ἐργμάνω. προαιροῦμαι τὰ
τοῦ βαρβάρου = προτιμῶ τοὺς βαρβάρους : πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τῶν
βαρβάρων. δεκατεύω τινὰ = ὑποχρεώνω τινὰ νὰ πληρώνῃ τὸ δέκα-
τον τῶν προσδόων του. καταβάλλω = κρημνίζω, μεταβάλλω εἰς συ-
τρίμυκτα. ὑπόμνημα = ἐνθύμιον. ἐν τούτῳ· δηλ. τῷ ὅρκῳ.

§ 82. γίγνομαι ἀγαθὸς πρὸς τὸν κίνδυνον = ἀντιμετωπίζω μὲ
γενναιότητα τοὺς κινδύνους. εὐδοκιμῶ = διακρίνομαι. ὅ· ἀναφέρεται
εἰς τὰ ἐπόμενα = τοῦτο δέ, τὸ ἔξῆς. ὥστε μὴ = διὰ νὰ μή. ἀδοξῶ·
ἀμεταβ. = γάνω τὴν φήμην μου. περιορῶ (μετὰ μτλ.) = : (βλ. § 5).
εὔκλεια = δόξα. οὐκ ἔστιν (μετ' ἀπαρμφ.) = δὲν δύνασθε νά...
οὐδὲν τούτων· δηλ. τῶν ἀδικημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν
ἀσφάλειαν τῆς πατρίδος.

§ 83. διελθεῖν = διηγήσασθαι. περὶ τούτων· δηλ. τῶν ἀδι-
κημάτων τοῦ Λεωκρ. διενηγόχασιν· τοῦ διαφέρω τινὸς = ἀναθει-
κνύομαι ἀνώτερός τινος.

§ 84 - 85. ἔξανίστημί τινα = ἐκδιώκω τινά. ἀναιρῶ· ἐπὶ μαν-
τέον = δίδω χρησμόν. Δελφὸς = ὁ κάτοικος τῶν Δελφῶν. χρηστή-
ριον = χρησμός. δι’ ἀπορρήτων = μαστικῶς. ἔκδοτον τὴν θρεψα-
μένην (ἐνν. γῆν) παραδίδωμι = παραδίδω τὴν θρέψασάν με γάρων
(: τὴν πατρίδα μου) εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν. διακρτερῶ =
ὑπομένω μὲ καρτερίαν. εἰς τὴν πατρίδα· ὁ προσδιορισμὸς νὰ συναρθῇ
πρὸς τὴν μετοχὴν κατακλεισθέντες.

§ 86 - 87. ἐτέραν μεταλλάξαι τὴν χώραν = νὰ ἀνταλλάξουν
μὲ ἄλλην τὴν χώραν των : νὰ μεταβοῦν εἰς ἄλλην χώραν. γοῦν = τού-
λαχιστον. πτωχικὴ στολὴ = ἐνδυμασία ἐπαίτου. ὅπως ἀν ἀπατήσῃ
διὰ νὰ ἀπατήσῃ, ἀν ἡμιπορέσῃ (αὐτὴν τὴν σημασίαν ἔχει ὁ ἀν συναπτό-
μενος μὲ τὸ δπως). ὑποδύομαι κατὰ τὰς πύλας = ἐξέρχομαι κρυ-
φίως (= ὑπὸ) διὰ τῶν πυλῶν. ἀποκτεῖναι... προσπεσόντα· ἡ πλο-
κὴ = (φασὶν) ἀποκτεῖναι (Κόδρον ὑποκείμ.) προσπεσόντα (αὐτῷ,
τῷ ἐτέρῳ). προσπίπτω τινὶ (ἡ πρός τινα) = ὁμῷ κατά τινος. πε-

ριλείπομαι = υπολείπομαι, ἐπιζῶ. **σπῶ** (-άω) τὸ ξίφος = σύρω τὸ ξίφος ἀπὸ τὴν θήκην. **ἀποκτεῖναι** = ἐκ τοῦ φασί. **Πρυτανείω** τὸ Πρυτανεῖον ἡτο δημόσιον κατάστημα κείμενον ὑπὸ τὰς βυρείους κλιτῆς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τῆς ἀγορᾶς. Ἡτο ὁ τόπος εἰς τὸν ὄποιον συνήρχοντο οἱ πρυτάνεις, διεσκέπτοντο καὶ ἐσιτοῦντο. Εἰς αὐτὸν ἐπίσης ἐφιλοξενοῦντο οἱ ξένοι τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο οἱ ἔξοχοι τῶν πολιτῶν, ὅσοι ήξειδθησαν αὐτῆς τῆς τιμῆς δι’ ἴδιας τῶν ἢ τῶν προγόνων των εὐεργεσίας πρὸς τὴν πόλιν. Ἡ εἰς τὸ Πρυτανεῖον σίτησις ἡτο μεγίστη τιμή, ἐδίδετο δὲ ἡ ἐπὶ ὀρισμένον γρόνον ἢ εἰς τὸ διηγεκές (ἀ εἰ σι τοι). Ἀπὸ τῶν γρόνων τοῦ Κλεισθένους (508 π. Χ.) αἱ συσκέψεις καὶ ἡ σίτησις τῶν πρυτάνεων ἐγίνοντο εἰς τὴν Θόλον, θολωτὸν δηλ. οἰκοδόμημα παρὰ τὴν ἀγοράν. Σημειωτέον ὅτι Πρυτανεῖον εἶχε πᾶσα ἐληηνικὴ πόλις, ἔθεωρεῖτο δὲ τοῦτο ὡς τὸ συμβολικὸν κέντρον τῆς ἀνεξαρτησίας της.

§ 88 - 89. ἀντικαταλλάττομαι τι ἀντί τινος = διδω κάτι εἰς ἀντάλλαγμα ἄλλου τινός. **τοιγαροῦν** = διὰ τοῦτο λοιπόν. **μονώτατος** (ὑπερθ. τοῦ μόνος) = ἐντελῆς, ἀποκλειστικῶς μόνος. **ἐπώνυμοι τῆς χώρας εἰσι** = ἔχουν δώσει τὸ ὄνομά των εἰς τὴν χώραν. Ἐννοεῖ τοὺς 10 ἐπωνύμους ἥρωας τῆς Ἀττικῆς (ἵδε σημειώσεις § § 1 - 2), ἀπὸ τῶν ὄποιων ἔλαβον τὰ ὄνόματα αἱ φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων (Κεκροπίς, Ἐρεγθής, Αἴγατης, Λεοντίς (ὁρθότερον Λεωντίς), Ἀκαμαντίς, Ἀντιοχίς, Ἄπποθοωντίς, Οἰνητίς, Αἰαντίς καὶ Πανδιονίς). Εἰς τοὺς ἥρωας τούτους ὁ Λυκ. συγκαταλέγει καὶ τὸν Κόδρον διὰ τὴν αὐτοθυσίαν του. **ὑπὲρ** ἥστε δηλ. χώρας. **σπουδάζω** = ἐνδιαφέρομαι. **ἐκληρονόμουν** διότι ὡς φέρουσα τὰ ὄνόματά των ἔθεωρεῖτο αἰληρονομία των. **τὴν αὐτήν** δηλ.. γῆν.

§ 90 - 92. ὡς οὐκ ἀν ποτε κλπ. ἐπεξήγησις τοῦ δ. **ὑπομένω** τὸν ἀγῶνα = ἔχω τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθῶ εἰς δίκην. **σύνοιδα** ἔμαυτῷ διαπεπραγμένω = συναισθάνομαι (: ἔχω τὴν ἀντίληψιν) ὅτι ἔχω πράξει. **ώσπερ οὖ** εἰς τὸ χρωμένους (αἰτ. ἀπόλυτος ἀντὶ τῆς κακονικωτέρας γενικῆς). **πρᾶγμα** = γεγονός. **ἐστὶ σημεῖον** δηλ. τοῦτο (τὸ τεκμήριον). **πρᾶγμα** ἐδῶ = ἡ προκειμένη ὑπόθεσις. **ἐπ'** αὐτὴν τὴν τιμωρίαν = διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὴν τὴν τιμωρίαν. **ἔτερωθι** ἐπίρρ. = εἰς ἄλλο μέρος. **ἀτυχῶ** = μοῦ συμβάλει ἀτύχημα. **ὑπέχω** τιμωρίαν **τινὸς** = ὑφίσταμαι τιμωρίαν διὰ κάτι. **οὐδὲν** πρότερον ποιοῦσι =

δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο πρῶτα πρῶτα. παράγω = παραπλανῶ, σκοτίζω· οἱ θεοὶ οὐδέν... παράγουσι = τὸ πρῶτον πρᾶγμα, ποὺ κάνουν οἱ θεοὶ εἰς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους, εἶναι νὰ σκοτίζουν τὸ λογικόν των.

§ 93. Καλλίστρατον: οὗτος ἦτο Ἀθηναῖος φήτωρ καὶ πολιτικός. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας (326 π. Χ.) κατηγορήθη, ὅτι ὑπέβαλε προτάσεις ἐπιζημίους εἰς τὴν πολιτείαν καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ἐγκατέλειψε τὰς Ἀθήνας. Ἀργότερον ἐνοστάλγησε τὴν πατρίδα καὶ, ἀφοῦ ἐξήτησε προηγουμένως τὴν συμβουλὴν τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ἐπανῆλθε. καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον = καταδικάζω κάποιον εἰς θάνατον. τυγχάνω τῶν νόμων (ἢ τῶν νομίμων) = εὑρίσκω τὸ δίκιο μου. τεύξεται...· ὁ χρησμὸς ἦτο διφορούμενος; εἰς αὐτὸν ὁ Καλλ. ἔδωκε τὴν συμφέρουσαν ἐξήγησιν, ὅτι θὰ ἐπανακτήσῃ τὰ πολιτικά του δικαιώματα καὶ τὴν θέσιν του εἰς τὴν πολιτείαν, ἐνῷ ὁ χρησμὸς ὑπενόει ὅτι θὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν φυγάδα ἡ νόμιμας τιμωρία. βωμὸν τῶν δώδεκα θεῶν· ἦτο ἰδρυμένος εἰς τὴν ἀγοράν τῶν Ἀθηνῶν. παύτὰ σημαίνω = δίδω ὄμοιονς (: μὲ τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα) χρησμούς.

§ 94. ἐπισκοπῶ = ἐπιβλέπω. ἀγαθὰ πάσχω = εὐεργετοῦμαι, δέχομαι εὐεργεσίας. μὴ ὅτι (μὴ εἴπω ὅτι) ἀμαρτεῖν... ἀλλ᾽ ὅτι... ἀσέβημά ἔστι = ὅχι μόνον τὸ νὰ ἀμαρτήσωμεν (εἰς τοὺς γονεῖς), ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴ καταναλώσωμεν (: ἀφιερώσωμεν) τὴν ζωὴν μας εὐεργετοῦντες αὐτοὺς εἶναι μεγίστη ἀσέβεια.

§ 95 - 96. γοῦν = τούλαχιστον, παραδείγματος χάριν. μυθωδέστερον = κάπως μυθῶδες. ρύακα γενέσθαι = ὅτι ἐξεχύθη ρύαξ (λάβα). καὶ δὴ καὶ = καὶ μάλιστα. πόλιν τινά· τὴν Κατάνην. νεωτέρων — πρεσβύτερον ἄνευ συγκριτικῆς ἐννοίας. ὄντα... δυνάμενον... ἐγκαταλαμβάνομεν· ἐκ τοῦ δρῶντα. ἐγκαταλαμβάνομαι = καταλαμβάνομαι εἰς ἓν τόπον, προφθάνομαι. δθεν δὴ καὶ ἀξιον... θεωρῆσαι τὸ θεῖον = ἐκ τούτου δὲ κυρίως ἀξιεῖται νὰ κρίνῃ κανεὶς τοὺς θεούς. εύμενῶς ἔχω = πιάκειμαι εύμενῶς, μὲ συμπάθειαν. προσαγορεύεσθαι· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ λέγεται· ἀπαντας· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ ἀπολέσθαι.

§ 97. δύμογνωμόνως = δύμοφώνως. τῶν νομίμων = τῶν συνήθων τιμῶν (βλ. § 59).

§ 102 - 103. τῶν ὄμηρος = ἀπόσπασμά τι. Παναθηναϊών· κατὰ τὰ μεγάλα Η. ἀπηγγέλλοντο ὑπὸ τῶν ραψῳδῶν τὰ δύμηρικὰ ἔπη. ράψῳδῶς = εἴμαι ραψῳδός, ἀπαγγέλλω τὰ ποιήματα ἄλλου, μάλιστα δὲ τοῦ Ὀμήρου· τὸ παθητικόν ἐπὶ ποιημάτων = ἀπαγγέλλομαι ὑπὸ ραψῳδῶν. ἐπίδειξιν ποιοῦμαι = δεικνύω. μιμοῦμαι = τι = περιγράψω λεπτομερῶς κάτι. μετὰ λόγου καὶ ἀποδείξεως = διὰ λόγου στηριζομένου εἰς παραδείγματα. συμπείθω = καταπείθω. ἀλλά· μετὰ προσταχτ. εἶναι παρακελευσματικός = ἐμπρός. διαμπερές = πέρα πέρα, ἀδιακόπως. κεν = ἀν. βλήμενος· μηχ. μέσου ἀρ. μὲ παθητ. σημασίαν τοῦ βάλλω. τυπεῖς· μηχ. παθ. ἀρ. β' τοῦ τύπτω. βλήμενος ἡὲ τυπεῖς = κυπηθεὶς ἀπὸ μακράν ἢ ἐκ τοῦ πλησίου. πότμος = ἡ μοῖρα, τὸ πεπρωμένον. ἐπίσπη· ἀρ. β' (ἐπέσπον) τοῦ ἐφέπω = ἀκολουθῶ, εὑρίσκω. οἱ = αὐτῷ. ἀεικῆς = ἀπρεπῆς, ἀνάρμοστος. τεθνάμεν = τεθνάναι. ἀλοχος = σύζυγος. σόη· ἐν. ἐστί· σόη (τὸ ἀρσεν. σόδος) = σώα. κλῆρος = περιουσία. ἀκήρατος = ἀθικτός, ἀβλαβής. εἴ κεν = εἴθε μόνον, ἀρκεῖ μόνον. οἰχομαι = φεύγω, ἀναγγιαῖ. φίλην ἔς γαῖαν = εἰς τὴν πατρίδα τῶν.

§ 104. οὔτως ἔσχον πρὸς ἀρετὴν = τόσην γενναιότητα ἐπέδειξαν. στόλος = στρατός. κρατῶ τινα = νικῶ τινα. ἀδεια = ἀσφάλεια. ἀλλ' ἐπὶ τῷ πράττειν = ἀλλὰ (μέγα φρονοῦντες) ἐπὶ τῷ πράττειν ἀξια ταύτης (δηλ. τῆς δόξης). ἐπιτηδεύω = ἀσκῶ.

§ 109. περιγίγνομαι τινος = εἴμαι ἀνώτερός τινος. οὐχ δύμοίως : ἔχρησαντο ταῖς τύχαις = δὲν ηύνοιήθησαν ἀπὸ τὴν τύχην δύμοίως : δὲν ἐστάθησαν ἔξ ίσου τυχηροί. ἥριον (τὸ) = τάφος. πρὸς τοὺς "Ελληνας = διὰ τοὺς "Ελληνας. νόμιμα = νόμοι. προμαχῶ τινος = μάχομαι ὑπέρ τινος. Μαραθῶνι· δοτ. τοπική. χρυσοφόρος = ὁ φορῶν χρυσᾶ κοσμήματα, ὁ χρυσοφορτωμένος. ἐστόρεσαν· ἀρ. τοῦ στόρνυμι ἡ στρώνυνμι = στρώνω, σωριάζω.

§ 110. ἐξ ἀπαντος τοῦ αἰῶνος = καθ' ὅλον τὸν διαρρέουσαντα χρόνον. ἀποστερήσετε· ἐφ' ὅσον δὲν θὰ τιμᾶται πλέον ἡ ἀρετὴ αὐτῶν. ἐκεῖνα = τὰ ἐκείνων ἔργα. παρὰ τοῖς παλαιοῖς εὐδοκιμῶ = τιμῶμαι

ἀπὸ τοὺς παλαιούς. κέκριμαι = θεωροῦμαι. κάλλιστον = ὠραιότατον παράσημον.

§ 120. λαβέ· ἐνν. καὶ ἀνάγνωθι· εἰς τοῦτο τὸ αὐτοῖς, δηλαδὴ εἰς τοὺς δικάζοντας. μεθίσταμαι = αὐτομολῶ, δραπετεύω. **Δεκέλειαν·** ἐπὶ τοῦ Πελοπονησιακοῦ πολέμου, ὅτε οἱ Σπαρτιάται κατέλαβον τὴν Δεκέλειαν (413 π. Χ.), διλγαρχικὸν Αθηναῖοι κατέψυγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ πλῆθος δούλων. **ἄκολουθος** = σύμφωνος.

§ 121. καταγιγνώσκω· μὲν ἀντικέιμ. μόνον κατὰ γενικὴν δηλοῦσαν πρόσωπον = θεωρῶ τινα ἔξιν κατηγορίας (: καταδίκης). **ἀπαγαγεῖν·** δηλ. αὐτόν. **ἀπάγω** ὡς δικαστικὸς ὄρος = συλλαμβάνω καὶ ὁδηγῶ ἐνόπιον ἄρχοντων κατηγορούμενον. **θεσμοθέται·** οἱ ἔξι νεώτεροι ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων οὗτοι ἐκτὸς τῶν ἀλλων ἔργων των ἐδίκαζον ὑποθέσεις μὴ ὑπαγομένας εἰς ἴδιον δικαστήριον. **παραλαβόντας·** ἐνν. αὐτόν. **ὁ** ἐπὶ τοῦ ὄργυματος = ὁ ἐπιστάτης τοῦ ὄργυματος (τοῦ βαρύθρου), δηλ. ὁ δήμιος. Οὗτος ἔργον εἶχε νὰ καταρημάνῃ ἐντὸς χάσματος βαθύος καὶ σκοτεινοῦ τοὺς καταδίκους. **ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ·** δηλ. ἐντὸς τῆς Αἰτικῆς, διότι ἡ Δεκέλεια ἦτο δῆμος αὐτῆς.

§ 122. τοίνυν = δέ· τελευτήσαντος· δηλ. τοῦ Λυκίδου. Οὗτος ἦτο μέλος τῆς βουλῆς τῶν 500 καὶ συνέστησεν εἰς τοὺς προσφυγόντας εἰς τὴν Σαλαμῖνα Αθηναῖους νὰ δεχθοῦν τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου περὶ συμφιλιώσεως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περαιτέρω καταστροφῆς τῆς πόλεως. **'Αλλ'** οἱ Αθηναῖοι ἔξιοργισθέντες διὰ τὴν βέβηλον σκέψιν τοῦ Λυκίδου ἐφόνευσαν αὐτὸν δὰ λίθων ἐντὸς τοῦ βουλευτηρίου. **ἔγχειρέω - ω** = ἀποπειρῶμαι.. **περιελομένη·** τοῦ ρ. **περιαιροῦμαι** = ἀφαιρῶ. **τοὺς στεφάνους·** κατὰ τὴν ἀσκησιν τῶν καθηκόντων των οἱ βουλευταὶ ἐφόρουν στέφανον ἐκ μύρτου· ἐπειδὴ ὅμως οἱ λιθοβολήσαντες τὸν Λυκ. ἐνήργουν ἐκτὸς τῶν καθηκόντων των, ἀπέβαλον τοὺς στεφάνους.

§ 123. πάτριον = σύμφωνον πρὸς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων, τῶν προγόνων. **διπότε** = ἀφοῦ. **ἀνάστατον οὖσαν** = ὅτε ἦτο ἔρημος (λόγω τῆς φυγῆς τῶν κατοίκων εἰς Σαλαμῖνα). **οἰκουμένην·** ἐνν. **πόλιν.** **ἄρα·** ἐνν. **οὐ προσήκει.** **ὑπερβάλλομαί τινα** = ὑπερβάλλω, ξεπερνῶ κάποιον.

§ 127. τῆς προνοίας ταύτης· δηλ. τῶν προγόνων. τῶν ἔργων· δηλ. τοῦ Λεωκρ. = τῶν ἀδικημάτων (τοῦ Λ.). τῇ ψήφῳ = κατὰ τὴν ὥραν τῆς ψηφοφορίας. παρακελεύεσθε ὑμῖν αὐτοῖς = παρακινεῖτε ἀλλήλους, συμβουλεύετε ὡς εἰς τὸν ἄλλον. ὅπως... ἔξιτε (μέλ. τοῦ ἔξερχομαι) = πῶς θὰ ἔξελθετε. ἀκόλουθα = συνεπή, σύμφωνα πρὸς τὰς ἀντιλήψεις ἐκείνων. ὑπόμνημα = γραπτὴ ὑπόμνησις. διόμυνμι = ὁρκίζομαι ἐπισήμως. Δημοφάντου· οὗτος μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν Ἀθήναις προσωρινῆς ἀρχῆς τῶν 400 καὶ τὴν καταδίκην εἰς θάνατον τοῦ ρήτορος Ἀντιφῶντος (411 π. Χ.) εἰσήγαγε ψήφισμα, κατὰ τὸ ὄποιον ἐτιμωροῦντο διὰ θανάτου, ὅπως οἱ προδόται, οἱ δεσχόμενοι ἀξιώματα τῆς πολιτείας παρὰ μὴ νομίμων ἀρχόντων. ούσια = περιουσία. τῶν δρκων καὶ τῆς πίστεως = τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως. ὅμηρον = ὡς ἐγγύησιν. κοινῆς εὐδαιμονίας· δηλ. τῆς ἐλευθερίας. ταύτης δέ· δηλ. τῆς πίστεως· ὁ δὲ ἀνακεφαλαιωτικὸς = αὐτῆς λέγω.

§ 128. τοίνυν = δέ. οὕτως ἔχω = τοιαύτην στάσιν τηρῶ. ἀχθομαί τινι = θυμώνω, δυσφορῶ ἐναντίον κάποιου. τίθεμαι τὴν ψῆφον = δίδω τὴν ψῆφόν μου. λαμβάνω = ἀντιλαμβάνομαι, ἐννοῶ. φθάνω καταφυγῶν = προφθάνω νὰ καταφύγω. ἀποικοδομῶ τι = φράσσω κάτι μὲ τοῖχον. ἀποσκευάζω τι = ἀφαιρῶ τι. ἐπίσημος = φανερός.

§ 129. τῶν ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὴν Λακεδαίμονα. διαρρήδην = ρητῶς, εἰς αὐτὸ τοῦτο τὴν τιμωρίαν τάξαντες, εἰς ὁ μάλιστα φρούριοι τυγχάνουσι = ὁρίσαντες τὴν τιμωρίαν (αὐτήν), ἡ ὁποία κατατείνει εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς (δηλ. τὸν θάνατον), εἰς τὸ ὄποιον ἀποβλέποντες κυρίως (όσοι δὲν θέλουν νὰ κινδυνεύσουν ὑπὲρ πατρίδος) συμβαίνει νὰ φοβοῦνται. ὑπεύθυνον... μετ' αἰσχύνης = ὑποκειμένην εἰς κίνδυνον παρακολουθούμενον ὑπὸ αἰσχύνης (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πολεμικὸν κίνδυνον, τὸν ὄποιον παρακολουθεῖ ἡ δόξα). φέρε· ἐνν. καὶ ἀνάγνωθι.

§ 130. ἀναγκάσει· ἐνν. πάντα. θανάτω ζημιοῦμαι = τιμωροῦμαι μὲ θάνατον. ὑπομένω = ἀντιμετωπίζω μὲ θάρρος. φιλοψυχῶ = ἀγαπῶ τὴν ζωήν μου ἀπὸ δειλίαν: εἴμαι δειλός. εἰδὼς ὑποκειμένην αὐτῷ... ταύτην τὴν τιμωρίαν = γνωρίζων ὅτι τὸν περιμένει αὐτὸς ὁ θάνατος (= ταύτην) ὡς τιμωρία.

§ 131 - 132. τῶν φευγόντων· β' ὅρος τῆς συγχρίσεως. ὅσον = καθόσον. ἡ κοινῇ . . . συναντυχοῦντες = ἡ διότι θέλουν νὰ δοκιμάσουν ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς ἄλλους συμπολίτας των τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἡττης. ποριζόμενος = προσπαθῶν νὰ ἔξασφαλίσῃ. ίδιᾳ = διὰ τὸν ἑαυτόν του, προσωπικῶς. τὰ τῆς φύσεως οἰκεῖα καὶ ἀναγκαῖα = οἱ φυσικοὶ δεσμοὶ πρὸς τὸν οἶκον καὶ τοὺς συγγενεῖς. διείληπται· τοῦ διαλαμβάνομαι = θεωροῦμαι. πέφυκα πρὸς τάχος = εἴμαι προικισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ταχύτητα (: νὰ φεύγω μακράν). νεοττιὰ = νεοσσιά, ἡ φωλεά. τῶν ποιητῶν τινες· οἱ παρατιθέμενοι στίχοι εἶναι ἀγνώστου ποιητοῦ. δόμος = οἶκος, φωλεά. ἥξινωσεν· γνωμικὸς ἀρό. = ἀξιοῖ = κρίνει ἔξιον ἑαυτοῦ, ἐπιτρέπει. ἐντεκείν· τοῦ ἐντίκτω = γεννῶ μέσα· ὑποκείμενον τοῦ ἐντεκείν εἶναι τὸ ἀλληγ (ἐνν. ὅρνιν). ὑπερβάλλω (ἀμτβ.) δειλίᾳ = δεικνύομαι ἀσύγκριτος κατὰ τὴν δειλίαν : δεικνύω ὑπερβολικὴν δειλίαν.

§ 133. ἀνδροφόνος = ἀνθρωποκτόνος, φονεύς. ἐλαύνω = ἀπελαύνω, ἐκδιώκω. φεύγω φόνου = κατηγοροῦμαι διὰ φόνου. μεθίσταμαι εἰς ἄλλην πόλιν = μεταβαίνω εἰς ἄλλην πόλιν. Εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ φονεῖς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης εἶχον δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πόλιν ἐκουσίως, προτοῦ ἐκδοθῇ ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου. ὑποδέχομαι = δέχομαι εἰς τὴν οἰκίαν μου (ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν) : φιλοξενῶ. ταχύ γε· μὲ εἰρωνείαν = γρήγορα βέβαια ! ίδιᾳ φίλοι = ιδιαίτεροι, προσωπικοὶ φίλοι. ἀξιώσουσι· δηλ. ταύτην, τὴν πόλιν.

§ 134. καίτοι = καὶ λοιπόν. τὰ δεινότατα πεπονθότων· τί εἶχον πάθει οἱ Ἀθηναῖοι ἐξ αἰτίας τοῦ Λεωκράτους ; τυγχάνειν· ἐκ τοῦ δεῖ. οἱ πώποτε προδόται = οἱ κάποτε (οἱ μέχρι τοῦδε) προδόται. ὑπέχω τιμωρίαν = ὑφίσταμαι τιμωρίαν. ἀδικεῖν = προδιδόναι. τὴν πόλιν ἐγκαταλιπών· ἐπεξήγησις τοῦ ὅπερ ἐπεχείρησε.

§ 146. παρὰ τοῖς πράξασίν ἔστιν = βαρύνουν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὰ διέπραξαν. κρίσις· ἐνν. αὐτῶν. παρὰ τοῖς μὴ δικαίως ἐπεξελθοῦσιν = (βαρύνουν ἐκείνους), οἱ ὁποῖοι δὲν ἐτιμώρησαν δικαίως. κρύβδην· ἐπίρρ. = μυστικά. διάγοια = σκέψις.

§ 147 - 148. **νπέρ = περί. μίαν ψῆφον φέρειν = ἔστι μὲ μίαν** (μόνην) **ψῆφον κρίνετε. οἰς = μερίστοις δὴλ. καὶ δεινοτάτοις ἀδικήμασι.** **δήμου κατάλυσις = κατάλυσις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. τέμενος = ; (§ § 1 - 2).** **τέμνομαι = ἐπὶ γῆς (ἐδάφους) = καταστρέφομαι. τοκεὺς = γονεύς. κάκωσις = κακὴ μεταχείρισις, κακοποίησις.** **μνημεῖον = πρᾶγμα ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (δῆλ. ἀνδριάντες καὶ τάφοι). τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἀφανίζων· δύντι, ὅπως ἀναφέρει προηγουμένως ὁ Λυκ., ὁ χαίκους ἀνδριάς τοῦ πατέρος τοῦ Λεωκρ., ὁ ὄποιος ἀνέκειτο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς σωτῆρος, κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἐγθύρων. τὰ νόμιμα = αἱ συνήθεις τιμαί. λιποτάξιον (τὸ) = λιποταξία. τὸ σῶμα = ἔαυτόν. τάξαι = νὰ τοῦ ἀναθέσουν ὑπηρεσίαν. ἀποφηφίζομαι τινος = ἀθωώνω τινά· τὸ ἀντίθ. καταψηφίζομαι ἀποφηφίζομαι τινος = ἀθωώνω τινά· τὸ ἀντίθ. καταψηφίζομαι τινός (τι). τὰ κατὰ προσάρεσιν ἀδικήματα = τὰ ἐκούσια, τὰ ἐκ προθέσεως ἀδικήματα. προτείμαι τι τινι = ἀφήνω, ἀναθέτω τι εἰς κάπιον. προσαιροῦμαι = προτιμῶ. χάριν τίθεμαι = χαρίζομαι, δειχνύω ἐπείκειαν. ὑπεύθυνός εἰμι τινι = ὑπόκειμαι εἰς τι.**

§ 149 - 150. **ἀποδίδωμι τὸν ἀγῶνα = φέρω τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα εἰς πέρας. ἔξω τοῦ πράγματος = ; (βλ. § § 11 - 13). δυοῖν κα- δίσκοιν· οἱ καδίσκοι ἡσαν εἶδος κήρωτίδων, εἰς τὰς ὄποιας ἔρριπτον οἱ δικασταὶ τὰς ψῆφους των διὰ τοὺς δικαζομένους. Ὁ εἰς ἔξ αὐτῶν ἡτο χαίκους καὶ ἐκαλεῖτο κύριος, ὁ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἐλέγετο ἄκυρος. Διὰ νὰ προστατεύεται τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, εἰς ἐκάτερον τῶν καδίσκων τούτων ἔρριπτον οἱ δικασταὶ ἀνὰ μίαν ψῆφον — χάλκινον δισκάριον φέρον εἰς τὸ μέσον προεξέχον σωληνάριον (αὐλίσκον) — ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο, ἐκ τῶν ὄποιων ἢ μὲν καταδικαστικὴ ἡτο τρυπημένη, ἢ δὲ ἀθωωτικὴ πλήρης. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ψηφοφορίας οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι ἐμέτρουν τὰς ψῆφους τοῦ κυρίου καδίσκου χωρίζοντες τὰς πλήρεις ἀπὸ τὰς τρυπημένας. Κατόπιν ὁ προεδρεύων τοῦ δικαστηρίου κατελόγιζε τὰς μὲν τρυπημένας εἰς τὸν ἐνάγοντα, τὰς δὲ πλήρεις εἰς τὸν ἐναγόμενον καὶ διὰ κήρυκος ἀνεκοίνωνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς. Ἐκεῖνος ἀπὸ τοὺς διαδίκους, ὁ ὄποιος ἐλάμβανε τὰς περισσοτέρας ψῆφους, ἡτο ὁ νικητής. Ἐπὶ ίσοψηφίας ὑπερίσχυεν ὁ ἐναγόμενος, διότι προστείθετο εἰς τὰς ἀθωωτικὰς ἡ ψῆφος τῆς Αθηνᾶς. Κατὰ τὰς εἰσαγγελίας δημοσίας, ὅπως ἡ παροῦσα, ὁ τρόπος τῆς ψηφοφορίας ἡτο κάπως διάφορος. Ἐγίνετο μὲν καὶ εἰς αὐτὰς χρή-**

σις δύο καδίσκων, ἐκ τῶν ὁ ποίων ὁ εἰς ἀθωτικὸς (ὁ ἀπολλύων) καὶ ὁ ἄλλος καταδικαστικὸς (ὁ ἀπολλύσ), ἀλλ' ὁ δικαστὴς ἐχρησιμοποιεῖ μίαν μόνον ψῆφον (κογχύλιον), τὴν ὁποίαν ἔρριπτεν εἰς τὸν ἕνα ἐκ τῶν καδίσκων κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος ἔξησφάλιζε τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας. **τὰ κατηγορημένα = τὰ εἰς τὴν ἔγγραφον καταγρελίαν ἀναφερόμενα ἀδικήματα (βλ. §§ 5 - 6). οὐ πλέον ισχύει παρ' ὑμῖν = δὲν ἀσκοῦν μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἰς τὰς ψυγάδες σας.**

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ

Γ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ – ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εις τὴν Α' καὶ Β' ἐπιστολὴν τοῦ Ἰσοχράτους πρὸς Φίλιππον ἡ μὲν εἰσαγωγὴ εἶναι
ἐργασία τοῦ κ. Μ. Πετρίδου, αἱ δὲ ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις εἶναι ἐργασία τοῦ
κ. Γ. Παπαοικονόμου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Ἰσοκράτους

α) Ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσίς του. β) Αἱ πολιτικαὶ του ιδέαι.

Ο περίφημος ρητοροδιδάσκαλος τῆς ἀρχαιότητος Ἰσοκράτης ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 436 π. Χ.

Ο πατέρος του ὀνομάζετο Θεόδωρος καὶ διετήρει ἔργοστάσιον κατασκευῆς αὐλῶν, εἰς τὸ ὅποῖν εἰργάζοντο πολλοὶ δουλοὶ. Μὲ αὐτὸν κατώρθωσε νὰ γίνῃ πολὺ πλούσιος καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχε τὴν εὐχέρειαν νὰ παράσχῃ εἰς τὸν υἱόν του ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ μορφωθῇ καλῶς.

Ο Ἰσοκράτης ἦτο προικισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ δέξεῖται ἀντίληψιν καὶ γῆσθάνετο μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὴν μάθησιν. Διὰ τοῦτο μὲ ἄκραν προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐμαθήτευσε πλησίον τῶν σοφιστῶν Πρωταγόρου, Προδίκου καὶ Γοργίου, κατόπιν δὲ ἡκράσθη τὸν φιλόσοφον Σωκράτην, ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὅποίου ἐγοητεύθη καὶ ὀφελήθη μεγάλως.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ἐπισυμβάντα κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὁ Ἰσοκράτης εύρεθη χωρὶς περιουσίαν. Ο καταστρεπτικὸς ἐκεῖνος πόλεμος εἶχε καταστήσει πολλοὺς εὐπόρους Ἀθηναίους πτωχούς. Ἡναγκάσθη λοιπὸν νὰ μετέλθῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λογογράφου, διὰ νὰ πορίζεται ἐξ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἔγραψε δηλαδὴ κατὰ παραγγελίαν πολιτῶν καὶ ἐπὶ πληρωμῇ λόγους, τοὺς ὅποίους οὗτοι ἔξεφύνουν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἐπιδιώκοντες νὰ ὑπερασπίσουν τὸ δίκαιον των καὶ νὰ κερδίσουν τὴν δίκην των. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ λογογράφου παρεῖχεν εἰς αὐτὸν στενοχωρίας καὶ διὰ τοῦτο ἔζητησεν ἄλλο στάδιον δράσεως πλέον ἐνεργοῦ. Ἰδρυσε λοιπὸν (τὸ 391 π. Χ.) ρητορικὴν σχολὴν ἐν Ἀθήναις, εἰς τὴν ὄποιαν ἐδίδασκεν ὅχι μόνον ρητορικήν, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίαν, ἐπιδιώκων νὰ ἀναδείξῃ τοὺς μαθητάς του ὅχι μόνον καλοὺς ρήτορας, ἀλλὰ καὶ μορφωμένους πολίτας ἵκανούς νὰ ἐννοοῦν, νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράττουν τὰ

πρέποντα εἰς κάθε περίστασιν. Πλεῖστοι νέοι (περὶ τοὺς ἑκατὸν) ἀπὸ σᾶλας τὰς ἐλληνικὰς πόλεις συνέρρευσαν εἰς τὴν σχολήν του, ἡ ὅποια ἀπέβη τρόπου τινὰ τὸ πανεπιστῆμον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ὅποιαν ὁ Κικέρων, ὁ μέγιστος τῶν Ρωμαίων ρητόρων, παρέβαλε μὲ τὸν Διούρειον ἵππον, διέτι εξώμησαν ἐξ αὐτῆς ἔξυγοι ἄνδρες, ὥπλισμένοι μὲ πολλὰς γνώσεις καὶ ἀρετὰς καὶ ἀνεδείγθησαν ἀλλοι μὲν ἀριστεῖς τῶν γραμμάτων (ἴστορικοί, ποιηταί, ρήτορες), ἀλλοι δὲ πρωταγωνισταὶ τῆς πολιτείας καὶ πολεμικῆς δράσεως.

Ἡ φιλοσοφία, τὴν ὅποιαν ὁ Ἰσοκράτης ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ρητορικὴν ἐδίδασκε, δὲν εἶχε χαρακτήρα θεωρητικού, ἀλλὰ ἦτο μᾶλλον πρακτική καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητὰς του γρηγοροῦς ἀνθρώπους καὶ ἐναρέτους πολίτας, ικανούς νὰ ἔχουπηρετοῦν ἑκατόντας τὴν πόλιν καὶ τὸ ἔθνος.

Χάρις εἰς τὴν σχολήν του ὁ Ἰσοκράτης συνῆψεν εἰλικρινεῖς φιλικὰς σχέσεις μὲ ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἔζων ὅγι μόνον ἐντὸς τῶν ὅρίων τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ὡς λ. χ. τὸν βασιλέα τῆς Σαλαμίνος τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, τὸν Ἀργιλίδαμον τῆς Σπάρτης καὶ τὸν Φίλιππον τὸν Β' τῆς Μακεδονίας.

Ο Ἰσοκράτης δὲν ἀνεμίχθη ἐνεργῶς εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς πατρίδος του ἔνεκα τῆς φυσικῆς ἀτολμίας του καὶ τῆς ἀδυνάτου φωνῆς του. Περιωρίσθη εἰς τὸ ἔργον τοῦ ρητοροδιδασκάλου, εἰς τὸ ὅποιον διέπρεψεν. Αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἰσοκράτους, τὰς ὅποιας προσεπάθει διὰ τῶν συγγραφῶν του (δηλ. τῶν λόγων του) νὰ διαδιδῇ εἰς τοὺς συμπολίτας του καὶ εἰς ὅλους τοὺς λαοποὺς "Ελληνας, ἡσαν αἱ ἀκόλουθοι: Ἄφοι αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν ἰδίᾳ πόλεμον εἶχον περιπέσει εἰς ἀδυναμίαν καὶ κάποιαν παρακμήν, ἔπρεπε νὰ συνενθωθοῦν ὅλαι καὶ συντεταγμέναι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς νέας ἱσχυρᾶς ἐλληνικῆς δυνάμεως, τὴν ὅποιαν ἀπετέλουν οἱ Μακεδόνες τοῦ Φιλίππου, νὰ ἐκστρατεύσουν κατὰ τῶν Βαρβάρων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῶν Περσῶν. Ο φιλόπατρις καὶ συνετὸς ρητοροδιδάσκαλος εἰς τὴν ἀτομικὴν πολιτικὴν μᾶς ἐκάστης ἐλληνικῆς πόλεως ἀντέτασσε τὴν ἐνωτικήν, τὴν πανελλήνιον καὶ πανεθνικὴν πολιτικὴν του. Ἡ πολιτικὴ του αὐτῆς ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τινῶν ὡς οὐτοπία ἐνὸς ὀνειροπόλου διανοούμενου, ὅμως δὲν ἤργησε νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἐπὶ Μ. Ἀλεξάνδρου ἔλαβε σάρκα καὶ ὀστᾶ, ὡς γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἴστορίας μας.

Ο Ἰσοκράτης ἀπέθανε τῷ 338 π. Χ. ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν

Χαιρωνείᾳ μάχην, εἰς ἡλικίαν 98 ἑτῶν, ἀφοῦ ἔζησεν ἐν μέσῳ σπουδαιοτάτων ἴστορικῶν γεγονότων, τὰ ὅποῖα ἔξειλίγθησαν ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἡρακλίδος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῶν παραμονῶν τῆς ἀναρρήσεως εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Οἱ δὲ συμπολῖται του τιμῶντες τὴν μνήμην του τὸν ἔθαψαν δημοσίᾳ δαπάνῃ καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐτοποθέτησαν Σειρῆνα ὡς σύμβολον τῆς γοητευτικῆς χάριτος του λόγου του.

2. "Ἐργα τοῦ Ἰσοκράτους.

Ἀπὸ τοὺς 25 λόγους, οἱ ὅποιοι ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἀπεδίδοντο εἰς τὸν Ἰσοκράτην, ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν 21 καθὼς καὶ 10 ἐπιστολαί, οἱ ὅποιαι ἀπευθύνονται εἰς ἐπιφανῆ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ βαθμαία ἀνάπτυξις τοῦ πεζοῦ ἀττικοῦ λόγου πολλὰ ὀφείλει εἰς τὸν Ἰσοκράτην, τοῦ ὅποίου ἡ γλώσσα εἶναι πλήρης καλλους καὶ ἡ φράσις ἀνθηρὰ καὶ ρυθμική.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Εἰσαγωγικὸν σημείωμα. Ἐκ τῶν 10 ἐπιστολῶν τοῦ Ἰσοκράτους 2 ἀπευθύνονται πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον τὸν Β', τὸν πατέρα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

A'

Τὴν πρώτην ἐπιστολὴν ἔγραψεν ὁ φίγτωρ πιθανότατα τὸ 342 π. Χ., ὅτε ἐπληροφοροῦθη ὅτι ὁ Φίλιππος εἰς μίαν μάχην ἐναντίον τῶν βαρβάρων Θρακῶν ἐπληγώθη εἰς τὴν ὄμοσπλάτην καὶ διέτρεξε τὸν κίνδυνον ν̄ ἀποθάνῃ. Ἡ εἰδῆσις αὕτη εἶχε προξενήσει ζωηρὸν ἐντύπωσιν εἰς τὸν Ἑλληνας καὶ μάλιστα εἰς τὸν Ἀθηναίον. Ἰδιάίτατα συνεκίησε τὸν Ἰσοκράτην, δ ὅποιος ἐπίστενε τότε ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμὴ τῆς συνενώσεως ὅλων τῶν ἀλληλομαχομένων Ἑλλήνων καὶ τῆς ἐκπρατείας των ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Φίλιππου κατὰ τὸν Περσῶν. Κατὰ τὴν γνώμην του ἡ ζωὴ τοῦ Φίλιππου ἦτο πολύτιμος ὅχι μόνον διὰ τὸν Ἑλληνας, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλους Ἕλληνας. Διὲ αὐτὸν καὶ παρεκκίνθη ἡ γράψῃ τὴν προκειμένην ἐπιστολήν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ σχέσεις Ἀθηνῶν καὶ Μακεδονίας ἦσαν ὅμαλαὶ καὶ ἀδιατάχακτοι. Οἱ φιλόπατροι οἵτωρ δὲν ἔθεώρει, ὡς οἱ ἄλλοι, τὸν Φίλιππον ὡς ἔχθρον, ἐπιβονλεύοντα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ ὡς μίαν νέαν ἔθνος δύναμιν, ἡ δποία διαρκῶς αδξανομένη θὰ καθίστατο ἴκανη ἡ τοὺς συνενώση καὶ στρέψῃ τὸν Ἑλληνας εἰς ἔργα γενναιότερα, δπως ἡ τιμωρία τῶν βαρβάρων ἔχθρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐρμηνεύοντες τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν τοῦ Ἰσοκράτους θὰ ἴδωμεν μὲ πόσην ὥντος σύγεσιν καὶ φιλικὴν διάθεσιν συμβονλεύει τὸν Φίλιππον νὰ μὴ ἐκτίθεται ὡς ἀπλοὺς στρατιώτης εἰς κινδύνους κατὰ τὰς μάχας. Ἐπίσης θὰ ἴδωμεν πῶς τὸν προτορέπει νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν πρὸς τὸν βαρβάρους πόλεμον, εἰς τὸν δποῖον ἷδη περιπεπλεγμένος, καὶ ποίαν πολιτικὴν συμβονλεύει νὰ μετέλθῃ ἀπέναντι τὸν Ἀθηναίων,

διὰ τὰ δυνηθῆ τὰ πραγματοποιήσῃ μετ' αὐτῶν τὸν κοινὸν σκοπούς των.

B'

Τὴν δευτέραν πρὸς Φίλιππον ἐπιστολὴν ὁ Ἰσοκράτης ἔγραψε μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Φιλίππου (τὸ 338 π. Χ.).

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν θὰ ἴδωμεν ποίαν στάσιν ὁ ωρίωρος συνιστᾶ εἰς τὸν Φίλιππον τὰ τηρήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπέραντι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τὴν πρόσφατον, νικηφόρον δι' αὐτόν, ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην. Τοῦτο δὲ διὰ τὰ κατορθώσῃ τὰ συνενώσῃ δῆλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ στρέγη αὐτὰς ἐναντίον τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἔχθρων τοῦ ἔθνους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

Ἰσοκράτης Φιλίππων χαίρειν.

§ 1-2 Οἶδα μέν, ὅτι πάντες εἰώθασι πλείω χάριν ἔχειν τοῖς ἐπαινοῦσιν ἢ τοῖς συμβουλεύουσιν, ἄλλως τε κανὸν μὴ κελευσθεὶς ἐπιχειρῇ τις τοῦτο ποιεῖν. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν μὴ καὶ πρότερον ἐτύγχανόν σοι παρηγεκώς μετὰ πολλῆς εύνοίας, ἐξ ὃν ἐδόκεις μοι τὰ πρέποντα μάλιστα ὃν σαυτῷ πράττειν, ἵσως οὐδὲ ὃν νῦν ἐπεχείρουν ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν σοὶ συμβεβηκότων· ἐπειδὴ δὲ προειλόμην φροντίζειν τῶν σῶν πραγμάτων καὶ τῆς πόλεως ἔνεκκ τῆς ἐμμαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων, αἰσχυνθείην ὃν, εἰ περὶ μὲν τῶν ἥττον ἀναγκαίων φαινοίμην σοι συμβεβουλευκώς, ὑπὲρ δὲ τῶν μᾶλλον κατεπειγόντων μηδένα λόγον ποιοίμην, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ἐκεῖνα μὲν ὑπὲρ δόξης ὅντα, ταῦτα δ' ὑπὲρ τῆς σῆς σωτηρίας, ἡς δὲιγωρεῖν ἀπασιν ἔδοξας τοῖς ἀκούσασι τὰς περὶ σοῦ ῥήθείσας βλασφημίας.

§ 3-4 Οὐδεὶς γάρ ἔστιν, ὅστις οὐ κατέγνω προπετέστερόν σε κινδυνεύειν ἢ βασιλικῶτερον, καὶ μᾶλλόν σοι μέλειν τῶν περὶ

τὴν ἀνδρείαν ἐπαίνων ἢ τῶν ὅλων πραγμάτων. ἔστι δ' ὁμοίως αἰσχρὸν περιστάντων τε τῶν πολεμίων μὴ διαφέροντα γενέσθαι τῶν ἄλλων, μηδὲμιᾶς τε συμπεσούσης ἀνάγκης αὐτὸν ἐμβαλεῖν εἰς τοιούτους ἀγῶνας, ἐν οἷς κατορθώσας μὲν οὐδὲν ἂν ἥσθια μέγα διαπεπραγμένος, τελευτήσας δὲ τὸν βίον ἀπασαν ἂν τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν συνανεῖλες. χρὴ δὲ μὴ καλὰς ἀπάσας ὑπολαμβάνειν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις τελευτάς, ἀλλὰ τὰς μὲν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν παίδων ἐπαίνων ἀξίας, τὰς δὲ ταῦτα τε πάντα βλαπτούσας καὶ τὰς πρόξεις τὰς πρότερον καταρρυπαίνουσας αἰσχρὰς νομίζειν καὶ φεύγειν ὡς αἰτίας πολλῆς ἀδοξίας γιγνομένας.

'Ηγοῦμαι δέ σοι συμφέρειν μιμεῖσθαι τὰς πόλεις, δὸν τρό- § 5-6 πον διοικοῦσι τὰ περὶ τοὺς πολέμους. ἀπασαι γάρ, ὅταν στρατόπεδον ἐκπέμπωσιν, εἰώθασι τὸ κοινὸν καὶ τὸ βουλευσόμενον ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων εἰς ἀσφάλειαν καθιστάναι. διὸ δὴ συμβαίνει μὴ μιᾶς ἀτυχίας συμπεσούσης ἀνηρῆσθαι καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἀλλὰ πολλὰς ὑποφέρειν δύνασθαι συμφορὰς καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τούτων ἀναλαμβάνειν. ὁ καὶ σὲ δεῖ σκοπεῖν καὶ μηδὲν μεῖζον ἀγαθὸν τῆς σωτηρίας ὑπολαμβάνειν, ἵνα καὶ τὰς νίκας τὰς συμβαινούσας κατὰ τρόπον διοικῆς καὶ τὰς ἀτυχίας τὰς συμπιπτούσας ἐπανορθοῦν δύνῃ. Ἰδοις δ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίους περὶ τῆς τῶν βασιλέων σωτηρίας πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιουμένους καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν πολιτῶν φύλακας αὐτῶν καθιστάντας, οἵς αἰσχριόν ἐστιν ἐκείνους τελευτήσαντας περιιδεῖν ἢ τὰς ἀσπίδας ἀποβαλεῖν.

'Αλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνά σε λέληθεν, ἀ Ξέρειη τε τῷ κατα- § 7-8 δουλώσασθαι τοὺς "Ἐλληνας βουληθέντι καὶ Κύρῳ τῷ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντι συνέπεσεν. ὁ μὲν γάρ τηλικαύταις ἤτταις καὶ συμφοραῖς περιπεσών, ἥλικας οὐδεὶς οἶδεν ἄλλοις γενομένας, διὰ τὸ περιποιῆσαι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τὴν τε βασιλείαν κατέσχε καὶ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ παρέδωκε καὶ τὴν

Ασίαν οὕτω διώχησεν, ὥστε μηδὲν ἡττον αὐτὴν εἶναι φοβερὰν τοῖς "Ελλήσιν ἢ πρότερον. Κῦρος δὲ νικήσας ἀπασαν τὴν βασιλέως δύναμιν καὶ κρατήσας τῶν πραγμάτων, διὰ τὴν αὐτοῦ προπέτειαν οὐ μόνον αὐτὸν ἀπεστέρησε τηλικαύτης δυναστείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνακολουθήσαντας εἰς τὰς ἐσγάτας συμφορᾶς κατέστησεν. ἔχοιμι δ' ἂν παμπληθεῖς εἰπεῖν, οἱ μεγάλων στρατοπέδων ἡγεμόνες γενόμενοι διὰ τὸ προδιαφθαρῆναι πολλὰς μυριάδας αὐτοῖς συναπώλεσαν.

§ 9 - 11   Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ μὴ τιμᾶν τὴν ἀνδρείαν τὴν μετ' ἀνοίας ἀλογίστου καὶ φιλοτιμίας ἀκαίρου γιγνομένην, μηδὲ πολλῶν κινδύνων ιδίων ὑπαρχόντων ταῖς μοναρχίαις ἔτερους ἀδόξους καὶ στρατιωτικοὺς αὐτῷ προσεξευρίσκειν, μηδ' ἀμιλλᾶσθαι τοῖς ἢ βίου δυστυχοῦς ἀπαλλαγῆναι βουλομένοις ἢ μισθοφορᾶς ἔνεκα μείζονος εἰκῇ τοὺς κινδύνους προαιρουμένοις, μηδ' ἐπιθυμεῖν τοιαύτης δόξης, ἵς πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων τυγχάνουσιν, ἀλλὰ τῆς τηλικαύτης τὸ μέγεθος, ἣν μόνος ἀν τῶν νῦν ὄντων ατήσασθαι δυνηθείης μηδ' ἀγαπᾶν λίκαν τὰς τοιαύτας ἀρετάς, ὃν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστιν, ἀλλ' ἐκείνας, ὃν οὐδεὶς ἀν πονηρὸς κοινωνήσει: μηδὲ ποιεῖσθαι πολέμους ἀδόξους καὶ χαλεπούς, ἐξὸν ἐντίμους καὶ ῥἀδίους, μηδ' ἔξ ὃν τοὺς οἰκειοτάτους εἰς λύπας καὶ φροντίδας καταστήσεις, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ποιήσεις, οἵας καὶ νῦν αὐτοῖς παρέσχεις ἀλλὰ τῶν μὲν βαρβάρων, πρὸς οὓς νῦν πολεμεῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαρκέσει σοι κρατεῖν, ὅσον ἐν ἀσφαλείᾳ καταστῆσαι τὴν σαυτοῦ γάρων, τὸν δὲ βασιλέα τὸν νῦν μέγαν προσαγορευόμενον καταλύειν ἐπιχειρήσεις, ἵνα τὴν τε σαυτοῦ δόξαν μείζω ποιήσῃς καὶ τοῖς "Ελλήσιν ὑποδείξῃς, πρὸς ὃν χρὴ πολεμεῖν.

§ 12   Πρὸ πολλοῦ δ' ἀν ἐποιησάμην ἐπιστεῦλαί σοι ταῦτα πρὸ τῆς στρατείας, ἵν', εἰ μὲν ἐπείσθης, μὴ τηλικούτῳ κινδύνῳ περιέπεσες, εἰ δ' ἡπίστησας, μὴ συμβουλεύειν ἐδόκουν ταῦτα

τοῖς ἥδη διὰ τὸ πάθος ὑπὸ πάντων ἐγνωσμένοις, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκὸς ἐμαρτύρει τοὺς λόγους ὅρθῶς ἔχειν τοὺς ὑπ' ἐμοῦ περὶ αὐτῶν εἰρημένους.

Πολλὰ δ' ἔχων εἰπεῖν διὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν παύ- § 13
σομαι λέγων· οἶμαι γὰρ καὶ σὲ καὶ τῶν ἑταίρων τοὺς σπουδαιοτάτους ῥᾳδίως ὁπόσ' ἀν βούλησθε προσθήσειν τοῖς εἰρημένοις. πρὸς δὲ τούτοις φοβοῦμαι τὴν ἀκαιρίαν· καὶ γὰρ νῦν κατὰ μικρὸν προτίθων ἐλαθον ἐμαυτὸν οὐκ εἰς ἐπιστολῆς συμμετρίαν ἀλλ' εἰς λόγου μῆκος ἔξοκείλας.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἔχόντων οὐ παρα- § 14 - 15
λειπτέον ἔστι τὰ περὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πειρατέον παρακαλέσαι σε πρὸς τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς. οἶμαι γὰρ πολλοὺς εἴναι τοὺς ἀπαγγέλλοντας καὶ λέγοντας οὐ μόνον τὰ δυσχερέστατα τῶν περὶ σοῦ παρ' ἡμῖν εἰρημένων ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν προστιθέντας· οἵς οὐκ εἰκὸς προσέχειν τὸν νοῦν. καὶ γὰρ ἀν ἄτοπον ποιοίης, εἰ τὸν μὲν δῆμον τὸν ἡμέτερον ψέγοις, ὅτι ῥᾳδίως πείθεται τοῖς διαβάλλουσιν, αὐτὸς δὲ φαίνοι πιστεύων τοῖς τὴν τέχνην ταύτην ἔχουσι, καὶ μὴ γιγνώσκοις, ὃς φερετέον τὴν πόλιν εὐαγγειοτέραν ὑπὸ τῶν τυχόντων οὖσαν ἀποφαίνωσι, τοσούτῳ μᾶλλον σοι συμφερόντως ἔχουσαν αὐτὴν ἐπιδεικνύουσιν. εἰ γὰρ οἱ μηδὲν ἀγαθὸν οἷοί τ' ὄντες ποιῆσαι διαπράττονται τοῖς λόγοις, ὅ τι ἀν βουληθῶσιν, ἢ πού σέ γε προσήκει τὸν πλεῖστ' ἀν ἔργῳ δυνάμενον εὔεργετῆσαι μηδενὸς ἀποτυχεῖν παρ' ἡμῶν.

'Ηγοῦμαι δὲ δεῖν πρὸς μὲν τοὺς πικρῶς τῆς πόλεως ἡμῶν § 16 - 18
κατηγοροῦντας ἐκείνους ἀντιτάττεσθαι τοὺς πάντα τε ταῦτ' εἴναι λέγοντας καὶ τοὺς μήτε μεῖζον μήτ' ἔλαττον αὐτὴν ἥδικηκέναι φάσκοντας· ἐγὼ δ' οὐδὲν ἀν εἴποιμι τοιοῦτον· αἰσχυνθείην γὰρ ἄν, εἰ τῶν ἄλλων μηδὲ τοὺς θεοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι νομίζόντων αὐτὸς τολμώντην λέγειν, ὡς οὐδὲν πώποθ' ἡ πόλις ἡμῶν πεπληρυμέληκεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖν' ἔχω περὶ αὐτῆς

εἰπεῖν, ὅτι γρηγοριμωτέραν οὐκ ἀν εὗροις ταύτης οὔτε τοῖς "Ελλήσιν οὔτε τοῖς σοὶς πράγμασιν· ὃ μάλιστα προσεκτέον τὸν νοῦν ἐστίν. οὐ γάρ μόνον συναγωνιζομένη γίγνοιτ' ἀν αἰτία σοι πολλῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ φιλικῶς ἔχειν δοκοῦσα μόνον· τούς τε γάρ οὐ πόσιοις νῦν ὄντας ἔχον ἀν κατέχοις, εἰ μηδεμίαν ἔχοιεν ἀποστροφήν, τῶν τε βαρβάρων οὓς βουληθείης θᾶττον ἀν καταστρέψαιο. καίτοι πῶς οὐ χρὴ προθύμως δρέγεσθαι τῆς τοι-αύτης εὐνοίας, δι' ἣν οὐ μόνον τὴν ὑπάρχουσαν ἀρχὴν ἀσφαλῶς καθέξεις, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔτεραν ἀκινδύνως προσκτήσει;

§ 19 - 21

Θαυμάζω δ' ὅσοι τῶν τὰς δυνάμεις ἔχόντων τὰ μὲν τῶν ξενιτευομένων στρατόπεδα μισθοῦνται καὶ χρήματα πολλὰ δαπανῶσι, συνειδότες, ὅτι πλείους ἡδίκηκε τῶν πιστευσάντων αὐτοῖς ἡ σέσωκε, τὴν δὲ πόλιν, τὴν τηλικαύτην δύναμιν κεκτημένην μὴ πειρῶνται θεραπεύειν, ἡ καὶ μίαν ἐκάστην τῶν πόλεων καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα πολλάκις ἥδη σέσωκεν. ἐνθυμοῦ δ' ὅτι πολλοῖς καλῶς βεβουλεῦσθαι δοκεῖς, ὅτι δικαίως κέχρησαι Θετταλοῖς καὶ συμφερόντως ἐκείνοις, ἀνδράσιν οὐκ εὑμεταχειρίστοις, ἀλλὰ μεγαλοφύχοις καὶ στάσεως μεστοῖς. γρὴ τοίνυν καὶ περὶ ἡμᾶς πειρᾶσθαι γίγνεσθαι σε τοιοῦτον, ἐπιστάμενον, ὅτι τὴν μὲν χώραν Θετταλοί, τὴν δὲ δύναμιν ἡμεῖς ὅμορόν σοι τυγχάνομεν ἔχοντες, ἣν ἐκ παντὸς τρόπου ζήτει προσαγαγέσθαι. πολὺ γάρ καλλιόν ἐστι τὰς εὐνοίας τῶν πόλεων αἱρεῖν ἡ τὰ τείχη. τὰ μὲν γάρ τοιαῦτα τῶν ἔργων οὐ μόνον ἔχει φθόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων τὴν αἰτίαν τοῖς στρατοπέδοις ἀνατιθέασιν. ἣν δὲ τὰς οἰκειότητας καὶ τὰς εὐνοίας κτήσασθαι δυνηθῆς, ἀπαντες τὴν σὴν διάνοιαν ἐπαινέσονται.

§ 22 - 24

Δικαίως δ' ἀν μοι πιστεύοις, οἵς εἰρηκα περὶ τῆς πόλεως. φάνησομαι γάρ οὕτε κολακεύειν αὐτὴν ἐν τοῖς λόγοις εἰθισμένος, ἀλλὰ πλεῖστα πάντων ἐπιτειμηκώς, οὕτ' εὖ παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς εἰκῇ δοκιμάζουσι φερόμενος, ἀλλ' ἀγνοούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ φθονούμενος, ὥσπερ σύ. πλὴν τοσοῦτον

διαφέρομεν, ὅτι πρὸς σὲ μὲν διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὕτως ἔχουσι, πρὸς δ' ἐμέ, διότι προσποιοῦμαι βέλτιον αὐτῶν φρονεῖν, καὶ πλείους ὁρῶσιν ἐμοὶ διαλέγεσθαι βουλομένους ἢ σφίσιν αὐτοῖς. ἡβουλόμην δ' ἀν ἡμῖν ὅμοιώς ῥᾷδιον εἶναι τὴν δόξαν, ἣν ἔχομεν παρ' αὐτοῖς, διαφεύγειν. νῦν δὲ σὺ μὲν οὐ χαλεπῶς, ἡν βουληθῆς, αὐτὴν διαλύσεις, ἐμοὶ δ' ἀνάγκη καὶ διὰ τὸ γῆρας καὶ δι' ἄλλα πολλὰ στέργειν τοῖς παροῦσιν.

Οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν πλὴν τοσοῦτον, ὅτι καλόν § 25
ἐστι τὴν βασιλείαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ὑπάρχουσαν ὑμῖν παρακαταθέσθαι τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐνοίᾳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'

'Ισοκράτης Φιλίππῳ χαίρειν.

'Εγὼ διελέχθην μὲν καὶ πρὸς Ἀντίπατρον περὶ τε τῶν τῇ § 1
πόλεις καὶ τῶν σοὶ συμφερόντων ἔξαρκούντως, ὡς ἐμαυτὸν
ἔπειθον, ἡβουλήθην δὲ καὶ πρὸς σὲ γράψαι, περὶ ὃν μοι δοκεῖ
πρακτέον εἶναι μετὰ τὴν εἰρήνην, παραπλήσια μὲν τοῖς ἐν τῷ
λόγῳ γεγραμμένοις, πολὺ δ' ἐκείνων συντομώτερα.

Κατ' ἐκείνον μὲν γὰρ τὸν χρόνον συνεβούλευον, ὡς χρὴ § 2
διαλλάξαντά σε τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν Ἀργείων εἰς ὁμόνοιαν καταστῆσαι τοὺς Ἑλληνας, ἡγούμενος, ἀν τὰς προεστώσας πόλεις πείσης οὕτω φρονεῖν, ταχέως καὶ τὰς ἄλλας ἐπακολουθήσειν. τότε μὲν οὖν ἄλλος ἦν καιρός, νῦν δὲ συμβέβηκε μηκέτι δεῖν πείθειν· διὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γεγενημένον ἡναγκασμένοι πάντες εἰσὶν εῦ φρονεῖν καὶ τούτων ἐπιθυμεῖν, ὃν ὑπονοοῦσί σε βούλεσθαι πράττειν καὶ λέγειν, ὡς δεῖ παυσαμένους τῆς μανίας καὶ τῆς πλεονεξίας, ἣν ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἔξενεγκεῖν.

§ 3 Καὶ πολλοὶ πυνθάνονται παρ' ἐμοῦ, πότερον ἐγώ σοι παρήγεσα ποιεῖσθαι τὴν στρατείαν τὴν ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους η̄ σοῦ διανοηθέντος συνεῖπον· ἐγὼ δ' οὐκ εἰδέναι μέν φημι τὸ σαφές, οὐ γὰρ συγγεγενῆσθαι σοι πρότερον, οὐ μὴν ἀλλ' οἰεσθαι σὲ μὲν ἐγνωκέναι περὶ τούτων, ἐμὲ δὲ συνειρηκέναι ταῖς σαῖς ἐπιθυμίαις. ταῦτα δὲ ἀκούοντες ἐδέοντό μου πάντες παρακελεύεσθαί σοι καὶ προτρέπειν ἐπὶ τῶν αὐτῶν τούτων μένειν, ὡς οὐδέποτ' ἀν γενομένων οὕτε καλλιόνων ἔργων οὔτ' ὀφελιμωτέρων τοῖς "Ελλησιν οὔτ' ἐν καιρῷ μᾶλλον πραγματούμενων.

§ 4 - 5 Εἰ μὲν οὖν εἴχον τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἦνπερ πρότερον, καὶ μὴ παντάπασιν ἦν ἀπειρηκώς, οὐκ ἀν δι' ἐπιστολῆς διελεγόμην, ἀλλὰ παρὸν αὐτὸς παρῷξυνον ἂν σε καὶ παρεκάλουν ἐπὶ τὰς πράξεις ταύτας. νῦν δ', ὡς δύναμαι, παρακελεύομαι σοι μὴ καταμελῆσαι τούτων, πρὶν ἀν τέλος ἐπιθῆς αὐτοῖς. ἔστι δὲ πρὸς μὲν ἄλλο τι τῶν ὅντων ἀπλήστως ἔχειν οὐ καλὸν — αἵ γάρ μετριότητες παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμοῦσι —, δόξης δὲ μεγάλης καὶ καλῆς ἐπιθυμεῖν καὶ μηδέποτ' ἐμπίπλασθαι προσήκει τοῖς πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκοῦσιν· ὅπερ σοὶ συμβέβηκεν. ἥγου δὲ τόθ' ἔξειν ἀνυπέρβλητον αὐτὴν καὶ τῶν σοὶ πεπραγμένων ἀξίαν, ὅταν τοὺς μὲν Βαρβάρους ἀναγκάσῃς εἰλατεύειν τοῖς "Ελλησι πλὴν τῶν σοὶ συναγωνισμένων, τὸν δὲ βασιλέα τὸν νῦν μέγαν προσαγορευόμενον ποιήσῃς τοῦτο πράττειν, ὅ τι ἀν σὺ προστάττῃς. οὐδὲν γὰρ ἔσται λοιπὸν ἔτι πλὴν θεὸν γενέσθαι. ταῦτα δὲ κατεργάσασθαι πολὺ ράζόν ἔστιν ἐκ τῶν παρόντων η̄ προελθεῖν ἐπὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν, ἥν νῦν ἔχεις, ἐκ τῆς βασιλείας τῆς ἔξ αρχῆς ὑμῖν ὑπαρξάσης.

§ 6 Χάριν δ' ἔχω τῷ γήρᾳ ταύτην μόνην, ὅτι προήγαγεν εἰς τοῦτο μου τὸν βίον, ὡσθ' ἀ νέος ὃν διενοούμην καὶ γράφειν ἐπεγείρουν ἐν τε τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ καὶ τῷ πρὸς σὲ πεμφθέντι, ταῦτα νῦν τὰ μὲν ἥδη γιγνόμενα διὰ τῶν σῶν ἐφορῶ πράξεων, τὰ δ' ἐλπίζω γενήσεσθαι.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

‘Ισοκράτης Φιλίππω χαίρειν· ὁ τύπος τῶν ἐπιστολῶν κατὰ τὴν ἡρχαιότητα δὲν ἦτο πολὺ διάφορος τοῦ συνηθιζομένου κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχήν. Οἱ “Ελληνες ἡρχιζον τὴν ἐπιστολὴν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστολέως” ἡκολούθει τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου, πρὸς τὸ ὄποιον αὕτη ἀπηγθύνετο κατὰ δοτικήν, καὶ τέλος χαιρετισμός. Ἐπεράτουν δὲ τὴν ἐπιστολὴν δι’ ἔνδις χαιρετισμοῦ: « Ἔρρωσο » ἢ « Εὔτυχε ».

§ 1 - 2. ἀλλως τε κἀν=καὶ μάλιστα ἄν. εἰ μὲν μὴ καὶ πρότερον· ἐν τῷ λόγῳ του δηλαδὴ τῷ ἐπιγραφομένῳ « Φιλίππος », ὁ ὄποιος ἐγράφη μετὰ τὴν Φιλοκράτειον εἰρήνην (οὕτως ὄνομασθεῖσαν ἐκ τοῦ ‘Αθηναίου πρέσβεως Φιλοκράτους), διὰ τῆς ὄποιας ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν περὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς Ἀμφιόλεως πόλεμον μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Φιλίππου. εὔνοια = ἀγαθὴ πρόθεσις, ἀγάπη. ἔξ ἄν = περὶ τούτων. ἀποφαίνομαι = δίδω γνώμην, συμβουλεύω. περὶ τῶν σοὶ συμβεβηκότων· ἐννοεῖ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὄποιόνυς εἶγεν ἐκθέσει ἔστι τὸν Φιλίππος πολεμῶν κατὰ τῶν Θρακῶν. τῶν σῶν πραγμάτων = διὰ τὰς ὑποθέσεις σου, διὰ σέ. περὶ τῶν ἥττον ἀναγκαίων· τῆς κατὰ τῶν Περσῶν δηλαδὴ ἐκστρατείας. φαίνομαι συμβεβουλευκώς τινι = εἴμαι φανερὸς ὅτι ἔχω συμβουλεύσει τινά, εἴναι φανερὸν ὅτι ἔχω συμβουλεύσει τινά. ὑπέρ = περί. κατεπείγω (ἀμετάβατ.) = σπεύδω, βιάζομαι. τὰ μᾶλλον κατεπείγοντα = τὰ σπουδαιότερα. Ἐννοεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ μὴ ἐκθέτῃ τὴν ζωήν του εἰς τοὺς πολεμικούς κινδύνους. καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα. δλιγωρῶ τινος = παραμελῶ τι, ἀδιαφορῶ διὰ κάτι. βλασφημία = κακολογία, κατηγορία. Περὶ τῶν κατηγοριῶν τούτων ὄμιλει ἀμέσως (§ § 3 - 4).

§ 3 - 4. οὐδείς . . . ἔστιν ὅστις οὐ κατέγνω (ἐνν. σοῦ) = πάντες ἐν γένει σοῦ προσάπτουν τὴν μομφήν. προπετῶς = μετὰ σπουδῆς, ἀπερι-

σκέπτως. κινδυνεύω προπετέστερον ἢ βασιλικώτερον = ἐκτίθεμαι εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μεγαλυτέρων ἀπερισκεψίαν παρὰ μὲ βασιλικὴν σύνεσιν. μέλει τινί τινος = ἐνδιαφέρεται τις διά τι. τὰ δόλα πράγματα = τὸ σπουδαιότερον δόλων, ἡ ζωή. περιστάντων (ἐνν. σέ)· περιστάμαι τινα = ἴσταμαι πέριξ τινός, περικυκλώνω τινά. διαφέρων τινὸς = ὑπέρτερός τινος. κατορθώνω = νικῶ. συναναιρῶ τί (τινι) = καταστρέφω τι ἔξ οὐλοκλήρου μετά τινος (ἐνταῦθα : τοῦ βίου). καταρρυπαίνω = ρυπαίνω πολύ, μολύνω. ἀδοξία = κακή φήμη, δυσφήμησις.

§ 5 - 6. τὰς πόλεις ἐννοεῖ τὰς δημοκρατουμένας ὡς αἱ Ἀθῆναι. τὰς πόλεις, ὃν τρόπον ἀντί : τὸν τρόπον, καθ' ὃν αἱ πόλεις. διοικῶ τὰ περὶ τοὺς πολέμους = ρυθμίζω τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν πόλεμον. στρατόπεδον = στρατός. τὸ κοινὸν = οἱ ἀρχαί, ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία, « ἡ κυβέρνησις ». τὸ βουλευόμενον = οἱ κρίνοντες, ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία, οἱ βουλευταί. ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων ἐνν. πραγμάτων = διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. εἰς ἀσφάλειαν καθιστάναι· ἐν Ἀθήναις οἱ βουλευταί καὶ οἱ ἄρχοντες ἐν γένει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς των δὲν ὑπέκειντο εἰς στράτευσιν παρὰ εἰς ἔξαιρετικὰς μόνον περιπτώσεις (βλ. καὶ Λυκ. κατὰ Λεωχρ. § § 37 - 38). ἀτυχία = ήττα. ἀναιρεῖται ἡ δύναμις = καταστρέφεται, ἔξαφανίζεται ἡ δύναμις. δύνασθαι· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ συμβαίνει. ὑποφέρειν καὶ ἀναλαμβάνειν· ἔξαρτ. ἐκ τοῦ δύνασθαι. συμφορὰ = ἀτυχία (βλ. ἀνωτέρω). ἀναλαμβάνω ἐμαυτὸν = ἀνακτῷ τὴν δύναμιν μου. κατὰ τρόπον = προσκόντως, δρθῶς. διοικῶ τὰς νίκας = ἐκμεταλλεύομαι τὰς νίκας, καὶ τοὺς ἐνδιοξοτάτους τῶν ἀνδρῶν φύλακας αὐτῶν καθιστάντας· ἐκστρατεύων ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης — ἀπὸ τοῦ 510 π. Χ. δὲ μόνον ὁ ἔτερος τῶν βασιλέων ἔξηρχετο τῆς Σπάρτης — εἰχε περὶ αὐτὸν τὸ σῶμα τῶν 300 ἐπιλέκτων ἱππέων. ἀποβάλλω τὴν ἀσπίδα = ἀπορρίπτω τὴν ἀσπίδα, ἐγκαταλείπω τὴν ἐν τῇ μάχῃ θέσιν μου. Διὰ τοὺς Σπαρτιάτας, ὡς γνωστόν, ἡ ἀπόρριψις τῆς ἀσπίδος ἐθεωρεῖτο μέγα ὄνειδος.

§ 7 - 8. ἀλλὰ μὴν = πρὸς τούτοις. λανθάνει τινά τι = διαφέγγει τι τὴν προσοχήν τινος. ἀμφισβητῶ τινί τινος = ἐρίζω, φιλονικῶ πρός τινα περὶ τινος. Κύρω τῷ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντι (ἐνν. τῷ ἀδελφῷ). Κῦρος ὁ νεώτερος, ὃς εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς Ἀναβάσεως τοῦ Ξενοφῶντος, μὴ ἀναμείνας τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς

παρὰ τὰ Κούναξα συναφθείσης τὸ 401 π. Χ. μάχης, ἀλλὰ ριφθεὶς ἀπερισκέπτως εἰς αὐτὴν ἐφυνεύθη. περιποιῶ τὴν ἐμαυτοῦ ψυχὴν = διασώζω τὴν ζωὴν μου. κατέχω = συγκρατῶ, διατηρῶ. προπέτεια = σπουδή, ἀπερισκεψία. δυναστεία = ἀρχή, ἔξουσία. τοὺς συνακολουθήσαντας· ἐννοεῖ τοὺς μαρίους.

§ 9 - 11. ἐνθυμοῦμαι τινος = ἀναλογίζομαι τι, λαμβάνω τι ὑπ' ὄψιν. ἀνοια = ἀνοησία, μωρία. ἀλόγιστος = ἀπερίσκεπτος. τὴν γιγνομένην μετ' ἀνοίας ἀλογίστου = τὴν συνδεομένην μὲν ὑπερβολικὴν ἀπερισκεψίαν. φιλοτιμία = φιλοδοξία. εἰκῇ = ἀσκόπως, ἀπερισκέπτως. ἀρετὴ = ἐπίδειξις γενναιότητος, « παλληκαριά ». φαῦλος = ταπεινὸς τὸ γένος, ἀνάξιος λόγου. πονηρὸς = κακός. ἔξὸν = εἰ καὶ ἔξεστιν (ἐνν. ποιεῖσθαι). τοὺς οἰκειοτάτους· ἔχει κατὰ νοῦν τοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος φίλους τοῦ Μακεδόνος βασιλέως. Διὰ δὲ τοῦ κατωτέρῳ ἔχθρον ἐννοεῖ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἀντιμακεδονικῆς μερίδος, τῆς ὅποιας ἀργηγὸς ἤτοι ὁ Δημοσθένης. ἔξαρκεῖ (ἀπρόσ.) = εἶναι ἀρκετόν· ὁ μέλ. ἔξαρκέσει ἀντὶ τῆς προστακτ. ἔξαρκείτω. τὸν νῦν μέγαν· τὸν βασιλέα δῆλ. τῶν Περσῶν. καταλύω = καταβάλλω, καθικεῖσθαι.

§ 12. πρὸ πολλοῦ ποιοῦμαι (μετ. ἀπαρεμφ.) = θεωρῶ πολὺ σπουδαῖον. ἐπιστέλλω τινί τι = δίδω εἰς τινα δὲ ἐπιστολῆς συμβουλὰς διὰ τι. πρὸ τῆς στρατείας· ἐννοεῖ τὴν ἐκστρατείαν, κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Φίλιππος ἐξέθεσεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του. Ἱνα, εἰ μὲν ἐπείσθης, μὴ περιέπεσες· ἡ τελ. πρότασις μεθ' ὅριστ. ίστορ. χρόνου μετὰ πρότασιν δηλοῦσαν εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον ἢ ὅτι δὲν ἔγινε κάτι φανερώνει εὐχὴν ἀπραγματοποίητον. διὰ τὸ πάθος = ἐνεκα τοῦ παθήματός σου, τοῦ κινδύνου τὸν ὅποιον διέτρεξες. ταῦτὰ τοῖς ὑπὸ πάντων ἥδη ἔγνωσμένοις = τὰ ἴδια πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἀπὸ ὅλους τώρα ἀναγνωρίζονται ὡς ἡρθά. τὸ συμβεβηκός = τὸ πάθος. ἐμαρτύρει· ἐνν. καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ Ἱνα. ὁ λόγος = ἡ συμβουλή. περὶ αὐτῶν· τῆς ἀνάγκης δηλαδὴ τῆς προφυλάξεως τῆς ζωῆς σου.

§ 13. διὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν· τὴν εὔκολίαν δηλαδὴ μετὰ τῆς ὅποιας πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ πρόνοια τοῦ Φίλιππου περὶ τῆς ζωῆς του ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν. Ὁ προσδιορ. εἰς τὸ παύσομαι

λέγων. ἔταῖρος = φίλος· εἰδικώτερον ὁ ἀνήκων εἰς τὸ ἀποτελοῦν τὴν σωματοφυλακὴν τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων σῶμα ἵππικου. **σπουδαῖος** = καλός, χρηστός. **ἀκαιρία** (ἐπὶ προσώπων) = ἀδιακρισία, φορτικότης. οὐκ εἰς ἐπιστολῆς συμμετρίαν ἐνν. ἐκ τοῦ ἔξοκείλας κατὰ ζεῦγμα ἡ μη. προβάς ἡ προχωρήσας. **ἔξοκέλλω** (ἐπὶ πλοίου) = πίπτω ἔξω εἰς τὴν ἔηράν· ἡ μη. **ἔξοκείλας** μεταφορικῶς. **ἔλαθον** ἔμαυτόν... **ἔξοκείλας** = γωρίς νὰ τὸ ἀντιληφθῷ ἔδωσα εἰς τὴν ἐπιστολήν μου μῆκος ρητορ. λόγου.

§ 14 - 15. οὐ μὴν ἀλλὰ = ἐν τούτοις. **παρακαλῶ** = παρακινῶ, προτρέπω. **οἰκειότης** = φιλία. **χρῆσίς τινος** = στενή σχέσις, σύνδεσμος μετά τινος. **τοὺς ἀπαγγέλλοντας καὶ λέγοντας** ἐννοεῖ τὴν ἐν Ἀθήναις μακεδονίζουσαν μερίδα. **δυσχερής** = δυσάρεστος. **παρ' αὐτῶν** = ἡδ' ἔμυτῶν, ἔξιδικες ἐμπνεύσεως. **τοῖς διαβάλλουσιν** ἐννοεῖ τὴν ἀντιμακεδονικὴν μερίδα. **ἔχω** = γνωρίζω, ἔξασκω. **εὐάγωγος** = εὐκόλως ἀγόμενος, ὁ εὐκόλως παρασυρόμενος: εὐαγωγοτέραν. πρὸς ταύτην δηλ. ἡ ἐκείνην τὴν πολιτικὴν μερίδα. **ἀποφαίνω** = ἀποδεικνύω, παρουσιάζω. **συμφερόντως** **ἔχω τινί** = ὡφελῶ τινα, ἔξυπηρετῶ τὸ συμφέρον τινός. **διαπράττομαι** = φέρω εἰς πέρας, κατορθώνω. **ἡ πού γε** = ἀσφαλῶς ὡς ἔγῳ τούλαχιστον νομίζω. **προσήκει** ὑποκ. αὐτοῦ τὸ ἀποτυχεῖν. τὸν δυνάμενον ἀν = ὅς ἀν δύναιτο· ἐνν. εἰ βούλοιτο. **μηδενὸς ἀποτυγχάνω παρά τινος** = ἐπιτυγχάνω τὰ πάντα παρά τινος.

§ 16 - 18. **πικρῶς κατηγορῶ τινος** = διατυπώνω βαρείας κατηγορίας κατά τινος (βλ. § 14 - 15 αὐτὸς δὲ φαίνοι πιστεύων τοῖς τὴν τέχνην ταύτην ἔχουσι). **ἐκείνους**: ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἐπιφερομένων: **τοὺς λέγοντας καὶ τούς...** φάσκοντας. **πάντα ταῦτα**: δηλ. ἡ πόλις φαδίως πείθεται τοῖς διαβάλλουσιν (βλ. § 14 - 15). **μήτε μεῖζον μήτ' ἔλαττον** = μήτε μέγα μήτε μικρὸν = μήτε δλίγον μήτε πολύ. **ἀδικῶ** = διαπράττω σφάλμα. **πλημμελῶ** = κάμνω μουσικὸν σφάλμα· καὶ μεταφορικῶς: πλανῶμαι, ὑποπίπτω εἰς σφάλμα. **τὰ σὰ πράγματα** = αἱ κρατικαὶ σου ὑποθέσεις. **ἀποστροφὴ** = καταφύγιον. **καταστρέφομαι** = ὑποτάσσω. **εὔνοια** = φιλία. **ἀρχὴ** = ἔξουσία, ἐπικράτεια.

§ 19 - 21. οἱ τὰς δυνάμεις ἔχοντες = οἱ ἔχοντες τὴν ἔξουσίαν, οἱ κυβερνῶντες· ἡ γενικὴ εἰς τὸ θαυμάζω. ξενιτεύμαται = ὑπηρετῶ ὡς μισθοφόρος ξένος. στρατόπεδα τῶν ξενιτευμένων = τὰ ξενικὰ στρατεύματα. μισθοῦμαται = προσλαμβάνω ἐπὶ μισθῷ. συνειδότες· (ἐνδοτ. μτχ.) = ἀν καὶ καλῶς γνωρίζουν. ηδίκηκεν ἡ σέσωκε· τὸ ὑποκ. ἐννοητέον ἐκ τῶν προηγουμ. κατ' ἀττικὴν σύνταξιν. δτι πλείους... σέσωκε· νπαινυγμὸς ταῦτα εἰς τὴν τακτικὴν τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων, ἢτινα πολλάκις ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ καταβαλλομένου μισθοῦ ἥλλασσον κύριον, ἐκτὸς δὲ τούτου προσέβαινον καὶ εἰς βιαιοπραγίας κατὰ τῆς γήρας, ἥτις εἶχε προσλάβει αὐτὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς. θεραπεύω τινὰ = περιποιοῦμαί τινα. συνάπτω φιλικὰς σγέσεις μετά τινος. μίαν ἔκαστην τῶν πόλεων· ἐννοεῖ τὴν βοήθειαν, τὴν ὄποιαν παρέσχον οἱ Ἀθηναῖοι εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὡς λ. γ. εἰς τὴν Σπάρτην κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν εἰλάτων, εἰς τὰς Ηλείας καὶ τοὺς Εύβοεῖς ἀπειλουμένους ὑπὸ τῶν Θηβαίων κ. ἢ. καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο συνέβη κατὰ τὰ Περσικά. χρῶματινι δικαίως καὶ συμφερόντως = συμπεριφέρομαι πρός τινα κατὰ τρόπαν δίκαιου καὶ ἔξυπηρετοῦντα τὸ συμφέρον του. Ὑπανίσσεται ἐνταῦθα τὴν κατὰ τὸ 352 π. Χ. ἀπαλλαγὴν τῶν Θεσσαλῶν ἀπὸ τῆς τυραννίας τῶν ἀδελφῶν Λυκόδρονος καὶ Πειθολάου. εὑμεταχείριστος = εὐκολοκυβέρνητος. στάσεως μεστὸς = ἐπιφρεπῆς εἰς ἐπαναστάσεις κατὰ τῶν ακθεστώτων, εἰς ἐμφυλίους ἔριδας. δμορος δύναμις = παραπληγία δύναμις. προσάγομαί τινα = προσέλκυώ τινὰ μὲ τὸ μέρος μου. ἔχω φθόνον = προκαλῶ φθόνον. τῶν τοιούτων· δηλ. ἔργων, οἷα ἡ κατάληψις τειχῶν. ἀνατίθημι τινι τὴν αἰτίαν τινὸς = ἀποδίδω εἰς τινα τὴν αἰτίαν τινός. διάνοια = σύνεσις, διπλωματικὴ ἴκανότης.

§ 22 - 24. πλεῖστα πάντων (ἐνν. τῶν ἀλλων ῥητόρων) ἐπιτειμηκώς· νπαινίσσεται ἄλλους λόγους του, εἰς τοὺς ὄποιους ἐλέγχει τοὺς Ἀθηναῖους. εὗ φέρομαι παρά τινι = ἐκτιμῶμαι παρά τινος. οἱ εἰκῇ δοκιμάζοντες = οἱ ἔξετάζοντες ἐπιπολαίως τὰ πράγματα. Ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπαμένων ἔχει κατὰ νοῦν τὴν ἀντιμακεδονικὴν μερίδα καὶ τοὺς σοφιστάς. ἀγνοοῦμαται = μένω ἀγνωστος, παρεξηγοῦμαι. οὔτως ἔχουσι· δηλ. φθονοῦν. προσποιοῦμαται = φαίνομαι, ισχυρίζομαι. δρῶσι πλείους ἐμοὶ διαλέγεσθαι βουλομένους· ἐννοεῖ τοὺς σοφιστάς, τοὺς ὄποιους ἔρχαται εἰποντες οἱ νέοι προσήρχοντο εἰς τὸν Τσο-

κράτην. διαφεύγω τὴν δόξαν, ἢν ἔχω παρά τινι = κατορθώνω
ν' ἀποβάλῃ τις τὴν ἰδέαν, τὴν ὄποιαν ἔχει περὶ ἐμοῦ. στέργω τοῖς
παροῦσιν = ἀρκοῦμαι εἰς τὰ παρόντα, εἴμαι εὐγαριστημένος μὲ τὴν
παροῦσαν κατέστασιν τῶν πραγμάτων.

§ 25. οὗτοι σοί· διὰ τὸ μεγαλειότερον. παρακατατίθεμαι
τινί τι = παραδίδω εἰς τινά τι πρὸς φύλαξιν, ἐμπιστεύομαι εἰς τινά τι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'

§ 1. **Αντίπατρος**· ἐκ τῶν ἑζοχωτέρων στρατηγῶν τοῦ Φιλίππου,
μετὰ ταῦτα δὲ τοῦ Ἀλεξανδρου (400 - 319 π. Χ.). Μετὰ τὴν μάχην τῆς
Χαιρωνείας διεξήγαγεν ἐν Ἀθήναις τὰς διαπραγματεύσεις πρὸς σύναψιν
εἰρήνης ὡς πρέσβυς τοῦ Φιλίππου. **ἔξαρκούντως** = ἐπαρκῶς, ἐν ἐκτάσει.
ὅς ἐμαυτὸν **ἔπειθον** = κατὰ τὴν πεποιθησίν μου. μετὰ τὴν εἰρήνην·
ἐννοεῖ τὴν συναφθεῖσαν μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην. ἐν τῷ λόγῳ·
τῷ ἐπιγραφομένῳ «Φίλιππος» ἢ «πρὸς Φίλιππον».

§ 2. κατ' ἔκεινον τὸν χρόνον· δτε δηλαδὴ ἔγραψε τὸν «πρὸς
Φίλιππον» λόγον. οὕτω φρονεῖν· δηλ. διαλλάττεσθαι ἀλλήλαις.
καιρὸς = περίστασις, κατάστασις πραγμάτων. διὰ τὸν ἀγῶνα τὸν γε-
γενημένον· τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ δηλ. μάχην. **ὑπονοῶ** = εἰκάζω, φαντά-
ζομαι. καὶ τούτων, ὃν **ὑπονοοῦσι** ἀντί· καὶ τούτων, ἀ **ὑπονοοῦ-
σι**. μανία (μανίομαι) = μανιῶδες πάθος (ἀντίθ. σωφροσύνη). παύομαι
τῆς μανίας = παραμερίζω τὰ πάθη μου. **πλεονεξία** = ἀπληστία, τάσις
πρὸς ἐπικράτησιν. **ἐκφέρω** τὸν πόλεμον = μεταφέρω τὸν πόλεμον.

§ 3. πυνθάνομαι παρά τινος = ζητῶ νὰ πληροφορηθῶ παρά
τινος, ἐρωτῶ τινα. **συναγορεύω** = συνηγορῶ, συμφωνῶ. **συγγίγνομαι**
τινι = συναναστρέφομαι τινα, συνομιλῶ μετά τινος. οὐ μὴν ἀλλὰ =
ἀλλ' ὅμως. **γιγνώσκω περὶ τινος** = ἀποφασίζω περὶ τινος. ὡς οὐδέ-
ποτ' ἀν γενομένων = δότι κατὰ τὴν γνώμην των οὐδέποτε θὰ ἤτο
δυνατὸν νὰ γίνουν. **ἔργα**· ἐννοεῖ πολεμικά. ἐν καιρῷ μᾶλλον = εἰς
καταληγοτέραν περίστασιν.

§ 4 - 5. ἀπαγορεύω = ἔξαντλοῦμαι, καταβάλλομαι ἔνεκα τοῦ γήρατος. παρακαλῶ = παροτρύνω, παρακινῶ. καταμελῶ τινος = παραμελῶ ἐντελῶς τι. ἀπλήστως ἔχω τι = φλέγομαι ἀπό ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν διά τι, ἐπιθυμῶ τι πολὺ. αἱ μετριότητες = οἱ μέτριοι (μετωνυμία) = οἱ μετριόφρονες, οἱ ἐγκρατεῖς. εὐδοκιμῶ παρά τινι = εὐδοκιμῶ, ἔχω καλὴν φήμην. εἰλωτεύω = εἴμαι εἴλως, δοῦλος. κατεργάζομαι = ἐπιτυγχάνω. τὰ παρόντα = ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων. Ὁ προσδιορισμ. τὸ ἀναγκαστ. αἴτιον. προέρχομαι = φύσιν. βασιλεία = ἀρχή, βασίλειον. ἐκ τῆς βασιλείας = στηριζόμενος εἰς τὸ βασίλειον. ὑμῖν (βλ. Α' ἐπιστολὴν, § 25). Τὸ νόημα : ἡ κατάλυσις τῆς περσικῆς δυνάμεως καὶ ἡ ὑποταγὴ τῶν Περσῶν θὰ ἀπαιτήσουν ακόπους πολὺ διλγωτέρους ἀπὸ ὅσους ἐχρειάσθησαν, διὰ ν' ἀνυψώθῃ τὸ ἀρχικῶς μικρὸν βασίλειον τοῦ Φίλιππου εἰς τὴν σημερινήν του περιουπήν.

§ 6. προάγω τὸν βίον τινὸς εἰς τοῦτο = παρατείνω τόσον τὸν βίον τινός. ἐν τῷ πανηγυρικῷ· ὅπου καλεῖ τοὺς "Ἐλληνας νὰ ὁμονοήσουν καὶ νὰ στραφοῦν κατὰ τῶν βαρβάρων. καὶ τῷ πρὸς σὲ πεμφθέντι· ἐννοεῖ τὸν λόγον « πρὸς Φίλιππον ». ἐφορῶ = βλέπω.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Δημοσθένους λόγοι	Σελ.	1 - 91
1. Εἰσαγωγὴ	»	7 - 9
2. Κείμενον	»	11 - 51
α) Α' Ὁλυνθιακὸς	»	11 - 19
β) Β' Ὁλυνθιακὸς	»	19 - 27
γ) Α' κατὰ Φιλίππου	»	28 - 41
δ) Β' κατὰ Φιλίππου	»	42 - 51
3. Λεξιλόγιον	»	53 - 91
B. Λυκούργου λόγος κατὰ Λεωκράτους	»	93 - 149
1. Εἰσαγωγὴ	»	97 - 98
2. Κείμενον	»	99 - 126
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	»	127 - 149
Γ. Ἰσοκράτους ἐπιστολαὶ πρὸς Φίλιππον	»	151 - 173
1. Εἰσαγωγὴ	»	155 - 157
2. Κείμενον	»	159 - 166
α) Α' ἐπιστολὴ	»	159 - 165
β) Β' ἐπιστολὴ	»	165 - 166
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	»	167 - 173
α) Α' ἐπιστολῆς	»	167 - 172
β) Β' ἐπιστολῆς	»	172 - 173

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

⁷Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται ακλεψίτυπον. 'Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἅρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15 / 21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Θ'/ Δ', 1961 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 20.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1034/23-3-61

⁷Έκτέπωσις - βιβλιοδεσία Ν. ΤΙΛΠΕΡΟΓΛΑΟΥ και Σία - Μιλιδώνη 15

0020556570
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

